خۆم و
ئەستێرە گەشەکان

خۆم و
ئەستێرە گەشەکان

نەجمەدین عەزیز سمایل

بەرگی هەشتەم

کوردستان- هەولێر - ٢٠٢٣

* ناوی کتێب: خۆم و ئەستێرە گەشەکان - بەرگی هەشتەم
* نووسینی: نەجمەدین عەزیز سمایل
* هەڵەچن و پێداچوونەوەی زمانەوانی: بەهادین جەلال مستەفا
* نەخشەسازی و بەرگ و سەرپەرشتیی چاپ: عوسمان پیرداود
* تیراژ:(٢٥٠)دانە
* چاپخانە: چاپخانەی ڕۆژهەڵات - هەولێر
* مافی لە چاپدانەوەی تەنیا بۆ نووسەرە.
* نرخی (١٠،٠٠٠) دینارە.
* لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان ژمارەی سپاردنی(١١٥٤)ی ساڵی ٢٠٢٣ی پێدراوە.

پێشکەش

❊ بە هەموو ئەوانەی کە بەشدار بوون لە فێرکردنم.

❊ بە هەموو ئەوانەی کە مافیان لەسەر من هەیە.

❊ بۆ هاوسەرە ئازیزەکەم.

❊ بۆ هەموو منداڵە چاوگەشەکانم

هەواڵنامەی کتێب

یاخوا ئەستێرەکانی
هەمیشە لە گەشانەوەدا بن

فەرهاد عەونی

ئەیلولی ٢٠٢٣

ئەگەر زێدەڕۆییم نەکردبێ دەتوانم بڵێم، بەرهەمە بە پێزەکەی نووسەری بە توانا و پشوو درێژ کاکە (نەجمەدین عەزیز سمایل) کە تاکو ئێستاکە حەوت بەرگی ناوازەی پڕ لە زانیاری هێناوەتە بەرهەم لەژێر ناوی (خۆم و ئەستێرە گەشەکان) و ژمارەی لاپەڕەکانی گەیاندۆتە (٣٩٣٦) لاپەڕە کە بێگومان کارێک نییە بە خێرایی بە سەریدا تێپەڕین، بەڵکو دەبێ هەڵوەستەیەکی لەسەرەخۆی بۆ بکرێ، بەمەبەستی لێکدانەوە و شیکردنەوەی ژیانی ئەو ئەستێرانەی ئاسمانی کوردستانیان گەشاندۆتەوە لە چەندین بواری جیاوازدا.

ئەگەر خوالێخۆشبووان محەمەدەمین زەکی لە (مشاهیر الکرد) و جەمال بابان لە (اعلام الکرد) تەمەن درێژ(محەمەد عەلی سوێرەکی) (معجم الاعلام الکرد) لەسەردەمی جیاوازدا، بەرهەمە نایابەکانیان چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە تێیدا بە بەردی بناغەی ئەو دیوارە دادەنرێ کە مێژووی بەشێکی گەورە و گرنگی نەتەوە ستەمدیدەکەمانە کە هەمیشە هەوڵی پەراوێزخستن و سڕینەوەی بۆ دەدرێ، هەر ڕۆژە و هەر قۆناغێ بە بڕوبیانووی جۆراوجۆر بەمەبەستی نەهێشتنی ئاسەوار و دوورخستنەوەی لە ڕێڕەوی کاروانی ڕۆشنبیریی گەلانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، بەڵام کاتێک خەمخۆرانی مێژوو ئەوجا لە هەر بوار و هەر قۆناغێکدا بێت قەڵەمە بە پێزەکانیان دەخەنە گەڕ و ڕاست و دروستیی ژیانی ئەستێرە گەشەکان دەخەنە بەردەم، کە بێگومان ڕاستەوخۆ ئەو جۆرە بۆچوون و زمانانە کپ و لاڵ دەکات کە نکۆڵی لە ئاستی بەرزی پلەی ڕۆشنبیریی تاک و کۆی مرۆڤی کورد دەکات. لە حەوت بەرگی (ئەستێرە گەشەکان) کە تاکو ئێستاکە بەشێوەیەکی فراوان کەوتۆتە بەر دەست و دیدی خوێنەران کە تارادەیەکی بەرچاو نووسەر سەری بە هەموو کوچە و کۆڵانێکی ئەو کوردستانە گەورە دابەشکراوەی

داوە. بەشێوازی جۆرە فەرهەنگێکی فراوان چۆتە نێو ژیانی دەیان و سەدان ئەستێرە. دوور لە هەموو جیاوازییەک کە مایەی جیاوازی بێت لە هەڵبژاردنی ئەستێرەکان. سەرەڕای تێپەڕاندنی ڕێبازی ناوهێنانی دەستەبژێر (النخبة) کە هەندێک نووسەر و مێژوونووس بەو ئاقارەدا هەنگاو دەنێن، کە بێگومان دەبێتە هۆکاری جۆرە دابڕانێک لەنێوان کۆمەڵانی ڕۆشنبیراندا، ئەوجا چ جۆرە خوێندنەوەیەکی بابەتییانە دەخولقێنێ کە بێگومان زاڵبوونی ئەو ڕێچکەیە (بژاری بژاردە) لە خزمەت تێکڕای کاروانی ڕۆشنبیریمان ناکات.

دەستخۆشی لە کاکی نووسەر دەکەم، بەو هیوایەی ماندوونەناسانە بەردەوام بێت، سەرەڕای ئاستەنگە هەمەلایەنەکان لەو پرۆژە ڕۆشنبیرییە نەتەوەییە، کە بێگومان بەشداریکردنە لە پرشنگدارکردنی ئاسمانی کوردستان بەو ئەستێرە گەشانەی کە لە شەوانی تاریکیشدا ڕووناکی بە کوردستاندا پەخش دەکەن.

هەواڵنامەی کتێب

گەلاوێژ خان

یەکەم نووسینی لەژێر کاریگەریی دووری و دابڕان و غەریبی و تامەزرۆیی بۆ خاکی نیشتمان و کوردستان نووسیوە، چیرۆکنووس و ڕۆماننووس و وەرگێڕ و یاداشتنووس خاتوو گەلاوێژ خان..

هەواڵنامەی کتێب

ناوی تەواوی(ساجیدە ساڵح فەتاح)ە، بە گەلاوێژ خان ناسراوە، خێزانی شاعیر و ڕۆماننووس و سیاسەتمەداری گەورەی کورد ڕەوانشاد ئیبراهیم ئەحمەدە، لە ڕۆژی ٦ - ٩ - ١٩٣٠ کە ڕۆژێکی زۆر پیرۆز و مێژووییە لە مێژووی خەباتی هاوچەرخی کوردیمان ئەویش(شەڕی بەردەرکی سەرای سلێمانی)یە شاری هەڵمەت و قوربانی، لە شاری مووسڵ لە خێزانێکی خەباتگێڕو کوردپەروەر لە دایکبووە، باوکی خەڵکی زاخۆ بووە و لە عەشیرەتی (قۆچەبەگی) بووە کە عەشیرەتێکی ڕەسەنە، لە بنەڕەتدا دەگەڕێنەوە بۆ باکووری کوردستان، باپیری(باوکی دایکی) خەڵکی زۆزان بووە هەر لە باکووری کوردستان و ئەفسەرێکی سوپای عوسمانی بووە و لە جەنگی یەکەمی جیهانی شەهید بووە، نەنکیشی(دایکی دایکی)کچی سەید سلێمانی سڕی بەرزنجییە و خەڵکی شاری وان بووە، خێزانەکەیان بە هۆی قات و قوڕی و گرانی لە جەنگی یەکەمی جیهانی هاتوونەتە شاری مووسڵ، پاش کۆتایی جەنگیش نەگەڕاونەتەوە باکووری کوردستان، هەر خۆی لە شوێنێکدا دەڵێت:(ساڵی ١٩٣٠ لەدایک بووم. کاتێک خاڵە محەمەد تەخەروجی

لە لای ڕاستەوە: خاتوو گەلاوێژ، مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد

هەواڵنامەی کتێب

کردبوو بە ئەفسەری لە کاتی شەڕی بەردەرکی سەرا برووسکەیان بۆ کردبوو چونکە دایکمی زۆر خۆش دەویست و پێیان ڕاگەیاندبوو کە من لەدایکبووم. ئەویش زۆری پێ خۆش بووە). (لە هەمان کاتدا ئەو خاڵەی کە زۆر زیرەک بوو و لەگەڵ عەبدولکەریم قاسم سەرکردەی شۆڕشی چواردەی تەمووز ١٩٥٨/٧/١٤ کە ڕژێمی پاشایەتی لە عێراقدا ڕووخاند و وڵاتی کرد بە کۆماری لەیەک پۆلدا بوون، لە نامەیەکدا دوای پیرۆزبایی و خۆشحاڵیی دەربڕین تکای کردووە ناوەکەی بکرێت بە ناوێکی کوردی)، لە بەر ئەوەی ڕەوانشاد هەمزە عەبدوڵڵا کە خەباتگێڕێکی ناوداری کوردە بووتە پارێزەر لە شاری زاخۆ، بۆیە خێزانەکەیان ماوەیەک لە زاخۆ ژیاون، لە ساڵی ١٩٣٥ ئەو کاتەی گەلاوێژخان تەمەنی(٥) ساڵان بووە، هەمزە عەبدوڵلای خاڵی بە تۆمەتی کارکردن لە ڕێکخستنەکانی حیزبی شیوعیی عێراقی دەستگیرکراوە، هەر بۆیەش لە هەمان ساڵدا دوورخراونەتەوە (نەفی کراون) بۆ چەند شار و شارۆچکەیەکی باشووری عێراق، لەوانە

ماوەیەک لە(عفک) لە پارێزگای دیوانیە و دواتر گواستراونەتەوە(القرنة) لە پارێزگای بەسرا، لە ماڵێکدا ژیاون نزیکی ئەو شوێنە بووە کە ڕووباری دیجلە و فورات بەیەک دەگەن، هەر لەوێ لەگەڵ خوشکێکی چوونەتە قوتابخانە و تا پۆلی یەکەمی ناوەندی خوێندووە و فێری زمانی عەرەبیش بووە، لە ساڵی ١٩٤٦ کە تەمەنی (١٧) ساڵان بووە، بۆ یەکەمین جار چووەتە شاری سلێمانی بۆ سەردانی هەمزە عەبدوڵڵای خاڵی کە لە ماڵی مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد خۆی حەشارداوە، لە ساڵی پاشتر ١٩٤٧ دەبێتە هاوسەری ئیبراهیم ئەحمەد، ئەویش هەر بە ناوی گۆڤارەکەی خۆی(گەلاوێژ) ناوی(ساجیدە)دەگۆڕێت بۆ گەلاوێژ، لەو ڕۆژەوە بە گەلاوێژ خان ناسراوە، ئەو لە تەمەنی خۆی لەگەڵ ئیبراهیم ئەحمەدی هاوسەری دوو ساڵ لە خانوویەکدا بە خۆشی نەژیاون، هەر لەم شار بۆ ئەو شار، تاوەکو چوونەتە لەندەن، ئیبراهیم ئەحمەد یان لە زیندان یا لەژێر زەمین و خۆحەشاردانەوە یا لە شاخ بووە، ئەوان ئاوارەی ئێران سووریا و میسر و لەندەن بووینە.

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد، خاتوو گەلاوێژ و یەک لە منداڵەکانیان

نووسـەر و چیرۆکنـووس و ڕۆماننـووس گەلاوێـژ خـان، ئـەو کاتـەی تەمەنـی(١٧) سـاڵان بـووە لـە شـارۆچکەی (القرنـة) هەسـتی بـە ئاوارەیـی و غوربـەت و نەهامەتـی کـردووە، دەسـتی کـردووە بـە نووسـینی ڕۆمانێـک بـە ناوی(دیوارەکانـی نـاو ئاو)تـا نیوەشـی نووسـیوە، بـەڵام تـەواوی نەکـردووە، یەکەمیـن نووسـینی ئـەو هـەر لەژێـر کاریگەریـی دووری و غوربـەت و تامەزرۆیی بۆ خاکی کوردستان بووە، کە دەڵێت:(کوردستان خۆشەویستم، بۆتـۆ زۆر پەرێشـانم، لای تۆیـە هـۆش و هەسـتم، نەهیـچ شـارو وڵاتێـک، نـە هیچ خۆشـی و ئاواتێـک، ناتوانن هـەر بۆسـاتێک، دورت بخەنـەوە لەبیرم، هـەی جێـی باووباپیـرم، دڵـم لای پێشـمەرگەیە، لای عەزیـزو هەنەیـە، هـەر والای خەڵکـی شـارە، لای دێهاتـی و هـەژارە، چونکـە دوژمنیـان نالەبـارە، دڕنـدەو گورگـی هـارە، ئەیـەوێ کـورد لەنـاو بـەرێ ناوونیشـانی نەهێڵـێ، بـەڵام بـا بمـرێ خەیاڵـی خـاوە، کـورد هـەر ئەمێنـێ و هەرمـاوە).

ئـەو بـەردەوام بـووە لـە نووسـینی چیـرۆک و نۆڤڵێـت و ڕۆمـان و یادشـت و بیرەوەرییەکانـی و وەرگێـران بـە زمانـی کـوردی و عەرەبی، تـا ئێسـتا (٢٣) کتێبـی گرانبەهـا و بـە نرخـی چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە، هەمووشـی بـە زمانێکـی

هەواڵنامەی کتێب

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد، خاتوو گەلاوێژ و دوو لە منداڵەکانیان

هەواڵنامەی کتێب

نووسەر و چیرۆکنووس خاتوو گەلاوێژ

کوردیی سادە و ساکار و ڕەوان و جوان و دوور لە وشەی نامۆ نووسیوە، هەر خۆشی دەڵێت:(لە نووسیندا حەزدەکەم زۆر بە سادەیی بنووسم تاکو هەموو کەسێک لێم تێبگات، نەک وەک نووسەرەکانی ئەمڕۆ کە خۆشیان نازانن دەڵێن چی).

ئەمانەش هەندێ لە بەرهەمەکانیەتی:

- پەروەندەی ئیداری، نووسینی عەزیز نەسین، وەرگێڕان لە فارسییەوە.
- سێ کورتە چیرۆک بۆ مێرد منداڵان.

- گەشتی کوردستان، چیرۆک.
- الام و الابن، چیرۆک بە زمانی عەرەبی، ساڵی ٢٠٠١.
- العالم غابة، ڕۆمان، نووسەر سەلاحەدین ئەلمودەڕیس وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی و چیرۆکنووس مستەفا ساڵح کەریم پێداچوونەوەی بۆ کردووە.
- اوراق من السيرة الذاتية و رأي في المساواة و حقوق المرأة.
- بووکی ئاتە خان، چیرۆک.
- پایزو بەهاری خونچە.
- لەسەر باڵی سیمرخ، ڕۆمان.

له لای ڕاستەوە: خاتوو گەلاوێژ ، چیرۆکنووس ڕەوانشاد مستەفا ساڵح کەریم

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد خاتوو کەژاڵ ئەحمەد، خاتوو گەلاوێژ

- اسطورة كلي ناوگردان، نووسەر ڕەوانشاد جەلال زەنگابادی وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.
- بیرەوەرییە هەرگیز لە بیرنەکراوەکان، بەشی یەکەم و دووەم، بەشی یەکەم نووسەر و ڕەخنەگر دکتۆر کەمال غەمبار وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.
- کنة آتة خان، چیرۆکێکی درێژە، نووسەر مستەفا ساڵح کەریم پێداچوونەوەی بۆ کردووە.
- نحو كهف الشجعان، ڕۆمان، نووسەر دکتۆر کەمال غەمبار وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی و پێشەکیشی بۆ نووسیوە.
- عابرة السبيل هائمة، چیرۆکێکی درێژە، نووسەر عەبدولکەریم شێخانی وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی.
- ثلاثة قصص للفتيان، نووسەر جەلال زنگابادی کردوویەتییە عەرەبی.
- دایک و کوڕ، ڕۆمان، ٢٠٠٥.
- کارەکەر، نۆڤلێت، چاپی یەکەم و دووەم ، ساڵی ٢٠٠٥.
- ئەفسانەی کەلی ناوگردان، چیرۆکێکی فۆلکلۆرییە بۆ مێرد منداڵان.

هەواڵنامەی کتێب

بەرهەمەکانی چیرۆکنووس و ڕۆماننووس خاتوو گەلاوێژ

هەواڵنامەی کتێب

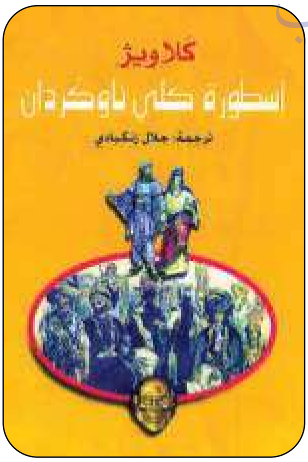

- بەرەو ئەشکەوتی دلێران، بەشی یەکەم و دووەم ٢٠٠٦.
- ڕێبوارێکی سەرگەردان.

چەندین نووسەر و لێکۆڵەر و توێژەر و وەرگێڕ، تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی نووسەر و چیرۆکنووس و ڕۆماننووس خاتوو گەلاوێژ، یان وەریانگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی و لێکۆڵینەوە و پێشەکیی و پێداچوونەوەیان بۆ کردووە.

نووسەر گەلاوێژ خان، مرۆڤێکی کوردپەروەرە، خاک و نیشتمانەکەی خۆی زۆر خۆشدەوێت، هەرچەندە لە خێزانێکی سیاسی بووە، بەڵام ئەو هیچ کاتێک پەیوەندی و ئیلتزاماتی بە هیچ حیزب و لایەنێک نەبووە، هەموو تەمەنی خۆشی هەر جلی کوردی لەبەرکردووە و دەکات و زۆریشی خۆشدەوێت، ئەو دەربارەی

جلـی کـوردی دەڵێت:(جلـی کـوردی مێـژووە وەکـو قـەڵای هەولێـرە، وەکـو قـەڵای کەرکووکـە، ئەمـە مێـژووە نابێت بگۆڕدرێت نابێت ئەمـە لابچێت).

بۆ گەلاوێژ خان، هـەر سـەرکەوتوو و سـاغ و سـەلامەت بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

هەواڵنامەی کتێب

سەرچاوەکان:

١ - تەلەفزیۆنی کوردسات، بەرنامەی(لە هـەر باخێ...ژنێ) چاوپێکەوتنێک لە گەڵ خاتوو گەلاوێژ، کە شـاعیری دیار و ناسراوی کورد خاتوو کەژاڵ ئەحمـەد ئەنجامیداوە.

٢ - کوردیپیدیا.

٣- puk media، لە ١٦ -١٢- ٢٠١٨ و ٢٢ - ٤ - ٢٠٢١.

٤ - کەناڵی گەلی کوردستان، لە ٧ - ٦ - ٢٠٢٢.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

هەواڵنامەی کتێب

شێخ حسێنی کاکە حەمەی هەزارکانی

ئەو سیمبولی قوربانیدان و ئازایەتیی بوو، پێشەنگ و سەر قافلەی ئەنفاکراوانی گەرمیان بووە، شەهید شێخ حسێن کاکە حەمەی هەزارکانی...

هەواڵنامەی کتێب

ناوی تەواوی(حسێن محەمەد فەرەج)ە، بە شێخ حسێنی کاکە حەمەی هەزارکانی ناسراوە و ناوبانگی دەرکردبوو، لە نەوەی شێخەکانی کەسنەزانییە و سەر بە تەریقەتی قادری بووە، لە ساڵی ١٩٥٧ لە گوندی(هەزار کانی) لە سنووری ناحیەی سەرقەڵای سەر بە قەزای کفری لە بنەماڵەیەکی ئایینیی ناودار و ناسراوی کوردستان لە دایکبووە، مۆری تەریقەتی لە شێخ کەریمە سووری کەسنەزانی وەرگرتووە، باوکی تەکییەی لە گوندی هەزارکانی هەبووە، پاش کۆچی دوایی باوکی و شێخ ساڵحی مامی، لە لایەن گوندەکە و گوندەکانی دەوروبەری ئەرکی باوکی وەرگرتووە، ئەو پیاوێکی زۆر سادە و ڕەوشت بەرز و قەدرگران بووە، خەڵکی ناوچەکە زۆر ڕێزیان لێگرتووە، ئەو مرید و دەروێشی زۆری هەبووە، بەڕێز جەلال حەمەدەمین کە خەڵکی گوندی هەزارکانی بووە دەڵێت:(بەشێکی زۆر لە دانیشتوانی سنووری گەرمیان و بەشێک لە سنووری حەوزی حەمرین و هەندێک لە عەرەبەکانی بەغدا و ڕومادی و سەماوە و فەللوجە، مرید و دەروێشی ئەو و سەر بە تەکییەی هەزارکانی بوون).

ئەوەی لە ناوەندی شێخ حوسێنی هەزارکانی ئەوانی دیکە نەناسراون

شێخ حوسێنی هەزارکانی

هەواڵنامەی کتێب

شێخ حسێنی کاکە حەمەی هەزارکانی، خۆی لە دانیشتوانی گوندەکە جیانەکردۆتەوە، ئەو فەلاحەتی و مەڕداریی خۆی کردووە، سەرەڕای ئەوەی خاوەن تەکییە بووە و ئەرکە ئایینییەکەی خۆی جێبەجێ کردووە، پیاوێکی کۆمەڵایەتیش بووە.

لە ئەنفالی(سێیەم) سەرەتای ساڵی ١٩٨٨ کە بە ئەنفالی گەرمیان ناسراوە، لە گوندی(ملەسوور) لەگەڵ خەڵکەکە، خۆی و(١٢) ئەندامی خێزانەکەی ڕاپێچ دەکەن، لە ڕۆژی ١٤ - ٤ - ١٩٨٨ لە کاتی گواستنەوەیان و بردنیان بۆ بەندیخانەی(قۆرەتوو) لە سنووری شاری خانەقین لە کاتی تێپەڕبوونیان بە ناو(کەلار)دا، هەندێک ڕیوایەت دەڵێن: هەندێ لە دۆست و

خزمێکی دەرفەتی ڕزگاربوونیان بۆ ڕەخساندووە بەڵام ئەو وتوویەتی: با چارەنووسی منیش وەکو ئەوانی تر بێت.

بە پێی قسەی هەندێ لە شایەتحاڵەکان لە لێپرسراوانی ئەو کات، دەڵێن: لەسەر داوای(عیزەت دووری) لە(سەدام حسێن) بڕیاری ئازادکردنی دراوە و فەرمانەدەی فیرقەکە پێی وتووە: بە فەرمانی(سید الرئیس) خۆت و خێزانەکەت ئازادن، دەتانبەینە هەر شوێنێک کە پێتان خۆشبێت، شێخ حسێن فەرمانی سەدامی ڕەتکردۆتەوە و وتوویەتی: نامەوێت لە گەڵ خەڵکەکە جیابکرێمەوە، بەبێ ئەوان ناڕۆم و ناچمە هیچ شوێنێک. سەرەنجام شێخ

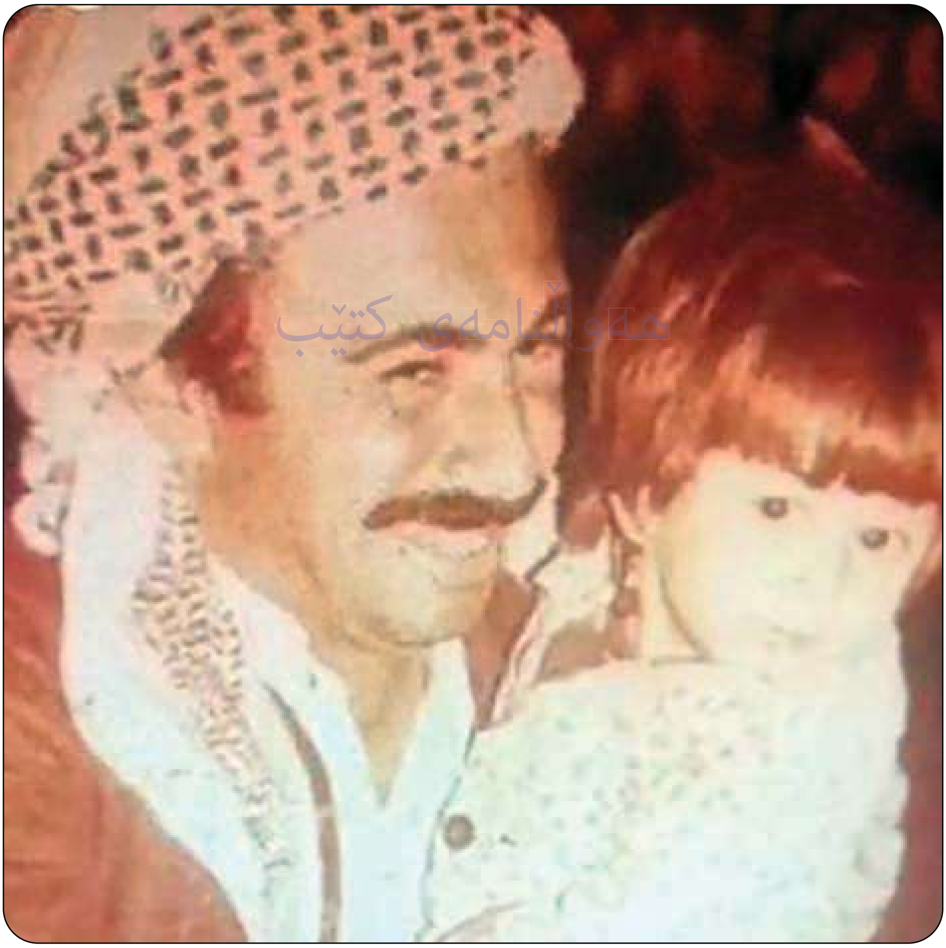
هەواڵنامەی کتێب

شێخ حوسێنی هەزارکانی و یەك لە منداڵەکانی

لە گەڵ خەڵکەکەی دیکەدا ئەنفالکراون لە ڕێگای بردنیان بۆ بیابانی(نوگرە سەلمان) دیسان پێیان وتووە: تۆ خۆت و ماڵ و منداڵت ئازادن، ئەو وتوویەتی: نەخێر ڕزگارکردنم لە گەڵ میللەتەکەمە، لەوێ لەگەڵ(١٢) کەس لە ئەندامی خێزانەکەی وهەموو ئەوانەی دیکە کۆمەڵکوژکراون تا ئێستاش تەرمەکەی نییە، ئەو بە بڕیاری خۆی مەرگی خۆی هەڵبژاردووە، بۆیە وەکو سیمبولی ئەنفالکراوانی گەرمیان ناسراوە و دەناسرێت.

لە لای ڕاستەوە: شێخ حوسێنی هەزارکانی، بەڕێز عوسمانی حاجی عەلی

گوندی هەزارکانی

هەواڵنامەی کتێب

مزگەوتی گوندی هەزار کانی

هەواڵنامەی کتێب

لە ناوەندیٚ شێخ حوسێنی هەزارکانی ئەوانی دیکە نە ناسراون

بەڕێز پشتیوان ئەحمەد کە یەکێکە لە کەس و کارەکانی شێخ حسێنی هەزار کانی دەڵێت:(لە دێی هەزار کانییەوە تا دەگاتە(نوگرە سەلمان) سێ جار پێیان وتووە خۆت و ماڵ و منداڵت ئازادن، ئەو وتوویەتی: نەخێر ڕزگارکردنی من لە گەڵ ڕزگارکردنی میللەتەکەمە.

هەموو ساڵێک یادی ئەو کەڵە پیاوە دەکرێتەوە، هەڵوێستە بێ وێنەییەکەی و ئازایەتییەکەی بۆ هەتا هەتایە لە بیر و هۆشی نیشتمانپەروەرانی ناوچەی

شێخ حوسێنی هەزارکانی و خێزانەکەی کە هەردووکیان ئەنفالکراون

گەرمیان و هەموو کوردستان ماوەتەوە و دەمێنێتەوە، ڕوحی پاکی شادو ئارام و ئاسوودە بێت و گڵکۆی پڕ گوڵ و گوڵزار و ڕەحمەت بێت.

شاعیری نەتەوەیی کورد(عومەر کەسان)لە ٢٩- ٤ - ٢٠٢٣ لە بۆنەیەکی گەورە لە هۆڵی تەوار لە شاری سلێمانی و بە هاوکاریی ڕێکخراوی(جەمال عیرفان) قەسیدەیەکی درێژی بۆ ستایشی ئەو قارەمانە جوامێرەی ناوچەی گەرمیان و کوردستان نووسیوەو خوێندوویەتییەوە، وا بەشێک لەم قەسیدەیەتان بۆ دەنووسمەوە:

یەکجاربژیم .....

نەک ڕۆژانە بمرم؟

لە هەزار کانی ئەو گەرمیانە!

هەموو ڕۆژێ..؟

لاوێکی قۆزی بالآبەرز

سەروسیمانورانی؟

بالآ بڵند دامێنی هەور..!

تژی لە ئاکاری بەرزو

زاری لێوان پەیڤی جوان!

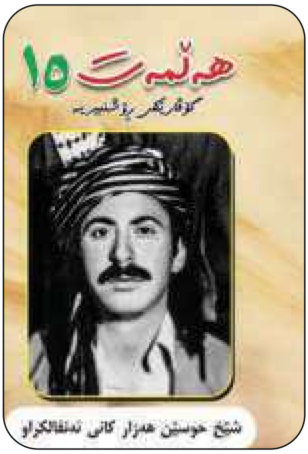

مرۆڤێک سینە سافیەکەی
گەورە گەورە وەک نیشتمان!
ماڵ وسامان و ژیانی
لە خزمەت خاک و نەتەوە و
لێقەوماوان؟
دڵی گوندێک؟
(حاتەمی تەی) بۆ میوان و
بێنەوایان؟
دێیەکی تەریکی کردە
دوورگەی فریادڕەسی
بێدەرەتانانی هەڵاتووی
دەست دوژمنان؟
مرۆڤێک لە گوندێک تواوە!
گوندیش لە ئەو؟
پێناسەیان هێندە مەزن!
قەڵای بەرگری بۆ ژیان؟
مرۆڤێک سیمای چەلەنگی
هێمای جوانیی نەتەوەیەک!
مرۆڤێک هەرچەند سەدەیەک؟
تەنیا جارێ..؟
لەنێوماندا..
دەژی و دەژی ودەژێتەوە؟
(شێخ حسێن) کۆتا تەمەنی
هێند جوانتر بوو؟
لەپێش خۆمان!

هەواڵنامەی کتێب

دوژمنانی وا سەرسام کرد؟
ئیرەیی بە مێژووی ببەن!
مەردایەتی وخۆنەویستی و
جوامێریی ئەو!
ئەنفالی ڕەشی
ئەنفال کردا!

عومەر کەسان

هەواڵنامەی کتێب

سەرچاوەکان:

١ – کوردیپیدیا، نووسینێکی بەڕێز عوسمانی حاجی عەلی.

٢ – فلیمێکی دوکیومێنتاریی کەناڵیNRT، شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبی منداڵان ئەمین محەمەد لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

٣- فلیمێکی دوکیومێنتاری کەناڵیKurdistan ٢٤.net. ئەمەش هەر شاعیر و نووسەر ئەمین محەمەد بۆی ناردووم.

٤ – گۆڤاری هەڵمەت ژمارە(١٥)ی ساڵی ٢٠٢٣.

٥ – شاعیری نەتەوەیی مامۆستا عومەر کەسان، بەشێک لە قەسیدە درێژەکەی لە ڕۆژی ١٥ – ١٠ – ٢٠٢٣ بۆ ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٦ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر تەها ڕەسووڵ

دۆستی شاعیر و نووسەر و هونەرمەندانی کورد، دۆستی کتێب و فەرهەنگ و پۆستەری ناودارانی کورد، ڕووناکبیر و خێرخوازی شاری سلێمانی و هەموو کوردستان، دکتۆر تەها ڕەسووڵ...

هەواڵنامەی کتێب

ناوی تەواوی(تەها ڕەسووڵ ئیبراهیم)ە، لە نیوەی دووەمی پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو لە گەڕەکی(چوارباخ)ی ناو شاری سلێمانی لە خێزانێکی ناسراو و ڕۆشنبیر و ئەدەبدۆست لە دایکبووە، هەموو قوناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە سەرەتای لاوێتیدا گەنجێکی کوردپەروەر بووە و لایەنگر و هەواداری حزبی شیوعیی عیراقی بووە، خانەوادەکەشی پشت و پەنای ڕێکخستنەکانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد بووە، لە کۆتایی ساڵی ١٩٧٩ ڕووی لە شاخ کردووە و تا سەرەتای ساڵی ١٩٨٢ ماوەتەوە، دواتر چووەتە وڵاتی سووریا، پاش ماوەیەک لە ڕێگای حزبی سۆسیالیستی کوردستان، زەمالەی خوێندنی بۆ سۆڤییەتی جاران وەرگرتووە، لە زانکۆی شاری(ئیفانوفو) دەستی بە خوێندن کردووە و بڕوانامەی دکتۆرای وەرگرتووە و چووەتە وڵاتی سوید لەوێ نیشتەجێ بووە، لە ساڵی ٢٠٠٤ بە یەکجاری گەڕاوەتەوە کوردستان و دەستی بە کارو کاسبی و بازرگانی کردووە و ئێستاش لە سلێمانی دەژیت.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر شاخەوان سدیق، نووسەر ئەرسەلان حەسەن، دکتۆر تەها ڕەسووڵ، شاعیر و نووسەر ئەمین محەممەد

دکتۆر تەها ڕەسووڵ لە باخچەی ساوایانی مارگرێت

دکتۆر تەها ڕەسووڵ مرۆڤێکی دڵ گەورە و سنگ فراوان و بەخشش و دەستکراوە بووە، ئەو کاتەی ماوەیەک لە سووریا بووە ئەو یارمەتی و کۆمەکەی دراویەتێ هەمووی بۆ پێشمەرگەکانی حزبی سۆسیالیست ناردووە، ئەو کاتەی لە سۆڤییەت قوتابی بووە، لە پێشەنگی ئەو کەسانە بووە کە بە بۆنەی کیمیابارانکردنی هەڵەبجە خۆپیشاندانیان کردووە، دیسان بازرگانی کردووە و یارمەتییەکی زۆری قوتابیانی کورد و خێزانە کوردەکانی

ئەوێی داوە، ئەو ماوەیەی لە سویدیش بووە، دیسان هەر بازرگانی کردووە و بەشێک لە پارەی خۆی و کۆمەکی بۆ حزبی زەحمەتکێشانی کوردستان ناردووە، لە ساڵی ٢٠٠٤ەوە گەڕاوەتەوە کوردستان، چەندین ڕێکخراو و بنکە و کۆمەڵەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و کەلتووری و پەروەردەیی لە شاری سلێمانی و شار و شارۆچکەکانی دیکەی کوردستان دامەزراندووە، هەمووشی بۆ کاری خێرخوازی تەرخان کردووە لە بوارەکانی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و هونەری و پەروەردەیی و هەتا یارمەتی کەرتی تەندروستیشی داوە، ئەو لەم بوارانەدا خەرمانێک کاری خێرخوازی لە هەر چوار پارچەی کوردستان ئەنجام داوە، ئەگەر پیاو بیەوێت باسیان بکات لەوانەیە بە سێ چوار کتێب تەواو نەبێت، ئێمە وا باسی مشتێک لەو خەرمانە کارە جوان و خێرخوازییانەی دەکەین:

- وەک کوردپەروەرێک و دڵسۆزی گەل و نەتەوەکەی و پشتگیری و هاوکاری بۆ ناساندنی دەنگی شۆڕشی ڕۆژئاوای کوردستان لە ساڵی ٢٠١٢ بۆ یەکەم جار ڕادیۆیەکی بەخشیوە بە کۆبانی کە بە ناوی ڕادیۆی (ڕۆستەم جودی)ی هاوڕێی کراوە، لە ساڵی ٢٠١٣ ڕادیۆیەکی

هەواڵنامەی کتێب

لە لای ڕاستەوە: خاتوو گولشان کشانک سەرۆکی شارەوانی ئامەد، دکتۆر تەها ڕەسووڵ

دیکەشی بە عەفرین بەخشیوە کە بە دەنگی عەفرین ناسراوە، زیاتر لە(١٧) ڕادیۆی بەخشیوەتە دەزگا ڕاگەیاندنەکانی هەر چوار پارچەی کوردستان.

- زیاتر لە(٣٠٠) وێنەی شەهیدانی ڕۆژئاوای لەسەر ئەرکی خۆی کردۆتە تابلۆ و وێنەی(٨٠٠) لە شەهیدانی شەڕی داعشی پۆستەرکردووە و چەندین جاریش لە پێشانگاکان نمایشکراوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٩ کۆمەڵگەی پەروەردەیی مارگرێت بۆ فێربوونی زمانە بیانی و زانستی کۆمپیتەر و ڕادیۆی مارگرێت کە چەندین بەرنامەی فێرکردنی پەروەردەیی پەخش دەکات و باخچەی ساوایانی مارگرێتیشی دامەزراندووە.
- لە ساڵی ٢٠١٣(دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان)ی دامەزراندووە، کە زیاتر لە(٢) ملیۆن دۆلاری بۆ پرۆژەی لە چاپدانی(٨٠٠) کتێب تەرخان کردووە کە تا ئێستا بەشێکی زۆری لێ چاپکراوە، بەشی زۆری چاپکراوەکانیش لە بوارەکانی پەروەردە و فەلسەفە و جینۆساید و ئەدەب و هونەر و مێژوو و جوگرافیا بووە.

هەواڵنامەی کتێب

دکتۆر تەها ڕەسووڵ لە کاتی ڕێزلێنان لە نووسەر و ڕۆناکبیر مامۆستا کامیل ژیر

دکتۆر
تەها ڕەسووڵ

نووسەر لێکۆڵەر شاخەوان سدیق لێپرسراوی
دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر تەها ڕەسووڵ، دکتۆر مەغدید سەپان

- لە ساڵی ٢٠١٩ دامەزراوەی کەریمی عەلەکەی دامەزراندووە، کە ناوەندێکی کۆمەڵایەتی و کەلتوورییە، خۆبەخشانە خزمەتی هەموو نیشتمانییان دەکات.
- ناوەندی(ئارین میرکان) کە یەکێکە لە ناوەندەکانی دەزگای ڕۆشنبیریی

جەمال عیرفان، ئارین میرکانی کچە شۆڕشگێڕێکی ڕۆژئاوای کوردستانە کە لە گەڵ براکانی شەهید بووە.

- زیاتر لە(٧٠) پەیکەری بۆ شاعیرانی کلاسیکی و نوێخواز و هونەرمەندان و شەهیدان و کەسایەتییە ناودارەکانی هەموو پارچەکانی کوردستان کردووە، لەوانە پەیکەر بۆ(گۆران، وەلی دێوانە، شێرکۆ بێکەس، عەبدوڵڵا پەشێو، عەتا چاوشین، سابیر کوردستانی، ع.ع. شەونم، فەقێ ئەحمەدی دارەشمانە، بەهائەدین نوری، کەژاڵ ئیبراهیم خدر، شەهید شێخ مارف بەرزنجی، نالی، ئیبراهیم باڵدار، ئەختەر ڕەشۆڵ، مۆنۆمێنتی شەهیدانی گوندی جافەرانە، ئەحمەد کایا، خاتوو میخائیل یونان ناسراو بە خاتوو سستەر و چەندانی دیکەش).
- یارمەتی و کۆمەکی بۆ منداڵانی کۆبانی و عەفرین ناردووە.

- دابینکردنی بەلەمی فریاگوزاری بۆ گوندی(گۆپتەپە).
- لە کاتی نەخۆشیی کرۆنای نەگریسیش لە کوردستان زیاتر لە(١) ملیۆن دەمامکی بە هەموو نەخۆشخانەکانی شارو شارۆچکەکانی کوردستان بەخشیوە.
- چاکردنەوەی خانووی هونەرمەند بەدیع باباجان.
- بەخشینی کتێب بۆ قوتابخانەی(عامودا)ی بنەڕەتی لە عەربەت لەژێر ناونیشانی(با ببینە هاوڕێی کتێب).

چەندین کاری خێرخوازی دیکەشی هەیە و هەر بەردەوامیشە لەم کارە مرۆڤایەتییانەی.

دەیان نووسەر و ڕۆشنبیری کورد باسی کارە جوان و خێرخوازییەکانی دکتۆر تەها ڕەسووڵ- یان کردووە، نووسەر بەڕێز کاروان کۆیی کتێبێکی تایبەت بە ژیان و کارە خێرخوازییەکانی بە ناوی(دکتۆر تەها ڕەسووڵ پێکهاتەیەک لە خاک و مرۆڤایەتی) نووسیوە و چاپ و بڵاویشی کردۆتەوە.

ماڵی هونەرمەند بەدیع باباجان

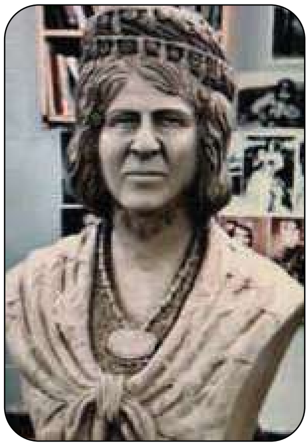

پەیکەری ئەختەر ڕەشۆڵ

پەیکەری شاعیر محەمەد عومەر(جەنەڕاڵی پایز)

ئـەو(٤٥) سـاڵە خزمەتـی گـەل و نیشـتمانەکەی دەکات و هیـچ کات و سـاتێکیش داوای ستایشـی لـە هیـچ کـەس و لایەنێـک نەکـردووە، بـۆ بەڕێـز دکتـۆر تەهـا ڕەسـووڵ هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیـت لـە کارە جـوان و خێرخوازییەکانـت، هـەر نموونەتـان زۆر بێـت لـەم کوردسـتانە جـوان و ئاوەدانـە.

سەرچاوەکان:

١ - کتێبی(دکتـۆر تەهـا ڕەسـووڵ پێکهاتەیـەک لـە خـاک و مرۆڤایەتی)لـە نووسـینی نووسـەر کارزان کۆیـی، سـاڵی ٢٠٢١.

٢ - سوود لە ماڵپەڕی فەیسبووکی دکتۆر تەها ڕەسووڵ وەرگیراوە.

٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

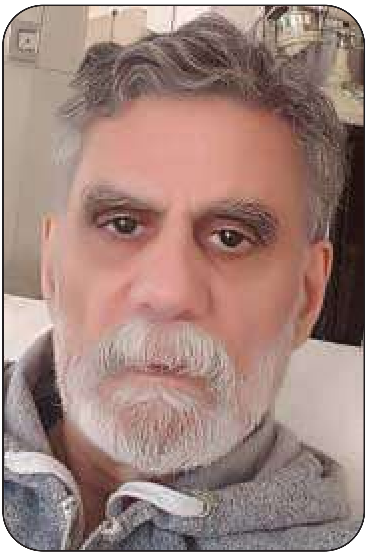

دکتۆر یوسف زەنگەنە

ئـەو دەڵێت:(بـۆ ئازادیـی کـورد و ڕزگاریـی کوردسـتان، تەنهـا ڕێگەیـەک هەیە، ئەویش ڕێگەی کوردایەتییە)، مامۆستای زانکۆی لەندەن و دیراساتی ڕۆژهـەڵات و ئەفریقی و زەردەشتی، شـاعیری نووسـەر و لێکۆڵـەر و توێژەر، دکتـۆر یوسـف زەنگەنـە...

نـاوی تەواوی(یوسـف سدیق کەریـم)ە، لـە ناوەنـدی ئەدەبی و ڕۆشـنبیری بـە دکتـۆر یوسـف زەنگەنـە ناسـراوە، لـە ٥- ٣- ١٩٤٩ لـە گەڕەکی(شـۆریجە) ی شـاری کەرکـووک لـە خێزانێکـی کوردپـەروەر لـە دایکبـووە، خوێندنـی سـەرەتایی لـە قوتابخانـەی شـۆریجەی کوڕان و دواتـر شـۆریجەی کچـان و سـەلاحەدین تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندی لە ناوەندیی(ئیمام قاسـم) و تـا پۆلـی پێنجەمـی ئامادەیی لـە ئامادەیی(مصلـی) خوێندووە، لـە سـاڵی خوێندنـی ١٩٦٩-١٩٧٠ بە تاقیکردنەوەی(دەرەکی- خارجي) بە پلەیەکی بـەرز ئامادەیی تەواوکـردووە، ئـەو لـە تەمەنێکـی زۆر زوو چۆتـە نـاو دنیـای کوردایەتـی و سیاسـەتەوە، لـە ٥- ٣- ١٩٦٣ بچووکتریـن ئەندامـی پارتـی دیموکراتـی کوردسـتان بـووە لـە کەرکووک، چالاکیی سیاسـی زۆریشـی هەبـووە و زۆر ئـازاو بوێـر بـووە، ماوەیەکی کـورت لە(دائرة تصليح و تأجير المكائن و الآلات

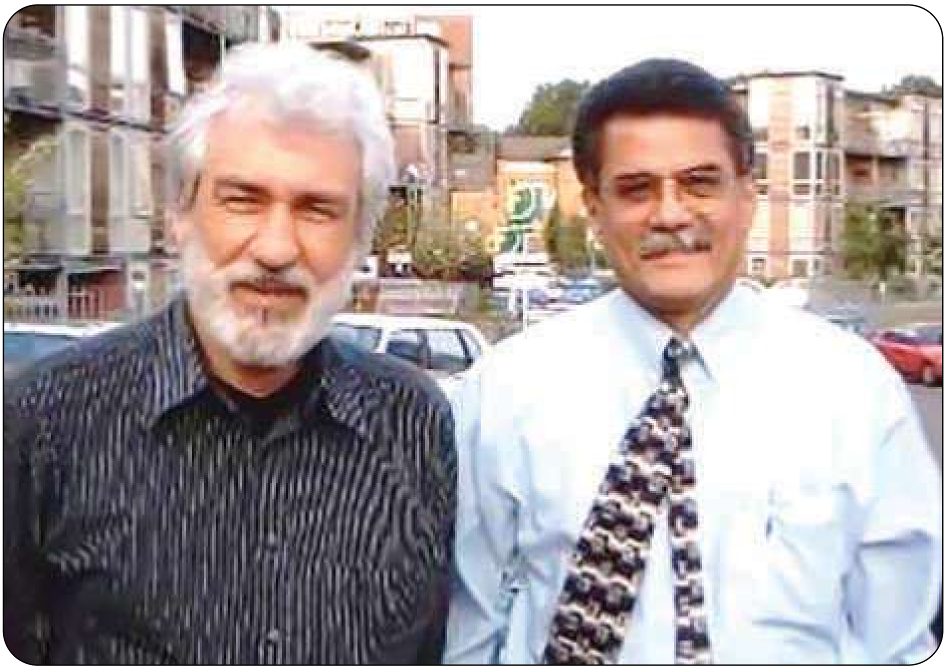

له لای ڕاستەوە: دکتۆر یوسف زەنگەنە، شاعیر عەبدوڵڵا پەشێو

الزراعية) لە کەرکووک بە فەرمانبەر دامەزراوە، ساڵی ١٩٧١ لە کەرکووک لەبەر هەڵوێستەکانی و بە بیانووی(عنصر غير مرغوب فيه) دوورخراوەتەوە دهۆک، لەوێش ماوەیەک هەر لە هەمان دائیرە کاری کردووە، دواتر ڕووی لە شاخ کردووە و بۆتە پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول، لە ١٧ - ٤ - ١٩٧٤ لە چیای گۆرەس هەفتەیەک بەر لە بۆردومانەکەی قەڵادزێ بریندار بووە، پێشتریش لە ساڵی ١٩٦٨ و ١٩٧٢ هەر لە بەر چالاکییە سیاسییەکانی بریندارکراوە، ماوەیەک مامۆستای شۆڕش بووە لە قوتابخانەی چۆمان و لێپرسراوی بەشی ڕۆژنامەگەری بووە لە دەزگای کاروباری کۆمەڵایەتی و سەرنووسەری گۆڤاری کۆمەڵایەتی بووە، زیاتر خەباتی سیاسیی ئەو شاعیر و نووسەرە کوردپەروەرە بۆ پسپۆرانی بواری سیاسیی لێ دەگەڕێین.

شاعیر و نووسەر دکتۆر یوسف زەنگەنە، پاش نسکۆی شۆڕش لە ساڵی ١٩٧٥ هەر لە کاتی چارەسەرکردنی برینەکانی بۆتە قوتابی لە زانکۆی تاران و بڕوانامەی لیسانسی وەرگرتووە، لە ساڵی ١٩٨٣ ڕووی

لـه ئەوروپـا کـردووە و لـە بەریتانیـا نیشـتەجێ بـووە، هـەر زوو فێـرە زمانـی ئینگلیـزی بـووە، زۆر حـەزی لـە خوێنـدن بـووە، لـە زانکـۆی لەنـدەن بڕوانامـەی ماسـتەری لـە ئەدەبـی عەرەبـی وەرگرتـووە و نامـەی ماسـتەرەکەشـی لـە سـەر ئەدیب و ڕۆژنامەنووس و سیاسـەتمەداری میسـری(محمد حسـین هیکل)بووە، بـە ناونیشـانی(سیاسـەت، ئەدەب، نموونـە محەمـەد حەسـەن هەیکـەل)، کـە تێیدا تیشـکی خسـتۆتە سـەر کتێبەکەی(زینب) کـە لـە سـاڵی ١٩١٤ بڵاوی کردۆتـەوە.

دکتـۆر یوسـف زەنگەنـە لـە سـەرەتای ژیانـی خـۆی حـەزی لـە خوێندنـی فەلسـەفە بـووە، بۆیـە داوایـان لـێ کـردووە کـە دەبێـت ماسـتەرەکەی لـە بـواری سیاسـەت یـان فەلسـەفە بێـت، بۆیـە دووبـارە نامـەی ماسـتەرێکی دیکـەی نووسـیوە بـە ناونیشـانی(زەردەشـتی کـورد، تاوانکراوێکـی بـێ تـاوان) پاشـان بڕوانامـەی دکتـۆرای لـە بـواری فەلسـەفە وەرگرتـووە، نامـەی دکتۆراکەشـی بەناونیشـانی(تینی ئایینـی زەردەشـت لـە سـەر جوولەکـە و ئیسـلام)بووە، لەبـەر چەنـد هۆیەکـی ئایینـی و مەسـەلەی سـەلمان ڕوشـدی کـە ئـەو کات لـە ئارادا بـووە، مـاوەی(٣٠) سـاڵ ڕێگەیـان پـێ نـەداوە چاپـی بـکات، لـە سـاڵی ١٩٩٠ ماوەیـەک مامۆسـتای زانکـۆ بـووە لـە زانکـۆی لەنـدەن و پەیمانـگای دیراسـاتی

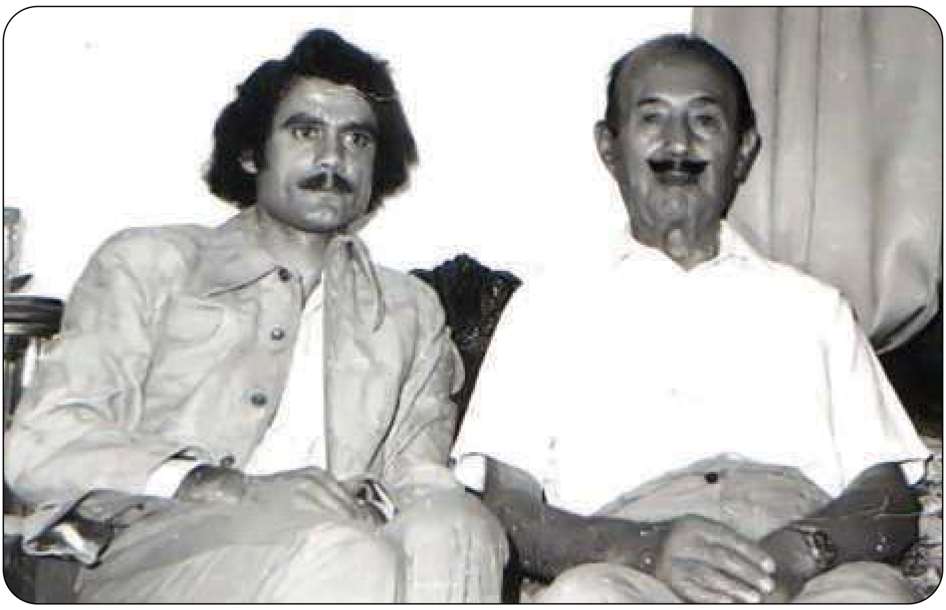

لە لای ڕاستەوە: ڕەوانشاد ئیحسان نوری پاشا، دکتۆر یوسف زەنگەنە

ڕۆژهـەڵات و ئەفریقیا و دیراسـەی زەردەشـتی، وانـەی فەلسـەفە و مێژوو و ئـەدەب و ئایینـی زانسـتی و سیاسـی وتووەتـەوە، لـە ٢٠ -١٢- ٢٠٠٩ دیسـان بڕاونامـەی دکتـۆرای لەسـەر ئەدەبیاتـی شـاعیری گـەورەی عێراقـی مەعـروف ڕەسـافی وەرگرتـووە، نامـەی دکتۆراکـەی بەناوی(معروف الرصافي- شـاعیر، سیاسـەتمەدار، ڕێکخـەری کۆمەڵایەتـی) بـووە.

شـاعیر و لیکۆڵـەر دکتـۆر یوسف زەنگەنـە هێشتا پۆلـی دووەمـی ناوەنـدی بـووە کتێبی(گەشـت بۆ نمرە هەشـت)ی نووسـیوە، لەسـەر خەرجـی ڕۆژانـەی خـۆی و هاوڕێکانـی ژمارەیەکـی کەمـی لـێ چـاپ کـردووە، نووسـینەکانی زۆر کێشـە و گرفتـی بـۆ پەیداکـردووە، هەتـا خێزانەکەشـی لـە ترسـی ئـازار و ئەشـکەنجەدان ناڕەزاییـان هەبـووە، بـەڵام هـەر کۆڵـی نـەداوە و بـەردەوام بـووە، لـە نووسـین و هەڵوێسـتە جوامێرانەکـەی، لـە مانگـی(١٠)ی سـاڵی ١٩٧٠ کتێبـی دووەمیشـی لـە چاپخانەی(الشـمال) لـە کەرکـووک چـاپ کـردووە کـە بـە ناوی(چوارینەکانـی یوسـف سـدیق زەنگەنە)بـووە،(٣٠٠) چوارینـە بـووە، بـەڵام لە(هیئـة رقابـة بغـداد) تەنهـا ڕەزامەندیـی(١٥٥) چوارینەیـان داوە، ئـەم

لە لای ڕاستەوە: شاعیر جەلالی میرزا کەریم، شاعیر دکتۆر یوسف زەنگەنە

دکتۆر یوسف زەنگەنە

کتێبەی لەسەر هەموو قوتابخانەکانی شاری کەرکووک(تعمیم)کراوە، ئەو یەکێکە لە شاعیرە نوێخوازەکانی سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، نزیکەی زیاتر(٦٠) ساڵە شیعر بۆ کورد و کوردستان دەنووسێت، شیعری سیاسی و ڕۆمانسی و کۆمەڵایەتی و بۆ ئافرەت و چینەکانی دیکەی کۆمەڵگەی کوردەواری، بۆ عاشقی و ئەڤینی، جوانیی سروشتی کوردستان، جگە لە دەردەسەری و نەهامەتی و ناهەمواریی بارودۆخی خۆی و خەڵک و هەموو کوردستان، ئەمانە هەموویان زۆر بە ڕوونی لە شیعرەکانی ڕەنگیان داوەتەوە، سەرەڕای بوارەکانی ئەدەب و مێژوو و زانستیی ئایینی و فەلسەفە، کۆمەڵێک بەرهەمی بەنرخ و نایابی بەزمانێکی کوردیی جوان و ڕەوان، بە تام و چێژی گەرمیان نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانە هەندێکیانن:

- کوردستان سەر زەمینێکی جادوو لێکراو، هەڵبەستی سیاسی، کەرکوک، ٢٠١٤.
- کچانی چیای قەندیل و کۆبانی، شیعری سیاسی.
- کیژە کوردە بەرلینییەکە، کۆمەڵە هەڵبەستێکی ڕۆمانتیکییە، ٢٠١٦.

له لای ڕاستەوە: شاعیر دکتۆر یوسف زەنگەنە، شازادە(Ann)

له لای ڕاستەوە: شازادە(Ann)ە، ملوانە لەبەر دکتۆر یوسف زەنگەنە دەکات

- قەنارییەکان باس لە جوانی تۆ دەکەن، شیعری ڕۆمانسی، کوردستان، ٢٠١٦.
- فرمێسکەکانی شەوبۆ، شیعری ڕۆمانسی، کوردستان، ٢٠١٦.
- ژن سەرچاوەی شیعرە، هەڵبەستی ڕۆمانسی، کەرکووک و لەندەن، ٢٠١٤.

- ژن سەرچاوەی شیعرە، کۆمەڵێک هەڵبەستی عاشقانە، کەرکووک، ٢٠١٤.
- خۆشم ناوێی ئەی ناشیرین، شیعری ڕۆمانسی، کوردستان، ٢٠١٦.
- پەیامی پەڕەسێلکەکانی چیای پێرس، ، لەندەن، ٢٠٢١.
- پەپوولەی باڵشکاو، شیعری ڕۆمانسی، ٢٠٢١.
- بێچووە چۆلەکە و ڕابەرانی کورد، کۆمەڵە هەڵبەستێکی سیاسییە، ٢٠١١.
- وڵاتی شارە زەردەواڵەکان، هەندێ ڕووداوی دڵتەزێن، لەندەن، ٢٠٢٢.
- نەسرین، تابلۆیەکی خوێناوی کوردستان، چاپی چوارەم ، کوردستان، ٢٠١٦.
- ماچێک کە هەرگیز نەگەیشت، شیعری ڕۆمانسی، لەندەن، ٢٠٢١.
- ماچی پاش مردن، شیعری ڕۆمانسی، کوردستان. ٢٠١٦.
- لاوانەوەیەکی بێدەنگ بۆ کەرکووک، هەڵبەستی سیاسی، لەندەن، ٢٠٢١.
- کیژێک نێوی پێنج خاڵە، کۆمەڵێک هەڵبەستی ڕۆمانسی، لەندەن، ٢٠١٤.

چەندانی دیکەش و چەند بەرهەمێکیشی ئامادەن بۆ چاپکردن.

شاعیر (محترم محمد) کتێبێکی بە ناوی(یوسف و خميلة الازهار) لەسەر بەرهەمە شیعرییەکانی شاعیر یوسف زەنگەنە بە زمانی عەرەبی نووسیوە و چاپی کردووە.

لە لای ڕاستەوە: ئەوەی جلی بووکێنی لە بەردایە خاتوو هاوسەری دکتۆر یوسف زەنگەنەیە، خاتوو هاوسەری دکتۆر عیزەدین شمدینییە، دکتۆر عیزەدین شمدینی، شاعیر و نووسەر دکتۆر یوسف زەنگەنە

لە ڕیزی پێشەوە: شاعیر دکتۆر یوسف زەنگەنە،
لە ڕیزی پشتەوە: خاتوو هاوسەری دکتۆر یوسف زەنگەنە، خاتوو یاشار خانمی ئیحسان نوری پاشا

شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر محەمەد ساڵح عەبدولکەریم بەرزنجیش دیوانێکی شیعری شاعیر یوسف زەنگەنەی وەرگێڕاوەتەوە سەر زمانی عەرەبی لە ٢٢- ٧- ٢٠٢٣ لە بارەگای یەکێتیی ئەدیبان و نووسەرانی کورد لە کەرکووک ناساندن و واژۆکردنی بۆ کراوە.

شاعیر و نووسەر دکتۆر یوسف زەنگەنە، جگە لە بەرهەمە پوخت و ئاست بەرزەکانی چەندین چالاکیی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی دیکەشی هەبووە لەوانە:

- یەکێکە لە دامەزرێنەرانی یەکێتیی نووسەرانی کورد لە کەرکووک.
- ئەوماوەیەی لە شاخ بووە، سەرنووسەری گۆڤاری کۆمەڵایەتی بووە، کە لە دەزگای کاروباری کۆمەڵایەتیی شۆرش دەردەچوو.

- یەکێک بوو لە هاوکار و پاڵپشتیکاری شاعیر و نووسەرانی ناسراو بە(گروپی کەرکووک- کفری یان گروپی شاعیرە شێتەکان) کە لە کۆنگرەی دووەمی یەکێتیی نووسەرانی کورد کە لە ساڵی ١٩٧٢ لە هەولێر بەسترا، بڵاوکراوەیەکی دەستخەتیان بڵاوکردەوە و داوای کاتی زیاتریان دەکرد بۆ شاعیر و نووسەرانی کورد، دواتر ڕازییان کردن و هەر یەک لە شاعیران(لەتیف هەڵمەت و فەرهاد شاکەلی، یوسف زەنگەنە) وتار و پێشنیاری خۆیان گەیاندە بەشداربووانی کۆنگرەکە.
- لە مێژووی کۆمپیوتەر لەناو کوردان، ئەو یەکەمین کەس بووە لە ساڵی ١٩٨٩ بەرنامەیەکی کۆمپیوتەری لەژێر ناوی(نووسەری کورد) دروست کردووە.

بەرهەمەکانی دکتۆر یوسف زەنگەنە

دکتۆر یوسف زەنگەنە لە بەردەم پەیکەری کارل مارکس

چەندین چالاکیی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی دیکەشی هەبووە، ئێستاش لە لەندەن دەژییێت، تۆزێ نەساغە و چاویشی تۆزی کز بووە، بەڵام ئەو بە یارمەتیی بەڕێز نووسەر و ڕۆشنبیر بەختیار کامل کە سەرپەرشتیی پەیجەکەی دەکات بەردەوامە لە نووسین و لێکۆڵینەوە و چاپکردنی ئەو بەرهەمانەی کە ماویەتی و چاپی نەکردوون، بۆ مامۆستا شاعیر و نووسەر و کوردپەروەر دکتۆر یوسف زەنگەنە، هەر ساغ و سەلامەت و سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و وشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١- کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر دکتۆر یوسف زەنگەنە، کە لەسەر داخوازیی من بەڕێز بەختیار کامل بۆی ناردووم، زۆر سوپاسی دەکەم.

٢- هەندێ زانیاری لەسەر ژیان و بەرهەمەکانی دکتۆر یوسف زەنگەنە لە نووسەر و میدیاکار عەدنان حاجی کاکە وەرگیراوە.

٣ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئومێد ئاشنا

خاوەنی پرۆژەی(١٠٠) کتێبی کوردی، تەمەنێکی کورت و خەرمانێکی زۆر، نووسەر و لێکۆڵەر و ڕەخنەگر، ساغکردنەوەی تێکستی شاعیرانی کلاسیکی و نوێخواز، ڕەوانشاد ئومێد ئاشنا...

ناوی تەواوی(ئومێد کوڕی عەباسی مەلا برایمی حافز)ە، باوکی ناسرابوو بە وەستا عەباسی دارتاش، خۆشی بە ئومێد ئاشنا ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٥ لە گەڕەکی گۆیژەی شاری سلێمانی لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و ئایینپەروەر لەدایکبووە، باوکی پیاوێکی ڕۆشنبیر بووە، زۆر بایەخی بە مێژووی هونەری میللی و فۆلکلۆری کوردی داوە، ئەوان بە ڕەچەڵەک دەچنەوە سەر بنەماڵەی شاعیری نەمر پیرەمێرد.

نووسەر ئومێد ئاشنا بە منداڵی

نووسەر ئومێد ئاشنا قۆناغەکانی خوێندنی لە سلێمانی تەواوکردووە، لەساڵی ١٩٧٨-١٩٧٩ پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایانی لە هەولێر تەواوکردووە و بووەتە مامۆستای سەرەتایی لە ناوچەکانی(قەرەداغ، دوکان، دەربەندیخان) دواتر هاتۆتەوە ناو شاری سلێمانی، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە، لە ساڵی ١٩٩٤ لەسەر داخوازیی خۆی خانەنشینکراوە.

ئەم وێنەیە لە (1991/10/15) لەهاوینەهەوارى چنارۆک گیراوە. بریتییە لەکۆمەڵێ شاعیرو نووسەر بەرێکاوە بەرەو بەشداریو بەستنی کۆنگرەی یەکێتیی نووسەرانی کورد دەچن بۆ شارۆچکەی شەقڵاوە. وێنەکە لەئەلبوومی کاک ئەمین محەممەد پارێزراوەوز ئاردوێتی بۆمان. سوپاسی هاوکاری دەکەین ئەمەش ناوەکانە. لەلای راستەوە:
1-م. حەمەرەفیق حەسەن
2-خوالێخۆشبوو م. عومەر عەلی ئەمین
3-کاک ئەمین محەممەد
4-خوالێخۆشبوو م. شێرکۆ بێکەس
5-خوالێخۆشبوو م. ئومێد ئاشنا
6-م. حسێن عارف
7-خوالێخۆشبوو عوسمان شەیدا
8-کاک فوئاد محەممەد ئەمین سەراج

نووسەر ئومێد ئاشنا لە تەمەنی(١٤) ساڵیدا خولیای خوێندنەوە و نووسین و کتێب بووە، ئەو لەگەڵ هاوڕێکانی چەندین جار چوونەتە بەغدا کتێبیان بە هەرزانتر کڕیوە، خاوەنی پڕۆژەی(١٠٠)کتێبی کوردی بووە، زۆریش بایەخی بە پڕۆژەکەی دەدا، توانی(٧٠) کتێبی لێ چاپ بکات، دیارە لەبەر کورتیی تەمەنی نەیتوانیوە ئەوانی دیکەش لە چاپ بدات و پڕۆژەکەی تەواو بکات، بەڵام دەستنووسێکی زۆری لەدوای خۆی بەجێهێشتووە، ئەو لە بوارەکانی کۆکردنەوە و ساغکردنەوەی تێکستی شاعیرانی کۆن و نوێخوازی کوردی و کەسایەتییەکان و چەندین لێکۆڵینەوە و پێداچوونەوە بۆ دیوانی شاعیرانی کورد کردووە، خەرمانێک بەرهەمی نایابی چاپ و بڵاوکردۆتەوە ئەمانە هەندێکیانن:

- ڕەشید نەجیب، ژیان و بەرهەمی.
- ئەشکی باوان، بەرهەمە بڵاونەکراوەکانی نووسەر کامەران موکری.
- پیرەمێرد و پێداچوونەوەیەکی نوێی ژیان و بەرهەمەکانی، دوو بەرگ لە ٩٠٠ لاپەڕەدا.

- دیوانی شێخ ڕەزای تاڵەبانی، ٢٠٠٣.
- ئیسماعیل حەقی شاوەیس، ژیان و بەرهەمەکانی.
- بارانی سلێمانی.
- پیرەمێردی ڕۆژنامەنووس.
- پەریزادەی هەوری سپی، سۆز و پەخشان.
- پەلکە زێڕینە، نووسینی جیهانی.
- حەسەن فەهمی بەگی جاف، نووسین و وەرگێڕاوەکان.
- خەڵوەت، لاوانەوەی رۆحێکی کوژراو.
- دیارییەک بۆ یادی(١٠١) ساڵەی ڕۆژی ڕۆژنامەگەریی کوردی.
- دیوانی بێکەس.
- دیوانی شێخ رەزای تاڵەبانی.
- ڕەفیق حیلمی و سەرەتای ڕەخنەی زانستیی لە ئەدەبی کوردیدا، لێکۆڵینەوە.
- سەیدا ساڵح یوسفی ئەدیب و تێکۆشەر لە یادی پانزە ساڵەی شەهید... شێوە و ناوەڕۆک.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ئومێد ئاشنا، نووسەر سالار قەرەداغی

یەك لە خوشكەكانی لەسەر گڵكۆی ڕەوانشاد ئومێد ئاشنا

- عەبدوڵڵا جەوهەر، رۆژگارێكی ئەدەبیی كوردی (١٩٢٠ - ١-٦-١٩٨٢).
- گۆران، نووسین و پەخشان و وەرگێڕاوەكانی.
- گۆڤاری بانگی كورد.
- گەشتەكەی فرەیزەر بۆ كوردستان و میسوپوتامیا ساڵی ١٨٣٤.
- محەمەد پاشای جاف ١٨١١-١٨٨٠.
- موفتی پێنجوێنی.
- نامۆبوون لە شیعرەكانی نالیدا، لێكۆڵینەوە.
- نەورۆز لە نێوان ئەفسانە و ڕاستیی مێژوودا.
- كێشەی پاكژبوونەوە لە شیعرەكانی مەولەویدا، لێكۆڵینەوە.
- یاداشتەكانی پیرەمێرد.

نووسەر ئومێد ئاشنا هێشتا چەند دەستنووسێكی ماوە لە چاپ نەدراون.

دكتۆر ڕێبوار فەتاح لە نووسینێكیدا بۆ هاوڕێی ئەكرەم مام عەلی دەڵێت:(ئەكرەم مام عەلی و ئومێد ئاشنام هەرگیز لە یاد ناچێت، هەردووكیان

پێشڕەو بوون، هەڵبەت بە جۆری جیاواز، ئەستەمە لە پەیوەندی ئەو دەمە تێبگەین بە بێ داڕشتنەوەی دەوروبەری کۆمەڵایەتی، سیاسی و ئەدەبی، لە هەفتاکاندا کۆمەڵێ گەنج بووین، هەڵپەمان بوو بۆ ڕۆشنکردنەوەی هزرمان، خوێندنی فێرگەکان تێنوێتی ئێمەیان نەدەشکاند، ئێمە هەڵپەی ئەوەمان بوو کە خوێندن پێویستە ئەدەبی جیهان، فەلسەفە و ئەزموونی گەلانمان فێر بکات، هەر چییەکمان دەست بکەوتایە دەمانخوێندەوە، دەچووینە بەغدا بۆ کتێب پەیدا کردن، چەند جێیەکمان دۆزیبووەوە کتێبی یاساغیان دەفرۆشت).

با بزانین شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووسانی کورد، سەبارەت بە نووسەر و لێکۆڵەر و ڕەخنەگر، ئومێد ئاشنا چ دەڵێن:

نووسەر و ڕۆژنامەنووسی گەورەی کوردی مامۆستا ممتاز حەیدەری دەڵێت:(خۆ ئەگەر ئەو ئینسانە پاک و خەمخۆری وشەی کوردی، وشەی نەتەوەیی کوردی، ڕابردووی زێڕینی کوردی لە ژیاندا بمایە، ئێستا هە ڵکەوتەیەکی گەورە دەبوو).

نووسەر و بیرمەندی دیار و ناسراوی کورد مامۆستا ڕێبوار سیوەیلی

بەرهەمەکانی نووسەر ئومێد ئاشنا.

دەڵێت:(ئومێد ئاشنا نووسەرێکی ڕاستگۆ و دەستپاک بووە، هەموو ئەو نووسین و لێکۆڵینەوە و ساغکردنەوانەی پەراوێزی بۆ دەنووسین و ئاماژەی بە ماندووبوونی شاعیر و نووسەرانی دیکە دەکرد، بۆیە ڕاستگۆیی و دەستپاکی لە بەرهەمەکانیدا بەرجەستەیە).

شاعیری دیار و ناسراوی کورد مسعود پەریشان بە بۆنەی کۆچی دوایی ئومێد ئاشنا، لە یەکێ لە ڕۆژنامەکانی ساڵی ٢٠٠٠ ستایشێکی نووسیوە تێیدا هاتووە:(ئومێد گیان، لەمەودوا کە هاتین بۆ سلێمانی، دەبێت مشوری ئوتێل بخۆین، ژوورەکەت ژوورێک بوو کە پڕی بوو لە کتێبی جوانی بەسەلیقە ڕێکخراو..).

مامۆستای پەروەردە و نووسەر نیعمەت عەبدوڵڵا، لە گفتوگۆیەکەیدا سە بارەت بە ڕەوانشاد نووسەر ئومێد ئاشنا دەڵێت:(مامۆستا ئومێد ئاشنا وەنەبێت بڵێیت کە هەر نووسەر بووبێت یان شاعیر یاخود ڕەخنە گر، مامۆستا ئومێد ئاشنا هەمەجۆر بوو، سوارچاکێکی باش بوو لە پەیوەستکردنی ئەدەب بە کلتوری سیاسی و نەتەوایەتی کورد و مێژووی کورد).

شاعیر و نووسەر خاتوو نەسرین ئیبراهیم لە ستایشی ڕەوانشاد ئومێد ئاشنا لە ماڵپەڕی فەیسبووکی خۆی نووسیویەتی:(دەستی لە دەسکی کورسییەکەی کتێبخانە نەدەبووەوە، بەدەم ئازار و تەقینی خانەکانی ڕیخۆڵەیەوە، بەسەر کورسییەکەی کتێبخانەی گشتییەوە لێوی خۆی دەکرۆشت و زۆر جاریش لە هۆش خۆی دەچوو، کۆڵنەدان لە نووسین یەکێک بوو لە تایبەتمەندییەکانی ئومێد ئاشنا....کە خۆی بەخشی بەقەڵەم بە حەز و خۆشەویستیی کتێب، هاوڕێیانی قەڵەمی ڕەوانشادان سەلاح محەمەد و شاعیر عوسمان شەیدا، بەدەم گوتنەوەی پەخشانە شیعرییەکانی ئومێدی هاوڕێیان و بەدەم هە نسک و گریانەوە، دوالانکی ئومێدیان سازکرد هەتا کاتی گەیشتنەوەی تەرمەکەی بۆ سلێمانی، نەیانهێشت گۆڕهەڵکەن گۆڕ بۆ ئاشنای قەڵەم (ئومێد ئاشنا)هە ڵبکەنێت، بەباوەشی خۆیان و هاوڕێیانی نووسەری دیکەی ، ئومێدیان وەک نەمام لە گڵە ڕەنگە ئەرخەوانییەکی گردی سەیوانی شاری شاران ، سلێمانیدا ناشت).

نووسەر ئومێد ئاشنا، لە ساڵی ١٩٧٨ەوە، ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد بووە.

ئەو هاوسـەرگیری کردبوو، خاوەنی سێ منداڵ بووە بە ناوەکانی(سیامەند، سایە، شـاد) خودا تەمەن درێژیان بکات.

نووسەر و لێکۆڵەر و ڕەخنەگر، ئومێد ئاشنا ئەفسانەیەکی مێژووی ئەدەبی کوردی بـوو، لـە شـەوی ١٦/١٥ - ١ - ٢٠٠٠ لـە نەخۆشخانەی(المسـتنصرية الاهلـي) لـە گەڕەکـی وەزیرییـەی شـاری بەغـدا کۆچـی دوایـی کـردووە، تەرمەکەی هێنراوەتـەوە شـاری سلێمانی و لـە گۆڕستانی گردی سـەیوان بـە خـاک سـپێردراوە، ڕوحـی پاکـی شـاد و ئـارام و ئاسـوودە بێت و گڵکۆی پـڕ گـوڵ و گوڵـزار و چراخـان بێت.

سەرچاوەکان:
١ - ماڵپـەڕی فەیسـبووکی نووسـەر خاتـوو نەسـرین ئیبراهیـم، لـە ٨- ٨- ٢٠٢٣.
٢ - ماڵپەڕی فەیسبووکی گەلاوێژ لە ٣٠-١-٢٠٢٢.
٣ - ماڵپـەڕی فەیسـبووکی ئەکـرەم مـام عەلـی، نووسـینێکی دکتـۆر ڕێبـوار فەتـاح، لـە ٢٢-١-٢٠٢١.
٤ - کوردیپیدیا.
٥ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.
٦ - ماڵپەڕی Wikiwand.
٧ - ماڵپەڕی وێنە کۆنەکانی سلێمانی.
٨ - ماڵپەڕی فەیسبووکی ژێکاف، لە ١٦-١- ٢٠١٥.
٩ - نووسین و ئامادەکردنی خۆم.

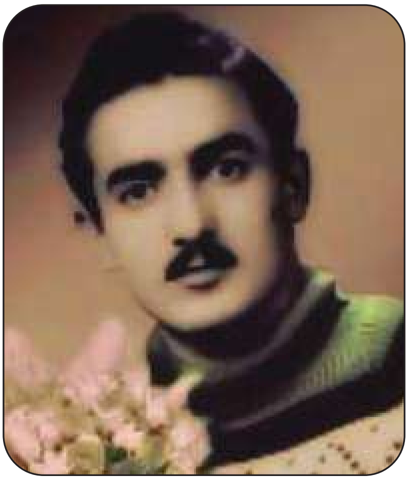

سواره ئیلخانیزاده

تەمەنێکی کورت، ژیانێکی پڕ لە سەروەری و هیوا، پێشەنگ و پێشڕەوی بزووتنەوەی شیعری نوێخوازی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، ڕەوانشاد سوارە ئیلخانیزادە ...

ناوی تەواوی (سوارە کوڕی ئەحمەد ئاغای ئیلخانزادە)یە، لە ٢١ -٤ - ١٩٣٧ لە گوندی (تورجان) ی سەر بە شاری (سەقز) لە خانەوادەیەکی کوردپەروەر لە دایکبووە، پاش ساڵیک ماڵیان چووەتە گوندی (قەرەگوێزی) و لەوێ نیشتەجێ بووینە، خوێندنی سەرەتایی هەر لەو گوندە بە سەرپەرشتیی(شێخ ئەحمەد کەسنەزانی) تەواوکردووە، لە هاوینی ساڵی ١٩٥٣ چوونەتە شاری بۆکان، هەر لە هەمان ساڵدا تووشی نەخۆشییەک بووە ماوەی(سێ) ساڵ بێ چالاکی بووە، دواتر لە ساڵی ١٩٥٧- ١٩٥٩ خوێندنی ناوەندی هەر لە بۆکان تەواو کردووە و بۆ درێژەدان بە خوێندن چووەتە شاری(تەورێز)، لە ساڵی ١٩٦٢ لە قوتابخانەی(لوقمان) بڕوانامەی دبلۆمی وەرگرتووە و لە هەمان ساڵدا لە گەڵ کچێکی ئازەری بە ناوی(ڕوقییە) هاوسەرگیری کردووە و لە کۆلێژی (حقوق- ماف) لە زانکۆی تاران وەرگیراوە و بەیەکەوە چوونەتە تاران.

لە ساڵی ١٩٦٤ شاعیر و نووسەر سوارە ئیلخانیزادە لە گەڵ زیاتر

شاعیر سوارە ئیلخانیزادە و ڕوقییەی هاوسەری

لـە(١٥٠) هاوڕێـی لـە کەسـایەتییە ڕۆشـنبیرەکانی ئـەو کات، بـە تۆمەتـی کوردایەتـی دەسـتگیرکراون، مـاوەی(٦) مانگـی لـە بەندیخانـەی (قزلقـەڵا) بردۆتـە سـەر و ئـازار و ئەشـکەنجەیەکی زۆریـان داوە، هەڵبەستی(سـوورە قەڵا، دایکی بەڵا)ی هـەر لەو بەندیخانـە نووسـیوە، پاش ئازادبوونـی خوێندنی خـۆی لـە کۆلێـژی مـاف لـە تـاران تەواوکـردووە، لـە سـاڵی ١٩٦٧ لـە بەشـی کوردیـی ڕادیـۆی تـاران دادەمەزرێـت، لـە ڕۆژی ١٩٧٦/١/١٤ کۆچـی دوایـی کـردووە. تەرمەکـەی لـە گۆڕسـتانی خێزانەکەیـان لـە گوندی(حەمامیـان) بـە خاکـی نیشـتمان سـپێردراوە، کوڕێکـی لـە دوای خـۆی بەجێهێشـتبوو ئەویـش لـە تەمەنێکـی کورتـدا کۆچـی دوایـی کـردووە.

شـاعیر و پەخشـاننووس و چیرۆکنـووس و شـانۆنامەنووس سـوارە ئیلخانیـزادە، لـە گـەڵ هـەر یـەک لـە شـاعیران(مارف ئاغایـی، ژیـلا حوسـێنی، عەلـی حەسـەنیانی (هـاوار)، فاتیـح شـێخولئیسـلام) بـە پێشـەنگ و پێشـڕەوی شـیعری نوێخـوازی لە ڕۆژهەڵاتی کوردسـتان دادەنرێن، سـاڵی ١٩٦٢- ١٩٦٣

هەڵبەستی (شار)ی لە سەر کێشی(کەژاڵێ)ی(هاوار) نووسیوە کە دەنگدانەوە و ڕەنگدانەوە و داهێنان و بەرزکردنەوەی شیعری نوێخوازی(الحر- ئازاد) بووە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، پێشتریش هەڵبەستەکانی (خەوەبەردینە، شەنگەسوار، کچی بەیان) نووسیوە. ئەو کاتەی لە بەشی کوردیی ڕادیۆی تاران کاری کردووە، بەشی زۆری بەرنامە کوردییەکانی بە ئارەزوو و دڵی ئەو نەبووە، بەڵام ئەو بەردەوام بووە لە کارکردن، چەند ساڵێک بەرنامەی(تاپۆ و بوومەلێڵ) ئامادە و پێشکەش کردووە، گوێگر و هەوادارانی زۆریشی هەبووە، لە پاشان هەمووی لە کتێبێکدا چاپ و بڵاوکردۆتەوە بە ناوی کتێبی(تاپۆ بوومەلێڵ) تا ئێستاش چەند ژمارەیەک لەم بەرنامەیە لە سەر کاسێت ماون و پارێزراون و بە دەست دەکەون، ئەو زۆر کوردپەروەر بووە، لە تەمەنی لاوی و هەرزەکاریدا لە گەڵ لاوان و گەنجانی ناوچەی موکریان بە هەڵبەست و شیعرە نیشتمانپەروەرییەکانی جۆش و خرۆشی

گڵکۆی شاعیر سوارە ئیلخانیزادە

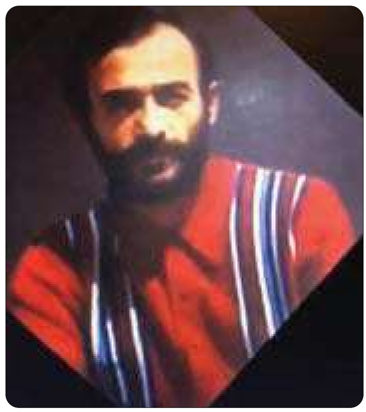
شاعیر سوارە ئیلخانیزادە

داوەتــە هەســتی کوردایەتــی و باســی ژیانــی غەریبــی و سروشــتی جوانــی کوردســتانی کردووە، پەیوەندییەکی باشیشــی لــە گــەڵ شــاعیر و نووســەران و ڕۆشــنبیرانی کــورد هەبــوو، زۆر گــۆرانــی شــاعیری خۆشویســتووە و زۆریــش بــە شــیعرەکانی ســەرســام بــووە، بۆیــە بــە شــیعر ستایشــی کــردووە، هەرچــەنــدە تەمەنێکی کورتـی هەبـوو، بـەڵام ژیانێکی پـڕ لـە سـەروەریی بـە سـەربردووە.

شـاعیر سـوارە ئیلخانیزادە، دەسـتێکی باڵای هەبـووە لـە بـەرەو پێشـبردنی شـیعر و پەخشـان و چیـرۆک و شـانۆنامە، لـەم بوارانەشـدا چەنـد بەرهەمێکـی ئاسـت بـەرز و پـڕ بـە تـام و چێـژی بـۆ بەجێهێشـتووین کـە ئەمانـەن:

- خەونەبەردینـە، دیوانـی شـیعر، کە(٢٥) هەڵبەسـتی بـە زمانـی کـوردی و(٢٠) هەڵبەسـتیش بـە زمانـی فارسـی لـە خۆدەگرێت.
- تاپـۆ وبوومەلێـڵ، هەمـوو بەرهەمەکانـی لـە بەشـی کوردیـی ڕادیـۆی تـاران ئامـادە و پێشـکەش کـردووە.
- شـەنگەسوار، کۆبەرهـەمی شیعرەکانی.
- (لاس و خـەزاڵ) چیرۆک کە(٦) بەشـە.
- شانۆنامەی(چەکوشوەشێنی ڕۆلەکوژراو).

چەندین بەرهـەمی دیکەش.

- شیعری(شـار)ی بـە دەنگـی چەندیـن شـاعیر و میدیـاکار لـە بۆنـە جۆربەجۆرەکانی خوێندراوەتەوە و تۆمارکراوە، لەوانە بە دەنگی(عوسمان ڕەسـوڵی، شـێرڤان چەلەبـی).

لە نووسـینێکی هاوبەشـی هەر یەک لە پرۆفیسـۆری یاریدەدەر زاهیر لەتیف کەریـم و پرۆفیسـۆری یاریـدەدەر نیـان نوشـێروان مەسـتی لـە شـرۆڤەکردنی شـیعرەکانی شـاعیر سـوارە ئیلخانیـزادە نووسـیویانە و دەڵێن:(سـوارە ئیلخانـی زادە یەکێکـە لـە پێشـەنگەکانی شـیعری نوێـی کوردیـی کوردسـتانی ڕۆژهـەڵات لەپـاڵ هـەر یـەک لـە هـاوار (عەلـی حەسـەنیانی) و پشـکۆ. وەک وتـراوە و بیسـتراوە، یەکـەم شـیعری نوێـی سـوارە بریتییـە لـە دەقـی «شـار» کـە لەسـەر هەمـان کێشـی شـیعری کەژاڵێـی هـاوار نووسـراوە (لقمـان ڕەئـوف:٤٧). سـوارە لـەم دەقـە و دەقەکانـی دیکەیشـیدا خـاوەن هەسـتێکی قووڵـی ئێـش وئـازاری نەتەوەکەیەتـی، واتـە دیـدی شـاعیر بـۆ دەقەکانـی بریتییـە لـە ناوەڕۆکێکـی

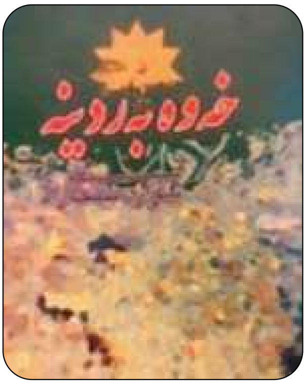

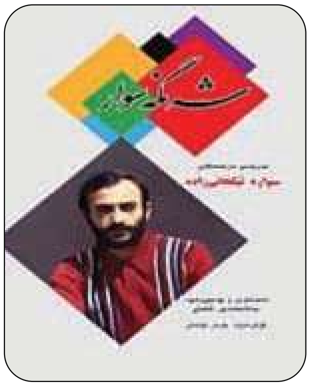

بەرهەمەکانی شاعیر سوارە ئیلخانیزادە

سیاسی بۆ نەتەوەکەی کە بە درێژایی زەمەن خۆی لە هەڵکشان و داکشاندا دیوەتەوە، دەقی «شار»یش یەکێکە لەو دەقانەی کە هەڵگری نامەیەکی شوناسی کوردییە لە جۆری فیکری وسیاسی).

بۆ شاعیر و چیرۆکنووس و شانۆنامەنووس ڕەوانشاد سوارە ئیلخانیزادە، گڵکۆت پڕ گوڵ و گوڵزار بێت.

هەڵبەستی(شار) یەکێکە لە شاکارەکانی شاعیر سوارە ئیلخانیزادە، وا بۆتان دەنووسمەوە:

شار

گوڵم، دڵم پڕە لە دەرد و کوڵ

ئەڵێم بڕۆم لە شارەکەت

ئەڵێم بە جامێ ئاوی کانیاوی دێیەکەم عیلاجی کەم کوڵی دڵی پڕم لە دەردی ئینتیزارەکەت

وەڕز بوو گیانی من لە شار و هاڕە هاڕی ئەو

لە ڕۆژی چڵکنی نەخۆش و تاویادی شەو

***

ئەڵێم بڕۆم لە شارەکەت

لە شاری چاو لەبەر چرای نیئۆن شەوارەکەت

برۆمە دێ کە مانگەشەو بزێتە ناو بزەم
چۆن بژیم لە شارەکەت
کە پڕ بەدڵ دژی گزەم
لە شارەکەت، کە ڕەمزی ئاسن و منارەیە
مەلی ئەوین غەوارەیە
ئەڵێی لە دەوری دەست و پێم
ئەوەی کە تێل و تان ڕەیەڵە، کەلەبچەیە
ئەوەی کە پەیکەرە میسالی داوەڵە
لە شارەکەت کەمەندی دووکەڵە کە دێتە دەر لە ماڵی دەوڵەمەند
بە دارە تەرمی کووچە تەنگەکانی شارەکەت
ڕانەهاتووە لەشم
بناری پڕ بەهاری دێ
ڕەنگی سوور و شین ئەدا
لە شیعر و عاتیفەی گەشم
ئەڵێم برۆم لە شارەکەت گوڵم

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.
٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.
٣ - ماڵپەڕی(پایگاه خبری تحلیلی – واکاوی).
٤ - ماڵپەڕی Tishk,فلمێکی دوکیومێنتاری.
٥- ماڵپەڕی زانیاری، نووسینێکی نووسەر محەمەد ڕزگار، لە ١٥ - ٣ - ٢٠٢١.
٦ - ماڵپەڕی khak tv، لە ٣١ - ٨ - ٢٠١٩.
٧ - ماڵپەڕی ئاڵەکۆک.
٨ - فلمێکی Youtube، ڕادیۆی نیشتمان، خوێندنەوەی شیعری(شار).
٩ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

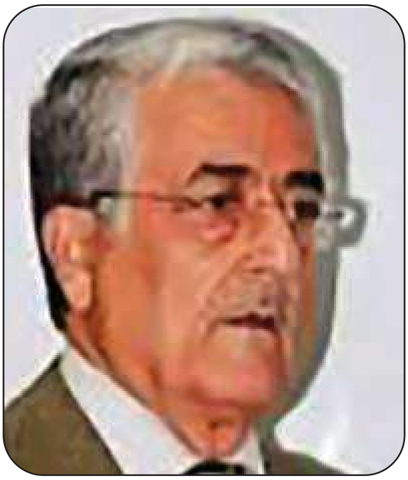

دکتۆر حەمید عەزیز

مامۆستای زانکۆ و پسپۆری زانستی فەلسەفەی کۆن و سەردەم، نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ، پرۆفیسۆر دکتۆر حەمید عەزیز....

ناوی تەواوی(حەمید عەزیز سەعید بەگی ئاوڕەحمان بەگی خەسرەو بەگی قەڵاچوالانی)یە، لە ٢٥-٦- ١٩٤٥ لە(مەرگە) لە بنەماڵەیەکی ناسراو و دیاری قەڵاچوالان و ناوچەکە لە دایکبووە، باپیرانی بەهۆی کێشە لە گەڵ کاربەدەستانی ئەوسای عوسمانی هەر چی موڵک و ماڵیان هەبووە لە دەستیان داوە و قەڵاچوالانیان بەجێهێشتووە، سەرەتا چوونەتە کەرکووک دواتر ماوەیەک لە(مەرگە) و پاشانیش چوونەتە قەڵادزی لەوێ نیشتەجێبوونە، ئەو لە داوێنی چیای هێرۆ و هەڵشۆ و شارە جوان و خۆڕاگرەکەی قەڵادزێ، لە باوەشی باوانە خوا پێداو و دەستڕۆیشتوو گۆش و پەروەردە کراوە، خوێندنی سەرەتایی لە قەڵادزێ و دواتر بۆ یەکەم جار قوتابخانەی ناوەندی بۆ ماوەیەکی کورت لە قەڵادزێ کراوەتەوە، بەڵام لەبەر ڕوودانی چەند چالاکییەکی سیاسی لەناو قوتابخانە، قوتابخانەکەیان لێ داخستوون، بۆیە لە ساڵی ١٩٥٦ چووەتە شاری سلێمانی خوێندنی ناوەندی و دواناوەندی لەوێ تەواوکردووە، دواتر بەشی فەلسەفەی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٩ وەکو(محرر- نووسەر)لە دەزگای(دار الجماهیر للصحافة) کە ئەو کات هەفتەنامەی هاوکاری لەوێ دەردەچوو

دامـەزراوە، پاشـان لـە گـەڵ بەڕێوەبەرایەتیـی گشـتیی ڕۆشـنبیریی کـوردی کـراون بـە دەزگای هاوکاریـی چـاپ و بڵاوکردنـەوەی کـوردی، گۆڤـاری بەیانیش هـەر لـەو دەزگایە دەردەچوو، درێژەی بە کاری ڕۆژنامەنووسـی و وەرگێڕان داوە، بەهۆی ڕووداوی ڕووداوێک لە بەردەم دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنـەوەی کـوردی لـە بەغـدا ماوەیـەک دەسـتگیرکراوە دواتـر ئازادکـراوە، لـە کۆتایـی حەفتاکانـی سـەدەی ڕابـردوو لـە ڕێـگای ڕەوانشـاد ئیسـماعیل ڕەسـوڵ کـە بەڕێوەبـەری دەزگای ڕۆشـنبیری و بڵاوکردنـەوەی کوردی بـووە لـە بەغدا، پاسـەپۆرت و فیـزەی وڵاتـی ئوردنی وەرگرتـووە، لـە سـاڵی ١٩٨١ ڕووی لـە وڵاتـی ئەڵمانیـا کـردووە لـە کۆرسـێکی زمانـی ئەڵمانـی لـە زانکۆی(مونیسـتەر) وەرگیـراوە، سـاڵی ١٩٨٢ دواتـر دەسـتی بـە خوێندنـی دکتـۆرا لـە بواری(زانسـتی سۆسـیۆلۆجی و پۆلیتۆلۆجـی) کـردووە، پـاش سـاڵێک خوێندنـی زمانـی یۆنانـی و لاتینیـش لـە سـاڵی ١٩٨٧- ١٩٨٨ بڕوانامـەی دکتـۆرای وەرگرتـووە نامـەی دکتۆراکـەی بـە ناونیشانی(سروشـت و زانسـت لـە فەلسـەفەی ئەڵمانـی لەنێوان هـەردوو جەنگی یەکـەم و دووەمـی جیهانـی) بـووە، کـە بـاس لـە قوتابخانەی(پۆزیتیڤزمـی لۆجیکـی) دەکات.

دکتـۆر حەمید عەزیـز، لـە سـاڵی ١٩٨٨ گەڕاوەتـەوە باشـووری کوردسـتان وەکو مامۆسـتا لـە بەشـی کۆمەڵناسـیی زانکـۆی سـەلاحەدین دەسـتبەکار بووە، لـە سـاڵی ١٩٩١ ماسـتەر و دکتـۆرای هـەر لـە بەشـی کومەڵناسـی کردۆتـەوە، خاوەنـی(٦) توێژینـەوەی زانسـتییە بـە زمانـی عەرەبـی، زیاتـر لـە(١٢٠) وتـار و لێکۆڵینـەوە و توێژینـەوەی لـە گۆڤاری(رامـان) بڵاوکردۆتـەوە، توانـا و ئەزموونێکی باشـی لە بوارەکانی فەلسـەفەی کۆن و نوێ و سـەردەم و ئەدەب و شـیعری فەرەنسـی و ئەڵمانـی و ئینگلیـزی و ڕووسـی و ئیتاڵـی و عەرەبـی و فەلسـەفەی ئیسـلامی وەکو(ئیبـن ڕوشـد، ئیبـن سـینا، فارابـی، کینـدی، حەللاج و چەندانـی دیەکـەش) هەیـە، هەروەهـا بـە وردییـش ئەدەبیاتی(ڕێنیسانسـی) فەرەنسـی بـە تایبەتـی لـە بـواری سۆسـیۆلۆژیا و فیکـر و فەلسـەفەی(مۆنتین، مالێـرب، دیـکارت، باسـکاڵ، ڕوسـین، لاڤۆنتیـن) خوێندۆتـەوە، لـە ئەدەبیاتـی ئەڵمانیـش زۆر پێداگـری لەسـەر(گۆتە، شـیلەر، ڤاگنـەر، نیتشـتە)، کردۆتـەوە، لـە ئەدەبیاتـی ئینگلیزیـش ئاگادارییەکـی زۆری لـە بەرهەمەکانـی شکسـبیر و قۆناغەکانـی ڕۆمانسـیزم و ڕیالیـزم هەیـە، لـە بوارەکانـی فەلسـەفەی کـۆن و سـەردەم و نـوێ و فیکـری و زمـان و وشـە و ڕۆشـنبیری و ئەدەبـی و

بەرهەمەکانی دکتۆر حەمید عەزیز

میتافیزیقـی و مەنتیـق و وەرگێـڕان، کۆمەڵێـک بەرهەمـی بـە نـرخ و سـوود بەخشـی هەیـە کـە ئەمانـەن:

- سەرەتایەک لە فەلسەفەی کلاسیکیی یۆنان.
- بنەڕەتەکانی فەلسەفە.
- کێشەی نێوان فەلسەفە و لاهوت لە ئەوروپا.
- فەلسەفەی سەدەکانی ناوەڕاست.
- فەلسەفەی نوێ لە ئەوروپا.
- بنەماکانی فەلسەفەی کۆمەڵایەتی.
- فەلسەفەی سەردەمی رۆمانتیک.
- هونەری شیعری، ئەرستۆ.
- فەلسەفەی سوسیال دیموکراتی.
- هونەری شیعری: هوراس.
- میتافیزک چییە: هایدیگەر.
- بنەماکانی فەلسەفەی شیکردنەوەی لۆجیک.
- زمانی کوردان.
- لۆجیکی ئەرستۆ.
- فەلسەفەی تۆماسی ئەکوین.
- گەنجینەی وشەی زمانی کوردی.
- چەند وردبوونەوەیەک لە میتافیزک، دیکارت.

- دانانی بنەماکانی میتافیزکی ئاکار، کانت.
- هەردوو کتێبی پیرۆزی یەزیدیان.
- گەشتێک بەکوردستان و ئەرمەنستاندا، نولدە.
- ڕەهەندەکانی فەلسەفەی مێژوو.
- فەلسەفەی زانستی کەلام.
- ڤتگنشتاین، تراکتاتوس.
- کانت، پرولیگۆمینا: میتافیزیکی دواڕۆژ.
- فەلسەفەی سەردەم لە ئەوروپا.
- فەلسەفەی کۆڕی ڤیێننا.
- فۆیەرباخ، بنەماکانی فەلسەفەی دواڕۆژ.
- ڕەهەندەکانی فەلسەفەی ئاکار.
- بنەڕەتەکانی لۆجیکی سەردەم.

دکتۆر حەمید عەزیز، ساڵی ١٩٧٠ ئەو کاتەی لە ڕۆژنامەی هاوکاری کاری کردووە، یەکەم وتاری خۆی سەبارەت بە فەلسەفەی یۆنانیی کۆن نووسیوە، چەندین نووسینی دیکەشی لە گۆڤاری بەیان و ڕۆشنبیری بڵاوکردۆتەوە.

لە ساڵی ١٩٧٢ هاوسەرگیری کردووە، خاوەنی سێ کوڕە، خوا تەمەن درێژیان بکات.

ئێستاش خانەنشینە، هەر سەرکەوتوو بەردەوام بێت لە نووسینە سوود بەخشەکانی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.
٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیا ئازاد.
٣ - خانەی کتاب کردی.
٤- khak tv، نووسینێکی پرۆفیسۆری یاریدەدەر زاهیر لەتیف کەریم، لە ١٦ - ٦ - ٢٠١٦.
٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

دکتۆر سامال مانیی

مامۆستای ئەکادیمی لە زانکۆکانی کوردستان، پسپۆڕی فەلسەفەی نوێ و هاوچەرخ، پێشەنگ و پێشڕەو لە بواری(جێندەری)، خاتوو دکتۆر سامال مانیی.

دکتۆر سامال مانیی لە ساڵی ١٩٥٧ لە گەڕەکی(سەرشەقام)ی ناو شاری سلێمانی لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و کوردپەروەر لە دایکبووە، ئەو بچووکترین منداڵی خێزانەکەیان بووە، باوکی سەربازی سوپای(ملكي- شاهانە)ی عێراق بووە، لە ساڵی ١٩٦٠ لە سەر داخوازیی خۆی خانەنشینکراوە، پاشماوەی ژیانی خۆی بۆ خزمەت و خەباتکردن لەناو بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد تەرخان کردووە، دایکیشی ناوی(ڕابی شێخ عیسا کانەبی ئاغا)یە، کە ژنێکی چالاکوانی بواری مافی ژنان بووە لە نیوەی دووەمی پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو، ئەو کاتەی دکتۆر سامال مانیی تەمەنی(٩) ساڵان بووە ڕابی خانی دایکی کۆچی دوایی کردووە، خوشکێکی کە ناوی(سروە خان) بووە و مامۆستای (ڕیاضیات- ماتماتیک) بووە ئەرکی پەروەردە و گۆشکردنی گرتۆتە ئەستۆ، ئەو خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانیی تەواوکردووە، لە تەمەنی گەنجێتیدا نازناوی دایکی(هاوڕێ ڕابی) هەڵگرتووە و هەر زوو تێکەڵ بە کاری سیاسی بووە و لە ڕیزەکانی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان چالاکیی نواندووە، لە ساڵی

نووسەر و توێژەر دکتۆر ساماڵ مانیی لە
چالاکییەکی داکۆکیکردن لە ئافرەتی کوردستان

نووسەر و توێژەر دکتۆر ساماڵ مانیی لە
سەردەمی پێشمەرگایەتی

١٩٨٠ وەکو کچە کوردێکی ئازا و بوێر و ڕێچکەشکێن بووەتە پێشمەرگەی شۆڕشی نوێ گەلەکەمان، خەبات و چالاکییەکی زۆر و بەرچاوی نواندووە و بۆ یەکەم جار لە ناو ڕیزەکانی پێشمەرگەی(ژن) وەکو(کادرێکی سیاسی) دەستنیشانکراوەو بەردەوام بووە لە وشیارکردنەوە و هاندانی ژنانی ناوچە ئازادکراوەکان بۆ هاتنە ناو ڕیزی شۆڕش و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، لە ساڵی ١٩٨٦ ڕووی لە ئەوروپا کردووە و لە وڵاتی بەریتانیا وەکو پەنابەرێکی سیاسی لە شاری لەندەن نیشتەجێبووە و ئێستاش هەر لەوێ دەژییێت.

مامۆستای ئەکادیمی دکتۆر ساماڵ مانیی لە مانگی (٩)ی ساڵی ١٩٩٣ لە زانکۆی لەندەن لە بواری خوێندنی فەلسەفە وەرگیراوە، هەر لەو کاتەوە تا وەکو ئێستاش وازی لە کاری سیاسی هێناوە، هەموو کاتەکانی خۆی بۆ خوێندنی فەلسەفە تەرخان کردووە، بڕوانامەی بەکالۆریۆس و ماستەری لە زانکۆی لەندەن و دکتۆراش لە زانکۆی (صۆفیا)ی یەکێتیی ئەوروپا لە فەلسەفە بەدەستهێناوە، لە ساڵی ٢٠١١ گەڕاوەتەوە باشووری کوردستان تا ساڵی ٢٠١٣ وەکو مامۆستای ئەکادیمی وانەی فەلسەفەی لە زانکۆی(ڕاپەڕین) وتووەتەوە، نزیکەی(٣٠) ساڵ لە بواری پسپۆڕی خۆی سەرقاڵی خوێندنەوە و نووسینی لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی و ئەکادیمی بووە لە فەلسەفەی نوێ و هاوچەرخ و ڕەوتەکانی، بەشی زۆری توێژینەوەکانی تایبەتن بە فەلسەفەی (ئەنەلەتیک) کە سوودێکی زۆری هەبووە و هەیە بۆ قوتابیانی کوڕ و کچی کورد و ئەو مامۆستایانەی

نووسەر و توێژەر دکتۆر ساماڵ مانیی لە دوو تەمەنی جیاواز

وانـەی فەلسـەفە لـە زانکۆکانـی کوردسـتان دەڵێنـەوە، وەکـو سـەرچاوەیەکی باوەڕپێکراو سـوودی لێوەرگیـراوەو وەردەگیرێت. هەمـوو بەرهەمەکانـی بـە زمانیـی کـوردی نووسـیوە، لـە سـاڵی ٢٠١٧ هـەر بـۆ یەکەمیـن جـار لـە مێـژووی کـورد کتێبـە فەلسـەفییە کوردییەکانـی ئـەو لـە دەزگای بازنـەی بیرکردنـەوە و نووسـینی فەیلەسـوفەکانی ئەمەریـکا و و بەریتانیـا و ئوسـترالیا و ئەورووپـا تۆمـار و بـە ئەرشـیفکراون.

دکتـۆر سـاماڵ مانیـی لـە بـواری فەلسـەفە چەندیـن بەرهەمـی ئاسـت بـەرز و بـە نـرخ و سوودبەخشـی بـە زمانێکـی کـوردی جـوان و ڕەوان نووسـیوەو چـاپ و بـڵاوی کردوونەتـەوە، کـە ئەمانـەن:

- کتێبـی(ژن و فەلسـەفە، فەلسـەفەی جێنـدەری)، بـۆ یەکـەم جـار فەلسـەفەی جێنـدەری هێناوەتـە نـاو هزرانـدنـی فەلسـەفەوە بـە زمانیـی کـوردی.
- کتێبی(سـەر زەمینی مانا- فەلسـەفە)لێکۆڵینەوە و توێژینەوەیەکی ئەکادیمییە کـە تیشـکی خسـتۆتە سـەر ناوەڕۆکـی تیۆرییـە گرنگـەکان، زمـان، مانـا، لـە فەلسەفەدا.
- کتێبـی هەگبـەی زانین(سـۆشـیال پیسـتیمۆلۆجی) بەرگـی دووەم، کـە بـاس لـە مەسـەلەی زانیـن و پیشـە و گرفتەکانـی دەکات، خوێنـدن و دیبیەتـی فەلسـەفەی ئەکادیمـی لـە ئاسـتی زانکۆکانی(ئەمەریکا، بەرتانیـا، ئوسـترالیا، ئەورووپـا) خسـتۆتە بـە دەسـت و دیـدی خوێنەرانـی کـورد.
- کتێبی هەگبەی زانین(پیستیمۆلۆجی کلاسیک) بەرگی یەکەم و دووەم.
- تێگەیشتنی؛ کواین.
- مەحاڵبوونـی مانـا و ڕێژەیبوونـی ئۆنتۆلۆجـی، زمـان، مێشـک، مانـا، ئـەم کتێبـە لـە سـاڵی ٢٠٠٢ لـە لایـەن زانکـۆی لەندەن پەسـند و دوکیۆمێنتکـراوە، کـە دژە تیزێکـی نووسـەرە بەرامبـەر تیزێکـی بـە ناوبانگـی فەیلەسـوفی مـەزن و ڕادیـکاڵ (کوایـن) سـەبارەت بـە حاڵیبوونـی مانـا و ڕێژەیبوونـی ئۆنتۆلۆجـی، زمـان، مێشـک، مانـا.

نووسـەر و لێکۆڵـەر و توێـژەر دکتـۆر سـامال مانیـی، سـەرەڕای نووسـینە جوانەکانـی لـە فەلسـەفە، لـە بـواری مافـی ژنانیـش چەندیـن چالاکـی و پـرۆژە و داهێنانـی هەبـووە لەوانـە:

بەرهەمەکانی نووسەر و توێژەر دکتۆر سامال مانیی

- هەر لە منداڵییەوە لەسەر پەیڕەوکردنی دایکی ڕەحمەتی، پرسی(جێندەری) ژنانی کوردی بە ئەرکی خۆی زانیوە، بەردەوامیش بووە لە داکۆکیکردن لە مافی ژنانی کورد، خاوەنی بیرۆکەی دروستکردن و دامەزراندنی جێندەری بووە لە باشووری کوردستان، هەر خۆشی بۆ یەکەم جار ئەم بابەتەی هێناوەتە ناو بازنەی ئەکادیمی و ڕۆشنبیری و فەلسەفی.
- لە ساڵی ١٩٩٣ یەکەم کۆنفرانسی ئەکادیمی لە زانکۆی لەندەن لەسەر کوشتنی ژن لە ناو کوردان بەستووە.
- لە ساڵی ١٩٨٦ هەر بۆ یەکەم جار کۆرسی جێندەریی ژن بە ناونیشانی(مافی ژن) لە مەڵبەندی ڕۆشنبیریی لەندەن، بە زمانیی کوردی پێشکەش کردووە..
- لە ساڵی ٢٠١٣ چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمیناری فەلسەفی بۆ ژنانی کورد لە کوردستان ڕێکخستووە.
- لە ئێستاشدا خاوەن و سەرقاڵی پرۆژەیەکی دیکەیە لە بواری فەلسەفەدا

کە بە نیازە لە کوردستان ئەگەر هاوکاری و پشتگیریی بکرێت، جێبەجێی بکات.

بۆ مامۆستای زانکۆ و پسپۆڕی ئەکادیمی بواری زانستی فەلسەفە خاتوو دکتۆر ساماڵ مانیی، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ هێنانەدێی خەون و ئامانجەکانت بۆ خزمەتی خوێنەری کورد.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی Spee Midia، و ماڵپەڕی(ئاوێنە) و ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(دەنگەکان) نووسینێک بە ناو نیشانی(نووسینە فەلسەفییەکانی خانمێکی کورد دوکیومێنتکران، لە ٢٧ - ٨ - ٢٠١٩، ٢٨ - ٨ ٢٠١٩.

٢ - کورتەیەک ژیاننامەی نووسەر و توێژەر دکتۆر ساماڵ مانیی، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

موسا عەنتەر

یەکەم کەس بووە لە باکووری کوردستان، ڕادیۆی بۆ شۆڕشی ئەیلوولی باشووری کوردستان ساڵی ١٩٦١ ڕەوانە کردووە. شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و چالاکوانی کوردپەروەر ڕەوانشاد موسا عەنتەر.

شاعیر و نووسەر موسا عەنتەر لە ساڵی ١٩٢٠ لە گوندی(ئەسکیماغارا) لە ناوچەی(نسیبین)ی سەر بە پارێزگای ماردین لە باکووری کوردستان لە دایکبووە، ئەو لە بیرەوەرییەکانی خۆیدا دەڵێت(نازانێ لە چ دەڤەرێکی دواکەوتووی نیشتمانە داگیرکراوەکەم لە دایکبوویمە)، لە خێزانێکی کوردی ئاغا زادە بووە، بەڵام هەر لەمنداڵییەوە وەکو منداڵە ئاغا خۆی نەناساندووە، چونکە باوەڕ و هەستی کوردایەتی وای لێکردووە پشت و پەنای هەژاران بێت، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی تا ئامادەیی لە نسیبین بە زمانی تورکی تەواوکردووە، دایکی زۆر هانی داوە، زۆریش زیرەک بووە، دواتر کۆلێژی یاسای لە زانکۆی ئەستەنبوڵ تەواوکردووە.

نووسەر موسا عەنتەر
بە جاحێڵی

نووسەر موسا عەنتەر زۆر بلیمەت و بە

لە لای ڕاستەوە: خانمەکە نەناسراوە، شاعیر و نووسەر موسا عەنتەر
لە کاتی بڵاوکردنەوەی کتێبی یادەوەرییەکانم

توانا بووە، هێشتا قوتابیی ئامادەیی بووە، دوو کۆڕی گرنگی زانستی دەربارەی هەستەوەری و تیۆریی هێنری بێرگسۆنی فەرەنسی و فەلسەفەی کانتی ئەڵمانی بە سەرکەوتوویی پێشکەش کردووە.

دوای ئەوەی لە ساڵی ١٩٥٠ کە زمانی کوردی قەدەغەکراوە، ئەو یەکەمین کەس بووە لە باکووری کوردستان ئەم قەدەغەیەی شکاندووە، بە زمانی کوردی دەستی بە نووسین کردووە ، لە ساڵی ١٩٥٩ هۆنراوەیەکی بە زمانی کوردی نووسیوە و بڵاوی کردۆتەوە، بەم هۆیەوە بە(جوداخواز-إنفصالي) لە قەڵەم دراوە و دراوەتە دادگا، تا ساڵی ١٩٦٠ هەر سەرقاڵی نووسین و ڕاگەیاندن و ڕۆژنامەنووسی بووە، هەر لە هەمان ساڵدا بووەتە ئەندام لە پارتی چەپی تورکی، لە ساڵی ١٩٧١ بە تاوانی چالاکی سیاسی دەستگیرکراوە، کە بە دۆسیێ(٤٩) کەسەکە ناسراوە، پاش ساڵێک دادگایی کردن لە ساڵی ١٩٧٢ بە چوار ساڵ حوکم دراوە، لە ساڵی ١٩٧٦ کە ئازادکراوە گەڕاوەتەوە گوندی(زڤنگ) ی سەر بە نسیبینی پارێزگای ماردین، ساڵی ١٩٨٩ جارێکی دیکە گەڕاوەتەوە ئەستەنبووڵ، ئەو چەندین جار گیراوە و ئازادکراوە بە تێکڕایی زیاتر لە (١١) ساڵ لە تەمەنی خۆی

لـه كونجـی زیندانـەكان بردۆتەسـەر.

نووسـەر موسـا عەنتـەر مرۆڤێكـی كوردپـەروەر بـووە، بەشـداریی لـە دامەزراندنـی كۆمەڵـێ ڕێكخـراوی ئەدەبـی و پیشـەیی كـردووە، ئـەو كاتـەی قوتابـی بـووە، لـە زانكـۆی ئەسـتەنبووڵ یارمەتیـی بەشـی زۆری قوتابییـە كوردەكانـی داوە، ماڵەكـەی وەكـو هۆتێلێـک بـووە بـۆ حەوانـەوەی تـەواوی قوتابیانـی كـورد نـەک هـەر باكـوور، بەڵكـو قوتابییانـی كـوردی باشـووری كوردسـتانیش، لـە نووسـینێكدا نووسـەر هەڵـۆ بەرزنجـی دەڵێت:(بەنـدە لـە مامۆسـتا كامـل ژیـرم بیسـتووە لـە سـاڵی پەنجاكانـی سـەدەی ڕابـردوو بـۆ خوێنـدن چۆتـە ئەسـتەنبووڵ، موسـا عەنتـەری ناسـیوە، هاوكاریـی كـردووە، پاشـان بیـروڕای سیاسـییان ئاڵوگۆڕكـردووە و هەسـتی كوردایەتـی زیاتـر پێكـەوەی گرێداون)، دكتـۆر حەسـەن حەمـە عەلیش هەمـان قسـە دەكات، بۆیـە لـە ڕاپۆرتێكـدا دەڵێت:(ماڵـی ئـەو بۆتـە باڵوێزخانـەی كوردسـتان).

ئـەو پەیوەنـدی لەگـەڵ زۆر لـە سیاسـی و ڕۆشـنبیرانی سـەردەمی خـۆی هەبووە لەوانـە (حـەزووری، عەبدوڵـڵا جـەودەت، عەزیـز بابـا، زیـا گـوک ئالـب، خەلیـل خەیالـی، شـوكر بابـان، سـەعید نـوورس، شـێخ عەلـی ڕەزای كـوڕی شـێخ سـەعیدی پیـران، شـێخ مەعشـوق ئەفەنـدی، سـەعید ئاڵچـی، دكتـۆر سـەعید قرمـزی، ....چەندانـی دیكـەش).

ئـەو كاتـەی هەندێـک لـە كـەس و كارەكانـی ئاوارەی ڕۆژئاوای كوردسـتان

كۆمەڵێك ڕۆشنبیر و وڵاتپارێز لەسەر گڵكۆی نووسەر موسا عەنتەر

بوونە، ئەو سەرەدانی کردوون لەوێش چاوی بە هەریەک لە(جگەرخوێن، عوسمان سەبری، عەبدی ئیبراهیم، حەسەن حاجۆ، قەدری جان، دکتۆر نافیز، هەژار، نوری دەرسیمی و چەندانی دیکە کەوتووە).

نووسەر موسا عەنتەر لە سەرەتای پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو هەموو هێز و توانای خۆی خستبووە گەڕ بۆ پێگەیاندنی گەنجانی تازە پێگەیشتوو، ئەو کاتەی حسێن قاسملۆ و ئەحمەد قاسملۆ لە ئەستەنبووڵ بوونە، لە ڕێگەی ئەوان و بەدرخانییەکان کۆڕسێکی خوێندنی بۆ عەبدولڕەحمان قاسملۆ وەرگرتووە.

ئەو جگە لە دەیان وتار لە ڕۆژنامەو گۆڤارەکان، یەکەم کتیبی خۆی(برینی ڕەش) لە زیندان نووسیوە، چەند بەرهەمێکی بە زمانی کوردی کرمانجی باکوور و بە شێوەزاری سۆرانیشی نووسیوە، کە ئەمانەن:

- برینی ڕەش، Kare Yare.
- کمل، Kimil.
- فەرهەنگی کوردی.
- بیرەوەرییەکانم، بەرگی یەکەم و دووەم.
- فرات دەرێژێن مەرمەرە، Firet mermereya.
- چنارەکەم.
- کتێبی بیرەوەرییەکان، نووسەر محەمەد عزەدین وەریگێڕاوەتە سەر شێوەزاری سۆرانی، چەندانی دیکەش.

گڵکۆی
موسا عەنتەر

یەکێ لە کۆڵانەکانی ئامەد شوێنی
تیرۆرکردنی موسا عەنتەر

بەرهەمەکانی نووسەر موسا عەنتەر

موسا عەنتەر چەندین چالاکی و هەڵوێستی نەتەوەیی هەبووە لەوانە:

- لە ڕێگای محەمەد شوکر و سەگبان کە کەسایەتییەکی کورد بووە و دۆستی نوری سەعید پاشا بووە، چاوی بە نوری سەعید دەکەوێت و پێی دەڵێت: کە کوردە و خەڵکی(سیرت)ە، داوای لێدەکات کێشەی کورد لە باشوور چارەسەر بکات، نوری سەعیدیش پێی دەڵێت: داواکەت هەرگیز لە بیر ناکەم)- لەسەر بەگریکردن لە زمانی کوردی، ووتەکی بەناوبانگی هەیە کە بە کاربەدەستانی تورکی ووتوە؛(ئەگەر زمانی ڕەسەنی من، بناغەی دەوڵەتی تۆ دەهەژەنێت، مانای وایە کە تۆ دەوڵەتەکەت لەسەر خاکی من دروست کردووە).

- یەکەم کەس بووە لە باکووری کوردستان ڕادیۆی بۆ شۆڕشی ئەیلوولی باشووری کوردستان ناردووە.

- چەندین وتاری لەسەر ڕووداوەکانی(شەواف و عەبدولکەریم قاسم)

نووسیوه، به ناوی(شەمەڕی کێیه) که بەم هۆیەوه دراوەته دادگا، دادگەر پێی وتووه: بۆ ئەوەنده کوردت خۆشدەوێت و ڕقت له عەرەبە؟، ئەویش دەڵێت: ئەی ئێوه بۆ ئەوەنده ڕقتان له کورده و عەرەبتان خۆشدەوێت.

- ئەندامی دامەزرێنەری پارتی خەباتی گەل بووه.
- سەرۆکی ئینستیتوی کوردی بووه له ئەستەنبووڵ.

بەشداریی له فلیمی(مەم و زین) کردووه، فلیمێکیش لەسەر ژیان و کەسایەتیی موسا عەنتەر به ناوی(موسای بێ گۆچان) بەرهەم هێنراوه، که باسی فشاری دەوڵەتی تورک دەکات لەسەر کەلتوور و مێژوو و زمانی کوردی، سەرەڕای چەند فلمێکی دوکیومێنتاری دەربارەی موسا عەنتەر و بەرهەمەکانی.

له باکووری کوردستان له ساڵی ١٩٩٣ەوه، خەڵاتی ڕۆژنامەگەریی موسا عەنتەر دەدرێته باشترین نووسەر و ڕۆژنامەنووسه سەرکەوتووکان.

ئەو هاوسەرگیری کردبوو، خاوەنی کوڕێک و دوو کچ بوو بەناوەکانی(عەنتەر، دجله، ڕەخشان) خوا تەمەن درێژیان بکات.

له ڕۆژی ٢٠ - ٩ - ١٩٩٢ له کۆڵانێکی شاری ئامەد، موسا عەنتەر لەلایەن چەند کەسانێکی دەمامکدارەوه تیرۆرکراوه، نزارگه و مەزارەکەی ئێستا له گوندی(ئاکارسوی) نزیک شاری ماردینه، ئەو شەهیدی کورد و کوردستانه، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسووده بێت.

سەرچاوەکان:

١ - Mewda Midia، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٢ - ماڵپەڕی Chaw Midia، فلمێکی دوکیومێنتاری.

٣ - Wtari Kurd، ڕۆژنامەیەکی ئەلیکترۆنیی سەربەخۆیه، وتارێکی نووسەر عوسمان عومەر، له ٢٣-١٢- ٢٠٢٢.

٤ - کوردستان پۆست، وتارێکی نووسەر هەڵۆ بەرزنجی، له ١٧-٢- ٢٠٢٢.

٥ - کوردیپیدیا.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

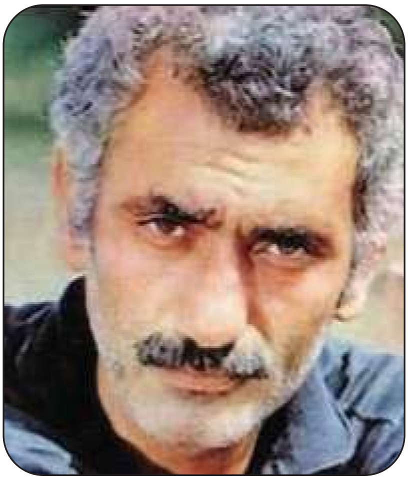

یەڵماز گۆنای

شاعیری گەورەی کورد نەمر شێرکۆ بێکەس، لە ساڵی ١٩٨٥ بە پارچە شیعرێک بە ناوی(ڕێگا) ستایشی کردووە و دەڵێت:

ڕۆژێ زەمین بورکانی بوو
بورکانیش کوردستانی بوو
کوردستانیش کوڕی وەکو:
«ئارارات»ی لێ کەوتەوە
ئاراراتیش کوردی لێ بوو
کوردیش دووانەی
چەوسانەوە و تێکۆشانی
بەیەک سک بوو
لەو دووانەش
ڕێگای وەکو
«یەڵماز گۆنا»ی لە دایک بوو.

نووسەر و هونەرمەندی سینەماکاری گەورە و بە ناوبانگی کورد، ڕەوانشاد یەڵماز گۆنای....

یەڵماز گۆنای لە کارێکی کاری هونەریدا

ناوی تەواوی(یەڵماز حەمید بۆتۆنی)یە لە ناوەندی هونەریی کوردی و تورکی و جیهانی بە یەڵماز گۆنای ناسراوە، لە ١ - ٤ - ١٩٣٧ لە گوندی(یەنیجە)ی سەر بە پارێزگای(ئەدەنە- أضنە)لە باشووری ڕۆژهەڵاتی ئەنادۆل لە خێزانێکی کرێکار و کاسبکار لە دایکبووە، دایکی(زازا)یی بووە، ناویشی(مووش) هەندێ سەرچاوەش دەڵێن(گوللو)بووە، دوای هاوسەرگیری لەگەڵ باوکی یەڵماز، وەکو کرێکار لە کارگەی(لۆکە- پەمۆ) لە ئەدەنە کاریان کردووە، ئەو هەموو خوێندنەکانی سەرەتایی و ناوەندی و دواناوەندی بە زمانی تورکی خوێندووە، دواتر خوێندنی ئابووری لە زانکۆی ئەستەنبووڵ و خوێندنی(حقوق- ماف)یشی لە زانکۆی ئەنقەرە خوێندووە، دواتر چووەتە بواری سینەما، چونکە پاشخانێکی هونەری هەبووە، لە زانکۆی ئەستەنبووڵ چاوی بە نووسەری گەورەی تورک بە(ڕەچەڵەک کورد) یەشار کەمال کەوتووە لە ڕێگای ئەوەوە بە کۆمەڵێک سینەماکاری بەناوبانگ ئاشنا بووە، لە ساڵی ١٩٧٤ بە تاوانی کوشتنی دادوەر(سەفا موتلوو) تاوانبار کراوە، بەڵام ئەو بە توندی ڕەتیکردۆتەوە، ماوەی(١٩) ساڵ حوکمدراوە، ئەو لە زیندان بووە بە نهێنی چیرۆک و سیناریۆی فلیمی نووسیوە و هەر بە نهێنییش ناردوویەتییە دەرەوەی زیندان، لەوانە فلیمی(لەوەڕگا - SUR)

ساڵی ١٩٨١ لە کاتی وەرگرتنی مۆڵەت بۆ ئەوەی پشوویەک لە دەرەوەی بەندیخانە بباتە سەر، لە ڕێگای یۆنانەوە هەڵاتووە و ڕووی لە ئەوروپا کردووە و لە شاری پاریس گیرساوەتەوە تا کۆچی دوایی هەر لەوێ ژیاوە، هەر ئەو ساڵیش ڕەگەزنامەی تورکی لێ سەندراوەتەوە.

هونەرمەند یەڵماز گۆنای لە تەمەنی لاوێتیدا دەستی بە نووسینی کورتە چیرۆک کردووە بۆ چەند گۆڤارێکی لۆکاڵی، یەکەم وتاری خۆی لە ساڵی ١٩٥٥ بڵاوکردۆتەوە، دواتریش یەکەم شیعریشی بڵاوکردۆتەوە، ئەو کاتەی قوتابیی ئامادەیی بووە لەسەر وتار و نووسینەکانی بە تایبەتی کورتە چیرۆکەکانی تووشی کێشە و سەرئێشە بووە، چونکە نووسینەکانی بۆنی بیروباوەڕی (کۆمۆنیست)یان لێهاتووە، ئەو باوەڕی بە گۆڕینی سیستەمی حوکمڕانی بەرەو باشتر هەبووە، بۆیە چەندین جار لێپرسینەوەی لەگەڵدا کراوە.

یەڵماز گۆنای بە هۆی هەڵسوکەوتەکانی و ناونیشانی فلیمێکی بە(پاشای ناشیرین) ناسراوە، هەر بەهۆی هەڵوێستە نارەزایی و نووسینە ڕەخنەییەکانی و نووسینی ڕۆمانێکی(کۆمۆنستیانە) لە ساڵی ١٩٥٨ بۆ ماوەی(١٨) مانگ زیندانی کراوە.

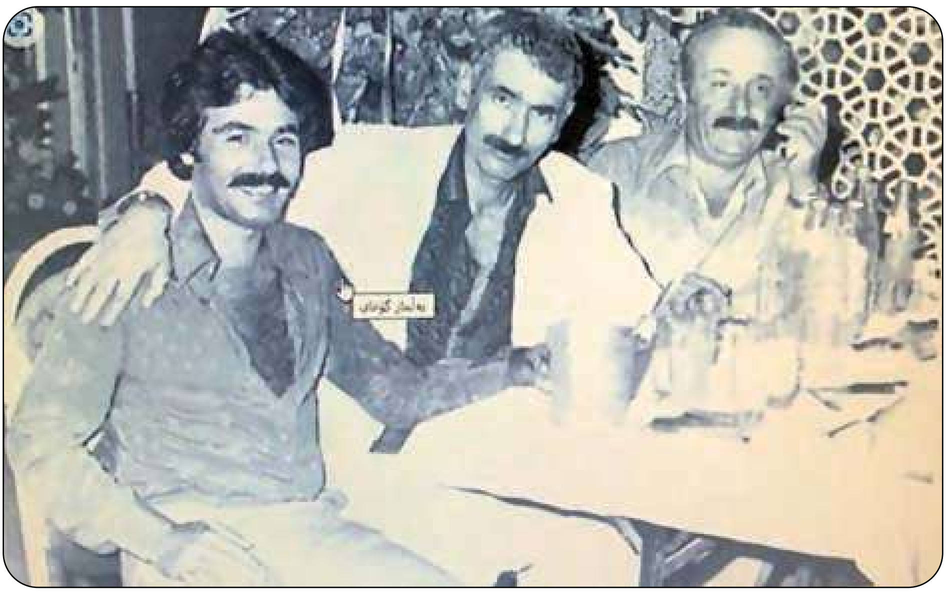

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، یەڵماز گۆنای، نەناسراوە

لە ساڵی ١٩٦٥ دەستی کردووە بە بەرهەمهێنانی فلیمی سینەمایی، لە ساڵی ١٩٦٦ لە فلیمی (یاساکانی سنوور HUDUTLARIN KANUNU)) ڕۆڵی ئومەر لیوفتی ئاکاشدا بینیوە، خۆشی سیناریۆی بۆ نووسیوە، ئەم فلیمە بە سەرەتای کاری سینەمایی ئەو دادەنرێت، پاشان دەستی بە دەرهێنان کردووە، یەکەم کاری دەرهێنانی سینەمایی ١٩٦٦ فلیمی(بووکی زەوی-SEYYIT HAN) بووە، پاشان فلیمی گورگە برسییەکان، ئەم دوو فلیمە کەوتوونەتە ژێر کاریگەریی (ڕیالیزمی ئیتاڵی)، هەردوو فلیمیش بایکۆتکراون، هەموو فلیمەکانی باسی چینی هەژار و کرێکار و کاسبکار و زەحمەتکێشان دەکات، بەتایبەتی خەم و پەژارەو و دەردەسەری و نەهامەتیی میللەتی کورد لە زۆربەی کورتە چیرۆک و فلیمەکانی ڕەنگی داوەتەوە، هەر بۆیەش بەشی زۆری بەرهەمە هونەرییەکانی لە کاتی خۆیدا لە تورکیا نمایش نەکراون، ئەو وەکو ئەکتەر و سیناریست و دەرهێنەر بە تێکڕایی زیاتر لە(١٠٠)فلیمی سینەمایی هەیە، کە ئەمانە هەندێکیانن:

- ئەسپ ژن سیلاح (١٩٦٦).
- فیشەک کارم تێناکا (١٩٦٧).

١١ - یەڵماز گۆنای لە کارێکی هونەریدا

- ناوم کەریمە (١٩٦٧).
- پیرە نوری (١٩٦٨).
- سەید خان (١٩٦٨).).
- گورگە برسییەکان (١٩٦٩).
- پیاوێکی ناشیرین (١٩٦٩).
- هیوا (١٩٧٠).
- هەدەفی زیندوو (١٩٧٠).
- عوسمان پیادە (١٩٧٠).
- بابە (١٩٧١).
- عیبرەت (١٩٧١).
- قاچاخەکان (١٩٧١).
- بێ هیواکان (١٩٧١).
- بکوژەکان (١٩٧١).
- سبەی دوا ڕۆژە (١٩٧١).

- ئازار (١٩٧١).
- شێوەن (١٩٧٢).
- هاوڕێ (١٩٧٤).
- ئەندێشە (١٩٧٤).
- داماوەکان (١٩٧٥).
- ڕان (١٩٧٨).
- دوژمن - ئینگلیزی (١٩٧٩).
- ڕێگا (١٩٨٢).
- دیوار (١٩٨٣).

دوا بەرهەمی فلیمی دیوار بووە، کە لە ساڵی ١٩٨٣ ئەنجامی داوە، لە ساڵی ١٩٨٢ فلیمی(ڕێگا-YOL)ی دەرهێناوە، ئەو فلیمە یەکێکە لەو فلیمانەی کە هونەرمەند یەڵماز گۆنای بە هەموو جیهان ناساندووە، لە فیستیڤاڵی(کان)ی سینەمایی خەڵاتی(چڵە دارخورما- سعفة نخیل) پێ بەخشراوە، پاش(١٦) ساڵ ئینجا لە تورکیا نمایشکراوە، چەندین خەڵاتی دیکەشی وەرگرتووە لەوانە: (خەڵاتی ئۆرهان کەمال لەسەر ڕۆمانی گەردنە لێک ئاڵاوەکان ١٩٧١.

پەیکەری یەڵماز گۆنای

- خەڵاتی لۆکار نۆی جیهانی لەسەر فیلمی ڕانەکە.
- چەند خەڵاتێک لە فیستیڤاڵەکانی بەرلین، بەریتانیا، بەلجیکا، سویسرا، ئیسپانیای نێودەوڵەتی، خەڵاتی ویساقی سینەمایی بەلجیکی، پاڵێوراوی خەڵاتی نۆبڵی ئەدەبی بووە لە ساڵانی حەفتاکاندا.

هونەرمەند یەڵماز گۆنای، مرۆڤێکی کوردپەروەر و پشتگیریی هەژار و لێقەوماوانی کردووە، ئەو

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی سینەماکار یەڵماز گۆنای، نەناسراوە

لـە شـوێنێکدا دەگێڕێتـەوە و دەڵێـت(: کاتێـک کـە قوتابیـی سـەرەتایی بـووم، مامۆسـتایەکی تورکـم هەبـوو، کـە دەیزانـی مـن کـوردم. ئـەم مامۆسـتایە هەمیشـە لێـی دەدام ئنجـا ئەگـەر بەڕاسـتی وەڵامـی پرسـیارم بدایەتـەوە یـان بەهەڵـە، دوای تەواوکردنـی قۆناغەکانـی خوێنـدن، ئـەو کاتـەی خەریکـی دەرهێنانـی فلیمێـک بـووم، بیسـتم ئـەو مامۆسـتایە توشـی شـێرپەنجە بـووە، منیش دوای تەواوکردنـی فیلمەکـەم، هەمـوو دەسـتکەوتی فلیمەکـەم بەتـەواوی پێـی بەخشـی بـۆ چارەسـەری نەخۆشـییەکەی، هەمـوو دۆسـت و هاوڕێیـان سـەریان لـەم کارەم سـوڕما کـە بۆچـی یارمەتـی دەدەم؟ منیـش وتـم ئەمـە مەسـەلەی ویـژدان و مرۆڤایەتـی نییـە، بەڵکـو بـۆ خەجاڵەتکردن و ڕیسـوابوونی بـوو تـا بزانـێ کـورد دڕنـدە نینـە و بگـرە زۆر لـەوان بەخشـندەترن).

شـاعیری گـەورەی کـورد نەمـر شـێرکۆ بێکـەس، لـە سـاڵی ١٩٨٥ بـە پارچـە شـیعرێک ستایشـی هونەرمەنـد یەڵمـاز گۆنـای کـردووە، لـە سـەرەتای نووسـینەکەم نووسـیومە و بـە وێنـەش لە گـەڵ نووسـینەکەم هاوپێچم کردووە.

ئـەو لـە سـاڵی ١٩٨٣ لەگـەڵ هـەر یـەک لـە شـاعیران(جگەرخوێن و هـەژار) و چەنـد ئەدیبێکـی دیکـە، ئینسـتیتیوتی کوردیـان لـە پاریـس دامەزرانـدووە.

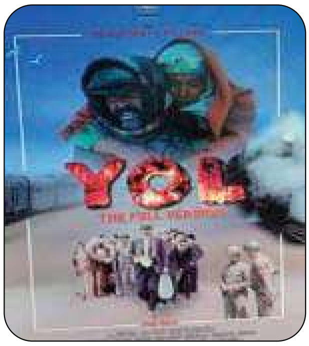

بەرهەمەکانی یەڵماز گۆنای

یەڵماز گۆنای لە ٩ – ٩ – ١٩٨٤ لە شاری پاریس کۆچی دوایی کردووە، بەسەرپەرشتیی کۆمەڵەی کوردی لە پاریس لە گۆڕستانی(بیر لاشترا) بەخاک سپێردراوە، ڕوحی پاکی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

زیاتر لە پەیکەرێک بۆ ئەو هونەرمەند کوردپەروەرە دروستکراوە لە چەند شارێک داندراون.

سەرچاوەکان:

١ – کوردیپێدیا.

٢ – ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٣ – KHAK TV، لە ١٤ – ٩- ٢٠١٧.

٣ – ماڵپەڕی فەیسبووکی نووسەر و ڕۆشنبیر، خاتوو پەیمان سەرهەنگ، لە ٢٥- ٧ – ٢٠٢٣.

٤ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

مارف ئاغایی

ئەڤینداری خاکی نیشتمان، شاعیر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕی جوانەمەرگ ڕەوانشاد مارف ئاغایی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان ...

ناوی تەواوی(مەعروف کوڕی حاجی محەمەد ئاغایی)یە، لە هەموو کوردستان بە مارف ئاغایی ناسراوە، لە ٢٢- ١١ - ١٩٦٦ لە گوندی(وەزنێ) ی سەر بە شاری(نەغەدە)ی ناوچەی سندووس لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری نەغەدە تەواوکردووە، دواتر لە گەڵ خێزانەکەی چوونەتە (شنۆ) لەوێش ساڵێک قوناغی ئامادەیی خوێندووە، دواتر بە هۆی چالاکی و هەڵوێستی کوردایەتی دەستگیرکراوە و ساڵێک زیندانی کراوە، بۆیە لە خوێندن دەبڕاوە.

شاعیر مارف ئاغایی هەر زوو هەوڵی خۆفێرکردنی زاراوەی کوردی داوە و تێکەڵی کاری ئەدەبی و ڕۆژنامەگەری بووە، لە ساڵی ١٩٨٥ هەر لەگەڵ دامەزراندنی بنکەی ئەدەبی و فەرهەنگی گۆڤاری(سروە) دەستی بە بڵاوکردنەوەی شیعر و بەرهەمەکانی کردووە، پاش دوو ساڵ بووەتە ئەندامی دەستەی نووسەرانی ئەو گۆڤارە، زۆر چالاک بووە و هەوڵێکی زۆری داوە بۆ بڵاوکردنەوەی و پێشخشتن و فراوانکردنی گۆڤاری سروە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر مارف ئاغایی، شاعیری گەورەی کورد نەمر شێرکۆ بێکەس، نەناسراوە

ئەو هەر زوو خۆی فێری زمانی ئینگلیزیش کردووە، زمانەکانی فارسی و تورکیشی زانیوە، چەند کتێبێکی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی لەوانە(هەستی ناسیۆلیستی کورد) کە بە داخەوە ئەو کتێبە چاپنەکراوە و دەستنووسەکەشی هەر دیار نەماوە.

شاعیر مارف ئاغایی شاعیرێکی نوێخواز و ناوەڕۆکخواز بووە، زمان و شێواز و ستایلێکی تایبەت بە خۆی هەبووە، بەشی زۆری شیعرەکانی کورتن، هەموو هەست و حەز و ئارەزوو و هیوا و خەمەکانی خۆی و کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان، لە شیعرەکانی بە ڕوونی ڕەنگی داوەتەوە، بەرهەمەکانی خۆی زۆر خۆشویستووە، لە شوێنێکدا دەڵێت:(کە بووم بە باوک هاوسەرەکەم ناوی کۆرپەکەمانی شەونم دیاری کرد، لە ناو دەفتەری شیعرەکانما من ناوی شیعری شەونمم گۆڕی، ئاخر چون دەبێ هەر دووک منالم یەک ناویان هەبێت).

پەیوەندییەکی باشی لەگەڵ شاعیر و نووسەرانی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان هەبووە، لەوانە:(مامۆستا حەقیقی، شێرکۆ بێکەس، عەبدوڵڵا پەشێو، لەتیف هەڵمەت، حوسێن عارف، حەسیب قەرەداغی، پرۆفیسۆر عیزەدین مستەفا ڕەسووڵ، مەسعوود محەمەد، لەگەڵ هەموویان پێوەندی و هاتوچۆی هەبووە و تەنانەت نامەگۆڕینەوەشی لەگەڵ ئەو بەڕێزانە هەبووە

و لەگـەڵ بەڕێـز ڕەحیـم لوقمانیـش، پێـش ئـەوەی یەکتریـش ببینـن بـە نامـە گۆڕینـەوە پێکـەوە وتووێژیـان کـردووە و لـە کار و چالاکیـی یەکتـر ئـاگادار بـوون. بـە گشـتی پێوەندیـی کۆمەڵایەتیی مـارف زۆر بەهێـز بـوو و هەمیشـە حـەزی لـە وتووێـژ و کۆبوونـەوەی ئەدەبـی بـووە و هەمـوو کاتێکیـش قسـەی خـۆی هەبـووە، زۆربـەی ئاشـنایەتی لەگـەڵ نووسـەران و هونەرمەندانیـش هـەر لـە ڕێـگای نووسـین و شـیعر و ئەدەبیاتـەوە بـووە.

هـەر چەنـدە یـەک دیوانـی چاپکراوی هەیـە کـە لـە پـاش خـۆی خانەوادەکەی بۆیـان چـاپ کـردووە، بـەڵام هیشـتا دەسـتنووس و وەرگێڕانـی هەیـە و تـا ئێسـتا چاپنەکـراوە، تەنهـا بەرهەمـی چاپکـراوی:

- دیوانـی شـیعری(زەوی سـەخت و ئاسـمانی دوور)، لـە سـاڵی ١٩٩٩ لـە هەولێـر چاپکـراوە.
- کتێبـی ڕازی مانـەوەی خـاک، کـە باسـی ژیـان و بەرهەمەکانـی شـاعیر مـارف ئاغایـی دەکات، لـە کۆکردنـەوە و ئامادەکردنـی بەڕێـزان فەتـاح ئەمینـی و هـادی حەبیبیە(هـاوڕێ).

نووسـەر و لێکۆڵـەر و شـارەزایانی ئەدەبـی کـوردی و ڕەخنەگرانـی ڕۆژهـەڵات و باشـووری کوردسـتان، باسـی دیوانـی شـیعری(زەوی سـەخت و ئاسـمانی دوور)یـان کـردووە و بـە شـاکارێکی گـەورە و قەڵەمێکـی جیاوازیـان دانـاوە و چەندیـن لێکۆڵینـەوە و توێژینـەوەی لـە سـەر کـراوە.

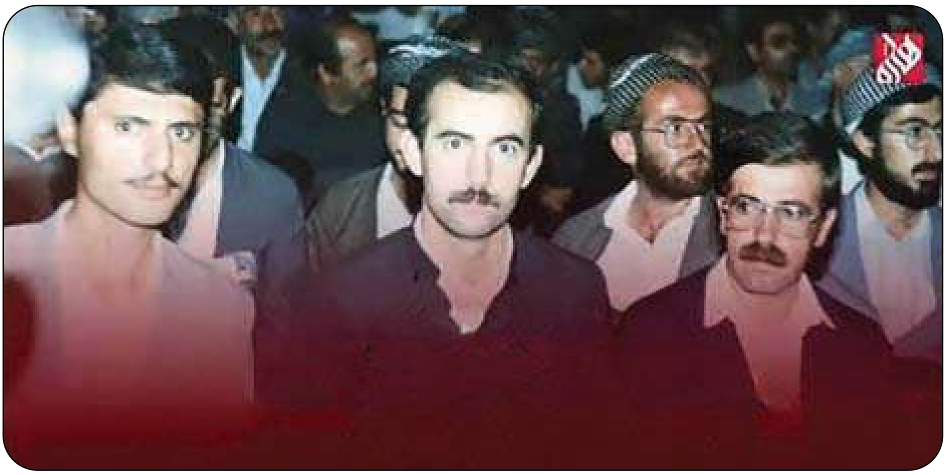

لە ناوەندی شاعیر مارف ئاغایی، ئەوانی دیکە نەناسراون

شاعیر مارف ئاغایی چەندین چالاکیی دیکەشی لە بواری ڕۆژنامەنووسی و ڕۆشنبیری هەبووە لەوانە:

- چەندین پرۆژەی گرنگی لە ناوەندی بڵاوکردنەوەی فەرهەنگ و ئەدەبی کوردی و گۆڤاری سروە کردووە وەک ڕێکخستنی کۆنگرە و کۆنفرانسی ئەدەبی و فەرهەنگی هەر لە ئێلامەوە هەتا دەگاتە شاری ورمێ و پێکهێنانی پەیوەندییەکی زۆر فراوان لە گەڵ ئەدیب و نووسەرانی ناوچە جیاوازەکانی کوردستان بۆ کاری فەرهەنگیی هاوبەش.
- لە گەڵ هاوڕێیانی لە شاعیر و ئەدیبان هەوڵی دامەزراندنی(حەوتەمین ئەنستیتۆی کورد)یان لە تاران داوە، ئەو ئەنستیتۆیە گۆڤارێکی بە ناوی(کوردستان) بڵاوکردۆتەوە، بەڵام پاش دەرچوونی یەک ژمارە لەم گۆڤارە، وەزارەتی پەروەردە(فەرهەنگ)ی ئێرانی دایانخستووە.

شاعیر مارف ئاغایی لە گەڵ خاتوو(ئازەر سەمسامی) هاوسەرگیری کردووە و خاوەنی کوڕێک و کچێک بوون بە ناوەکانی(شەونم، پەیام) خوا تەمەن درێژیان بکات.

لە ڕۆژی ١٤ی شوباتی ساڵی ١٩٩٨ لە گەڵ هەر یەک لە (جەعفەری قازی و سەرتیپ مەنسووری) پاش ئامادەبوونیان لە پرسەی (مینا خانم)

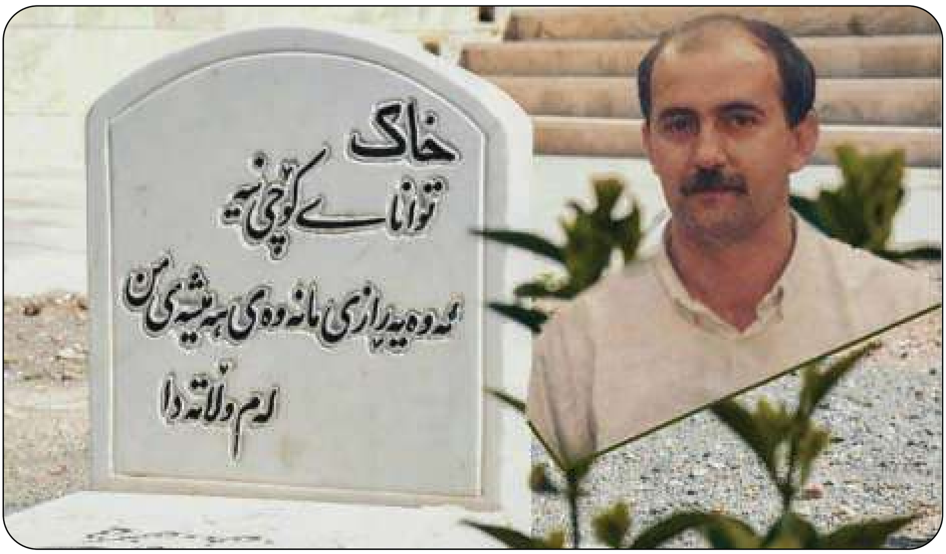

گڵکۆی شاعیر مارف ئاغایی

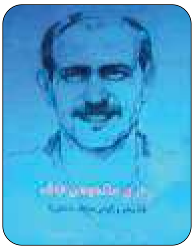

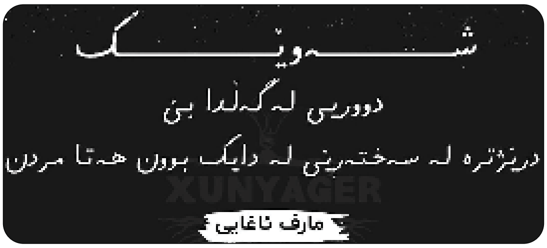

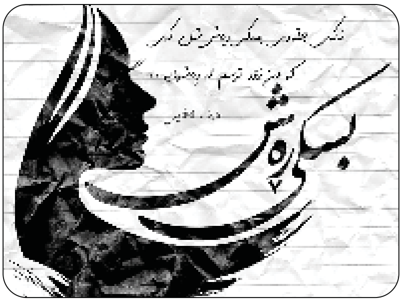

بەرهەمەکانی شاعیر مارف ئاغایی

ی هاوسەری قازی، لە گەڕانەوەیان لە مهابادەوە بۆ ورمێ لە ڕووداوێکی دڵتەزێنی ئۆتۆمۆبیل کۆچی دوایی کردووە، هەر لەسەر وەسییەتی خۆی لە گۆڕستانی(بوداغ سوڵتانی) لە شاری مهاباد لە نزیک گڵکۆی هێمن و هەژاری شاعیر بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

چەند نموونەیەکی شیعرەکانی:

چۆن دووکەڵی ماڵ سووتان و تۆپباران و کیمیاباران
لەنێو ئەم ڕووبارە لێڵە چلۆن ئاو و فرمێسک و خوێن
لەیەک جیا دەکەیتەوە؟
تۆ لەناو خەونی ژیاندا، دەخولێیتەوە.

****

خاک

توانای کۆچی نییە
ئەوەیە ڕازی مانەوەی هەمیشەی من
لەم وڵاتەدا.

مەرگی شەهید

وەکوو مەرگی خۆرەتاوە
دەمەو ئێوارێکی درەنگ
کە پەنجەی چڵکنی هەور
خوێنی هەتاوی لێ دەتکێ
تەرمی لە خوێن گەوزاوی خۆر
بۆ باوەشی گڵکۆ دەخوشێ.
بەر بەیانی
لە سەر کێلی رۆژهەڵاتی ئەم گڵکۆیە
هەر دڵۆپێک
دەبێتە پەیکی گزینگ و تاریکایی دەشواتەوە
مەرگی شەهید
وەکوو مەرگی خۆرەتاوە

سەرچاوەکان:
١ - کوردیپێدیا.
٢ - فلمێکی دوکیومێنتاری لە Youtube، شاعیر و نووسەری جوانەمەرگ مارف ئاغایی لە ئێوارە کۆڕێکی شیعر خوێندنەوە بۆ ڕێزلێنان لە هێمنی شاعیر.
٣ - ماڵپەڕی ڕۆژپرێس Rojpress .
٤ – ماڵپەڕی Kurd collect .
٥ - ئاژانسی خەبەریی هاژە، فلمێکی دوکیومێنتاری.
٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

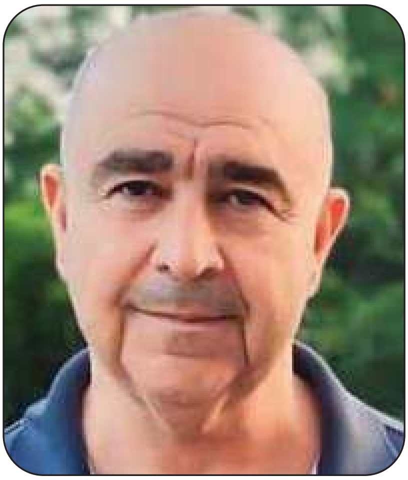

خەبات عارف

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، مامۆستا خەبات عارف ...

ناوی تەواوی (خەبات عارف مەعروف)ە، لە ٦- ١٠ - ١٩٥٩ لە گەڕەکی (سەرکاریز)ی شاری سلێمانی لە خانووی باوباپیرانی لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواو کردووە، لە ساڵی خوێندنی ١٩٨٠- ١٩٨١ بەشی کارگێڕی لە کۆلێژی (کارگێڕی و ئابووری- الإدارة و الإقتصاد) زانکۆی سلێمانی بە سەرکەوتوویی تەواو کردووە، لە ١٦ - ٥ -١٩٨٢ ڕووی لە هەندەران کردووە و لە وڵاتی سوید گیرساوەتەوە و تا ئێستاش هەر لەوێ دەژی.

شاعیر خەبات عارف بەمێردمنداڵی

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، خەبات عارف لە نیوەی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر کردووە و لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوی کردوونەتەوە، تا ئێستاش هەر بەردەوامە، ناوە بە ناوەش لە بڵاوکراوە کوردییەکانی

ئەورووپا و کوردستان بەرهەمەکانی خۆی بڵاودەکاتەوە.

شاعیر و نووسەر خەبات عارف، هەر زوو زۆر بە باشی فێری زمانی سویدی بووە، دەستی بە وەرگێڕانی شانۆنامە و شیعر و چیرۆک و ڕۆمان و شاکاری شاعیر و نووسەرە بەناوبانگەکانی سویدی کردووە، تا ئێستا (٢٨) کتێبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە بریتین لە (٥) کۆمەڵە شیعری خۆی (٢٣) شاکاری وەرگێردراو، جگە لە وەرگێڕانی بەرهەمی هەندێ لە شاعیر و نووسەرانی کورد کە ئەمانەن:

- گەڵا کەوتووەکان، کۆمەڵەشیعر، سوید،١٩٨٤.
- دەست، کۆمەڵەشیعر، سوید، ١٩٨٦.
- گوڵەکانی پاییز، کۆمەڵەشیعر، سوید، ١٩٩٣.
- گەڕانەوەی ئەستێرەکان، کۆمەڵەشیعر، سوید، ١٩٩٧.-
- سەوزێکی کاڵ بوو دەباری، کۆی بەرهەمە شیعرییەکانی بە وردە دەستکارییەکی وشە و دەستەواژەی هەندێک لە شیعرەکانەوە، ساڵی ٢٠١٦، لەسەر ئەرکی هاوڕێی کامەران محەمەد ئەحمەد دارتاش لە کوردستان چاپ و بڵاوکردۆتەوە.
- فەرهەنگی کوردی- سویدی، ساڵی ٢٠٠٧ لە سوید بڵاوی کردۆتەوە.

ئەو بەرهەمانەی کە لە زمانی سویدییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی

- کەڵک، لە نووسینی نووسەری گەورەی سویدی ئۆگۆست ستریندبێرگ، شانۆنامە، ١٩٩٢.
- گوڵەگەنمی زێڕین، د. ن. مەکینزی، بە هاوبەشی لەگەڵ شاعیر و نووسەر و زماناس فەرهاد شاکەلی وەریانگێڕاوە بۆ ئەلفوبێی کوردی، ساڵی ٢٠١١.
- لێگەڕێن مرۆڤ بژی، لە نووسینی پێر لاگەرکڤیست، شانۆنامە، ١٩٩٦.
- گوێ بگرە، پیاوی بچووک، ویلهێلم ڕایش، ١٩٩٤.
- پاپالانگی، پیاوە سپییەکە، ئێریش شیورمان، ١٩٩٥.
- میۆ، میۆکەی من، ئەسترید لیندگرێن، بە هاوبەشی لەگەڵ دکتۆر ئەنوەر قادر محەمەد.

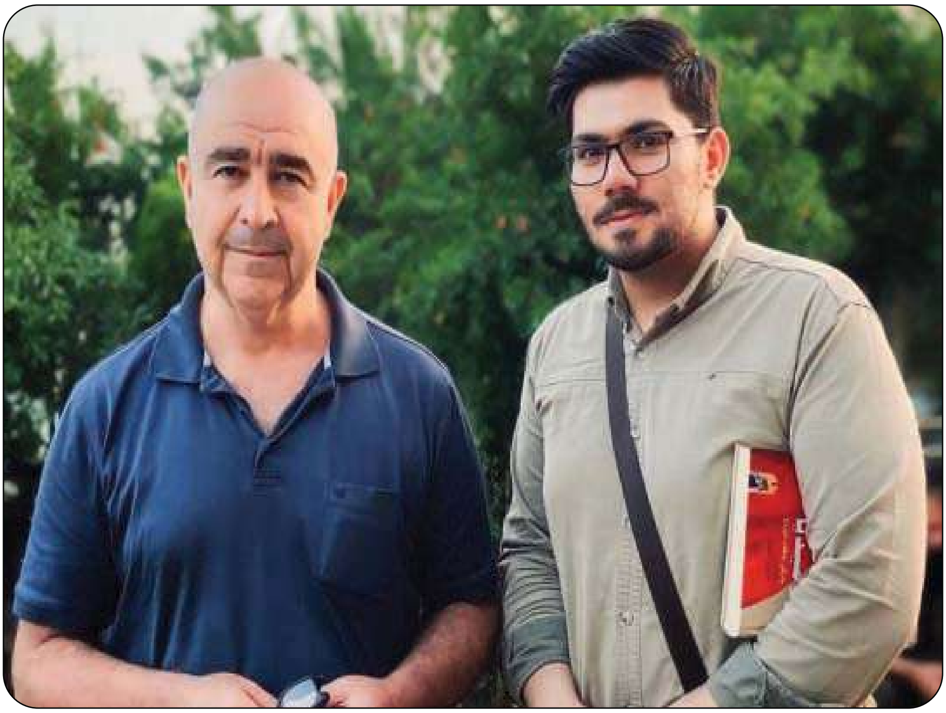

له لای ڕاستەوە: شاعیر دلاوەر قەرەداغی، شاعیر خەبات عارف

- پیپیی گۆرەویدرێژ، ئەسترید لیندگرێن، بە هاوکاری لەگەڵ دکتۆر ئەنوەر قادر محەمەد، ٢٠٠٤.
- شێرێکیان کوشتووە، مارییا ڤینە، ٢٠٠٤.
- ڕەگەزپەرستی چییە؟ گفتوگۆ لەگەڵ کچەکەمدا، تاهر بن جەلیون، ٢٠٠٦.
- جەژنی هەڵسانەوە، ئۆگوست ستریندبێرگ، شانۆنامە، ٢٠٠٩.
- بەرەو دیمەشق، ئۆگوست ستریندبێرگ، شانۆنامە، ٢٠١٢.
- ئۆرێستییا، ئایسخیلۆس، ٢٠١٢.
- گرگن، پییێر لاگەرکڤیست، ڕۆمان، ٢٠١٢.
- سەمای مەرگ، ئۆگوست ستریندبێرگ، شانۆنامە، ٢٠١٤.
- ئێوارستان، پییێر لاگەرکڤیست، کۆمەڵەشیعر، ٢٠١٤.
- ئینسایکلۆپێدیای منداڵان، بە هاوبەشیی لەگەڵ ئاسۆس شەفیق، ٢٠٠٨.
- وەرگێڕانی دەیان کتێبی تایبەت بۆ منداڵان لە سویدییەوە بۆ کوردی.

- ئەنتیگۆنە، سۆفۆکلیس، شانۆنامە، ٢٠١٧.
- نیگەرانی، پییێر لاگەرکڤیست، کۆمەڵەشیعر، ٢٠٢١.
- یادەکان، تۆرگنی لیندگرێن، ڕۆمان، ٢٠٢١.
- هەڵبژاردەیەکی شیعری ئێدیت سویدەرگران، ٢٠٢١.
- ڕووناکی، تۆرگنی لیندگرێن، ڕۆمان، ٢٠٢١.
- سیبیولا، پییێر لاگەرکڤیست، ڕۆمان، ٢٠٢٣.
- پیانۆی خەمگین، هەڵبژاردەیەک لە شیعرەکانی توماس ترانسترۆیمەر، ٢٠٢٢.
- ئەم بەرهەمانەشی لە کوردییەوە وەرگێڕاوەتە سەر زمانی سویدی:
- کۆچ، شیعری شاعیری نەمر شێرکۆ بێکەس، ١٩٩٥.
- لە ئەنتۆلۆگیای چیرۆکی کوردیدا بۆ سویدی، بە وەرگێڕانی چەند چیرۆکی لەتیف حامید و چیرۆکێکی حەمەکەریم عارف بەشداری کردووە.
- چەندین بەرهەمی دیکەی وەرگێڕدراوی لە گۆڤارە و هەفتەنامە کوردییەکان لە کوردستان و دەرەوەی وڵات بڵاوکردۆتەوە.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ خەبات عارف چەندین چالاکی دیکەی هەبووە لە ڕێکخراوە ئەدەبیی و ڕۆشنبیرییەکان لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٨٧ەوە ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد بووە تا ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١.
- لە ساڵی ١٩٩١ەوە، ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی سویدییە تا ساڵانێکی زۆر، بەڵام لەم دواییەدا ئەندامێتیی خۆی نوێ نەکردۆتەوە.

شاعیر و نووسەر خەبات عارف هاوسەرگیری کردووە، خاوەنی دوو کچە، خوا تەمەن درێژیان بکات و بۆ خۆیشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت لە ئاشناکردنی ئەدەب و کەلتوور و کەلەپوور و ڕۆشنبیریی کوردی بە گەلی سویدی و بە پێچەوانەش ئاشناکردنی خوێنەرانی کورد بە شاکارە ئاستبەرزەکانی شاعیر و نووسەرانی سویدی.

وا چەند پارچە شیعرێکی شاعیر و وەرگێڕ خەبات عارف- تان بۆ دەنووسمەوە:

بەرهەمەکانی شاعیر و وەرگێڕ خەبات عارف

(١)

ئاگری تەنیایی
خەریکە دەتسووتێنێت
دیسان
ببە بە ئاو، بگری
وەک هەوری بەهاران
کە دڵنیایت
خوداکەی نێو دڵت هێشتا

ڕێک وەکو خۆت
تاک و تەنیایە و
میهرەبان
وەکو خۆیشت
دڵ پڕ لە تیشکی تەنیایی،
چاوڕەش و
جوان
٢٠٢٠/٢/١٣

(٢)

ڕێ
دەڕۆم و
دەنکە دەنکەی بارانێک،
دڵم تەڕ دەکات.
سەر هەڵدەبڕم و
دەبینم،
تۆیت دەبارێیت.
بۆ کوێ
بەڕێوەم!؟
٢٠٢٠/٢/٢٣.

(٣)

تیشکڕێس
لەو شەوانەی
تەونی تەنیاییمیان دەڕێست،

تاڵێک تیشک دەکەمەوە و
لە قژی تۆدا،
دەیچێنم.
خۆم لەگەڵ خۆم دەبەم و
نازانم کەی، کە دێمەوە
دەبینم قژت بووە بە تیشکستان و
خۆم بە تیشکڕێسی
تەنیایی.
٢٠٢٠/٧/٤

سەرچاوەکان:
١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ خەبات عارف، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢- ماڵپەڕی Azadicore.
٣ - کوردیپیدیا.
٤ – ماڵپەڕی Rudaw، نووسینێکی نووسەر شاخەوان سدیق، لە ١٦-٢-٢٠٢٠.
٥ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی دەنگەکان، لە ٢٥- ١٠- ٢٠١١.
٦ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Balinda لە ١١- ٥ - ٢٠٢١.

پرۆفیسۆر دکتۆر نوین بەهادر

مامۆستای زانکۆ لە کۆلێژی(ئاداب و زمان)ی زانکۆی بەغدا، شارەزای زمانەکانی فارسی و تورکی)، هاوڕێ و هاوپۆلم ڕەوانشاد پرۆفیسۆر دکتۆر نوین بەهادر.. .

ناوی تەواوی(نوین بەهادر عەبدولمەجید ڕەسوڵ مەستی بابان)ە، بە دکتۆر نوین بەهادر ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٤ لە شاری کەرکووک لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی(دار السلام الاهلیة) لە کەرکووک تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندی و ئامادەییشی هەر لە شاری کەرکووک تەواوکردووە، ساڵی ١٩٧٥ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی زمانی کوردیی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا بەدەستهێناوە، دواتر بۆ خوێندنی باڵا چۆتە وڵاتی تورکیا، لە ساڵی ١٩٨٣ بڕوانامەی ماستەری لە ئەدەبی فارسی لە زانکۆی(زمان و مێژوو) لە ئەنقەرە وەرگرتووە، ساڵی ١٩٨٧ بڕوانامەی دکتۆرای لە(الادب المقارن- ئەدەبی بەراورد) لە هەمان زانکۆ وەرگرتووە و گەڕاوەتەوە بەغدا وەکو مامۆستا لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا دەستبەکار بووە، دواتر گواستراوەتەوە کۆلێژی زمان، وانەی زمانی فارسی وتووەتەوە، لە بەر نەبوونی مامۆستا لە بەشی تورکیی کۆلێژی زمان (تنسیب)ی ئەوێ کراوە، وەکو مامۆستا (أستاذ زائر) لە زانکۆکانی (الیرموک، اربد) ی ئوردنی وانەی زمانەکانی فارسی و تورکی

له لای ڕاستهوه: بهڕێز ڕهفیق تۆفیق، میدیاکار نهجمهدین عهزیز سمایل، دکتۆر نوین بههادر، بهڕێز خاتوو پهروین ئهتروشی، میدیاکار نازم کهریم سهرحهد، بهڕێز خاتوو زوهره حهجی،
ئهم وێنهیه له ١١ی ئاداری ساڵی ١٩٧٣ له(صدر القناة) له بهغدا گیراوه

وتووەتەوە، لە لایەن سەرۆکی زانکۆی(الیرموک) سوپاس و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.

دکتۆر نوین بەهادر وەکو مامۆستای زانکۆ خزمەتێکی زۆری کردووە و چەندین شاکاری فارسی و تورکی وەرگێراوەتەوە سەر زمانی عەرەبی و بە پێچەوانەش چەندین بەرهەمی شاعیر و نووسەرانی عەرەبی وەرگێڕاوەتە سەر زمانەکانی فارسی و تورکی، زۆریشی حەز لێ بووە کە بەرهەمەکانی وەربگێڕدرێتە سەر زمانی کوردی، ئەو زمانەکانی کوردی و عەرەبی و فارسی و تورکی وئینگلیزی و کەمێک ئیتاڵی و ئاسووریشی زانیوە، لە بواری وەرگێڕان زیاتر لە(١٧) کتێبی چاپکراوی هەیە کە ئەمانە هەندێکیانن:

چەند ساتێک لەگەڵ پرۆفیسۆر. د. نەوین بەهادر
شهاب شیخ طیب
چاوپێکەوتنی

لە بەرهەمە فارسی و تورکییەکانی:

- داستان تاریخچه کلیله و دمنه.
- سعدی شیرازی و مقامات.
- گزینه از ترجمههای کردی(رباعیات الخیام).

- فارسيات بيخود.
- جەلالەدینی رومی مەسنەویاتی کوردی.

بەرهەمە عەرەبییەکان:

- الانسان في مثنويات جلال الدين الرومي.
- أراء في اشعار جلال الدين الرومي.
- العشق عند جلال الدين الرومي.
- چەندین وتار و لێکۆڵینەوەی لە گۆڤاری(الاداب) لە ئەستەنبووڵ بڵاوکردۆتەوە، دەیان وتار و لێکۆڵینەوەی دیکەشی لە گۆڤاری کۆلێژی زمانەکانی زانکۆی بەغدا بڵاوکردۆتەوە.
- ئەندامی کۆمەڵەی وەرگێڕانی عەرەبی و عێراقی بووە.
- ئەندامی یەکێتیی ئەدیبان و نووسەرانی عێراقی بووە.

دکتۆر نوین بەهادر لە ڕۆژی ١٣- ٨- ٢٠٢١ بە هۆی نەخۆشیی کۆڕونا لە شاری سلێمانی کۆچی دوایی کردووە، بۆ هاوڕێ و هاوپۆلم ڕەوانشاد دکتۆر نوین بەهادر ڕەوانت شاد و ئارام و ئاسوودە بێت، گڵکۆت پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

ڕەوانشاد دکتۆر نوین بەهادر

گڵکۆی ڕەوانشاد دکتۆر نوین بەهادر

سەرچاوەکان:

١ - چاوپێکەوتنێکی ڕۆژنامەنووس شەهاب شێخ تەیب لە گۆڤاری ڕۆشنبیری ژمارە ٣٨٣١ لە ١٠ - ١٠- ٢٠٠٢.

٢ - موسوعة اعلام كركوك المعاصرين، نووسینی دکتۆر عزالدين محمدي. لاپەڕە ٢١٦.

٣ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەلی مەندەلاوی

هونەرمەندی شێوەکار و نیگار و پۆرتریتی کاریکاتێری منداڵان(کۆمێکس-سیناریۆی چیرۆکی منداڵان بە وێنە)، دیزایینی کتێب و گۆڤار و ڕۆژنامە و نووسەر، مامۆستا عەلی مەندەلاوی...

ناوی تەواوی(عەلی مەحمەد کەلەگە)یە، لە ناوەندی هونەری بە عەلی مەندەلاوی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٨ لە گوندێکی نزیک سنووری ڕۆژهەڵاتی کوردستان، سەر بە قەزای(مەندەلی)ی پارێزگای دیالە لە خێزانێکی کوردی فەیلیی کوردپەروەر لە دایکبووە، باوکی بازرگانیی(مەڕ و ماڵات و ئاژەڵ) ی کردووە، حاڵ و گوزەرانیان زۆر باش بووە، خاوەنی خانووی گەورە و باغ و و باخچەی جوان و گەورە بوونە، ئەو لەم دیمەن و کەش و هەوایە جوان و ڕەنگینەی ئەوێ پەروەردە کراوە، لە ساڵی ١٩٦٤ هەر لە گوندەکەی خۆیان چۆتە بەر خوێندنی سەرەتایی، بەرامبەر قوتابخانەکەیان ڕووبارێک هەبووە، ڕۆژێکیان مامۆستا وێنەی قوتابییەکان دەباتە سەر ڕووبارەکە، دیارە یەک لە منداڵەکان دەستی بەر لووتی عەلی مەندەلاوی دەکەوێت و خوێنێکی زۆری لێ دێت و دەیگەیێننە نەخۆشخانە، دواتر بۆ نەخۆشخانەی بەغدا، بەم هۆیەوە تووشی نەخۆشی(السحایا) بووە، پاش چارەسەرکردنی دووبارە تووشی نەخۆشی(شلل الاطفال)بووە، دیسانەوە بردوویانەتەوە بەغدا پاش ماوەیەک چارەسەری بۆ کراوە و چاک بۆتەوە،

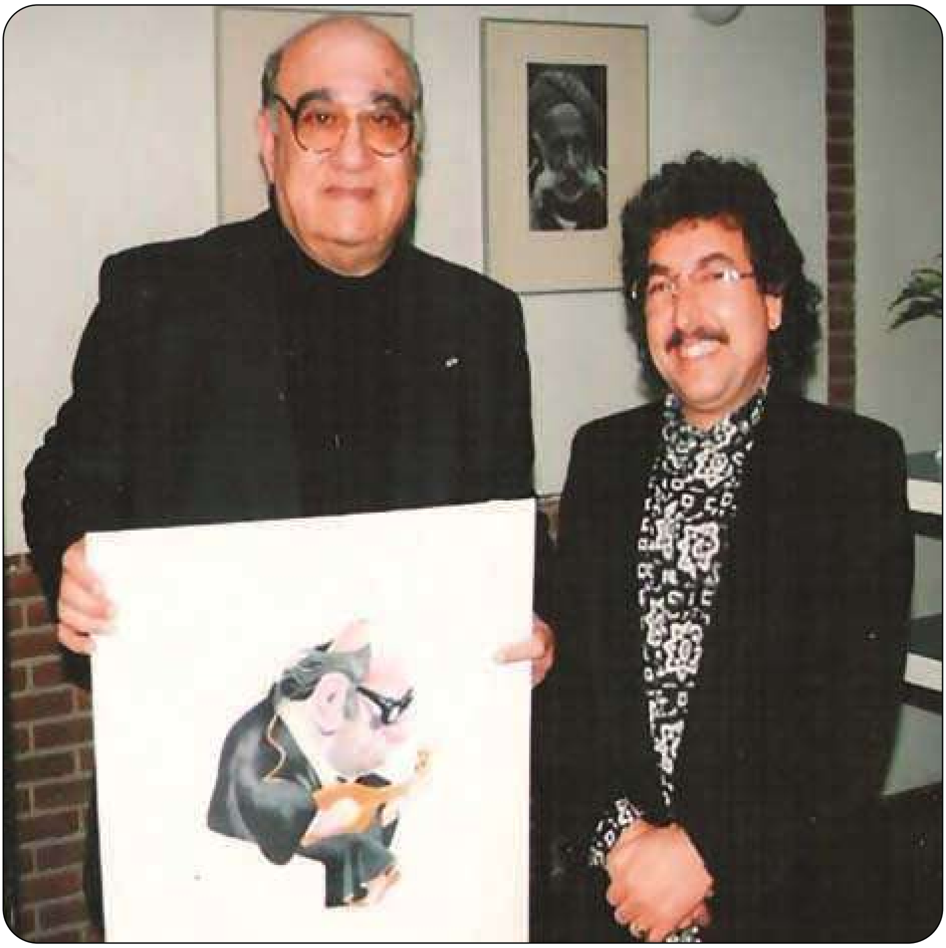

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند عەلی مەندەلاوی،
هونەرمەندی عودژەن و ئاوازدانەری گەورەی عێراقی(منیر بشیر)

دواتر چوونەتە بەغدا لە گەڕەکە کوردنشینەکانی بەغدا(عقد الاكراد، شواكة، شۆریجە) نیشتەجێ بووینە، قوتابخانەی سەرەتایی لەوێ تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٩ پەیمانگای هونەرە جوانەکان و ساڵی ١٩٨٦ ئەکادیمییای هونەرە جوانەکانی لە بەغدا تەواوکردووە، لە نیوەی دووەمی نەوەتەکانی سەدەی ڕابردووو ڕووی لە وڵاتی هۆڵەندا کردووە، ماوەیەک لەوێ ژیاوە، دواتر چووەتە لەندەن لە ڕۆژنامەی(الشرق الاوسط)ی لەندەنی کاری کردووە، پاش پرۆژەی ئازادیی عێراق ساڵی ٢٠٠٣ گەڕاوەتەوە عێراق و پرۆژەیەکی ڕۆشنبیری و هونەری بە ناوی(میدیا) بۆ بەڕێوەبردن و

ڕێکخستنی پیشانگاکان دامەزراندووە، لە ساڵی ٢٠٠٥- ٢٠٠٦ ماوەیەکی کورتیش ڕاوێژکاری ڕۆشنبیریی وەزیری ڕۆشنبیری و لاوانی هەرێمی کوردستان بووە.

هونەرمەندی شێوەکار و دیزایینەر و نیگارکێشی کاریکاتێر و پۆرترێت، ئەو کاتەی قوتابیی ناوەندی بووە لە بەغدا، ڕۆژانە لە ڕێگای چوون و هاتنەوەی بۆ قوتابخانە لای(کشک- کوشک)ەکانی، فرۆشتنی ڕۆژنامە و گۆڤارەکان وەستاوە و دیقەتی داوە، بە تایبەتی ئەوانەی وێنەی کاریکاتێری منداڵانیان تێدا بووە، وەکو گۆڤارەکانی(سمیر، سوبرمان، بساط الريح، میکی، مجلتي)، بە وردی خوێندۆتەوە، دواتر ئەو ڕۆژنامە و گۆڤارانەی(بەکرێ-إيجار) بردۆتەوە ماڵەوە، ئیتر بە تەواوی سەودای وێنە و نیگارکێشان بووە، دەستی بە ڕەسمکردنی وێنەی(هرقل، عنتر و عبلة، ماشستی بڵاوکراوەی-جدارية)ی قوتابخانەی کردووە، لە گەڵ کۆمەڵێک قوتابیی دیکە کۆمەڵەیەکیان پێکهێناوە، ئەو زۆر سەرسام بووە بە(عبوسي) ی هونەرمەند و ئەکتەری عێراقیی بەناوبانگ(حمودي الحارثي)، بۆیە هەر

لە لای ڕاستەوە: منداڵی یەکەم نەناسراوە، دووەم کەس هونەرمەند عەلی مەندەلاوی بە منداڵی، هونەرمەند و ئەکتەری گەورەی عێراقی حمودی الحارثي(عبوسي)، نەناسراوە

بەدەستی خۆی دوو ژمارەی لە گۆڤاری(عبوسي) دەرکردووە، کە چەندین چیرۆک و کورتە چیرۆکی خۆی بەنووسین و ڕەسم تێدا بڵاوکردۆتەوە، پاشان هەر لە لایەن قوتابخانەکەی کاندیدکراوە بۆ خولێی ڕۆشنبیری و هونەری لە(المتحف العراقي) بۆ ماوەی(٣)مانگ بەشداری کردووە، ڕەسمی بەشی زۆری پەیکەرەکانی سۆمەڕی ئاشووری و بابلیی و ئیسلامییەکان کردووە، ئەمەش لە ڕێگای(عبوسی)یەوە بۆتە ڕێخۆشکەرێک بۆ ئەوەی لە بەرنامەی منداڵانی(عمو زكي)بەشدار بێت بە ڕەسمەکانی منداڵان، دواتریش کارکردنی لە گۆڤاری(الف باء، حراس الوطن، مجلتي).

ئەو لە ساڵی ١٩٨٣ کە قوتابی بووە لە پەیمانگای هونەرە جوانەکان، لەسەر دەستی مامۆستاکەی محەمەد عەلی شاکر کە بۆ یەکەم جار ڕێگەی پێداوە بچێتە ناو ڕەسمکردنی کەسایەتییە بە ناوبانگەکانی عێراقی و عەرەبی جیهانی بە شێوەی پۆرترێت و هانیشی داوە، بۆیە ئەو لە ڕەسمە کاریکاتێرییەکانی بایەخی بە ڕووخسار و لاشە و ڕۆشنبیری کەسایەتییەکان داوە و دەدات، وێنەی چەندین کەسایەتی بەشێوەی پۆرترێت کێشاوە لەوانە(عمو بابا، بدر شاكر السياب، جواد سليم، فؤاد التكرلي،

ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدولڕەحمان فەرهادی، بەڕێز مەدحی مەندەلاوی، هونەرمەند عەلی مەندەلاوی

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند عەلی مەندەلاوی، بەڕیز خاتوو هاوسەری هونەرمەندی عەلی مەندەلاوی، خاتوو لاڤە، بەڕێز هەڤاڵ، بەڕێز هونەر، منداڵەکانی هونەرمەند عەلی مەندەلاوی

میشیل فوکو، مروان البرغوثي، غادة السمان، ام كلثوم، عمر الشريف، زها الحداد، منير بشير و چەندانی دیەکەش).

هونەرمەند عەلی مەندەلاوی لەگەڵ هونەرمەندە نیگارکێشە گەورەکانی عێراق کاری کردووە لەوانە(طالب مكي، مؤيد نعمة، عبدالرحيم ياسر، بسام فرج، فلاح جياد، منصور بكري)، ئەو بەرهەمەکانی خۆی لە گۆڤار و ڕۆژنامەکان و تەلەفزیۆن بڵاوکردۆتەوە لە وانە(حكايات الجد، بسام و نور، کەسایەتیی کوردی(ناز) و خروف- كبوش)، هەروەها لە ڕۆژنامە و گۆڤارە عێراقی و عەرەبییەکان دیزایینی چەندین کتێب و دیوان و شیعری شاعیرانی عەرەبی و کوردی لەوانە(شێرکۆ بێکەس، لەتیف هەڵمەت، عەبدالوهاب البياتي، عدنان الصائغ، الموسيقي و الملحن منير بشير، دیزایینکردن بۆ(دار الفتى العربي لە قاهیرة، دار الاداب و دار النورس لە بەیروت، مجلتي المزمار و مجلتي، النجمة، هەنگ لە هەولێر، العربي الصغير لە کوێت، ماجد لە ئەبو زەبی، منشورات المزغني لە تونس، مجلة الجديد و المجلة، لە لەندەن و

بەرهەمەکانی هونەرمەند عەلی مەندەلاوی

چەندانی دیکەش) ئەو ماوەیەی لە هۆڵەنداش ژیاوە لە گەڵ چەند ڕۆژنامەو گۆڤارێک کاری کردووە، ئەو وەکو نووسەریش چەندین بەرهەمی جوانی بە زمانی عەرەبی و کوردی هەیە لەوانە:

- وجوه في المرايا المندلاوي، دوو کتێبی پۆرترێت.
- (٤٠) کتێبی لە ڕەسمی بۆ منداڵان و هەندێکیشیان وەرگێڕدراوەتەوە سەر زمانی کوردی.
- تابلۆکانی بیرەوەریی منداڵی خۆی خۆی لە(٤- ٦) ساڵی.
- پرۆژەی بیرەوەرییەکانی بە ناوی(باب الطفولة)، ئامادەیە بۆ چاپکردن.

پیشانگا(شخصي- تایبەتییەکانی) خۆی:

- شارك في العديد من معارض الفن ومعارض الرسم الموجهة إلى الأطفال والكاريكاتير داخل وخارج العراق من بينها:-
- حكايات شعبية كردية مصورة للأطفال(كومكس) قاعة جمعية الثقافة الكردية – بغداد عام ١٩٩٧.
- لوحات للطفولة، قاعة متحف السليمانية، إقليم كردستان العراق عام ١٩٨٣.

- وجوه من الداخل، قاعة الاورفلي، بغداد عام ١٩٨٦.
- وجوه بورتريه كاريكاتيري، قاعة بغداد عام ١٩٨٨.
- ريشة من جناح الغيمة، رسم حر، قاعة المركز الثقافي الإسباني، عمان، الأردن عام ١٩٩٢.
- قاعة (رواق الفنون) رسم حر، تونس عام ١٩٩٣.
- صالة مدينة اوترخت، هولندا عام ١٩٩٥.
- صالة مركز (رازا) بورتريه كاريكاتيري، أو ترخت، هولندا عام ١٩٩٧.
- صالة الجامعة الحرة، رسم حر- برلين، ألمانيا عام ١٩٩٨.
- أرض اولى..سماء ثانية، رسم حر، قاعة تابليت، لندن، انكلترا عام ٢٠٠٢.
- قاعة (ميديا) اربيل بورتريه كاريكاتيري، اقليم كردستان العراق عام ٢٠٠٥.

پێشانگا هاوبەشییەکانی:

- معرض الكاريكاتير العراقي- قاعة أكاديمية الفنون الجميلة – بغداد عام ١٩٧٥.

بەرهەمەکانی هونەرمەند عەلی مەندەلاوی

- معرض العام الدولي للطفل – قاعة الرباط – بغداد عام ١٩٧٩.
- معرض رسامي كتب الأطفال العرب – بوبونيا، إيطاليا عام ١٩٨١.
- معرض الكاريكاتير العراقي – قاعة المتحف الوطني للفن الحديث – بغداد.
- معرض رسوم كتب الأطفال الدولي (BIB) جيكوسلفاكيا عام ١٩٨٧.
- مهرجان غابروفو الدولي للكاريكاتير – بلغاريا.
- معرض (لجنة الكاريكاتير) في نقابة الصحفيين العراقيين – المتحف الوطني للفن الحديث - بغداد عام ١٩٨٨.
- مهرجان الكاريكاتير العربي- قاعة الكوفة - لندن، انكلترا عام ١٩٨٩.
- معرض الكاريكاتير العربي الأفريقي – قاعة الاوبرا– القاهرة، مصر عام ١٩٩٠.
- معرض (ستة فنانين عراقيين) قاعة بلدنا – عمان، الأردن عام ١٩٩١.
- مهرجان (المحرس) الدولي للفنون التشكيلية – تونس عام ١٩٩٢.
- معرض رسامون من تونس والعراق– قاعة رواق الفنون – تونس.
- معرض الكاريكاتير الدولي بمناسبة الذكرة الخامسة لاغتيال «ناجي العلي» قاعة الكوفة- لندن
- مهرجان توناي بوتون الدولي للفنون التشكيلية- فرنسا عام ١٩٩٣.
- المهرجان الدولي للفنون التشكيلية – المتحف الوطني الأردني- عمان.
- معرض (جماعة القافلة) الدولية - قاعة بلدنا- عمان.
- معرض قاعة (أبعاد) عمان. (المعرض الدائم) دارة الفنون – عمان.
- معرض (جماعة القافلة) الدولية – قاعة ريك – باريس، فرنسا عام ١٩٩٤.
- - - معرض مشترك مع الفنان الفرنسي«جاك بارتيليمي» قاعة إمحوتب – باريس، فرنسا.
- معرض مشترك مع الفنان الفرنسي«جاك بارتيليمي» قاعة إمحوتب – باريس،فرنسا.
- اتيبليه جاليري – دري بيرخن، هولندا عام ١٩٩٥، قاعة المركز الثقافي العربي - بروكسل، بلجيكا.
- قاعة ستينفايك – هولندا عام ١٩٩٧، قاعة مركز كونست آوتلين – أمرسفورد، هولندا، قاعة كونست سنتروم – هنجلو /هولندا

- معرض فنانون تشكيليون من العراق– قاعة شهرزاد- برلين عام ٢٠٠١.
- معرض لمسا ت من العبقرية – فن عراقي معاصر - بروناي جاليري – جامعة سواس -لندن.
- معرض البورتريه الكاريكاتيري العراقي – قاعة الكوفة – لندن عام ٢٠٠٢.
- معرض رسامي كتب الأطفال العرب – معهد العالم العربي- باريس عام ٢٠٠٣.
- معرض رسامي الكرتون والكاريكاتير العراقي – قاعة ميديا – بغداد عام ٢٠٠٤.
- معرض ثلاثة رسامين كاريكاتير عراقيين – قاعة زاموا- السليمانية -إقليم كوردستان العراق عام ٢٠٠٥.
- معرض كاريكاتير عراقي ١– صالة فندق ميليا منصور – بغداد عام ٢٠١٠.
- معرض كاريكاتير عراقي ٢– صالة نادي العلوية – بغداد عام ٢٠١١.
- معرض كاريكاتير عراقي ٣– قاعة المركز الثقافي البغدادي – بغداد عام ٢٠١٢.
- معرض كاريكاتير «لوحات عن طاغور» - الأوبرا المصرية - مصر عام ٢٠١٦.

چەندیش جار خەڵاتکراوە لەوانە:

- الجائزة الأولى مناصفة معرض الكاريكاتير العربي الأفريقي – قاعة الاوبرا القاهرة - مصر ١٩٩٠.
- الجائزة الكبرى للدورة(١٤) للمهرجان الدولي للفكاهة في رومانيا -ميهاي امنيسكو ٢٠١٥.
- الجائزة الأولى لمسابقة (جورج البهجوري) للبورتريه من بين أكثر من -(١٢٠) فنانا من جميع الدول العربية - دار الاوبرا المصرية – القاهرة - مصر ٢٠١٦.
- جائزة إنجاز العمر، جائزة محمود كحيل، ٢٠٢٢.

هونەرمەندی گەورە و ناسراوی عێراقی و کورد، عەلی مەندەلاوی چەندین چالاکیی هونەری پیشەیی دیکەی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لە ساڵی ٢٠٠٦ گەورەترین میهرەجانی جیهانیی تایبەت بە منداڵان لە هەولێر کردۆتەوە.
- ئەندامی دامەزرێنەری(المشغل) بۆ دیزایین بووە، لە بەغدا.
- ئەندامی دامەزرێنەری کۆمەڵەی(القافلة) بووە لە تونس.
- ئەندامی دامەزرێنەری کۆمەڵەی(هونەرمەندانی دژ بە داپڵۆسین- القمع) بووە لە لەندەن.
- ئەندامی دامەزرێنەری دەزگای(هاوڕێیانی ڕۆشنبیریی وادی ڕافیدەین) بووە لە وڵاتی هۆڵەندا.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسان و هونەرمەندانی عێراقییە. هونەرمەندی شێوەکار و دیزایینەر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەلی مەندەلاوی هاوسەرگیری کردووە خاوەنی دوو کوڕ و کچێکە بە ناوەکانی(هەڤاڵ، لاڤە، هونەر)خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆی و هاوسەرەکەشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوامیش بێت بۆ خزمەتی هونەری کوردی و عێراقی.

سەرچاوەکان:
١ - ویکیپیدیا- الموسوعة الحرة.
٢- ماڵپەڕی(العربي الجدید) لە ٧ - ٥ - ٢٠١٩.
٣- ویکیپیدیا الاتصالات، نووسینێکی نووسەر(محمد الملیحي) بە زمانی عەرەبی.
٤ - مدرسة الکاریکاتور.
٥ - فلمێکی دوکیومێنتاری لە کەناڵی العراقیة، لە ٧ - ٦ - ٢٠٢٣.
٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دانیال قەساب

ماموستای پەروەردە و هونەرمەندی شێوەکار، ڕەوانشاد دانیال قەساب...

ناوی تەواوی(دانیال داود پەترۆس عوزێر قەساب)ە، بە دانیال قەساب ناوبانگی دەرکردووە، لە ساڵی ١٩١٣ لە خێزانێکی (جوو- یهود)ی ناو شاری هەولێر لەدایکبووە، دیارە پاش خوێندنەکانی سەرەتایی ساڵی ١٩٣٢ پەیمانگای هونەرە جوانەکانی لە بەغدا تەواوکردووە و بووتە ماموستای (ڕەسم) لە قوتابخانەی(اربیل الاولی، إبن خلکان) لەناو شاری هەولێر، لە ساڵی ١٩٣٦ گواستراوەتەوە قوتابخانەی دواناوەندیی هەولێر، دواتریش لەنێوانی ساڵانی ١٩٤٥- ١٩٤٦ گواستراوەتەوە قوتابخانەی شاری کۆیە، لە ساڵی ١٩٤٨ ماوەیەک بووەتە ماموستا لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدا، لە کۆتایی پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو بە زۆری ڕاگوازراوە (ترحیل) بۆ وڵاتی ئیسرائیل، هەر لە گەڵ گەیشتنی بۆ ئیسرائیل ماوەیەک کراوەتە ڕاگری هونەرە جوانەکانی پەروەردەی(تل ابیب- تەل ئەڤیڤ)، گوایە ساڵانی ١٩٦٠- ١٩٦١ لە شاری لەندەن بینراوە، زیاتر ژیان و بەرهەمەکانی

دانیال قەساب

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند دانیال قەساب،
بەڕێز ڕەوانشاد ئیسحاق تسڤی سەرۆکی پێشووی ئیسرائیل

ئـەم هونەرمەنـدە پێشـەنگە زۆر ڕوون و ئاشـکرا نییـە، بـە پێـی هەمـوو سـەرچاوەکانیش لـە سـاڵی ٢٠٠٠ هـەر لـە تـەل ئەڤیـڤ کۆچـی دوایـی کـردووە، ڕەوانـی شـاد بێـت.

هونەرمەنـد دانیـال قەسـاب هـەر لـە منداڵییـەوە خولیـای نەخـش و نیـگار و ڕەسـم کـردن بـووە، ئـەو هونەرمەندێکـی شـێوەکاری خۆڕسـک بـووە، هـەر سـێ براکەشـی(شـاهین و ناحـووم و منیر)ئەوانیـش کاری شـێوەکاریان کـردووە، بـە تایبەتـی منیـر قەسـاب چەندیـن تابلـۆی نایـاب هەیـە، ئـەو وەکو مامۆسـتای پەروەردە و ڕەسـم لـە قوتابخانـەی (اربیـل الاولـی،

بەرهەمێکی هونەرمەند دانیال قەساب

متوسطة اربيل) بووەتە هۆی ئەوەی چەندین قوتابی حەز و ئارەزوو و خولیایان بکەوێتە سەر هونەری شێوەکاری لەوانە هونەرمەندان (جابر پیرداود، جەواد ڕەسوڵ ناجی، فوئاد ڕەسوڵ ناجی، ئەسکەندەر عوسمان، سلێمان شاکر، یەحیا مەرجان، عەبدولواحید مەرجان و چەندانی دیکەش).

هونەرمەند دانیال قەساب خاوەنی ستایلێکی تایبەت بەخۆی هەبووە، لە بواری هەڵبژاردنی بابەتەکان و جۆری ڕەنگەکان و هێڵەکان، شێوازی ڕیالیزمی لە کارە هونەرییەکانی زۆر بە ڕوونی دیارە، ئەو لە هەموو ئەو قوتابخانانەی خزمەتی کردووە مەڕسەمێکی هەبووە، لە دەرەوەی قوتابخانەش لە تەنیشت سینەما سەلاحەدین مەڕسەمێکی شەخسیی

لە لای ڕاستەوە: هونەرشمەند دانیال قەساب،
هونەرمەند منیر قەساب برای هونەرمەند دانیال قەساب

لە لای ڕاستەوە: خاتوو سەلیمە هاوسەری هونەرمەند دانیال قەساب

خۆشی هەبووە، چەندین قوتابی و کەسانی دیکەش سوود و ئارەزووی هونەری شێوەکارییان لێوەگرتوە، لە بەرهەمە دیار و ناوازەکانی(قەڵای هەولێر، منارەی چۆلی، ئاغای گوندی عوبێد- برایم ئاغای دزەیی و لەیلا و چەندین تابلۆی دیکە لە ماڵی خانەوادە کۆن و ناسراوەکان و خواپێداوەکانی شاری هەولێر) هەیە و ماونەتەوە.

- ساڵی ١٩٣٦ یەکەمین پێشانگای هونەریی رەسم لە شاری هەولێر کراوەتەوە بە بەشداریی (عەزیز سەلیم ـ حوسێن حوزنی موکریانی، دانیال قەساب کە (مامۆستای ڕەسم بوو لە قوتابخانەی ئەیبن خولەکان) پێشانگاکە لە بالکۆنی قوتابخانەی ئیبن خولەکان کراوەتەوە، حوسێن حوزنی موکریانی خۆی کارتی ڕیکلامەکەی بۆ ئەم پێشانگایە چاپکردووە، کە هونەرمەندان عەزیز سەلیم بە ١٢ تابلۆ و ٢ پەیکەرتاشی بەشدار بووە و دانیال قەساب بە چەند تابلۆیەک بەشداری کردووە، پێشانگاکە چوار ڕۆژی خایاندووە، لە ساڵی ١٩٤١ وەکو هونەرمەندێکی شاری هەولێر و سنووربەزێن، لە گەڵ گروپی(اصدقاء الفن) لە هۆڵی کۆمەڵەی(مانگی سوور- الهلال الاحمر) لە شاری بەغدا بەشدار بووە و هەندێ لە تابلۆکانی خۆی نمایشکردووە.

سەبارەت بەو هونەرمەندە بەهرەمەندە، هونەرمەندی شێوەکار و

پەیکەرسازی دیاری شاری هەولێر و کوردستان ڕەوانشاد جابر پیرداود دەڵێت:(هونەرمەند دانیال قەساب لە شاری هەولێر مەڕسەمێکی کردەوە لای سینەما سەلاحەدین نیگاری تێدا دروست دەکرد، ساڵی ١٩٣٥ مامۆستای ڕەسم بوو لە قوتابخانەی(اربیل الاولی) کە توانیویەتی کۆمەڵێک قوتابی لە بواری شێوەکاری پێبگەینێت).

لە شاری هەولێر شەقامێک بە ناوی هونەرمەند دانیال قەساب کراوە.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپیدیا.
٢ - ماڵپەڕی چرا میدیای ئازاد، لە ١٧- ٧ - ٢٠١٠.
٣ - ماڵپەڕی فەیسبووکی Erbil life، لە ٢٥- ٢ - ٢٠٢١.
٤ - ماڵپەڕی فەیسبووکی هەولێر شارە شیرەنەکەمان، نووسینێکی نووسەر مامۆستا مەغدید حاجی.
٥ - Kurd collect.
٦ - دوو وێنە لە ئەرشیفی بەڕێز بەختیار شەعبی وەرگیراوە.
٧- Ekurds.com.
٨ - هەندێ زانیاریی خۆم لە کۆتایی ساڵانی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو، لە ڕەوانشادان هەر یەک لە(یەحیا مەرجان و عەبدولواحید مەرجان) بۆیان باسکردووم.
٩- ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

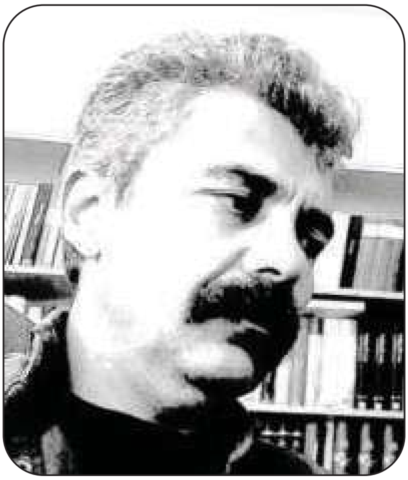

سەید قادر هیدایەتی

ڕۆمان و چیرۆک و پەخشاننووس، وەرگێڕ و لێکۆڵەری دیار و ناسراوی کورد، سەید قادر هیدایەتی....

نووسەر و پەخشان و چیرۆک و ڕۆماننووس، وەرگێڕ و لێکۆڵەر، سەید قادر هیدایەتی لە ساڵی ١٩٧٦ لە شاری(بۆکان)ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە دایکبووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی هەر لە شاری بۆکان تەواوکردووە، پاشان بووەتە مامۆستا لە قوتابخانەکانی دەوروبەری شاری بۆکان و دواتر ناو شاری بۆکان، ئێستاش هەر لەوێ دەژیت.

ئەو سەرەتا بە نووسینی وتار و پەخشان و نۆڤلێت دەستی پێکردووە، دواتر چووەتە ناو دنیای ڕۆماننووسین و و وەرگێڕانەوە، لە نووسینەکانیدا ستایلێکی تایبەت بە خۆی هەیە، زیاتر بایەخ بە زمان، شێوازی گێڕانەوە، قسەکردن، گەڵاڵە و داڕشتن، بایەخی بە بواری مێژووییش داوە، لای ئەو ڕۆمان تەنها بەسەرهات و گێڕانەوە نییە، بەڵکو کارکردنە لە سەر زمان و تەکنیکی گێڕانەوە و سوود وەگرتن لە ڕووداوە مێژوویی و کارەساتەکانی بەسەر کۆمەڵگای کوردەواریدا هاتوون، هەوڵی داوە سوودیش لە زمانی دیوەخان و حەیران و پەند و بەیت و باڵۆرەی کوردی وەربگرێت، زمانی خانەقا و مورید و دوعا و نزا و پاڕانەوە لە شێخ و مەشایخ و بە شێوازێکی

ئامادەبووان لە کۆڕێکی نووسەر و ڕۆماننووس سەید قادر هیدایەتی لە ئەنجومەنی ئەدەبیی بۆکان

ڕەخنەئامێز بەکارهێناوە، هەموو ڕووداو و ئەفسانە و داستان و بەیتی کوردیی ئاوێتەی یەکتری کردوون.

سەید قادر هیدایەتی یەک لەو نووسەرانەیە کە زۆر بە وردییەوە دەنووسێت، خاوەنی کۆمەڵێک بەرهەمە لە وتار و پەخشان و چیرۆک و ڕۆمان و وەرگێڕان، بەرهەمەکانی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان چەندین جار چاپ کراونەتەوە، لە باشووری کوردستانیش خوێنەر و هەوادارانی خۆی هەیە، ئەو بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و ڕەوان دەنووسێت، تا ئێستا ئەم بەرهەمانەی چاپ و بڵاوکردۆتەوە:

- دەنگی نوختە، نۆڤلێت، چاپی یەکەم، ٢٠٠٣، دوو جار چاپکراوەتەوە.
- تۆقی عەزازیل، (ڕۆمان) چاپی یەکەم، ٢٠١٢، دوو جار چاپکراوەتەوە.
- گابۆڕ، ڕۆمان، چاپی یەکەم و دووەم، ١٩٩٤، ١٩٩٦ چاپخانەی خانی، چاپی سێیەم و چوارەم لە چاپخانەی گوتار چاپکراوە.
- بەردێک لە بەردێک، کۆمەڵەوتار، ٢٠١٩.
- نەسری کوردی و گۆڕانی فۆرم، ڕەخنە و لێکۆڵینەوە، ٢٠١٩.
- گۆڕەشار، ڕۆمان، چاپی یەکەم، ٢٠٢٠ لە چاپەمەنییەکانی خانی.
- حەقیقەت و پیاوی زانا، وەرگێڕان لە فارسییەوە،٢٠٢١.
- بەردینە، ڕۆمان، چاپەمەنیی خانی، ٢٠٢٢.

چەندین نووسەر و ڕەخنەگر و لێکۆڵەر و توێژەر تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆماننووس سەید قادر هیدایەتی لەوانە:(دکتۆر هاشم ئەحمەد زادە، دکتۆر محەمەد ڕەحیمیان، کوردۆ شابان، فەرهاد بابۆلی، قاسم تاباک، جەلال پوورحەسەن، مەحمەد نەجمەدین، ئەرسەلان چەلەبی، شەهلا دەباغی و چەندانی دیکەش).

سەبارەت بە ڕۆمانی(گابۆر)ی نووسەر و ڕۆماننووس سەید قادر هیدایەتی، دکتۆر هاشم ئەحمەد زادە دەڵێت:(نووسەری گابۆڕ کە پێشتر بە نۆڤلێتی دەنگی نوختە، پێی نابووە ناو دونیای گێڕانەوەی کوردییەوە، بە بڵاوکردنەوەی دوو ڕۆمانی تۆقی عەزازیل و گابۆڕ، بۆ هەمیشە ناوی خۆی بردە نێو ناوە دیارەکانی ڕۆمانی کوردییەوە. گابۆڕ بە زمانە پاراو و کاراکتێرە خۆش داڕێژراوەکانییەوە، بە زمانە سیمبۆلی و هێما ئالیگۆرییەکانییەوە، بە دیالۆگە ڕەسەن و سەرکەوتووەکانییەوە، بە داهێنان و نوێکارییەکانی گێڕانەوەکەیەوە، بڕگەیەک لە بیر و هزر و کەسایەتیی کۆمەڵگەی کوردی لە دوا ساڵەکانی سەدەی بیستەم و سەرەتاکانی سەدەی بیستویەکەمدا بۆ هەمیشە بە زیندوویی دەهێڵێتەوە. دەنگی ناخۆش و ترسناکی گابۆڕ گوزارەیەکی تێروتەسەلە لە فەزای لێڵی بەشێک لە کۆمەڵگەی کوردی. خوێنەری گابۆڕ ناتوانێ بە هەبوونی قەڵەمی توانای لەم چەشنە لە ئەدەبی کوردیدا، سەرسام نەبێت و سپاسی نووسەرەکەی نەکات بۆ داهێنانێکی ئاوا جوان و ئاوا پێویست).

لە ڕۆژی(٥)ی سەرماوەزی ساڵی ٢٧٢٢ کوردی، واتە(٥)ی تشرینی دووەمی ٢٠٢٢ زایین، بە ئامادەبوونی جەماوەرێکی بەرچاو لە ئەدیب و ئەدەبدۆستان لە ئەنجومەنی ئەدەبیی بۆکان، کۆڕێک بۆ هەڵسەنگاندنی بەرهەمەکانی ڕۆماننووس سەید قادر هیدایەتی ڕێکخراوە کە تێیدا هەریەک لە ڕۆماننووس و چیرۆکنووسان(فەتاح ئەمیری، سولەیمان عەبدولڕەحیم زادە، عەزیز مەحمودپوور، عەلی غولام عەلی) قسەیان کردووە.

نموونەی نووسینێکی نووسەر و ڕۆماننووس سەید قادر هیدایەتی- تان بۆ دەنووسمەوە:

لە نۆڤلێتی دەنگی نوختە:

ماسیگرێک

زۆر خۆشحاڵم لەنێو هەموو ماسیگرەکاندا ئەو دەرفەتە بە من دراوە لەگەڵ خوێنەران بدوێم. پێموایە بەختەوەرییەکی زۆر گەورەیە و ڕێوی بە پیرمەوە هاتووە.

من پیاوێکی دەستەی چوارشانەی سوورکارم. تەمەنم سی و دوو ساڵ و شەش مانگ و حەڤدە ڕۆژە. ڕاست لەو مانگەدا لەدایک بووم کە ژمارە سەد و پەنجا و دووی گۆڤاری خاوخێزان لە لاپەڕەی حەفتاوچواریدا نووسیبووی «ئەوانەی لەو مانگەدا لەدایک دەبن گۆشەگیر و لەناوخۆدان، کەمتر سفرەی دڵیان هەڵدەڕێژن. پێیان خۆشە گرفتەکانی خۆیان بە دەستی خۆیان بکەنەوە. زۆر هەوڵ دەدەن و سەبارەت بە داهاتوو گەشبینن.»

نێوی خۆم شتێکی دیکەیە، بەڵام چونکوو لە منداڵییەوە زگماک شەش قامکم هەیە شتێکی دیکەم پێ دەڵێن. لەو دنیایەدا ئۆگریم بە جگەرەکێشان و ڕاوە ماسییەوە هەیە. ڕاوە ماسی بێجگە لەوەی پووڵیشی تێدایە، سەرقاڵییەکی زۆر باشە بۆ من. توولەیەکی قاوەیی هەمیشە بە دوامەوەیە و زۆرم خۆشدەوێ....

بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆماننووس سەید قادر هیدایەتی

بەرهەمەکانی نووسەر و ڕۆماننووس سەید قادر هیدایەتی

ماسیگرێکی دیکە:

دەزانم بۆ ئەوەی کەس لێی تێکنەچێ کە من قەت بە تۆڕ ماسی ناگرم، ئەو دیکەیان بۆ من داناوە. هەرچەن ئەو دیکەیەم زۆر پێ خۆش نییە. چونکە من خۆم بە ماسیگر دەزانم و خۆم بە ماسیگرێکی دیکە نازانم. ڕەنگە ماسیگرێکی دیکە ئەو پیاوە بێ وا لەسەرووی منەوە بە تۆڕ ڕاو دەکا. ئیشتیام لێ بێ، دەتوانم فوویەکی لێ بکەم و ئەو دیکەیە لە پێش دەمی خۆم لابەم و ببمە ماسیگرێک. ئاخر من زۆر بەقەوەتم، یانی ئەوەندە بەقەوەتم دەتوانم مانگێکی ڕەبەق تەنیا باسی بەقەوەتیی خۆمتان بۆ بگێڕمەوە....

ماسیگرێکی دیکەی دیکە:

ڕاستە من ماسیگرم، بەڵام ئەوەندەم چیرۆک خوێندۆتەوە، کە بزانم ئێرە بۆ ئەوە نابێ نێو و شۆرەتی خۆم بڵێم و جارێ سەعاتێک بە شاخ و باڵی خۆمدا هەڵبڵێم. بڵێم لە فڵان جێگا لەدایک بووم و فڵان ساڵ هاتوومە دنیاوە و وەختی ئێوە بە زۆر شتی زیادەوە بگرم. من باوەڕم بە چڕوپڕگوتن هەیە و خۆشیم لە درێژدادڕی نایە. بۆیە پێم دەڵێن ماسیگرێکی دیکەی دیکە. دەزانم لێرەدا چی پێویستە و چی نابێ بگوترێ. دەزانم جگە لەو شتانەی بۆتان دەگێڕمەوە، هەر شتێکی دیکە بڵێم زیادییە و بەکاری ئەوە نایە گوێی بۆ ڕاگرن. توانایی ئەوەشم هەیە لەخۆوە بەسەرهاتەکە لەبەریەک بکێشمەوە، بێ ئەوەی بێڵم بپچڕێ هەر کێشی دەم و کێشی دەم. بەڵام وەختایەک دەزانم لە سەرەتای ئەم بەشەدا مقەستێک و لە

کۆتاییەکەشی مقەستێک دانراوە و خوێنەر دەتوانێ هەموو، یان هێندێک لە قسەکانی من بقرتێنێ و توورپیان هەڵدا، لەخۆوە مەجبوور نیم زاری خۆم شل کەم و بە دەستی خۆم بێحورمەتی بە قسەکانی خۆم بکەم. ناحەقیان نەبوو ئەوانەی گوتیان: «کەمیش زۆرە.» ئەو هاوارەیان کاتێک لێ هەستا، دەیاندیت سەری وشەکانیان کۆگا کۆگا دەکەوێتە بەینی دوو مقەستەوە).

سەرچاوەکان:

١- Wikiwand

٢ - کوردیپیدیا.

٣ - ویکیپیدیا- ئینسکۆلۆپیدیای ئازاد.

٤ - ماڵپەڕی ماڵی کتێب، نووسینێکی نووسەر فەرهاد بابۆڵێ.

٥- Khaktv، لە ٢٧ - ١٠ - ٢٠١٩.

٦ - ماڵپەڕی کوردۆ شابان، لە ٢٣ - ١ - ٢٠٢١.

٧ - ماڵپەڕی هاوچەرخ، نووسینێکی دکتۆر محەمەد ڕەحیمیان.

٨ - ماڵپەڕی ئەنجومەنی ئەدەبیی بۆکان، لە ماڵپەڕی کوردستان و کورد، لە ٢٨ - ١١ - ٢٠١٥.

٩ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی دەنگەکان، لە ٢٢ - ١١ - ٢٠٢٠.

١٠ - کوردستان تیڤی، لە ٢٠ - ٦ - ٢٠٢٣.

١١ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەسكەر بوییك

مامۆستای ئەکادیمیی و شاعیر و چیرۆک و ڕۆماننووس، لیکۆڵەر و مێژوونووسی لە کوردانی ئێزیدی ئەرمنستان، مامۆستا عەسکەر بوییک....

شاعیر و نووسەر عەسکەر بوییک لە ٣١ – ٧ – ١٩٤١ لە گوندێکی کوردانی لە ناوچەی ئەخبارانیی ئەرمنستان لە خانەوادەیەکی ئێزیدی لە دایکبووە، لە سالی ١٩٦١ پاش تەواوکردنی خوێندنەکانی لە گوندەکەی خۆیان و گوندی(چنار ئەلەکازی)لە ئینستیتوی مالهابونا لادێیی لە شاری یێریڤان وەگیراوە، ساڵی ١٩٦٦ بە پلەیەکی بەرز تەواوی کردووە، لە ئینستیتوی زانیاریی یێریڤان وەکو سەرپەرشتیی بەشێک دەستبەکار بووە، دواتر دەستی بە خوێندنی دکتۆرا کردووە، لە ساڵی ١٩٧٤ بڕوانامەی لە ئابووریی دێهاتی بەدەستهێناوە، چەندین ساڵ لە یەکێ لە بەشەکانی ئەو ئینستیتویە کاری کردووە و تا ناوەڕاستی ساڵی ١٩٩٣ وەکو مامۆستاش لە پەیمانگای یێریڤان بۆ ئابووریی سۆشیالیستی بەردەوام بووە لە خزمەتکردن، پاش ساڵی ١٩٩٣ بە هۆی هەڵسوکەوتی هەندێ لە شۆڤینییەکانی ئەرمینیای ئەو سەردەم، بە ناچاری چووەتە کازاخستان ماوەی(٣)ساڵ لەوێ ماوەتەوە و دواتر ڕووی لە ئەوروپا کردووە و لە وڵاتی ئەڵمانیا نیشتەجێ بووە و ئێستاش هەر لەوێ دەژییێت.

شاعیر و نووسەر حەسەن سلێڤانی و شاعیر و نووسەر عەسکەر بوییك
لەگەڵ پۆلێك لە شاعیر و نووسەر و ڕۆشنبیرانی شاری دهۆك.

شاعیر و نووسەر عەسکەر بوییک هەر لەو کاتەی قوتابی بووە دەستی بە نووسینی شیعر و وتاری فۆلکلۆری و بابەتی هەمەجۆری دیکە کردووە و لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی ئەو کات بڵاوی کردوونەتەوە، ئەو بەردەوام بووە لە نووسینی شیعر و چیرۆک و ڕۆمان و لێکۆڵینەوە و بابەتی مێژوویی و شانۆنامە و ناساندن و زیندووکردنەوەی نووسەر و شاعیرانی کوردانی ئێزیدی لە ئەرمەنستان و کازاخستان، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی بە زمانی کوردیی کرمانجی ژووروو و بە پیتی لاتینی نووسیوە و چاپ و بڵاویشی کردوونەتەوە کە ئەمانە هەندێکیان:

- ŞIVERÊ, helbest, Yêrêvan, 1966.
- KULÎLKÊN ÇIYA, helbest, Yêrêvan, 1975.
- KULÎLKÊN ÇÎYA, helbest, bi zimanê tirkî,kurdî, Stembol,1979.
- SINCO KEÇA XWE DIDE MÊR, şano,Yêrêvan,1980.
- MEM Û ZÎN, şano, Stokoholm, 1989.
- TÎRÊNC, (di berevoka BAHAR da), helbest, Yêrêvan,1987.
- .KULÎLKÊN ÇÎYA,helbest, bi zimanê tirkî,kurdî, Stokoholm,1990.
- LI ÇÎYA, kurteçîrok, Yêrêvan,1991.
- DUAYA SERÊ SIBÊ, helbest, Roja nû, 1997.
- ODA ÇÎROKAN 1, helbestên zarokan, Roja nû

.KULÎLKÊN BIRÎNDAR, helbest, Stokoholm,1998

- 12.GOVENDA – –HERFAN, helbestên zarokan, Stokoholm 2002.
- Çîrokên oda me; kurteçîrok, weşenên Afîş Medîa, 2004
- Nûra Elegezê; edebyetzanî, Dengê Êzdiyan, Oldenburg, 2004
- Êzdiyatî, Mîrzikê Zaza, Fermanên reş, dîrok; Dengê Êzdiyan, old-ênbûrg, 2006
- Xezeva Xwedê, roman, beşa ewlin, weşena Deng, Îstenbol, 2004.
- Xezev; roman; beşa dudan, weşena Deng, Îstenbol, 2008
- Ez kilameke melûlim, helbest, weşena Deng, 2009 19. Nûra Elegezê, bi tîpê erebî, Duhok 2011
- Bahoz, roman, weşena AVÊSTA, Istenbol, 2011

- کوردەکانی کازاخستان، بەهاوبەشی لە گەڵ نووسەر عەزیز زیو ئالییف، ئەلماتا، کازاخستان ١٩٩٥.

شاعیر و نووسەر عەسکەر بوییک چەندین کار و چالاکیی دیکەی هەبووە لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری ڕێکخراوەیی لەوانە:

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر حەسەن سلێڤانی، شاعیر و نووسەر عەسکەر بوییک

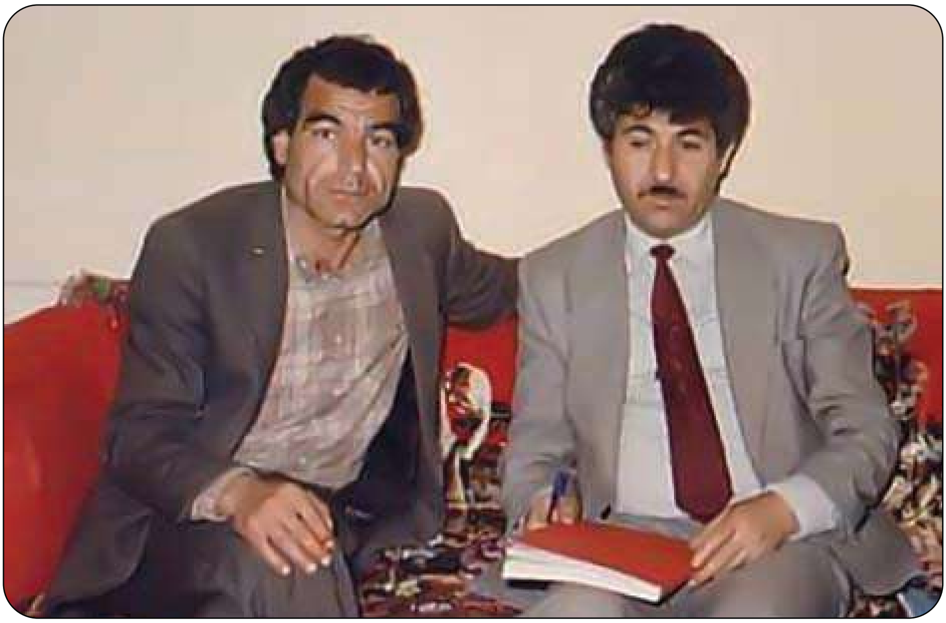

له لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر عەسکەر بوییک، شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش

- لە ساڵی ١٩٨٤ەوە، ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی وڵاتی سۆڤییەتی جاران بووە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردی ئەرمنستان و کازاخستان بووە.
- ئەندامی ڕێکخراوی(Pen)ی جیهانیی بەشی کوردییە لە ئەلمانیا.
- بە هاوبەشی لە گەڵ پرۆفیسۆر کینازی ئیبراهیم(٦) ژمارەیان لە گۆڤاری(کورد) کە دواتر ناوەکەی بۆتە(نوبار)لە ئەلماتای کازاخستان دەرکردووە.
- بە هاوبەشی لەگەڵ شاعیر و نووسەر کارلین چاچان چەند ساڵێک گۆڤاری(بەهار)یان دەرکردووە، کە بایەخی بە بەرهەمی کوردانی ئەرمنستان داوە.
- نزیکەی(٢٥) ساڵ سکرتێری بەشی نووسین بووە لە یەکێتیی نووسەرانی ئەرمەن بەشی کوردییەکەی کە نووسەر کارلین چاچان لێپرسراوی بەشەکە بووە.
- (٥) شانۆگەری لەسەر شانۆکانی(ئەلەکەز، تیبلیس، ئەڵمانیا و

شانۆگەریی(سنجو کچەکەی بە شوو دەدات) لەسەر شانۆی پەیمانگای کوردی لە پاریس نمایشکراوە.

- شانۆگەریی(مەم و زین) بە ڤیدیۆ و لەسەر کاسێت تۆمارکراوە کە لە لایەن(کۆمکار) دەرهێنانی بۆ کراوە.
- دەیان وتار و پارچە شیعر و کورتە چیرۆک و بابەتی فۆلکلۆری و مێژوویی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(هیڤی، ڕۆژی نوێ، پەیمانی نوێ چەندانی دیکەش)بڵاوکردۆتەوە.
- لە ١٠ - ١٠ - ٢٠١٩ لە بارەگای یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی دهۆک، کۆڕێک بۆ شاعیر و نووسەری کوردی سۆڤییەتی جاران دکتۆر عەسکەر بوییک ڕێکخراوە، تێیدا باسی نووسەر و ڕۆشنبیرانی کوردی ئەرمنستانی کردووە.
- ئێستاش ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(دەنگی ئێزیدی)یە.

سەرچاوەکان:

١ - وێنەکان و هەندێ زانیاری لە ماڵپەڕی فەیسبووکی شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ حەسەن سلێڤانی سەرۆکی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆک وەرگیراوە.

٢ - کورتەیەک لە چالاکییە ئەدەبییەکانی شاعیر و نووسەر عەسکەر بوییک، هاوڕێی دێرینم نووسەر جەمیل مەلا قەرە لە سلێمانییەوە بۆی ناردووم، کە ئەویش لە ماڵپەڕی Sema kurd، وەریگرتووە، سوپاسی دەکەم.

٢ - کورتەیەک ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر عەسکەر بوییک، بەڕێز شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش لە قامشلۆوە بۆی ناردووم، سوپاسی ئەویش دەکەم.

٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شیرین کەمال

شاعیر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ و ڕۆژنامەنووس، خاتوو شیرین کەمال ....

ناوی تەواوی(شیرین کەمال ئەحمەد)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە شیرین.ک ناسراوە، لە ١٩- ١٠ - ١٩٥٤ لە گەڕەکی(سەرشەقام)ی ناو شاری سلێمانی لە خێزانێکی ناودار و ئاییندپەروەری سەر بە تەریقەی نەقشبەندی لە دایکبووە، باوکی شیرین پارێزەر و ڕۆشنبیرێکی(چەپ) بووە و هەڵگری بیروباوەڕی مارکسیزمی بووە و لە پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو چالاکیی سیاسیی بەرچاوی هەبووە، بۆیە شیرین و خوشک و براکانی هەر چەندە لە خێزانێکی ئایینی بووینە، بەڵام بە پەروەردەیەکی ئایینی توند گۆش نەکراون، بەڵکو بە پەروەردەیەکی نیمچە عیلمانی پەروەردەکراون.

شیرین.ک، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، هەر چەندە ئەو کات لە سلێمانی زانکۆ هەبووە، بەڵام ئەو چونکە نۆبەرەی باوک و دایکی بووە و زۆریش متمانەیان پێی هەبووە، بۆیە پێیان وتووە دەبێ بچیت لە زانکۆی بەغدا بخوێنیت و زیاتر دنیا ببینیت، لە ساڵی خوێندنی ١٩٧٣- ١٩٧٤ لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا وەرگیراوە، زۆر حەزی لە بەشی زمانی ئینگلیزی بووە، بەڵام دیارە

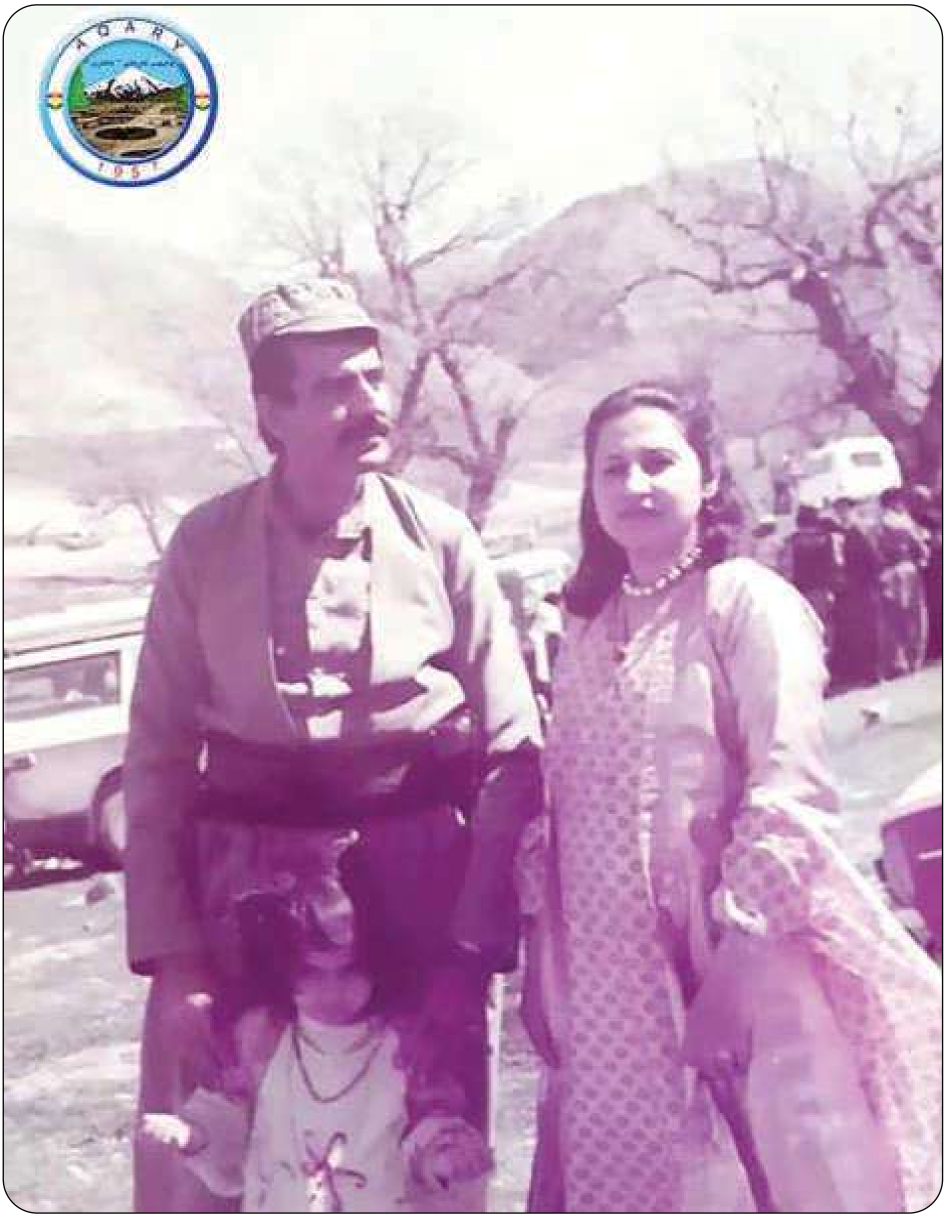

لە لای ڕاستەوە: شاعیر شیرین. ک، ڕەوانشاد شاعیر دڵشاد مەریوانی و یەک لە کچەکانیان

نمرەکانی یارمەتییان نەداوە بۆیە لە بەشی زمانی ئەڵمانی وەرگیراوە، بەڵام ئەو حەزی لێی نەبووە و دەوامیشی نەکردووە، بە نیازیش بووە بگەڕێتەوە سلێمانی، هەر ئەو خۆی لە شوێنێکدا دەڵێ:(ئەوە یەکەم دڵشکاندنم بوو لە

ژیانمدا)، دواتر بە پێشنیار و ئامۆژگاری ئامۆزایەکی باوکی کە دەرچووی بەشی زمان و ئەدەبی کوردی کۆلێژی ئاداب بووە، خوێندنەکەی خۆی لە بەشی زمانی ئەڵمانی گواستۆتەوە بۆ بەشی زمانی کوردی لە هەمان کۆلێژ و هەمان زانکۆ، بەردەوام بووە لە خوێندن لە قۆناغی دووەمی زانکۆ کە ڕەوانشاد شاعیر و نووسەر دڵشاد مەریوانی بۆ ماوەیەک دەبێتە مامۆستایان، یەکەم ڕێپیشاندەر و هاندەری بووە بۆ ئاشناکردنی بە زمان و ئەدەبیاتی کوردی لە ساڵی ١٩٧٧ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی زمان و ئەدەبی کوردیی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا بەدەستهێناوە، لە ساڵی ١٩٧٩ لە بەشی ڕاگەیاندنی سەرۆکایەتیی زانکۆی سلێمانی دەستبەکار بووە، هەر لە هەمان ساڵدا مۆڵەتی بێ مووچەی وەرگرتوە لەگەڵ دڵشاد مەریوانی هاوسەری ڕوویان لە ئەوروپا کردووە، شەش مانگێک ماونەتەوە دواتر گەڕاونەتەوە کوردستان.

لە ساڵی ١٩٨٣ بە هۆی چالاکییە سیاسییەکانی ماوەی(٣) ساڵ لە

لە لای ڕاستەوە: ڕەوانشاد شاعیر دڵشاد مەریوانی، شاعیر خاتوو شیرین. ك

کارەکەی فەسڵکراوە، تا ساڵی ١٩٨٦ بێ کار بووە، دواتر وەکو فەرمانبەر لە بەڕێوەبەرایەتیی پەروەردەی سلێمانی دامەزراوە، لە ساڵی١٩٩٧ کە ڕۆژنامەی کوردستانی نوێ دەرچووە لەوێ وەکو ڕاوێژکار دەستی بە کاری ڕۆژنامەگەری کردووە تا ساڵی ٢٠١٤ لەسەر داخوازی خۆی خانەنشینکراوە.

شاعیر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ شیرین.ک، لە ناوەڕاستی ساڵی ١٩٧٨ هاوسەرگیری لە گەڵ شەهید دڵشاد مەریوانی کردووە، ئەو هاوسەرگیرییە تەنها(١١)ساڵی خایاندووە تا لە شەوی ١٢-٢ - ١٩٨٩ دائیرەی ئەمنی ڕژێمی بەعس لە سلێمانی بە بیانووی ئەوەی قوتابیانی کورد فێرە(ئەلف و بێی) لاتینی کوردی دەکات، دەستگیریان کردووە و باش ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆر لە ڕۆژی ١٣- ٣ - ١٩٨٩ لە سلێمانی بە گوللە کوشتیان و تا ئێستاش(ئەوەی من بزانم) تەرمەکەشی شوونبزرکراوە، لە گەڵ ڕەوانشاد دڵشاد مەریوانی خاوەنی سێ کچن بە ناوەکانی(سیڤا، ڕۆزا، لۆنا) خوا تەمەن درێژیان بکات.

خاتوو سیڤا، خاتوو ڕۆزا، شاعیر شیرین. ک، خاتوو لۆنا، کچانی شاعیر شیرین کەمال و شاعیر دڵشاد مەریوانی.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر شیرین.ک، خاتوو سیڤا کچی دڵشاد مەریوانی، خاتوو ڕۆزا دڵشاد مەریوانی، ڕەوانشاد شاعیر و نووسەر دڵشاد مەریوانی

شاعیر و چیرۆکنووس شیرین .ک، هەر لە منداڵییەوە کتێب و ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییەکان لە ماڵەکەی خۆیان هەبووە، دەستی بە خوێندنەوەی کتێبی زانستی و مێژوویی و شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخواز و شاکارە عەرەبی و جیهانییە وەرگێڕدراوەکان کردووە، گۆڤارە هونەرییەکانی عێراقی و میسریشی خوێندۆتەوە، خۆیشی لە بنچینەدا قوتابییەکی زیرەک بووە، هێشتا قوتابیی پۆلەکانی ناوەندی بووە گڕوگاڵی نووسینی شیعر و چیرۆکی بە زمانی کوردی و عەرەبی کردووە، هەوڵی وەرگێڕانیشی داوە لە زمانی عەرەبی، زمانی عەرەبی باش دەزانێت چونکە خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی ئەو کات بە زمانی عەرەبی بووە، دواتریش بەهرەو توانا خۆی بە ئەدەبیاتی(چەپ) مارکسیزم زیاتر پەرەپێداوە.

شاعیر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ، شیرین.ک، هەر لە سەرەتای نووسینەکانیدا زۆر بە ڕوونی دیارە کەوتۆتە ژێر کاریگەریی فیکری(چەپ) بەشی زۆری نووسینەکانی لە شیعر و چیرۆکەکاندا بەرگری لە چینی

له لای ڕاستەوە: بەڕێز جووتیار ژاژڵەیی هاوسەری خاتوو لۆنا، خاتوو لۆنا، خاتوو سیڤا، شاعیر خاتوو شیرین .ك، خاتوو ڕۆزا، پارێزەر هەندرێن شێخ عوسمان هاوسەری خاتوو سیڤا

هەژار و چەوساوەکان و بە تایبەتی ژنانی کورد کە چین و توێژێکی بندەستە و چەوسێندراوەن، کردووە، باس لە کچانی کوردی زوڵملێکراو پەراوێزخراو دەکات، لە بەشی زۆری بەرهەماکانیدا هەموو خەون و ئاوات و خۆزگەی خۆی و خەڵک و کۆمەڵی کوردەواری زۆر بە زەقی ڕەنگ داوەتەوە، لە بوارەکانی شیعر و چیرۆک و وەرگێڕان زیاتر(١٥) کتێبی لە چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانە هەندێکیانن:

- پێش ئەوەی تاریک دابێ، کۆمەڵە شیعر.
- کەنارەکانی خەون، کۆمەڵە شیعر.

- حیکایەتەکانی بەفر، کۆمەڵە چیرۆک.
- ئێوارەیەک ئەو نایەت، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ٢٠٠٣ چاپکراوە.
- فصول حروف،(کۆمەڵە شیعر بە زمانی عەرەبی)کە دوو جار چاپکراوەتەوە، چاپی یەکەم ٢٠٠٤، چاپی دووەم ٢٠٠٥.
- زیاتر لە(١٠) کتێبی وەرگێڕانی لە شاکارە عەرەبی و جیهانییەکان لە زمانی عەرەبی وەرگێڕاوەتەوە سەر زمانی کوردی، لەوانە:
- تیشکێک بۆ سەر ڕۆمان، لە نووسینی نووسەر عەبدولڕەحمان مونیف.
- تۆنێل، ڕۆمان، لە نووسینی ئەرنستۆ ساباتۆ.
- باڵندەی ئاگر، کۆمەڵە چیرۆکی منداڵانە، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، ساڵی ٢٠٠٣ لە لایەن دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم چاپکراوە.
- رحلة ضوء(گەشتی تیشک)کتێبێکی لێکۆڵینەوەیە، لە بارەی ڕۆمانەوە، ساڵی ٢٠٠٦ لە لایەن دەرزگای چاپ و پەخشی سەردەم چاپکراوە.
- کۆتر، ڕۆمان، وەرگێڕان، لە نووسینی پاترک زۆسکیند، ساڵی ٢٠٠٧ چاپکراوە.
- گەڕان بە دوای قووڵاییدا، چیرۆک، وەرگێڕان، لە نووسینی پاتریک زوسکیند.
- نامە بۆ ڕۆماننووسێکی لاو، وەرگێڕان، لە نووسینی ماریۆ فارگاس یۆسا.
- وەنەشەکەی چوارشەممان، کۆمەڵە چیرۆک، وەرگێڕان لە عەرەبییەوە، ساڵی ٢٠٠٥ لە لایەن یانەی قەڵەم چاپکراوە.
- مۆنۆدرامای کۆنتراس، وەرگێڕان، لە نووسینی پاتریک زۆسکیند.
- وەرگێڕانی چەندین شانۆگەریش.
- هەندێ لە بەرهەمەکانی ئەو، وەرگێڕدراونەتە سەر زمانەکانی(عەرەبی، فارسی، تورکی، ئینگلیزی، فەرەنسی) لە گۆڤار و ڕۆژنامە و سایتە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی وڵاتانی وەکو(سووریا، لوبنان، میسر و هەندێ وڵاتی ئەورووپاش)بڵاوکراونەتەوە.
- کۆمەڵە چیرۆکیک و کۆمەڵە شیعرێکی ئامادەیە بۆ چاپکردن.

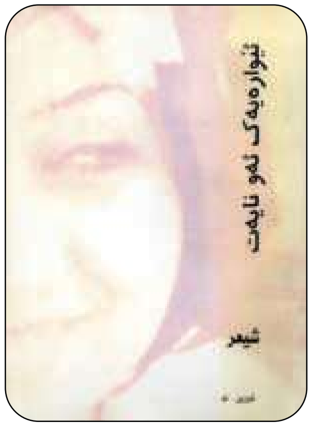

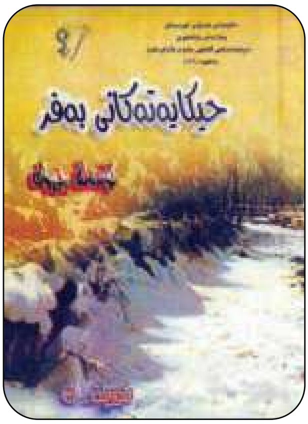

بەرگی بەرهەمەکانی شاعیر و ڕۆژنامەنووس شیرین. ك

- چەندین نووسەر و لیکۆڵەر و توێژەر و ڕەخنەگری کورد و عەرەب، تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر شیرین .ک.

- ساڵی ٢٠٠٦ لە زانکۆی چەرموو قوتابی خاتوو ئاشتی حوسێن عارف بڕوانامەی ماستەری لەسەر چیرۆکەکانی شاعیر و چیرۆکنووس شیرین.ک، بە ناوی(وێنەی ژن لە چیرۆکەکانی شیرین.ک)وەرگرتووە.

شاعیر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ شیرین.ک، سەرەڕای نووسینە پوخت و جوان و ئاست بەرزەکانی، ڕۆژنامەنووسێکی بە توانایە، لە ساڵی ١٩٩٧ ەوە بە فەرمی وەکو ڕاوێژکاری ڕۆشنبیری لە ڕۆژنامەی کوردستانی

نـوێ- نووسـینگەی سـلێمانی دەسـتبەکار بـووە، دواتـر بووتـە لێپرسـراوی لاپـەڕەی ئـەدەب و هونـەر و پاشـانیش لـە سـاڵی ٢٠٠٩ بووەتـە سـکرتێری نووسـین، بـۆ مـاوەی(٢١) سـاڵ لـەم ڕۆژنامەیـە کاری کـردووە و کۆمەڵێـک بەرهەمـی هەمـە جـۆری لـە شـیعر و چیـرۆک و وەرگێـران و بابەتـی ژنـان و کێشـەی کۆمەڵایەتـی و سیاسـیی و بیرەوەرییەکانـی خـۆی بـە زنجیـرە تێـدا بڵاوکردۆتـەوە.

شـاعیر و ڕۆژنامەنـووس شـیرین. ک یەکێکـە لـەو خانمـە ئـازا و بوێرانـەی سـەرەڕای بارگرانـی لـە پەروەردەکردنـی کچەکانـی و خـەم و پـەژارە و ئازارەکانی ژیانی، بـەڵام زۆر سـەربەرزانە و سـەرکەوتووانە بـەردەوام بووە لـە نووسـینەکانی بـۆ خزمەتـی زمـان و ئـەدەب و ڕۆژنامەنووسـی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٢ - ماڵپەڕی Roj news.

٣ - ماڵپـەڕی Mewda Media، چاوپێکەوتنێـک لـە گـەڵ شـاعیر و ڕۆژنامەنووس شـیرین.ک، کە میدیاکار و ڕۆژنامەنووس خاتوو نەرمین عوسـمان لـە چوارچێوەی پـرۆژەی نووسـینەوەی بەشـداریی ژنـی کـورد لـە بـوارە جیاوازەکانـدا لـە ١١ - ٤ - ٢٠٢١، ئەنجامیـداوە.

٤ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئەمین گەردیگلانی

شاعیر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ، ئەمین گەردیگلانی...

ناوی تەواوی(محەمەد ئەمین کوڕی برایمی حاجی ڕەحیم مۆکەیی) یە، سەرەتا بە محەمەد ئەمین حەسەنپوور ناسرابوو، دواتر لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ئەمین گەردیگلانی دەناسرێت، لە ٢٣- ٦ - ١٩٧٠ لە گوندی(گەردیگلان)ی نزیک شاری بۆکان کە ئێستا سەر بە شاری(سەقزە) لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خێزانێکی جووتیار و دەستکورت لە دایکبووە، لە ساڵی ١٩٧٦ دەستی بە خوێندنی سەرەتایی کردووە، تا پۆلی چوارەمی هەر لە گوندی گەردیگلان خوێندووە، لە ساڵی ١٩٨١ماڵیان چووەتە بۆکان، لە بەر دەستکورتی و هەژاری نەیتوانیوە درێژە بە خوێندن بدات، بۆ بژێوی ژیانی خۆی و خێزانەکەی شانی داوەتە بەرکار و کاسبی، ماوەیەک لە کوورەخانە و دواتر بووەتە شاگردی بەرگدروو لە بۆکان، ئەو چەند ئەلف و بێیەی فێرببوو خەریک بووە لە بیری بچێتەوە، بۆیە هەر خۆی لە شوێنێکدا دەڵێت:(خەریک بوو ئەو تۆزە سەوادەش کە بووم و ئەلف و بێم لێک جیا دەکردەوە لە بیرم بچێت، کە مامۆستا هێمنی نەمر مۆمی گۆڤاری(سروە)ی هەڵکرد و توانیم بە هۆی سروەوە لە گەڵ زمانی کوردی ئاوێتە ببم و خۆم ببینمەوە).

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز قادر ئەلیکا، شاعیر ئەمین گەردیگلانی، مامۆستا هەڵۆ

شاعیر و وەرگێڕ محەمەد ئەمین گەردیگلانی، وردە وردە دەستی بە خوێندنەوەی کتێب و ڕۆژنامە و گۆڤاری کوردی و فارسی کردووە، زۆریش بایەخی بە خوێندنەوەی گۆڤاری سروە داوە، ئەو کاتەی لە شاری(مەلایر کرێم) کرێکاری کوورەخانە بووە، یەکەم کتێبی خوێندۆتەوە ئەویش کورتکراوەی ڕۆمانی(دۆن کیشۆت) بووە و زۆریشی پێ خۆشبووە و ئیتر بەردەوام بووە لە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکیی کوردی و گۆڤاری سروە و ئاوێنە، ئەو گۆڤاری سروە بە مامۆستا و قوتابخانەی خۆی دادەنێت، لە ساڵی ١٩٨٨ دەستی بە نووسینی شیعر کردووە، لە ساڵی ١٩٩٢ یەکەم نۆبەرەی بەرهەمی خۆی لە گۆڤاری سروە بڵاوکردۆتەوە، لە ساڵی ١٩٩٨ یەکەمین دیوانی شیعری خۆی بە ناوی(تاپۆی وەرزێکی سەوز) چاپ و بڵاوکردۆتەوە، ئەو لە شیعرەکانی زیاتر حەزی لە غەزەل و دوو بەیتی و چوارینە و مەسنەوی بووە، بەشی زۆری شیعرەکانی لەسەر کێش و سەروای کوردییە، دواتر ڕووی لە وەرگێڕان کردووە، ئەو زمانی کوردی و فارسی دەزانێت بۆیە زیاتر لە(١٤) ڕۆمانی تۆلستۆی و چوار ڕۆمانی دیکەی گەورە نووسەرانی جیهانی لە فارسییەوە وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی و بە پێچەوانەش هەندێ بەرهەمی شاعیرانی کوردی وەرگێڕاوەتە سەر زمانی فارسی، دەیان بەرهەمی خۆی لە ڕۆژنامە و

گۆڤاره كوردییەكانی وەكو(سروه، ئاوێنە، ڕامان، كاروان، سەردەم، گەلاوێژی نوێ، سیروان، ئاوێەر، مەهاباد، زرێبار و چەندانی دیكەش)بڵاوكردۆتەوه، تا ئێستا زیاتر لە(٣٢) بەرهەمی لە شیعر و چیرۆک و وەرگێڕانی چیرۆک و ڕۆمان بڵاوكردۆتەوه كە ئەمانەن:

- تاپۆی وەرزێكی سەوز، كۆمەڵە شێعر، چاپخانەی شوعاع، تەورێز، ١٩٩٧.
- شەوەژانی ئەستێرەیەک، كۆمەڵە شێعر، تاران، نشر عابد، ٢٠٠٠.
- مەرگەخەون، كۆمەڵە شێعر، تاران، نشر پیام امروز، ٢٠٠٣.
- دیسان لەو شەقامانەوە، كۆمەڵە چیرۆكی بیژەنی نەجدی، وەرگێڕان، ئاراس، ٢٠٠٥ هەولێر.
- تەپڵی ئاور، كۆمەڵە چیرۆكی بیانی، وەرگێڕان، ئاراس، ٢٠٠٥ هەولێر.
- جێگای بەتاڵی سلووچ، ڕۆمان، مەحموودی دەوڵەت ئابادی، وەرگێڕان، موكریانی، هەولێر ٢٠٠٤.
- خۆر و لاولاو، كۆمەڵە شێیعری منداڵان، بۆكان، چاپخانەی داهاتوو ٢٠٠٧.
- یەكگرتن، چیرۆكی منداڵان، قودسی قازی نوور، وەرگێڕان، ئاراس، ٢٠٠٧ هەولێر.

لە لای ڕاستەوە: سەید یاسین قورەیشی، بەڕێز ڕۆستەم كەریمی، شاعیر و وەرگێڕ ئەمین گەردیگلانی

له لای ڕاستەوە: بەڕێز لوقمان پیربادینی، بەڕێز قادر ئەلیکا، شاعیر ئەمین گەردیگلانی

- براياني كارامازۆف، ڕۆمان، فیۆدۆر دۆستۆیۆفسکی، وەرگێڕان، موكریانی، هەولێر ٢٠٠٧.
- خولیای نووسین، کۆمەڵە وتار، ڕەزا بەراهەنی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠٠٨.

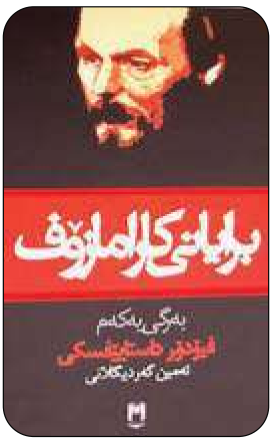

- فەرهەنگی ڕێژگە (ئەو وشانەی لە هەنبانە بۆرینەدا نەهاتوون)، موکریانی، هەولێر ٢٠٠٩.
- کەڵەشێری ورگن، چیرۆکی منداڵان، فۆلکلۆر؛ نووسینەوە، بۆکان، ئیزیرتوو، ٢٠٠٩.
- تازیەبارانی بەیەل، ڕۆمانی غوڵام حوسێن ساعیدی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر، ٢٠١١.
- مەرگی ئیڤان، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠١١.

- دار و پەپوولە و ڕووبار، چیرۆکی منداڵان، فەریدە شەبانفەر، وەرگێڕان، ٢٠١١.
- دیلی قەفقاز، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠١١.
- باوکە سێرگی، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠١١.
- ئاغا و نۆکەر، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠١١.
- هاوسەرگیری بەختەوەرانە، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، هەولێر، خانەی کتێبی ئاوێر ٢٠١٢.
- نارنجی فڕین، کۆچیرۆک، وەزارەتی ڕۆشنبیری، سلێمانی، ٢٠١٢.
- ئانا کارنینا، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر، ٢٠١٢.
- سترانی شەپۆلەکان، شێعری هاوچەرخی فارس، وەرگێڕان، یەکیەتیی نووسەران مەڵبەندی گشتی، هەولێر ٢٠١٢.
- شنەی پشکووتن، دیوانی شێعر، ناوەندی بڵاوکردنەوەی کوڵەپشتی، تاران ٢٠١٣.

بەرهەمەکانی شاعیر و وەرگێڕ ئەمین گەردیگلانی

- کازاخەکان، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر٢٠١٤.
- شەیتان، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠١٤.
- سۆناتای کرۆیتیزێر، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠١٤.
- پەسلان، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠١٤.
- حاجی مراد، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان، موکریانی، هەولێر ٢٠١٤.
- پۆلیکۆشکا، ڕۆمان، لیۆ تۆلستۆی، وەرگێڕان.
- زایەڵەی شاخ و قیژەی گوڵەباخ. کومەڵە شیعر، بوکان ، پە خشانگای زانکۆ ٢٠١٦.
- مزرۆکە، نەقڵ و هەقایەتەکانی محەمەد فەیزی، نووسینەوەی ئەمین گەردیگلانی، چاپی یەکەم، ٢٠١٨، پەخشانگای زانکۆ، بۆکان.
- پاییز! زستان بەڕێوەیە، کۆی بەرهەمە شێعرییەکانی ئەمین گەردیگلانی، چاپی یەکەم، پەخشانگای ئامیار سنە، ٢٠٢٠.

بۆ شاعیر و وەرگێر ئەمین گەردیگلانی، هەر سەرکەوتوو بەردەوام بیت لە نووسینی شیعرە جوان و وەرگێڕانە بە تام و چێژەکانت، بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

وا دوو نموونەی شیعری شاعیر محەمەد ئەمین گەردیگلانی- تان بۆ دەنووسمەوە:

(١)

(قوبەی زێو)

گەر ببا ڕێگەم لەگەڵ ئەو ڕەنگ و کل چێوانەتا
وەک خەت و ماتیک دەهاتم بەو دەم و لێوانەتا
تۆ بەهاری سەوزی عەشق و من پەڕۆکێکی تەریو
خۆزگە بسرەوتایە دڵ لەو باغە پڕ سێوانەتا
تاڵە بسکێکت لە چاڵی خەم دەرمدێنێتەوە

بیخە دەستم، بێ بەزەت بێ بەم بێدڵ و دێوانەتا
تۆ دەمێ خۆری، دەمێ دەریا، دەمێ باران و گوڵ
شێت و ماخولیام لە نێوان ئەم هەموو شێوانەتا
ڕۆژ نییە لێم زیز نەبی و وەک دڵ لە سینەشتا دەژیم
جا بکەم بڕوا بە دڵ، یا بەو هەموو شێوانەتا
تێبگەم کارت فریو دانی دڵی ساویلکەمە
بەو سکاڵا و شیوەن و فرمێسکی خەم پێوانەتا
دەتهەوێ کوڵمەت بکەیتە سکڵ و سڵ کەم لێی، بەڵام
دەم لەسەر بەروێت کە گوتیان بانگەکەی شێوانە، تا
ئەو دەمەی دەڕژێتە سەر باڵای چیا زەردەی گزنگ
شەونمی شیرن دەنۆشم لەو قوبەی زێوانەتا
جووتە مەمکی تۆ دەماوەند و ترۆپکی ئاگرین
شاخەوانی دەستم هەڵدەزنن بە ئەو کێوانەتا.

(٢)

(کۆشکی درۆچین)

خمخۆرکە زەوی تا زووە با پێکەوە ڕۆچین
ئێمەی دژەژین هێندە کەوا ئاشقی کۆچین!
داهۆڵی ڕەشی چێوییە پێشەنگی سەفەرمان
یا داری سڕو ویشکە لە سەرچاکی پەڕۆچین
چاوێ نییە لەم خاکە بە ڕووناکی بنۆڕێ
لێویش بە زمان و دەم ئەڵێ چاکە لە گۆچین
یارێ هەیە دەڕژێ لە نیگای شەونم و پڕشنگ
ئێمەی کڕی دڵڕەش کەچی قەلپووچ و قلۆچین
ڕێژنەی گەشی خۆری دڵی ئەو یارە دەبارێ

کەس ناڵێ خودا ئەو هەموو بەرزینەشکۆ چین؟
ئێمەی کە بە شۆقێکی گوڵەستێرە شەوارەین
کوا سەیرە بە پرشنگی نیگای خۆری لەخۆچین
ئەسپی عەرەبین، جووتە لە ئەستێرە دەدین و
لەولا بە ژەکی یەکسمی ئەو قاقڕە گۆچین!
گۆچانی دەسی کوێرە قەڵەم لێرە دەنووسێ
نووسینەکەشی دووکەڵی ڕەش، کۆشکی درۆچین!
ئەم خاکە کە چاوێکی نییە جوانی ببینێ
ئاسمانەکەشی ڕەش بێ دەبا، خۆری لە بۆچیین؟!

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی تایبەتی شاعیر ئەمین گردیگلانی، نووسینێکی نووسەر محەمەد ئەمین شاسەنەم.

٢ - کوردیپیدیا.

٣ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٤ - سایتی خبری زریان، نووسینێکی نووسەر خاتوو شیرین ستایش، لە ساڵی ٢٠٢٠.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عومەر کەسان

بە شاعیری(عیشق و نیشتمانی) و شاعیری(نیشتمان و نەتەوەیی)ناسراوە، شاعیر و نووسەری تەنزئامێز، عومەر کەسان...

ناوی تەواوی(عومەر عەبدولکەریم محەمەد ئەمین)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە عومەر کەسان ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٧ لە گەڕەکی(باخی شێخ لەتیف) لە شاری سلێمانی لە خێزانێکی کوردپەروەر لەدایکبووە، قوناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، دواتر ئامادەیی کشتوکاڵی لە بەکرەجۆ بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، وەکو فەرمانبەر لە دائیرەی کشتوکاڵی سلێمانی دەستبەکار بووە، بەردەوام بووە لە خزمەتکردن، ئێستاش خانەنشینە و لە سلێمانی دەژیت.

شاعیر و نووسەر عومەر کەسان، لە نیوەی دووەمی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکیی و نوێخوازی کوردی و عەرەبی کردووە، سەرەڕای خوێندنەوەی شاکارە وەرگێڕدراوەکانی نووسەر و شاعیرانی جیهانی، لە ناوەڕاستی هەشتاکانیش گڕوگاڵی شیعر نووسینی کردووە، دەستی بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی کردووە، لە شیعر نووسیندا شێواز و ستایلێکی تایبەت بە خۆی هەیە، بەشی زۆری

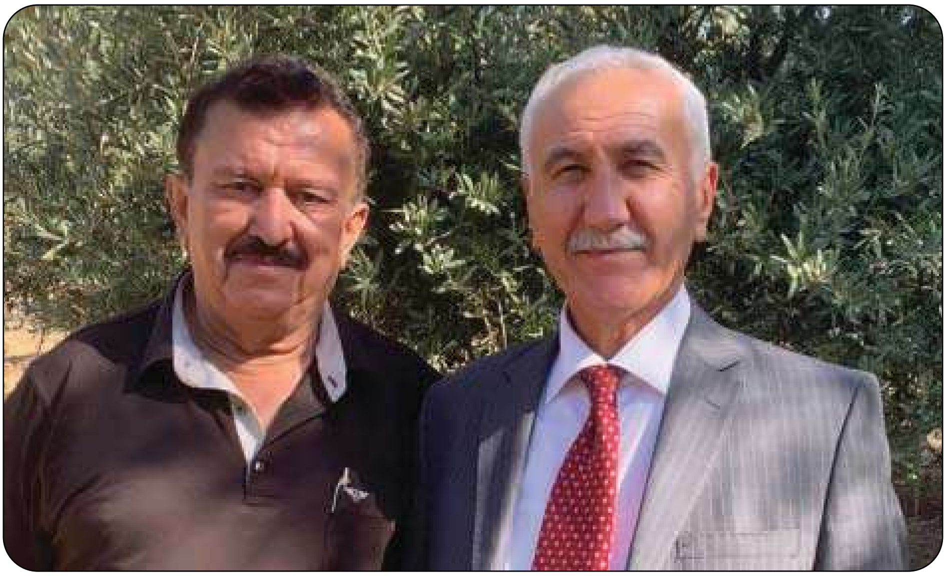

له لای ڕاستەوە: بەڕێز حاکم ڕزگار محەممەد ئەمین، شاعیر عومەر کەسان

له لای ڕاستەوە: شاعیر عومەر کەسان، شاعیری گەورەی کورد نەمر شێرکۆ بێکەس

شیعرەکانی نیشتمانپەروەری و نەتەوەیینە، هەر بۆیە ساڵی ٢٠٠٨ ناسناوی شاعیری عیشقی نیشتمانی لە لایەن گروپی گەڕیان پێبەخشراوە، و ساڵی ٢٠٢٣ش ناسناوی شاعیری نیشتمانی و نەتەوەیی لە لایەن زەردەشتییەکانی کوردستان پێدراوە.

ئەو شیعر بۆ جوانیی سروشتی کوردستان و بۆ هیواو ئاواتی کۆمەڵانی

خەڵکی کوردستان نووسیوە و دەنووسێت، هەموو خەم و پەژارە و ئازار و ئەشکەنجە و نەهامەتیی خۆی و خەڵکی کوردستان لە هەر کوێ هەبن لە شیعرەکانیدا بە ڕوونی ڕەنگیان داوەتەوە، تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز کەمال فەرەج، شاعیر عومەر کەسان، بەڕێز محەممەد مێرگەسۆری، بەڕێز کاک سەلام، نووسەر و ڕۆشنبیر جەمیل مەلاقەرە

شاعیر عومەر کەسان لە کاتی شیعر خوێندنەوەدا

پوخت و جوان و ئاست بەرزی نووسیوە و چاپی کردوون و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- سەمای سروشت، کۆمەڵە شیعر.
- بێ لە عیشق کێ براوەیە؟ کۆمەڵە شیعر.
- کێ دەڵێ خەونێکی جوانی تۆ نیم؟ کۆمەڵە شیعر.
- ئیمپراتۆری عیشق(لە نێو دیوانی کەسان) بڵاوکراوەتەوە.
- (بێژنگ) کۆی نووسینە تەنزئامێزەکانییەتی، کە لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان لەوانە (کوردستانی نوێ، ئاسۆ، ئاوێزە، لڤین) بڵاوی کردوونەتەوە.
- یەکجار بژیم نەک ڕۆژانە بمرم، کۆمەڵە شیعر، لە دیوانی کەسان، بەشی دووەم بڕیارە بڵاوی بکاتەوە.

چەندین شاعیر و نووسەر بەرهەمە شیعرییەکانی ئەو شاعیرە کوردپەروەرەیان وەرگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی، هەندێکیان لە دوو تویی کتێبێکدا بە ناوی(المواسم تتألق) بڵاوکراوەتەوە.

چەندین پارچە شیعری کراونەتە سروود و گۆرانی لەوانە:

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد قوبادی جەلیزادە، شاعیر عومەر کەسان، نووسەر محەمەد موکری

له لای ڕاستەوە: ڕەوانشاد حەمید ڕەشاشە، شاعیر عومەر کەسان

- سرووودی کەرکووک، کە هونەرمەندی مۆسیقا و ئاوازدانەری گەورەی کورد مامۆستا ئەنوەر قەرەداغی ئاوازی بۆ داناوە و هونەرمەند ڕێناس وریا لە گەڵ تیپی کیژانی سلێمانی وتوویەتی.
- سرووودی کوردستانە ڕەشپۆشەکەم، ئاواز و وتنی هونەرمەند ناسری ڕەزازی.
- سرووودی خەباتی سەخت، ئاواز و وتنی هونەرمەند کەمال محەمەد، ئەم هەڵبەستە هونەرمەند (حەمە جەزا)ش بە مەقام وتوویەتی.
- گوڵاڵە سوورەی بیابان، ئاوازی سەباح شێخانی و وتنی زامبیا و سەباح شێخانی.
- خەمی گەل، ئاواز و وتنی هونەرمەند میدیا حوسێن.
- کۆچ، ئاواز و وتنی هونەرمەند لوقمان سەلیم.

نووسەر و لێکۆڵەر و توێژەرانی کورد، چەندین لیکۆڵینەوەیان لەسەر بەرهەمە شیعرییەکانی شاعیر عومەر کەسان نووسیوە، لەوانە:

- پرۆفیسۆر دکتۆر زاهیر لەتیف(٨) لیکۆڵینەوەی نووسیوە.
- پرۆفیسۆر دکتۆر شێروان حوسێن(٧) لێکۆڵینەوەی نووسیوە.

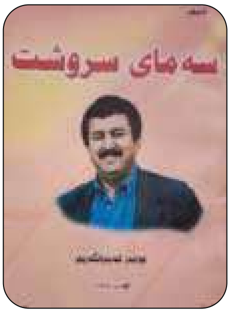

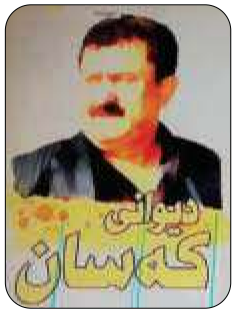

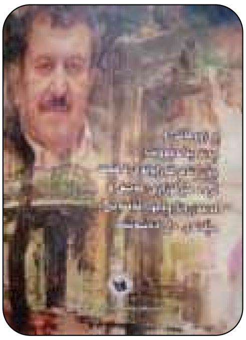

بەرهەمەکانی شاعیر عومەر کەسان

- پڕۆفیسۆر دکتۆر عەبدوڵڵا ئاگرین(١) لێکۆڵینەوە.
- نووسەری کوردی سووری(غەسان نەعسان) لێکۆڵینەوەیەکی بە زمانی عەرەبی نووسیوە.
- نووسەری بەڕێز دڵشاد عومەر کاکی(٣) نووسینی لەسەر بەرهەمە شیعرییەکانی نووسیوە.
- نووسەر کەریم شێخ ساڵح بابەتێکی نووسیوە.

چەندانی دیکەش.

ئـەو شـیعری بـۆ بەشـی زۆری بۆنـە نیشـتمانی و نەتەوەیـی و ڕووداو و نەهامەتییەکانی کورد نووسـیوە لەوانـە (کەرکووک، شنگال، ئەنفال و ...هتد).

دەیـان پارچـە هەڵبەسـت و نووسـینی تەنزئامێـزی لـە ڕۆژنامـە و گۆڤـارە کوردییـەکان بڵاوکردۆتـەوە.

- بەشـداریی دەیـان کۆڕوکۆبوونـەوە و سـیمینار و فیسـتیڤاڵی شـیعری لـە شـارەکانی سـلێمانی و بەغـدا و بەسـرا کـردووە.

بـۆ شـاعیر و نووسـەری تەنزئامێـز عومـەر کەسـان، هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیـت بـۆ خزمەتـی زمـان و ئـەدەب و ووشـەی کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیـەک ژیاننامـەی شـاعیر و نووسـەر عومـەر کەسـان، کـە لـە سـەر داخوازیـی مـن بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

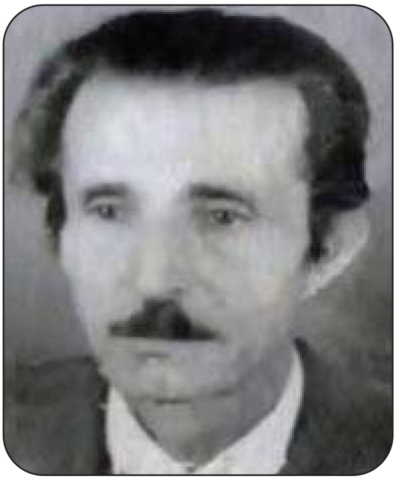

جابر پیرداود

خاوەنـی پەیکەری(کۆتـری سـەلام) لەنـاو شـاری هەولێـر، هونەرمەنـدی شـێوەکار و پەیکەرتـاش، ڕەوانشـاد جابـر پیـرداود...

نـاوی تەواوی(جابـر پیـرداود ئیسـماعیل نەجـار)ە، لـە سـاڵی ١٩٢٥ لـە گەڕەکی(خانەقـا)ی نـاو شـاری هەولێـر لـە دایکبـووە، پیـرداودی باوکـی لـە چلەکانـی سـەدەی ڕابـردوو دارتاشـێکی بـە ناوبانـگ و دەسـترەنگینی شـاری هەولێر بووە، لە ساڵی ١٩٣٥ چۆتـە بـەر خوێندن و قۆناغەکانی سـەرەتایی و ناوەندی هـەر لە شاری هەولێر تەواوکردووە، ساڵی ١٩٤٣ چووەتە خانـەی مامۆسـتایانی(الاعظمیة) لـە بەغـدا، ئـەو کات جگـە لـە خوێندنـی وێژەیـی و زانسـتی، هونـەری مۆسـیقا و شـێوەکاری تێدا خوێندراوە، بۆیـە هـەر لـەوێ بـە هونـەری نیگارکێشـان و پەیکەرتاشـی ئاشـنا بـووە و لەسـەر دەسـتی هونەرمەندی گەورەی عێراقی(قاسم الناجي) کە ئـەو سـەردەم بە ناوبانگترین هونەرمەندی شێوەکاری عێراق بووە و مامۆستای هونەرییان بووە، زیاتر حـەز و خولیـای چووەتـە سـەر هونـەری نەخـش ونیگار و پەیکەرتاشـی، لـە ساڵی ١٩٤٦ خانەی مامۆستایانی لە بەغدا تەواوکردووە و لە ساڵی خوێندنی ١٩٤٦- ١٩٤٧ وەکـو مامۆسـتای وانـەی ڕەسـم و زانسـتییەکانی دیکـەش لـە قوتابخانەی(سـەرەتایی دووەمـی کـوڕان) لـە شـاری کۆیـە دەسـتبەکار بـووە، مـاوەی چـوار سـاڵ لـەوێ بـەردەوام بـووە لـە خزمەتکردن، هەمـوو کۆتایـی

هونەرمەند جابر پیرداود و هاوڕێکانی ساڵی ١٩٥٤

لەلای ڕاستەوە: هونەرمەند جابر پیرداود- بەڕێز بەختیار شەعبی - (ئەرشیڤی بەختیار شەعبی)

ساڵێکی خوێندن پیشانگایەکی بچووک و خنجیلانەی بۆ خۆی و بەرهەمی قوتابییە بەهرەمەندەکان کردۆتەوە، هونەرمەند و ڕۆشنبیرانی شاری کۆیە ئامادە بووینە و هانیان داون، دواتر گواستراوەتەوە ناو شاری هەولێر و لە مامۆستایەتی و کارە هونەرییەکانی بەردەوام بووە.

هونەرمەند جابر پیرداود، لە کارە هونەرییەکانی ڕەنگی بەنەوشەیی کە

لە تێکەڵکردنی ڕەنگی سوور و شین پێکدێت زۆر خۆشویستووە و زۆریشی بەکار هێناوە، ئەو لە شوێنێک دەڵێت:(ڕەنگی سوور سونبلی سۆز و بەجۆشە و نیشانەی خۆشەویستی و هێز و چالاکی و تووڕە بوونە، ئەو کەسەی کە ئازادی کۆت دەکات، ڕەنگی شینیش نیشانەی دۆستایەتی وهزرانی قووڵە، من خۆم چونکە حەزم لە هێمنی و دۆستایەتیی ڕاستەقینەیە، ئەوە ڕەنگی شینیشە لە هەموو بەرهەمەکانمدا خۆی نواندووە).

ئەو لە نیگارکێشان و پەیکەرتاشیدا حەزی لە شێوازی(ئەبستراکت- تجرید) نەبووە، بەڵکو حەزی لەو هونەرە بووە کە هەڵقووڵاوی داب و نەریت و ڕەسەنایەتی و هیوا و ئاواتی خۆی و دەوروبەرەکەی و کۆمەڵگای کوردەواری و هەموو گەلەکەی بێت.

لە بواری نیگارکێشان و پەیکەرتاشیندا، کۆمەڵێک بەرهەمی جوان و ئاست بەرز و پڕ مانای دروست کردووە کە لە سەردەمی خۆیدا هەمووی هەر بەشاکاری جوان دەناسران، لە بەرهەمە دیارەکانی:

هونەرمەندی پەیکەرتاش جابر پیرداود لە کاتی کارکردندا- (ئەرشیفی بەختیار شەعبی)

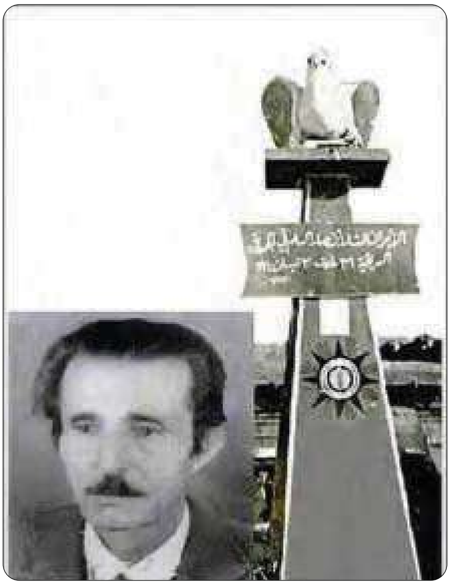

سێیەمین کۆنگرەی ئاشتیخوازان
لە کۆماری عێراق

- پەیکەری عەبدولکەریم قاسم کە ساڵی ١٩٥٨ دروستی کردووە، لە فلکەی نزیک(باریگەی فرەنسۆ هەریری) داندرابوو، کە هەولێرییەکان پێیان دەگوت فلکەی زەعیمی.
- پەیکەری کچ و کوڕە قوتابی.
- پەیکەری هەڵگری مەشخەڵی ئۆلۆمپیاد.
- پەیکەری کورد و عەرەب، ئەم پەیکەرە سەرەتا لە گەڕەکی تەیراوە دانرابوو، دواتر گواستراوە نزیک سینەما سەلاحەدین، پاشتریش ڕووخێنرا.
- پەیکەری وەرزشوان کە لە(مفرق- چوارڕیانی) یاریگەی شەهید فرەنسۆهەریری داندراوە.
- پەیکەری(کۆتری سەلام) لە ناوەندی شاری هەولێر داندرابوو، بیرۆکەی ئەم پەیکەرەی لە تابلۆی(کۆتری سپی)ی هونەرمەندی جیهانی (بیکاسۆ)

٧- لەلای ڕاستەوە: هونەرمەند جابر پیرداود، هونەرمەند دڵشادی کوڕی

پەیکەری کۆتری ئاشتی، هەولێر ١٩٥٩ یەکێکە لە شاکارەکانی هونەرمەند جابر پیرداود

وەرگرتووە، بە بۆنەی بەستنی(کۆنگرەی سێیەمی لایەنگرانی ئاشتیی جیهانی لە کۆماری عیراق- المؤتمر الثالث لانصار السلام العالمي في جمهورية العراق) ساڵی ١٩٦٠ بە دەست و پەنجە ڕەنگینەکانی هونەرمەندانی پەیکەرتاش جابر پیرداود و جەواد ڕەسوڵ ناجی و لە سەر ئەرکی هەردوو(مقاول- بەڵێندەر)ی کوردپەروەر(شەریف جامباز و فایەق نادر) دروستکرابوو، ئەندازیار هاشم عەبدوڵڵا نەخشەی تاوەر و بناخە (قاعدة)کەی کێشا بوو، ڕۆشنبیری دیاری شاری هەولێر مامۆستا عومەر فەرهادی زۆر بە جوانی وەسفی ئەو پەیکەرە و دەوروبەری کردووە، ئەو کاتەی بەدرەدین عەلی موتەسەڕیفی هەولێر بوو ڕووخاندی و وتبووی:(ئێرە ناو گۆڕەپانە نەبووایە، ئاودەستم لێ دروست دەکرد)، دیارە چەند ساڵێک پاشتر، لە شوێنی پەیکەری

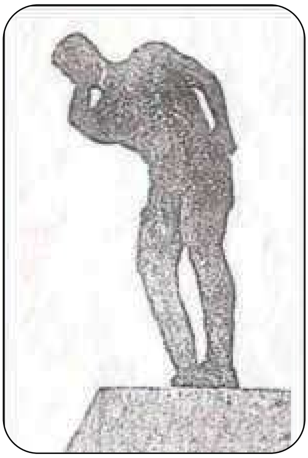

پەیکەرێکی وەرزشەوانی لە چواردەوری یاریگای هەولێر- دەستکردی هونەرمەند جابر پیرداود

کۆتری سەلام پەیکەرێکی دیکە داندراوە و لە تەنیشتیشی ئاودەست دروستکراوە.

سەبارەت بەو پەیکەرە(شە هید تۆفیق مونیری محامی) ئە ندامی ئە نجومەنی ئاشتیی جیهانی لە کۆڕێک لە هەولێر وتوویەتی: ئێوەی خەڵکی هەولێر شانازی بەو پەیکەرە بکەن، من زۆر وڵاتانی جیهان گەڕاوم پەیکەری مە لیک و ئیمپراتۆڕ و قائید و شاعیر و هونەرمەندانم دیوە، بەڵام پەیکەرێکی تایبەت بە ئاشتیم لە جیهاندا نەدیوە).

هونەرمەندی نیگارکێش و پەیکەرتاش، جابر پیرداود لە ٢٦- ٩ - ٢٠٠٢ بە ڕووداوی ئۆتۆمۆبێل گیانی لە دەستداوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

تێبینی: بەشی زۆری وێنەکان لە ئەرشیفی بەڕێز بەختیار شەعبی وەرگیراوە.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی Hawlery jaran، لە ٧ - ٩- ٢٠١٨، لە ٦ - ١ -٢٠٢٢.

٢- ماڵپەڕی هەولێر شارە شیرینەکەم، نووسینێکی نووسەر عەبدولهادی قەساب، لە ٥ - ٩- ٢٠٢١.

٣ - ماڵپەڕی کاکۆ قەساب، لە ٦ - ٥ - ٢٠٢٠.

٤ - هەیڤپەیڤینێک لەگەڵ هونەرمەند جابر پیرداود، کە هەر یەک لە نووسەر و ڕۆژنامەنووس ڕەوانشاد مەحموود زامدار و ئازاد عەبدولواحید ئەنجامیان داوە، لە گۆڤاری(ڕامان)ی ژمارە(١٨) لاپەڕە(٨١)دا بڵاوکراوەتەوە.

٥ - خاوەندارێتیی هەندێ وێنە بۆ بەڕێز بەختیار شەعبی دەگەڕێتەوە.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

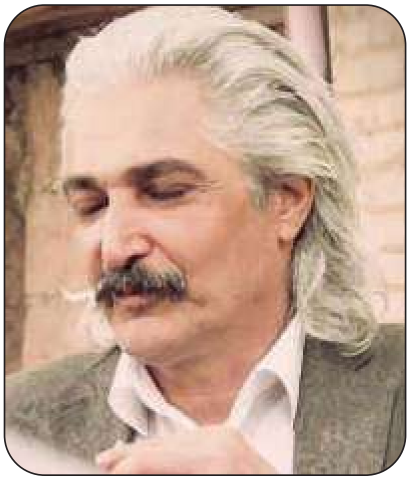

محەمەد عومەر عوسمان (ژەنەڕاڵی پایز)

شاعیری گەورەی کورد نەمر شێرکۆ بێکەس دەڵێت:(دیوانی لە غوربەتای شاعیر محمەد عومەر یەکێکە لە جوانترین پەنجەرەکانی شیعری تازەی کوردی لە هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا).

شاعیر و هونەرمەندی شێوەکار، ڕەوانشاد ژەنەڕاڵی پایز...

ناوی تەواوی(محەمەد عومەر عوسمان)ە، لە ناو ئەدیب و ڕۆشنبیران بە ژەنەڕاڵی پایز ناسراوە، خۆی دەڵێت:

منم ژەنەڕاڵی پایز...

درەختی ڕووت ئەم ناز ناوەی خەڵات کردم

منیش ناز ناوی شەهیدم دا بە گەڵای هەڵوەریو....و

کردمە تاکە ئازیزم...

ئەو لە ساڵی ١٩٥٧ لە گەڕەکی(دەرگەزێنی) ناو شاری سلێمانی لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، هەر لە منداڵییەوە حەزی لە شیعر و ئەدەب و هونەری کوردی بووە، لە ساڵی ١٩٧٥ دەستی بە نووسینی شیعر کردووە و لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی ئەو کات بڵاوی کردوونەتەوە، لە شیعرەکانیدا گرنگییەکی زۆری بە وەرزی پایز داوە، بۆیەش ناز ناوی ژەنەڕاڵی پایزی بۆ خۆی هەڵبژاردووە.

شاعیر ژەنەڕاڵی پایز لەگەڵ ئارام خەمبار و پەیمان میهری

شاعیر ژەنەڕاڵی پایز بە دیوانێکی شیعری بە ناوی(لە غوربەتا) و قەسیدەیەکی درێژی بۆ پایز، بۆتە شاعیرێکی ناسراوی کورد و جوانییەکی بە شیعر و ئەدەبی کوردی بەخشیوە، وەکو هونەرمەندێکی شێوەکاریش چەندین تابلۆی کێشاوە و بە پەرشوپڵاوی بە کەس و شوێنی جیاوازی سپاردووە و بە دیاریش داویەتییە ئەو کەسانەی خۆشیویستوون.-

- دەیان پارچە شیعری لە لایەن هونەرمەندو گۆرانیبێژانی کورد کراونەتە گۆرانی لەوانە(پایز بوو باران نم نم دەباری) کە هونەرمەند عەدنان کەریم بە دەنگە خۆشەکەی وتوویەتی.

پەیکەری شاعیر ژەنەڕاڵی پایز. لە پارکی ئازادی لە شاری سلێمانی داندراوە.

- دەیان هونەرمەندی شێوەکاری هۆنراوەکانی ئەویان بە تابلۆ کێشاوە لەوانە هونەرمەندی شێوەکار گەیلان عەبدوڵڵا ئیسماعیل.
- چەندین شاعیر مەدح و ستایش

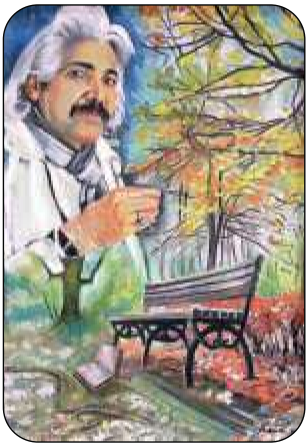

و لاواندنەوەیان بە شیعر بۆ کردووە لەوانە شاعیران(سالح بێچار، هۆگر شێخ).

- تا ئێستا دوو ماستەرنامە لە سەر بەرهەمەکانی شاعیر ژەنەڕاڵی پایز وەرگیراوە.
- لە چوار تێزی دکتۆراش بەرهەمەکانی ئەو وەک سەرچاوەیەکی سەرەکیی بەکار هاتووە و ئاماژەی پێدراوە.

هەر یەک لەم شاعیر و و نووسەرانە، بەم جۆرە باسی شاعیر ژەنەڕاڵی پایز- یان کردووە:

شاعیری گەورەی کورد نەمر شێرکۆ بێکەس دەڵێت:(دیوانی لە غوربەتای شاعیر محمەد عومەر یەکێکە لە جوانترین پەنجەرەکانی شیعری تازەی کوردی لە هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا).

نووسەر داستان بارزان لە ماڵپەڕی فەیسبووکی خۆی لە ٢٣-٦-٢٠٢٢ بەم جۆرە باسی ژەنەڕاڵی پایز دەکات:(بڕواناکەم کەس هەبێت کێشەی

ڕێوڕەسمی ماڵئاوایی کردن لە شاعیر ژەنەڕاڵی پایز لە شاری سلێمانی

لەگەڵ شاعیربوونی (موحەمەد عومەر عوسمان)دا هەبێت، شاعیربوونێکی چڕ و بەرجەستە لە تەواوی ژیانیدا، چونکە ئەو لە جۆری ئەو شاعیرانە بوو، نەک تەنیا لە میانی شیعردا، بەڵکو بۆ خۆی فیگۆرێکی شیعری بوو، کە زۆرینەی کات بە شەقام و کۆڵان و باخچەکانی شاردا دەگەڕا، هەر لە دوورەوە بە شێوازی جلوبەرگ و ڕۆیشتن و تەنانەت کێشانی جگەرەکەییدا، لانیکەم دەتبینی کەسێکی گشتی نییە، کاتێکیش زیاتر لێت دەڕووانی دەبینی پیاوێک نزیکە لەگەڵ حەسرەتەکانیدا دەبێتە هەور!

پیاوێکی باڵابەرز وەک سنەوبەر، بە پاڵتۆیەکی درێژی کاییەوە کە لە ڕەنگی گەڵای زەردی دەکرد، قژێکی سپی کە زۆرینەی جار درێژ بەسەر شانەکانیدا پەرش، پانتۆڵێکی قوماشی ڕەش یان قاوەیی. نزیک لە پانتۆڵەکەی مایکۆڤسکی و پێڵاوێکی چەرمی خاوێن لە پێیدا. جگەرەیەک بە دەستی ڕاستییەوە، کە ئەنگوستیلەیەکی زیوی نقێمدار لە یەکێک لە پەنجەکانیدا بوو، پەنجەیەک کە دەتگوت چڵەدارێکی وشکەوەبووە، هەندێک جار دەستبەندێکی زیویش لە مەچەکی باریکی هەمان دەستیدا، شل و شۆڕ دەینواند، بە هەنگاوی درێژ و لەسەرخۆ دەڕۆیشت، بە هێمنی لە دەوروبەری دەڕوانی و خەمی لە زۆر شت دەخوارد، شتە هەرە فەرامۆشکراوەکان، ئەوانەی زۆرینەی خەڵکی نایانبینن، منداڵێکی دەستگێڕ، ژنێکی پیری کۆمەوەبوو، پیرە پیاوێکی لێقەوماو)...

بەڕێز ناسیح عەبدولڕەحیم ڕەشید دەڵێت:(ساڵی٢٠٠٣ ئێمە وەک خوێندکارانی زانکۆی سلێمانی خۆپیشاندانێکمان کرد دژی لەشکرکێشی تورکیا، ڕۆژی دواتر ئاسایشی سلێمانی چەند ڕێکخەرێکی خۆپیشاندانەکانیان

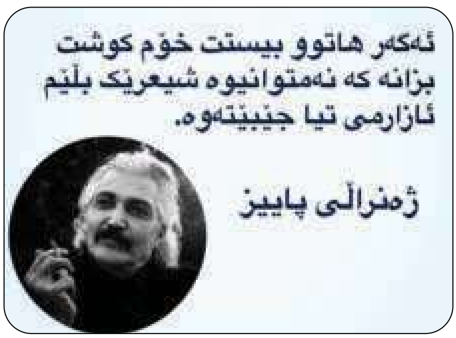

دەستگیر کرد ،ئێمەش وەک پاڵپشتی چووینە بەردەم ئاسایش

ژەنراڵی پایز یەێک بوو لە پیاوە بە هەڵوێسەکان و لەسەر هەڵوێست و پشتیوانیەکەی لەلایەن کۆمەڵەی خوێندکاران پەلامار درا ئێمەش بەرگریمان لێکردو نەمانهێشت ئازاری بدەن، چونکە ئەو پیاوە بۆ پشتیوانیی ئێمە هاتبوو، ئێمەش دیفاعمان لێکرد، من لەو ڕۆژگارەدا نەمدەناسی و یەکەم جاربوو بیبینم).

لە پارکی ئازادیی شاری سلێمانی پەیکەرێک بۆ شاعیر ژەنەڕاڵی پایز، دانراوە کە هونەرمەندی پەیکەرتاش بەختیار هەڵەبجەیی دروستی کردووە، هونەرمەندی پەیکەرساز چێنەر نزار، ئەویش پەیکەرێکی بۆ شاعیر ژەنەڕاڵی پایز دروستکردووە، بەڵام تا ئێستا لە هیچ شوێنێکی شارەکە دانەندراوە.

شاعیر ژەنەڕاڵی پایز لە ٢٢ - ١٠ - ٢٠١٩ لە ماڵەکەی خۆیدا کۆتایی بە ژیانی هێناوە، بۆ ڕۆژی پاشتر لە ٢٣- ١٠-٢٠١٩ لە گردی سەیوان لە شاری سلێمانی تەرمەکەی بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانیشاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

چەند پارچە شیعرێکی شاعیر

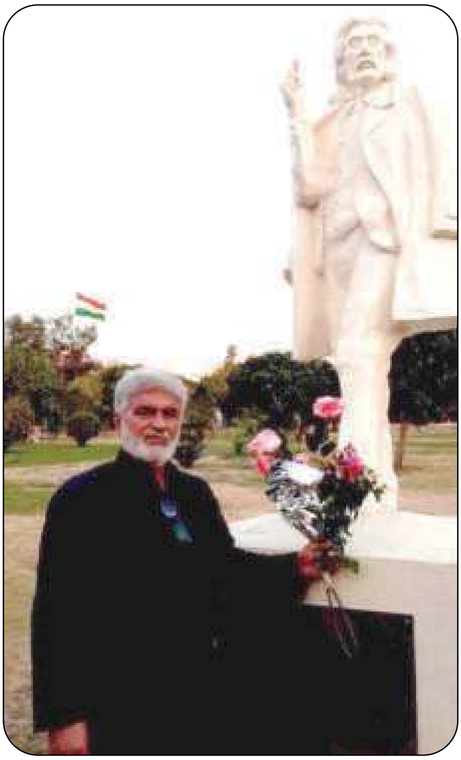

پەیکەری شاعیر ژەنەڕاڵی پایز
کە هونەرمەند چێنەر نزار دروستی کردووە

ژەنەڕالی پایز لە دیوانی(لە غوربەتا):

لە غوربەتا

سینەی پڕ ئاهم .. هەورێ تیا دەگری و
لە چاوانمەوە.. باران داناکا!
عومریشم .. بەفری بەر هەتاوێکە..
هەر ئەبێ بە شوێن مردنا ڕاکا

*

کێ بێ پایزی دڵی ئاوارەم..
بنێتە کۆشی قرمزیی بەهار؟
کەشتییەکی وێڵ لە دەریای تووشا..
تۆ بڵێی ڕۆژێ بگاتە کەنار؟

*

با خۆم گێل نەکەم.. منی غوربەتیی..
کەنارم تۆف و شەستەبارانە
کەس ناگری بەسەر ڕوخساری منا..
تەم و مژێکی دەم ئێوارانە

*

بۆ شادمانی زۆر کورتە تەمەن..
بۆ کوێرەوەری.. نابڕێتەوە
چۆن گڕ ناگرێ بەفری بەرهەتاو؟..
خۆ دوای چەند ساتێ.. سەرئەنێتەوە!

*

بەفری بەر هەتاو .. چییە جوانییەکەی..
گەر خوێن نەهێنێ لە دەستی گزنگ؟

ئەگەر نەبێتە جەنگەڵی هاوار..
کە تووانەوە عومری نایە چنگ
*
ئای چەندە مەیلم لە گریانێکە..
دڵ و جەرگمی تیا بتوێتەوە
تەنیام و تەنیا.. کەس نیە باوەش..
بۆ ئەم ئازارەی من بگرێتەوە
*
لە تاو تەنیایی.. دوێنێ نیوەشەو..
چووم سەگێکی مات بگرمە باوەش
چاوانی ئەتوت گەڵای پایزە..
ئەویش جێی هێشتم.. تف لە بەختی ڕەش

سەرچاوەکان:
١ - ماڵپەڕی فەیسبووکی ژەنەڕاڵی پایز.
٢ - ماڵپەڕی فەیسبووکی بەڕیز، هێمن عەبدولکەریم، لە ٢٢-١٠- ٢٠٢٢.
٣ - ماڵپەڕی فەیسبووکی zanko.
٤ - ماڵپەڕی JWDAYI، لە ٢٤-٨- ٢٠١٦.
٥ - فلمێکی دوکیومێنتاری تەلەفزیۆنی خاک.
٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سدیق بۆرەکەیی(سەفیزادە)

نووسـەر و مێژوونـووس و فەرهەنگساز و وەرگێڕ، لێکۆڵـەر و توێژەری تێکستی شاعیرانی کلاسیکی، ڕەوانشاد سدیق بۆرەکەیی(سەفیزادە)....

نـاوی تەواوی(سدیق سـەفیزادە)یە، لـە هەنـدێ شـوێن بە(محەمـەد سدیق سـەفیزادە)ناوی دەبرێت، لەنـاو دنیـای ئەدەبیـات بـە سـدیق بۆرەکەیـی ناسـراوە. لـە سـاڵی ١٩٤٣ لـە گوندی(زەڕینـەی وەرمەزیـار)ی سـەر بەناوچـەی هەوشـارو و دیواندەرەی شاری(سنە)ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لـە دایکبووە، پـاش خوێندنەکانـی سـەرەتایی و ناوەنـدی و ئامادەیـی، لـە کۆتایـی پەنجاکان و سـەرەتای شەسـتەکانی سـەدەی ڕابـردوو چووەتـە بەغـدا و بەشـی زمـان و ئەدەبـی عەرەبـی لـە کۆلێـژی ئادابـی زانکـۆی بەغـدا تەواوکـردووە، لـە سـاڵی ١٩٦٤ گەڕاوەتـەوە ئێـران، ماوەیـەک لەنـاو سـوپای ئێـران بـە پلـە و پایەیەکـی بـاش خزمەتـی کـردووە، دواتـر وەکـو مامۆسـتای موحازیـر لـە زانکـۆی تـاران بووەتـە وانەبێـژ، لـە هەمـان کاتیشـدا ماوەیـەک لـە ڕادیـۆی کوردیـی تـاران چەندیـن بەرنامـەی ناودارانـی کـورد و ئەدەبـی کـوردی ئامـادە و پێشـکەش کـردووە.

مامۆسـتا سـدیق بۆرەکەیـی زۆر حـەزی لـە زمـان و ئەدەبیاتـی و مێـژووی کـوردی بـووە، بـە تایبەتـی شـاعیرانی کلاسـیکیی کـوردی، ئـەو بەشـی زۆری

ناوچەکانی کوردستانی ڕۆژهەڵات و باشوور گەڕاوە بە ماندووبوون و کۆڵنەدان، چەندین زانیاری لەسەر ئەدیبان و شاعیران و ناودارانی کورد، هەر بە دەستی خۆی لەدەم و زاری خەڵکی ناوچە جۆربەجۆرەکان تۆمارکردووە، یان دەستنووسەکانیان لێوەرگرتوون، دواتر لای خۆی لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی لەسەر کردوون هەندێکی کەمی چاپکردووە و بڵاوکردۆتەوە و بەشی زۆریشی لە کتێبخانەکەی خۆی پاراستووە، ئەو خۆی لە پێشەکی کتێبی(مێژووی وێژەی کوردی) بەرگی یەکەم دەڵێت:(جا منیش ماوەیەکی دووروودرێژە کاتی خۆم بۆ بەدەستهێنان و کۆکردنەوەی شوێنەوارەکانی وێژەی کوردی تەرخان کردووە، بۆ پەیداکردنی نوسخەکۆنەکان و دەستنووسەکانی کوردی بە هەموو کەل و قوژبنێکی کوردستاندا گەڕاوم و گوێم بە ماندووبوون نەداوە، دێ بە دێ و ناوچە بە ناوچە و شار بە شار بەبێ ئەوەی کۆڵ بدەم و لە گلان بترسم، گەڕاوم و ئەوسا هەرچیم دەست کەوتایە یان دەمنووسییەوە یان لە خاوەنەکەیم وەردەگرت و سەرەنجام توانیم(مێژووی وێژەی کوردی) لە چەند بەرگدا بۆ نەتەوەکەم بنووسم و پێشکەشی خوێندەواری بەڕێز و هێژای کوردی بکەم).

سدیق بۆرەکەیی، نووسەر و توێژەر و وەرگێڕێکی گەورەی کوردە، خاوەنی فەرهەنگی (قاموس) کوردی- فارسی مادە، زۆر بایەخی بە بەرهەمی شاعیرانی کلاسیکی داوە و شارەزاییەکی تەواویشی هەبووە لە بواری ئایینی و تەسەوف، بە تایبەتی ئایینی ڕەسەنی یارسان، لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی بە نرخی چاپکردووە و بڵاوکردۆتەوە، کە ئەمانەن:

- مێژووی وێژەی کوردی، بەرگی یەکەم و دووەم و سێیەم.
- قرآن کریم، وەرگێڕان، شرکت تعاونی کارآفرینان فرهنگ و هنر، ٢٠١٠.
- تاریخ پنج هزار ساله ایران، ناشر، آرون، ٢٠٠٦.
- أهل حق، پیران و مشاهیر، صدیق بە هاوبەشی لە گەڵ، مجتبی مقدسی (ویراستار)، ناشر، حروفیه، ٢٠٠٨.
- ڕێی ڕەوانبێژی (نهج البلاغة)، پرتوبیان، ٢٠٠٧.
- پیشگوییهای درویش اجاق، آشیانه کتاب، ٢٠٠٢.

بەرهەمەکانی سدیق بۆرەکەیی

- فرهنگ لغات عربی بە کردی و کردی بە کردی، شرکت تعاونی کارآفرینان فرهنگ و هنر، ۲۰۱۰.
- تاریخ فلاسفه ایران، اندیشه خلاق، ۲۰۰۷.
- شانامە، وەرگێڕانی وەرگێڕان، ناشر، پرتوبیان، ۲۰۰۵.
- دیوانی بیسارانی، پدیدآورنده، مصطفی بن قطب الدین بیسارانی، بە هاوبەشی لەگەڵ(ویراستار)، انتشارات کردستان، ۲۰۱۳.
- فرهنگ بورەکەیی کردی - فارسی، شامل یک مقدمه و دو بخش، واژەها، بە هاوبەشی لە گەڵ نووسەر اعلام غلام حسین اعرابی، (مترجم)، پلیکان - ۲۰۰۲.

نووسەر و وەرگێڕ و مێژوونووس، سدیق بۆرەکەیی، نووسەرێکی ئازاو بوێر بووە، لە وتارێکی کە لە ژمارە(۱۲)ی گۆڤاری ئاوێنەی ساڵی ۱۹۹۳ بڵاوی کردۆتەوە ڕەخنەیەکی توندی لە هەژاری شاعیر گرتووە بە ناونیشانی (ڕەخنە لە سەر هەمبانە بۆرینە) کە تێیدا نووسیویەتی(زیانی هەمبانە بۆرینە لە سوودی زۆرترە)، لە سەر ئەم ڕەخنەیەی کاتی

خۆی لە شارۆچکەی (عزیمییە)ی سەر بە شاری(کەرەج) کۆمەڵێک گەنج نامیلکەیەکیان بە ناوی(وەلامنامە) بڵاوکردەوە کە بەرپەچی ئەو ڕەخنانەی سدیق بۆرەکەییان داوەتەوە، لە ساڵی ١٩٩٥ نووسەر ساڵح هەرکی(ڕێبوار) بڵاوکراوەی(وەلامنامە)کە ڕەخنەی بۆرەکەیی و لەسەر هەمبانە بۆرینەی هەژار، کۆکردۆتەوە، لقی ئاوارەی یەکێتیی لاوانی کوردستان لە چاپخانەی گزنگ بۆیان چاپ و بڵاوکردۆتەوە، وا بەرگەکەم هاوپێچ کردووە.

نووسەر سدیق بۆرەکەیی هێشتا چەندین دەستنووسی لە بواری مێژوو و ئەدەب و فەرهەنگ ماوە چاپ نەکراون.

لە ڕۆژی ٢٧-٧- ٢٠٢٣ لە نەخۆشخانەیەکی تاران کۆچی دوایی کردووە، لە سەر وەسییەتی خۆی لە گۆڕستانی ناودارانی شاری مهاباد بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕوحی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.

٢ - ویکیپیدیا- ئینسۆکلۆپیدیا ئازاد.

٣ - WTARI KURD، لە ٢٩-٧-٢٠٢٣.

٤ - شەفەق نیوز، لە ٢٧- ٧- ٢٠٢٣.

٥ - ماڵپەڕی نووسەر و وەرگێڕ ڕێباز مستەفا، لە ٢٨-٧- ٢٠٢٣.

٦ - سایتی کوردستان پۆست، وتارێکی نووسەر هۆمەر نۆرباویی لە ٣١-٧-٢٠٢٣.

٧ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی دەنگەکان، لە ٢٩-٧- ٢٠٢٣.

٨ - WIKIWAND.

٩ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

کەریم تاقانە

ئەو دەڵێت:(گوێ لە چیرۆک و شیعر بگرە و دڵیان پێ بدە، ژیان بەبێ چیرۆک و شیعر، وشک و بێڕەنگ و بێتامە).

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر، مامۆستا کەریم تاقانە..

ناوی تەواوی(کەریم ئەمین محەمەد)ە، لە ناوەندی ئەدەبیی و ڕۆشنبیریی بە کەریم تاقانە ناسراوە، لە ساڵی ١٩٧٣ لە گوندی(بەرخ و باران)ی سەر بەشاری سەرپێڵی زەهاوی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، لە ساڵی ١٩٨٠ هەر لە گەڵ دەستپێکردنی شەڕی عێراق و ئێران خێزانەکەیان ڕوویان لە باشووری کوردستان کردووە، لە لایەن حکومەتی ئەوسای عێراق ڕەوانەی ئۆردوگای(التاش) لە دەوروبەری شاری(ڕومادی) کراون، لە بەر ئەوەی شوێنەکە بیابان بووە هیچ قوتابخانەیەکیشی لێ نەبووە، بۆیە ئەو هەر لە ڕێگای پیاوە ئایینی و خوێندەوارەکانی ئەوێ فێری خوێندنەوە و نووسینی زمانی فارسی و عەرەبی و ئینگلیزیش بووە، لە ساڵی ٢٠٠٥ ڕووی لە هەندەران کردووە و لە وڵاتی سوید گیرساوەتەوە، ئێستا لەوێ بە فەرمی مامۆستای زمانی فارسی بۆ قوتابیانی پەنابەر و مامۆستای زمانی سویدیشە بۆ منداڵ و گەورانی پەنابەر و بەردەوامیشە لە خزمەتکردن.

لە لای ڕاستەوە: ڕەوانشاد دکتۆر کەمال مەزهەر، نووسەر و وەرگێڕ کەریم تاقانە

نووسەر و وەرگێڕ، کەریم تاقانە هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە زمان و شیعر و ئەدەبی کوردی بووە، لە ساڵی ١٩٩٣ یەکەمین بەرهەمی خۆی کە چیرۆکێک بووە لە زمانی ئینگلیزیەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی لە پاشکۆی ڕۆژنامەی(العراق) بڵاوی کردۆتەوە، ئیدی بەردەوام بووە لە کاری نووسینی ئەدەبی و ڕۆژنامەگەری لە ساڵی ٢٠٠١ لە گەڵ چەند هاوڕێیەکی نووسەر و ئەدەبدۆست چەند ژمارەیەکییان لە گۆڤاری(ڕێبین) بڵاوکردۆتەوە، وا لەگەڵ نووسینەکەم وێنەی ژمارە(١)ی ئەو گۆڤارەم هاوپێچ کردووە، هەر لەهەمان کاتدا ئاشنایەتی لەگەڵ نووسەری گەورەی کورد محەمەدی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس پەیداکردووە، هەر لە ڕێگەی ئەوەوە زمان و ئەدەب و نووسینی کوردی لا خۆشەویستتر بووە.

لە ساڵی ٢٠٠٥ هاتۆتە وڵاتی سوید زۆر زوو فێری زمانی سویدی بووە، ئەو هەرچەندە ماوەی(٨)ساڵ مۆڵەتی(نیشتەجێبوون-إقامة)یان نەدراوەتێ، بەڵام بەردەوام بووە لە فێربوون و خوێندنەوەی زمانی سویدی، لە ساڵی ٢٠١٢ تا ساڵی ٢٠٢٠ ماوەی(٨)ساڵ لە ڕۆژنامەکانی سویدی بە زمانی سویدی گۆشەیەکی مانگانەی هەبووە، هاوکاتیش بە شیعر و چیرۆک و شانۆنامە و ڕۆمان و شاکاری شاعیر و نووسەرە بەناوبانگەکانی سویدی

ئاشنا بووە،، بۆیە دەستی کردووە بە وەرگێڕانی چەندین لەو شاکارانە بۆ سەر زمانی کوردی، هەر لەو سەردەمدا ڕۆمانی(جەلاد)ی نووسەری سویدی(پێرلاگەرکڤیست) وەرگێڕاوەتەوە سەر زمانی کوردی، کە شاعیر و نووسەر و زمانناسی ناوداری کورد(فەرهاد شاکەلی) پێشەکی بۆ نووسیوە، دواتریش ڕۆمانی(نەخۆشیی مەرگ)ی مارگرێت دوراس و(خۆزگە بەردەکانیش دەیانتوانی بدوێن)ی نووسەر ماگدا ئێگێینس وەرگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی، لەگەڵ دوو دیوانی شیعری شاعیری سویدی(ئیڤا ڕیبیک) کە لە ساڵی ٢٠١٨ چاپی کردووە و بڵاوی کردۆتەوە.

ئەو شاعیریشە شیعریش دەنووسێت و یەکەم بەرهەمی شیعری خۆی دیوانێکی شیعری بەناوی(سەرم داناوە لەسەر دڵت) بووە، کە ناوەندی بڵاوکردنەوەی کەپر ساڵی ٢٠٢٢ بۆی بڵاوکردۆتەوە، شیعرەکانی کورتن، شیعری بۆ خۆشەویستی دایک و باوک و نیشتمان و ژینگە و جوانیی خەونەکانی مرۆڤ و جوانیی سروشتی کوردستان نووسیون، هەمیشە خەم و پەژارە و دەردەسەریی میللەتەکەشی لە هەموو کوردستان لە بیرنەکردووە، تا ئێستا(١٩) بەرهەمی چاپکراوی لە شیعر و چیرۆک و ڕۆمان و شانۆنامەی وەرگێڕدراو و چاپ کردووەو و بڵاوی کردوونەتەوە، هەمووشی بە زمانێکی کوردیی جوان و ڕەوان بە تام و چێژ نووسیوە کە ئەمانە هەندێکیانن:

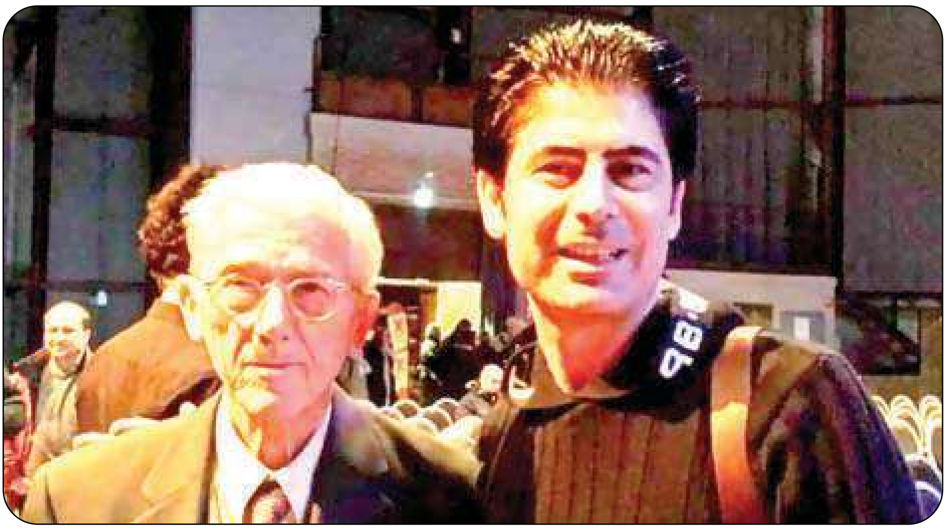

لە لای ڕاستەوە: نووسەر کەریم تاقانە، نووسەری ناسراوی یۆنانی تیۆدۆر کالیفاتیدێس.

- جەلـلاد، لـە نووسینی پێر لاگەرکڤیست، وەرگێڕان لـە سـویدییەوە بۆ سـەر زمانـی کوردی.
- نەخۆشـیی مـەرگ، نووسـینی نووسـەری سـویدی مارگرێـت دوراس، وەرگێـڕان لـە سـویدییەوە.
- خۆزگە بـەردەکان دەیانتوانی بدوێن، لـە نووسـینی نووسـەر ماگدا ئێگێنس، وەرگێڕان لە سـویدییەوە.
- ئێمـە لـە خـەو هەڵدەسـتین، نووسـینی نووسـەر ئێڤا ڕیبیک، وەرگێـڕان لـە سـویدییەوە.
- ژیانێکی تر، دانا ڕەئووف، وەرگێڕان لە سویدییەوە.
- بیانی، نووسینی نووسەر تیۆدۆر کالیفاتیدێس، وەرگێڕان لە سویدییەوە.
- بەفر، نووسینی نووسەر ماکسێنس فێرمین، وەرگێڕان لە سویدییەوە.
- هەموو ڕۆژێک ڕێگەی ماڵ درێژ و درێژتر دەبێتەوە، نووسـینی نووسـەری سـویدی فرێدریک بەکمان، وەرگێڕان لە سـویدییەوە.

لە لای ڕاستەوە: نووسەری گەورەی کورد ڕەوانشاد محەممەدی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس،
نووسەر کەریم تاقانە

له لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر و زماناس مامۆستا فەرهاد شاکەلی، نووسەر و وەرگێڕ کەریم تاقانە

- ئەفسانەی بەدفەڕ، کۆمەڵە چیرۆکێکی نووسەری دیاری سویدی پێرلاگەرکڤیست، وەرگێران بۆ سەر زمانی کوردی.
- سەرم داناوە لە سەر دڵت، کۆمەڵە شیعرێکی خۆی.
- ئێمە لە خەو هەڵدەستین، نووسینی نووسەر ئیڤا ڕیبیک، وەرگێڕان لە سویدییەوە بۆ سەر زمانی کوردی.
- سێبەرەکەی مارت، لە نووسینی ستیگ داگێرمان، وەرگێڕان لە سویدییەوە بۆ کوردی.
- ئەو وڵاتەی کە نییە، لە نووسینی نووسەر ئێدیت سویدەرگران، وەرگێڕان لە سویدییەوە بۆ سەر زمانی کوردی.

نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر کەریم تاقانە، دەیان پارچە شیعر و وتار و لێکۆڵینەوەی لە ڕۆژنامە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە، دەیان نووسەر و لێکۆڵەر و ڕەخنەگری کوردیش لە ڕۆژهەلات و باشووری کوردستان، تیشکییان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی نووسەر کەریم تاقانە.

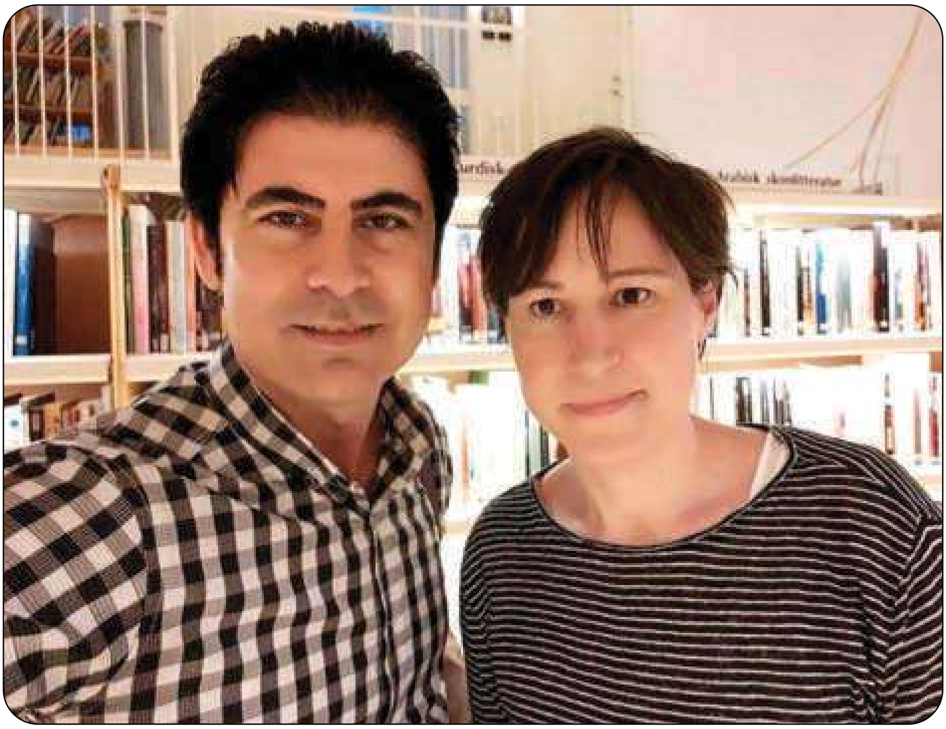

لە لای ڕاستەوە: شاعیری سویدی خاتوو ئیڤا ڕیبیك، نووسەر و وەرگێڕ کەریم تاقانە،

بۆ نووسەر و وەرگێڕ و لێکۆڵەر مامۆستا کەریم تاقانە، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و وشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کوردستان ٢٤، فلمێکی دوکیومێنتاری، لە ساڵی ٢٠٢١.

٢ - ماڵپەڕی KNA، فلمێکی دوکیومێنتاری، لە ٧ - ٦- ٢٠٢٣.

٣ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٤ - پەیجی فەرمی نووسەر کەریم تاقانە، لە ٣٠-٥- ٢٠٢١.

٥ - ماڵپەڕی Politic press، لە ٢١- ٢ - ٢٠٢١.٦ .

٦ - ماڵپەڕێ ناوەندی بڵاوکردنەوەی کەپر، لە ٣٠-٧- ٢٠٢٣.

٧ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنی Balinde، لە ١١ - ٩- ٢٠٢٠.

٨ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

میدیا بێگەرد

خانمە هونەرمەندی ئەکتەر و دەرهێنەری شانۆ و دراما و فلیمی سینەمایی، خاتوو میدیا بێگەرد...

ناوی تەواوی(میدیا ڕەئووف سابیر سەعید)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و هونەری بە میدیا بێگەرد ناسراوە، ئەو کچی نووسەر و چیرۆکنووسی دیار و ناسراوی کورد ڕەئووف بێگەردە، لە ساڵی ١٩٦٦ لە گەڕەکی(چوارباخ)ی ناو شاری سلێمانی لە خانەوادەیەکی ڕۆشنبیر و ئەدەب و هونەردۆست لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی چوارەم لە قوتابخانەی ڕاستی و پۆلی پێنجەم و شەشەم و ناوەندی لە ناوەندیی سەرچناری کچان تەواوکردووە، ئامادەییشی لە ئامادەیی کوردستان هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٩ ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی لە شاری بەغدا تەواوکردووە و گەڕاوەتەوە سلێمانی و وەکو مامۆستای هونەر لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی دەستبەکار بووە، لە ساڵی ١٩٩٢ ڕووی لە وڵاتی سووریا کردووە، لە ساڵی ٢٠٠٠ چووەتە وڵاتی دانیمارک، لەوێ بڕوانامەی ماستەری بە زمانی عەرەبی وەرگرتووە دواتر لە ساڵی ٢٠١٣ ماستەری لە(شانۆ و پێرنۆماس) لە زانکۆی کۆبنهاگن بە زمانی دانیمارکی بە دەستهێناوە، ناونیشانی ماستەرەکەی(شانۆ و وێنە)یە، ئێستاش هەر لەوێ دەژیت و ناوە بە ناوەش دەگەڕێتەوە سلێمانی.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و چیرۆکنووس ڕەئووف بێگەردی باوکی هونەرمەند میدیا بێگەرد، شاعیری گەورەی کورد شێرکۆ بێکەس، لە ڕیزی دووەوە: هونەرمەند میدیا بێگەرد

خانمە هونەرمەندی ئەکتەر و دەرهێنەر میدیا بێگەرد هەر لە منداڵییەوە لە ژوورەکەی باوکی کتێبخانەیان هەبووە، دەستی بە خوێندنەوە کردووە، سەرەتای ئاشنابوونیشی بە کاری هونەری و شانۆ دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی منداڵیی، ئەوان لە ماڵەوە چوار کچ و کوڕێک بووینە بەیەکەوە یاری سەما و گۆرانی و لاساییکردنەوە و کتێبیان خوێندۆتەوە، تەماشای بەرنامەکانی تەلەفزیۆن و ئەکتەر و گۆرانیبێژەکانیان کردووە، باوکیشی هاندەری بووە، بردوویەتییە سینەما و نمایشی شانۆگەرییەکان و کۆڕە ئەدەبییەکان و جاروباریش لە دەوری باوکیان کۆبووینەوە و گوێیان لە چیرۆک و داستانە کوردییەکان گرتووە، ئەو زۆر حەزی لە کاری هونەری بووە، لە بەشی زۆری چالاکییەکانی قوتابخانە بە گۆرانی و شیعر خوێندنەوە بەشدار بووە، یەکەم کاری هونەری ئەو کاتەی تەمەنی(١٥-١٦)ساڵان بووە لەگەڵ قوتابیانی پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی بەشداریی لە درامای تەلەفزیۆنی (بووکە خان) کردووە، هەرچەندە تەمەنی(١٦) ساڵان بووە، بەڵام ڕۆڵی (دایک)ی بە سەرکەوتوویی لە گەڵ هونەرمەندی دەرهێنەر ناسر حەسەن بینیوە، ئەو کاتەی قوتابیی ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدا بووە،

لەگەڵ کۆمەڵێک هونەرمەندی ئەکتەر و دەرهێنەر کاری کردووە، ئەو لە ژیانی هونەریی خۆیدا بەم قۆناغانەدا تێپەڕیوە، لەوانە(ئەو کاتەی قوتابیی ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدا، هاتنەوەی بۆ سلێمانی، ئەو ماوەیەی لە سووریا بووە، لە ساڵی ٢٠٠ەوەش کە لە وڵاتی دانیمارک) ژیاوە، لە هەر قۆناغێکیشدا وەکو ئەکتەر و دەرهێنەر چەندین کاری هونەریی جوان و ئاست بەرزی پێشکەش کردووە ئەمانەن:

کارە هونەرییەکانی لە بەغدا:

ئەو چونکە قوتابی بووە لە ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدا، هەر زۆر زوو فێری زمانی عەرەبی بووە، قوتابییەکی زۆر چالاک و کچێکی زۆر بوێر و ئازاش بووە، لەگەڵ کۆمەڵێک هونەرمەند و دەرهێنەری ناسراوی عێراقی ئەو سەردەم لەوانە(صلاح القصب، شفیق مهدي، ئیبراهیم چێوار، هادي المهدي، عزیز خیون، عقیل مهدي و چەندانی دیکەش) چەند کارێکی هونەری ئەنجامداوە کە ئەمانەن:(شالیر، خەمەکانی لیبوک سێرک، ئۆدیبی

هونەرمەند میدیا بێگەرد لە شانۆگەریی(کێشەی شێوەکار) لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی کە لە دەرهێنانی خۆیەتی

پاشا، دیدەنی، گوڵەکان بۆ کێن، ئەوەی بە تەنیا دانیشت، پاسەوان).

کارە هونەرییەکانی لە سلێمانی:

- وەکو ئەکتەر ڕۆڵی لە شانۆگەریی(ماراساد) بینیوە، کە لە دەرهێنانی شەماڵ عومەر بووە.
- وەکو ئەکتەر لە شانۆگەریی(سنماروێ ئاگر و گەمارۆ)، کە لە دەرهێنانی هونەرمەند عوسمان فارس بووە.
- شانۆگەری(مایسترۆ) لە دەرهێنانی(حیدر ابو حیدر).
- وەک دەرهێنەر و ئەکتەریش لە شانۆگەریی(لە چاوەڕوانی سیامەندا) لە گەڵ هونەرمەند نیگار حەسیب، بەشدار بووە.
- لە شانۆگەریی(دەریا) وەک دەرهێنەر و نواندن لە گەڵ قوتابیانی پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی بەشداری کردووە.
- دەرهێنانی هونەری بۆ شانۆگەریی(کێشەی شێوەکارێک)هەر لەگەڵ قوتابیانی پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی کردووە.

لە ساڵی ١٩٩٢ تا ساڵی ٢٠٠٠ لە وڵاتی سووریا بەشداریی چەندین

هونەرمەند میدیا بێگەرد لە شانۆگەریی(بووکە خان) لە سلێمانی.

هونەرمەند میدیا بێگەرد لە شانۆگەریی(دیدەنی) لە بەغدا

شـانۆگەری لەگـەڵ هونەرمەنـدە کـورد و عەرەبـەکان کـردووە لەوانە:(سـریر دزدمونـة، ڕق و کینـە، خوێنـی ڕۆژهەڵاتـی، تراتیـل، الحـب الکبیـر)، زنجیـرە درامـای تەلەفزیۆنـی سـووری(نـداء المتوسـط) کـە لـە دەرهێنانـی هونەرمەنـد (باسـل الخطیـب) بـووە، هەروەهـا لەگـەڵ زۆر لـە هونەرمەنـدە ناسـراوەکانی سـووریا کاری کـردووە لەوانە(زێناتـی قدسـیە، تـەلال نەسـرەدین، سـیفەدین سـباعی، سـەباح ئەلسـالم، ناجـی عەبدولئەمیـر، کەمـال ئەلبونـی، مەئمـون ئەلخەتیـب و چەندانـی دیکـەش).

کارە هونەرییەکانی لە وڵاتی دانیمارک:

- لـە سـاڵی ٢٠٠٦ تیپی شـانۆی(ئەنانا)ی دامەزراندووە کـە چەندین ئەکتـەری ناوچـە جیاوازەکانـی لـە خۆگرتـووە و چەندیـن چالاکیـی هونەریشـیان پێشکەشـکردووە.
- وەک ئەکتـەر لـە شـانۆگەری(goen)بە زمانی دانیمارکی بەشداری کردووە، کە لە دەرهێنانی ژنـە هونەرمەندی دلنیمارکی(ماریا ئیبسـن)بووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٦ شانۆگەریی(ئیتر ئەوە وایە)ی بە زمانی دانیمارکی پێشکەش کـردووە کـە لـە نووسـین و دەرهێنانـی خـۆی بـووە و دوو ئەکتـەری

هونەرمەند میدیا بێگەرد لە شانۆگەریی(هەزار و یەک شەو) لە وڵاتی دانیمارك

دانیمارکی(ئیمیلیا لاندەر، رینیە مولگن) بەشدارییان تێداکردووە.

- وەک ئەکتەر لە فلیمی(نورا)بەشداری کردووە، کە لە دەرهێنانی هونەرمەندی عێراقی(محەمەد تەوفیق) بووە، لە فیستیڤاڵی جیهانی لە شاری(پاتراس)ی یۆنانی کە (٢٣٢)فلیم بەشدارییان تێدا کردووە، خەڵاتی تایبەتیی لێژنەی دادوەری پێ بەخشراوە.
- وەکو ئەکتەر بەشداریی لە فلیمی(ماڵئاوا جەمیلVred med Jamil) کردووە.
- وەکو ئەکتەر بەشداریی لە زنجیرە درامای تەلەفزیۆنیی دانیمارکی(ئەو پیاوەی گوێچکەکانی لە زێڕین Menden med de gyldne orer)کە هونەرمەندی ناسراوی دانیمارکی نیکۆلا ستین ڕۆڵی تێدا بینیوە.
- وەک ئەکتەر لە شانۆگەریی(خوێنی ڕۆژهەڵاتی)لە گەڵ(حیدر الحیدر) بەشدار بووە، کە لە چەندین وڵات نمایشکراوە لەوانە(سووریا، دانیمارک، هۆڵەندا، فیستیڤاڵی شانۆی کازاپلانکا لە وڵاتی مەغریب، نەرویج،

سلێمانی).

- وەک ئەکتەر و دەرهێنەر لە شانۆگەریی(شەوێک پاش ١٠٠١) لەگەڵ تیپی ئۆرکسترای دانیمارکی لە فیستیڤاڵی(Orienten) بەشداریکردووە.

هونەرمەندی ئەکتەر و دەرهێنەر خاتوو میدیا بێگەرد، وەکو ئەکتەو دەرهێنەر و خاوەن چەندین پرۆژەی هونەری و چەندین جاریش خەڵات و ڕیزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٨٧ لە فیستیڤاڵی(ئەزموونگەری) لە بەغدا خەڵاتی ئەکتەری دووەمی لە شانۆگەریی(ئەوەی بە تەنیا دانیشت) پێبەخشراوە.
- لە ساڵی ١٩٨٩ لە ڕۆژی شانۆی جیهانی لە بەغدا، خەڵاتی باشترین ئەکتەری لاوی لە شانۆگەریی(پاسەوان) پێبەخشراوە.

کارە هونەرییەکانی هونەرمەندی دەرهێنەر میدیا بێگەرد

- له ساڵی ٢٠١١ له ڕۆژی جیهانی شانۆی له سلێمانی خەڵاتی (بابان)ی له لایەن وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستان پێبەخشراوە.
- له ساڵی ٢٠٢٢ له فیستیڤاڵی شانۆی نێودەوڵەتی له بەغدا خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.
- له ساڵی ١٩٩٠ەوە، ئەندامی تیپی شانۆی(تجریبی)بووە.
- له ساڵی ١٩٩٤ ئەندامی تیپی شانۆی نەتەوەیی سووری بووە.

ئەو چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە، وەکو له فلیمی(تەنیایی، شانۆگەری مایسترۆ) پرۆژەی(ماسک) له گەڵ خاتوو نیگار حەسیب، پرۆژەی(ڕێناز) لەگەڵ هەر یەک له نووسەر و هونەرمەندان(ڕێبوار سەعید، نەزەند بەگیخانی، فرمێسک مستەفا) پێشکەش کردووە.

بۆ هونەرمەندی ئەکتەر و دەرهێنەر خاتوو میدیا بێگەرد هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت له کارە هونەرییە جوانەکانت بۆ خزمەتی هونەری شانۆ و دراما و فلیمی کوردی.

سەرچاوەکان:
١ - کورتەیەک له ژیاننامە و بەرهەمەکانی هونەرمەند خاتوو میدیا بێگەرد، کە لەسەر داخوازیی من له سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

عەدنان عوسمان

هونەرمەندی ئەکتەر و وێنەگر و سیناریۆنووس، دەرهێنەری شانۆ و دراما و فلیمی سینەمایی مامۆستا عەدنان عوسمان...

ناوی تەواوی(عەدنان عوسمان شاناز)ە، لە ساڵی ١٩٦٩ لە شارۆچکەی مەخمووری(ئەو کات سەر بە پارێزگای هەولێر بووە) لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی هەر لە مەخموور تەواوکردووە، خوێندنی ئامادەییشی لە شاری هەولێر تەواوکردووە، لە ساڵی ٢٠٠٨- ٢٠٠٩ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە بەشی دەرهێنانی سینەمایی لە کۆلێژی هونەرە جوانەکانی زانکۆی سەلاحەدین وەرگرتووە، لە دەزگا ڕاگەیاندن و تەلەفزیۆنەکانی کوردستان دەستبەکار بووە، سێ ساڵیش وەکو وانەبێژ لە کۆلێژی هونەرە جوانەکانی زانکۆی سەلاحەدین کاری کردووە، ئێستاش قوتابی ماستەرە لە بواری پسپۆری خۆی و لە هەولێر دەژیت.

هونەرمەند عەدنان عوسمان وەکو وێنەگر و سیناریۆنووس و دەرهێنەری شانۆ و دراما و فلیمی کورت و درێژی سینەمایی و دوکیۆمێنتاری و بازرگانی، چەندین کاری هونەریی جوانی کردووە، بەشداریشی لە چەندین میهرەجان و فیستیڤاڵی سینەمایی لە ناوەوەی کوردستان و عێراق و وڵاتانی عەرەبی و هیندستان کردووە، ئەمانە هەندێک لە کارە هونەرییەکانییەتی:

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی دەرهێنەر عەدنان عوسمان، هونەرمەندی دەرهێنەر زوهێر عەبدولمەسیح

- تا ئێستا کاری دەرهێنانی بۆ(١٥) کورتە فلیم کردووە.
- کاری دەرهێنانی بۆ(٢) فلیمی درێژی سینەمایی بە ناوەکانی(سێ گۆشەی مەرگ، مەملەکەتی مێروولەکان)کردووە.
- یەک فلیمی دوکیۆمێنتاری درێژی بە ناوی(ئۆفلاین) دەرهێناوە.
- یەک فلیمی درێژی تەلەفزیۆنی بە ناوی(نرخی ئازادی) دەرهێناوە.
- یەک فلیمی درێژی سینەمایی بازرگانی بە ناوی(ڤینۆش) دەرهێناوە.
- وەکو وێنەگری سینەمایی و تەلەفزیۆنی وێنەی بۆ زیاتر لە(٦٠) کورتە فلیم و فلیمی درێژ و زنجیرە درامای تەلەفزیۆنی گرتووە.
- وەکو ئەکتەر بەشداری لە چەندین فلیم و ڤیدیۆکلیپ کردووە.
- چەندین سیناریۆی کراونەتە فلیم.

ئەو وەکو نووسەریش(٢)کتێبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- کتێبی چیرۆکەکانی سینەما، وەرگێڕان و ئامادەکردن، لە بڵاوکراوەکانی سەنتەری قەرەچوغ، ساڵی ٢٠١٠.
- کتێبی سیناریۆکانم، بەشی یەکەم، لە بڵاوکراوەکانی وەزارەتی ڕۆشنبیریی هەرێمی کوردستان، چاپخانەی ڕۆشنبیری، هەولێر.

هونەرمەند عەدنان عوسمان، وەکو نووسەر و ڕۆژنامەنووسیش چەندین کاری دیکەی ئەنجامداوە لەوانە:

- ماوەیەک سەرنووسەری مانگنامەی(سینەما کوردیکا) بووە کە (١٣) ژمارەی لێ دەرچووە.
- دوو لێکۆڵینەوەی سینەمایی نووسیوە بە ناوەکانی(ژیان و خەباتی سینەمایی ئینگار بێرگان، بەربەستەکانی سەرهەڵدانی پیشەسازی سینەما لە هەرێمی کوردستان).
- ماوەیەک بەڕێوەبەر بووە لە بەڕێوەبەرایەتیی سینەمای هەولێر.
- ئەندامی دەستەی دامەزرێنەر و کارگێڕیی سەنتەری ڕۆشنبیری و هونەریی قەرەچوغ بووە لە شارۆچکەی مەخموور.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی دەرهێنەر عەدنان عوسمان، هونەرمەندی دەرهێنەر سەباح عەبدولڕەحمان

- ئەندامی دەستەی دامەزرێنەر و کارگێڕیی سەنتەری(چاو)ی سینەمایی و تەلەفزیۆنی بووە.
- وەکو وێنەگر و دەرهێنەر و ئامادەکار و پێشکەشکاری بەرنامە زیاتر لە(١٠) ساڵ لە کەناڵە تەلەفزیۆنیە لۆکاڵی و ئاسمانییەکانی کوردستان کاری کردووە.
- وەکو ڕاوێژکاری سینەمایی لە چەندین ڕێکخراوی نێودەوڵەتی کاری کردووە.
- وەکو وێنەگر کاری وێنەگرتنی بۆ چەندین فلیمی دوکیومێنتاری بۆ کەناڵی(BBC, CNN) کردووە.
- وەک بەڕێوەبەر و سەرۆک و ئەندامی لیژنەی دادوەری لە چەندین فیستیڤاڵی سینەمایی کوردستان و عێراق و نێودەوڵەتی بەشداری کردووە.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند عەدنان عوسمان لە گەڵ چەند خانمە هونەرمەندێکی هیندی لە فیستیڤاڵی(کەلکەتە) لە وڵاتی هیندستان

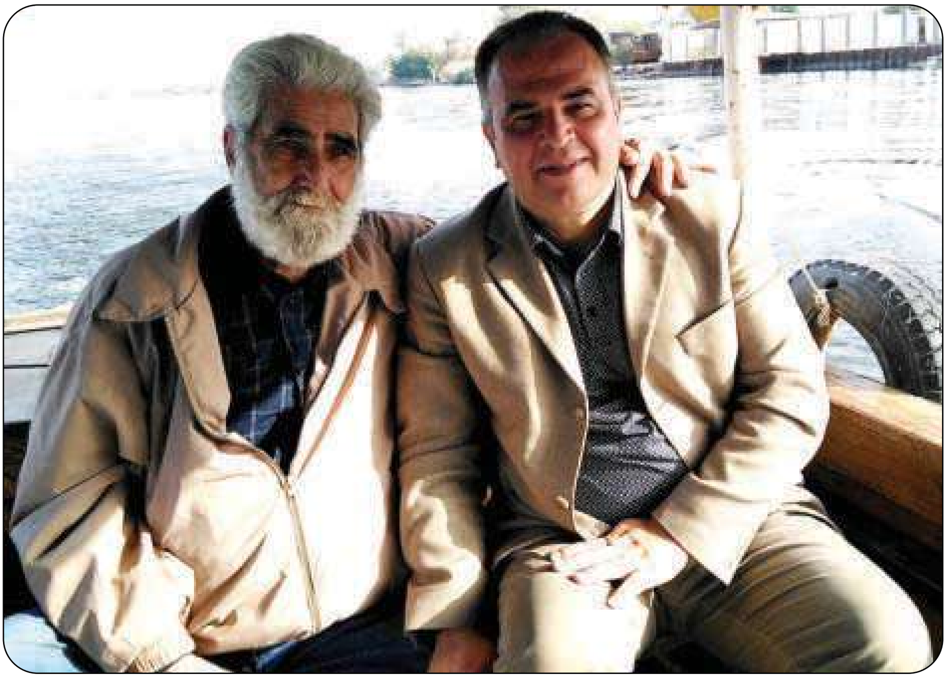

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی دەرهێنەر عەدنان عوسمان، هونەرمەندی دەرهێنەر ناسر حەسەن

- بە فلیمەکانیشی بەشداری لە زۆربەی فیستیڤاڵەکانی ناوخۆ و چەند فیستیڤاڵێکی عەرەبی و جیهانی کردووە.
- ئەندامی کارای سەندیکای هونەرمەندانی کوردستانە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.

هونەرمەند عەدنان عوسمان، چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

- خەڵاتی باشترین دەرهێنان لە فیستیڤاڵی(بابل)ی نێودەوڵەتی.
- جەڵاتی باشترین دەرهێنان لە فیستیڤاڵی(ئیمپریای) نێودەوڵەتی لە ئیتالیا.
- خەڵاتی لێژنەی دادوەران لە فیستیڤاڵی بەغدادی نێودەوڵەتی.
- خەلاتی باشترین فلیمی کوردی لە فیستیڤاڵی هەولێری نێودەوڵەتی.
- خەڵاتی باشترین ئەکتەر بۆ هونەرمەندی دەرهێنەر زوهێر عەبدولمەسیح لە فلیمی(سێ گۆشەی مەرگ) کە لە دەرهێنانی هونەرمەند عەدنان عوسمان بووە لە فیستیڤاڵی هەولێری نێودەوڵەتی.

هونەرمەندی وێنەگر ئەحمەد سلێڤانی، خانمە پەیامنێرێك لە وڵاتی مەغریب لە
فیستیڤاڵی(سوس)ی نێودەوڵەتی لە مەغریب، هونەرمەند عەدنان عوسمان

هونەرمەند عەدنان عوسمان لە چەند کارێکی هونەریدا

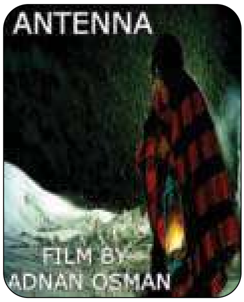

- خەڵات و ڕێزلێنان لە فیستیڤاڵی(کۆلکەتی سینەمایی) لە وڵاتی هیندستان و چەندانی دیکەش.

بۆ هونەرمەند عەدنان عوسمان هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی هونەری شانۆ و دراماو فلیمی سینەمایی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی هونەرمەند عەدنان عوسمان، لە سەر داخوازی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سدیق ساڵح

نووسـەر و مێژوونووس و کتێبناس، وەرگێڕ و لێکۆڵـەر و سـاغکردنەوەی تێکست و کتێبی کەسایەتییە ناودارەکانی کورد، شارەزا و پسپۆڕی بواری بە ئەرشیفکردن، مامۆستا سدیق ساڵح...

نـاوی تەواوی(سـدیق سـاڵح ئەحمـەد)ە، لـە سـاڵی ١٩٥٧ لـە گوندی(گـۆڕە دێـم)ی سـەر بـە قـەزای شـارباژێری پارێـزگای سـلێمانی لـە خێزانێکـی ڕۆشنبیر و ئەدەبدۆست لە دایک بووە، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی دووەم لە قوتابخانەی(ئیبن مسۆفی) و پۆلەکانی سێیەم و چـوارەم و پێنجەمـی لـە قوتابخانەی(زانیـن- المعرفـة) لـە شـاری هەولێـر خوێنـدووە پۆلـی شەشەمیشـی لـە قوتابخانەی(شـێخ مەحمـود) لـە سـلێمانی تەواوکـردووە، قوناغەکانـی ناوەنـدی و ئامادەیـی لـە دواناوەندیـی سـەلاحەدین هـەر لـە شـاری سلێمانی بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لـە سـاڵی ١٩٨١ بەشـی(جیۆلۆجی) لـە (کۆلێـژی زانسـت- کلیـة العلـوم) لـە زانکـۆی سـەلاحەدین تەواوکردووە و لـە سـاڵی ١٩٨٣ وەکو فەرمانبـەر لـە کارگـەی چیمەنتۆی(تاسـلوجە)دامەزراوە،

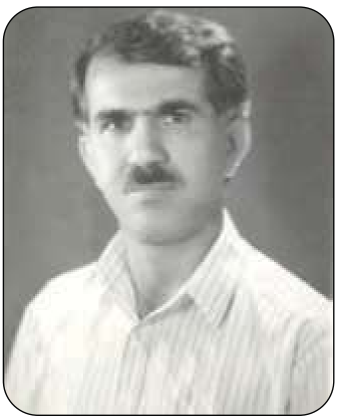

نووسەر و وەرگێڕ
سدیق ساڵح بە جاحێڵی

له لای ڕاستەوە: نووسەر سدیق ساڵح، نەناسراوە

بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بەڕێوەبەرایەتی گشتیی گەشەپێدانی پیشەسازی لە سلێمانی تا لە ساڵی ٢٠٢١ خانەنشین بووە.

نووسەر و مێژوونووس و وەرگێڕ، سدیق ساڵح باوک و دایکی ڕۆشنبیر بووینە، بۆیە کەوتۆتە ژێر کاریگەریی هەردووکیان، ئەو باوکی بە یەکەم مامۆستای خۆی دادەنێت، نووسەر و مێژوونووس و پسپۆری بواری مێژوو و کەلەپوور و کەلتوور و شوێنەواری کوردستان مامۆستا عەبدولڕەقیبیش کاریگەرییەکی زۆری تێکردووە.

ئەو لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە خوێندنەوەی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی کردووە، لە ساڵی ١٩٧٢ سەرەتا بە شیعر نووسین دەستیپێکردووە، هەر یەک لە نووسەر و ئەدیبان(ئەحمەد سەلام و سەلام مەنمی و ئەکرەم قەرەداغی) هاندەری بووینە، لە ساڵی ١٩٧٤

یەکەمین نۆبەرەی بەرهەمە شیعرییەکانی خۆی لە ڕۆژنامەی(ڕۆشنبیری نوێ)بڵاوکردۆتەوە، پاشتریش چەند پارچە شیعرێکی دیکەشی نووسیوە و بڵاویکردوونەتەوە، لە ساڵی ١٩٩١ وازی لە شیعر نووسین هێناوە، لە ساڵی ١٩٩١ - ١٩٩٦ ڕووی لە وەرگێڕان کردووە بە تایبەتی لە زمانی عەرەبییەوە بۆ سەر زمانی کوردی لەم بوارەدا(٩) کتێبی وەرگێڕاوە و لە چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، لە ساڵی ١٩٩٧ەوە، چووەتە ناو دنیای مێژوو نووسین و لێکۆڵینەوە و ساغکردنەوەی تێکست و کتێبی شاعیر و نووسەران و مێژووناسان و کەسایەتییە ناودارەکانی کوردستان، لەم بوارانەدا(٥٠)کتێب و(٧٠) لێکۆڵینەوەی ئامادەکردووە و هەمووشی بە زمانێکی کوردی جوان و ڕەوان نووسیوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە کە ئەمانە هەندێکیانن:

بەرهەمە لەچاپدراوەکانی:

- گۆڤاری نزار (١٩٤٨- ١٩٤٩)، سلێمانی، دەزگای سەردەم- نیسانی ٢٠٠٠ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).

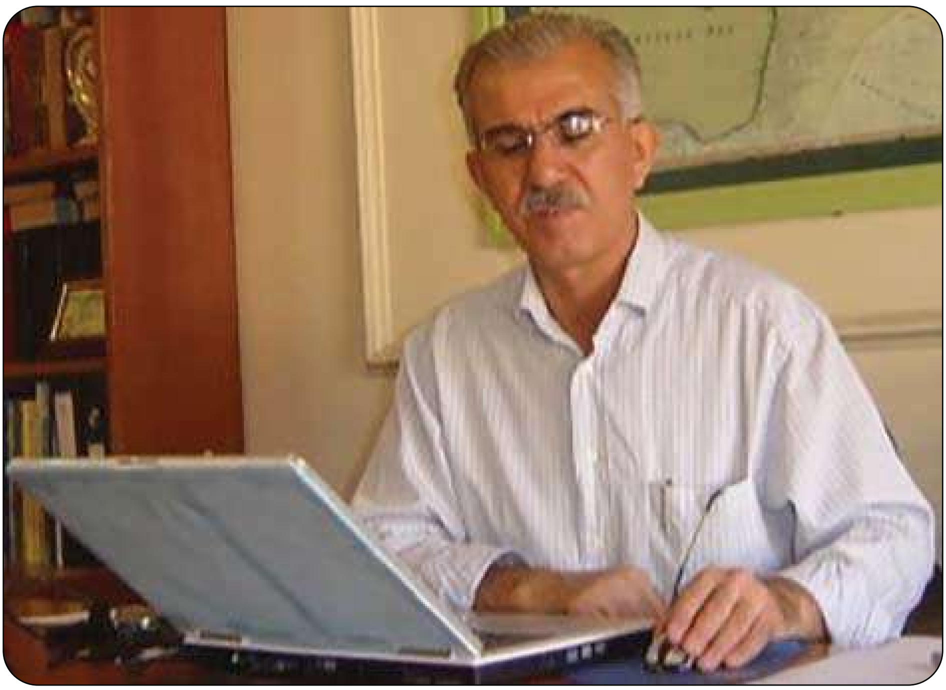

نووسەر و مێژوونووس و کتێبناس سدیق ساڵح

- دیاری کوردستان (١٩٢٥-١٩٢٦)، دەزگای سەردەم- سلێمانی، ٢٠٠١ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- بیرەوەریەکانی ئەحمەدی حەماغای پشدەری، سلێمانی، ٢٠٠١ (بە هاوبەشی لەگەڵ عەبدولڕەقیب یووسف).
- سێ ڕۆژنامەی ڕۆژگاری شێخی نەمر، سلێمانی، ٢٠٠١ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- ڕۆژنامەی ژیان، بەرگییەکەم، ژمارە (١-٨١)، دەزگای سەردەم- سلێمانی، ٢٠٠٢ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- بەسەرهاتووی کاکەڕەشید شەوقی، سلێمانی، ٢٠٠٣.
- تۆمارێکی شارەوانیی سلێمانی (١٩١٩- ١٩٢٢)، ٢٠٠٣.
- حکوومەتی کوردستان (١٩١٨- ١٩٢٤)، چاپی یەکەم، سلێمانی، ٢٠٠٣، چاپی دووەم، بنکەی ژین سلێمانی، ٢٠٠٦.
- ڕۆژنامەی ژیان، بەرگی دووەم ژمارە (٨٢- ٢٥٩)، سلێمانی، ٢٠٠٣ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- ڕۆژنامەکانی سەردەمی حوکمی شێخ مەحموود، سلێمانی، ٢٠٠٣ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- سەرپۆتێکی بیرەوەریەکانی عەبدوڵڵای سۆفی کەریمی سەڕاج، سلێمانی، ٢٠٠٣.
- ڕۆژنامەی ژیان، بەرگی سێیەم (٢٦٠ - ٣٢٠)، بنکەی ژین- سلێمانی، ٢٠٠٤ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- لە بەڵگەنامەکانی حکوومەتی شێخ مەحموود، تۆمارێکی شارەوانیی سلێمانی (١٩٢٣- ١٩٢٤)، بنکەی ژین- سلێمانی، ٢٠٠٥ (بە هاوبەشی لەگەڵ عەبدولڕەقیب یووسف).
- ڕۆژنامەی ژیان، بەرگی چوارەم، بەشی یەکەم ژمارە(٣٢١- ٤٠٠)، بنکەی ژین، سلێمانی، ٢٠٠٥ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- «یادگاری لاوان و دیاری لاوان» (١٩٣٣ - ١٩٣٤)، بنکەی ژین- سلێمانی، ٢٠٠٥ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).

نووسەر و مێژوونووس سدیق ساڵح

- سەرجەمی بەرهەمی عەبدولعەزیز یامولکی، بەرگی یەکەم، بنکەی ژین، سلێمانی، ٢٠٠٥.
- سەرجەمی بەرهەمی محەمەدئەمین زەکیبەگ، بەرگی یەکەم، بنکەی ژین، سلێمانی، ٢٠٠٥.
- ئەلبوومی شێخ مەحموودی حەفید، بنکەی ژین، سلێمانی، ٢٠٠٦.
- بیرەوەرییەکانی محەمەد شاپەسندی، بنکەی ژین، سلێمانی، ٢٠٠٧.

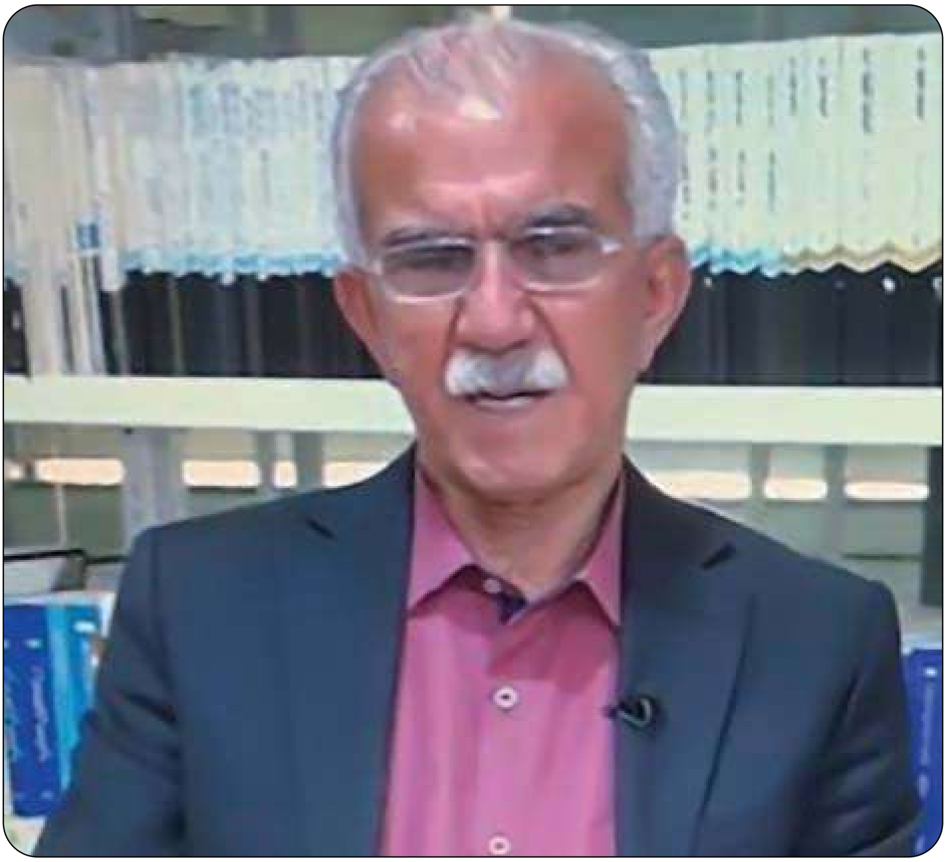

- مذكرات محمد محمدأمين دربند فقرەيي، من منشورات مركز ژين، ٢٠٠٧. (بە هاوبەشی لەگەڵ حسێن حەسەن کەریم).
- ڕۆژنامەی «کوردستان» (مەهاباد، ١٩٤٦)، بنکەی ژین، سلێمانی، ٢٠٠٧. (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- ڕۆژنامەی «تێگەیشتنی ڕاستی» (١٩١٩- ١٩١٨)، بنکەی ژین- سلێمانی، ٢٠٠٧. (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح).
- بیرەوەری و شیعرەکانی محەمەدسەعید بەگی سەلیم بەگی جاف، چاپخانەی شڤان، سلێمانی، ٢٠٠٨.
- مەلا نووری ئاغجەلەری، بیرەوەریەکانم لەنێوان بینین و بیستن‌دا، بنکەی ژین، سلێمانی، ٢٠١٠.

- گۆڤـاری «دەنگـی گێتیـی تـازە»، خولـی یەکـەم، (٤) چـوار بـەرگ، بنکـەی ژیـن، سـلێمانی، ٢٠١٠. (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح و عەبدوڵـڵا زەنگەنـە).
- ڕۆژنامـەی «نامـەء هفتگـی کوهسـتان»، بنکـەی ژیـن- سـلێمانی، ٢٠١٠. (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح).
- گۆڤاری «هەتـاو»، ١٣ بـەرگ، هەولێر، ٢٠١٠. (بە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیق ساڵح و عەبدوڵڵا زەنگەنە).
- گۆڤـاری «دەنگـی گێتیـی تـازە»، خولـی دووەم، دوو بـەرگ، بنکـەی ژیـن، سـلێمانی، ٢٠١٠. (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح و عەبدوڵـڵا زەنگەنـە).
- نامــەء هفتگــی کوهســتان (شــماره ١- ٨٤) (١٧ اســفند ١٣٢٣-١٢ اســفند ١٣٢٥)، مقدمــه د. عبـد اللـه مـردوخ، چاپخانـەء شـڤان- سـلیمانیه، ٢٠١٠، ٧١٨ لاپـەڕە، (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح).
- گۆڤـاری ڕۆژی نـوێ، بەرگـی یەکـەم، ژمـارە (١- ٦)، ٢٠١٠، ٧٠٨ لاپـەڕە، ٢٠١٠، بەرگـی دووەم ژمـارە(٧- ١٢)، ٢٠١١، ٧٥٤ لاپـەڕە بەرگـی سـێیەم ژمـارە(١٣ -١٨)، ٢٠١١، ٧٨٧ لاپـەڕە (چاپخانـەی شـڤان، سـلێمانی). (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح).
- گۆڤـاری بڵێسـە، بەرگـی یەکـەم (ژمـارە ١ -٦)، ٢٠١٠، ٥٣٦ لاپـەڕە، بەرگـی دووەم (ژمـارە ٧- ١١)، ٢٠١١، ٤٣٦ لاپـەڕە، چاپخانـەی شـڤان، سـلێمانی). (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح).
- ڕۆژنامەوانیـی نهێنیـی پارتـی دیموکراتـی کوردسـتان- عیـراق (١٩٤٦-١٩٥٨)، چاپخانـەی شـڤان، سـلێمانی، ٢٠١١، ٤٦٢ لاپـەڕە. (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح).
- «شـەفەق» یەکەمیـن گۆڤـاری کوردیـی کەرکـووک، بەرگـی یەکـەم، چاپخانـەی شـڤان، سـلێمانی، ٢٠١١، ٨٥٤ لاپـەڕە. (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح و عەبدوڵـڵا زەنگەنـە).
- ڕۆژنامــەی «پێشــکەوتن» ژمــارە (١- ١١٨) (٢٩ی نیســانی ١٩٢٠، ٢٧ حوزەیرانـی ١٩٢٩)، چاپخانـەی شـڤان، سـلێمانی، ٢٠١٢، ٥٧٨ لاپـەڕە. (بـە هاوبەشـی لەگـەڵ ڕەفیـق سـاڵح).

- ئەلبوومی محەمەدئەمین زەکی بەگ، ئامادەکردنی سدیق سالْح، چاپخانەی کەکۆن، سلێمانی، ٢٠١٢، ١٨٠ ل.
- نەورۆزی ڕۆژانێکی ڕابوردوو، سلێمانی، ٢٠١٢ (لە بڵاوکراوەکانی بنکەی ژین).
- پیرەمێرد چیی لەبارەی نەورۆزەوە نووسیوە، ئامادەکردنی سدیق سالْح، چاپخانەی شڤان، سلێمانی، ٢٠١٣، ١٠٤ل.
- ڕۆژنامەی «دەنگی گێتیی تازە»، ژمارە (٤-٣٤))، چاپخانەی وەزارەتی ڕۆشنبیری- هەولێر، ٢٠١٣، ١٦٢ل. (بە هاوبەشی لەگەڵ عەبدوڵلا زەنگەنە و ڕەفیق سالْح).
- دیوانی سالم: عەبدوڕەحمان بەگی صاحێبقڕان، ساغکردنەوە و لێکدانەوە مەلا عەبدولکەریمی مودەرریس، فاتیح عەبدولکەریم و محەمەدی مەلا کەریم، ئامادەکردن سدیق سالْح، ئێران، ٢٠١٦، ١٤١٦ل (دوو بەرگ).
- ئەحمەد خواجە، چیم دی: بەرگی (١-٤) لێزیادکراو، (ئامادەکردن)، (لە بڵاوکراوەکانی بنکەی ژین)، چاپخانەی شڤان- سلێمانی، ٢٠١٦.

٤١. لە بەڵگەنامەکانی جووڵانەوەی شێخ مەحموودی حەفید، بەرگی یەکەم، (لە بڵاوکراوەکانی بنکەی ژین)، چاپخانەی شڤان- سلێمانی، ٢٠١٦، ٥٨٣ل.

- گۆڤاری گەلاوێژ: ١١ بەرگ (بە ١٨ بەش)، (لە بڵاوکراوەکانی بنکەی ژین)،

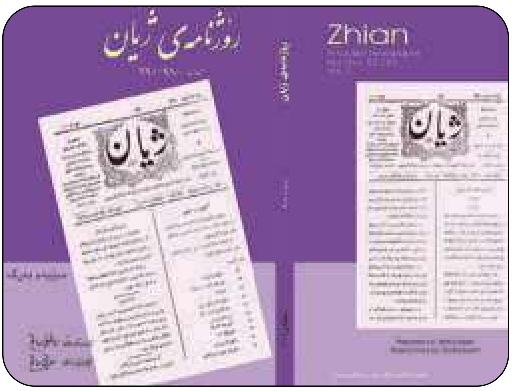

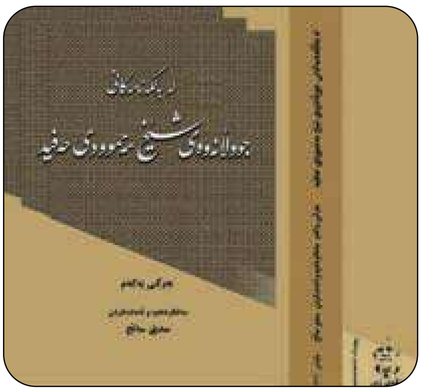

بەرهەمەکانی نووسەر سەدیق سالْح

بەرهەمەکانی نووسەر سەدیق ساڵح

چاپخانەی ڕۆژهەڵات- هەولێر، ٢٠١٦، ٨٤٢٤ل. (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح و عەبدوڵڵا زەنگەنە).

- برایەتی: ڕۆژنامەیەکی سیاسیی ڕۆژانەیە، چاپخانەی خانی، دهۆک، ٢٠١٧ (بە هاوبەشی لەگەڵ عەبدوڵڵا زەنگەنە و ڕەفیق ساڵح).

٤٤. گۆڤاری نەورۆز، ڕۆژنامەی مەشخەڵی نەورۆز، (چاپخانەی ژین، ٢٠١٧ (بە هاوبەشی لەگەڵ ڕەفیق ساڵح و عەبدوڵڵا زەنگەنە).

- دیوانی شێخ ئەحمەدی شێخ غەنی (فەوزی)، چاپخانەی ژین، ٢٠١٩.

- گۆڤاری بانگی کورد ١٩١٤، ئامادەکردن سدیق ساڵح، ڕەفیق ساڵح و عەبدوڵا زەنگەنە، ٨٥,١٤×٢١سم، چاپخانەی سەنتەری بەرزی، سلێمانی، ٢٠٢١.

- محەمەدئەمین زەکی‌بەگ، خولاصەیەکی تاریخی کورد و کوردستان، بژارکراوی پەراوێزبۆنووسراو، پێداچوونەوە و پەراوێزنووسین د. حوسامەدین نەقشبەندی، د. زرار سدیق تۆفیق، د. کۆزاد محەمەد ئەحمەد، سدیق ساڵح، ئامادەکردن سدیق ساڵح، تاران، ٢٠٢١، ب١، ٥٤٨ل. ب٢، ٥١٤ل. (پرۆژەی هاوبەش لەگەڵ دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان).

- لە بەڵگەنامەکانی پارتی دیموکراتی کوردستان ١٩٤٦-١٩٦٣، ئامادەکردن: سدیق ساڵح و ڕەفیق ساڵح، تاران، ٢٠٢١. (پرۆژەی هاوبەش لەگەڵ سەنتەرێ بێشکچی بۆ ڤەکۆلینێن مرۆڤایەتی- کۆنگرەی شەست ساڵەی شۆڕشی ئەیلوول).

- گۆڤاری «کوردستان» ١٩١٩-١٩٢٠، ئەستەموول، ئامادەکردن سدیق

ساڵح و ڕەفیق ساڵح، سلێمانی، چاپخانەی سەردەم، ٢٠٢٢، ٣٥٠ل.
- سەرجەمی بەرهەمی ڕەفیق چالاک، ب١ هەمەڕەنگ، ئامادەکردن سدیق ساڵح و چالاک ڕەفیق چالاک،٦٤٠ل؛ ب٢ شانۆنامە، ئامادەکردن کەمال ڕەئووف محەممەد، سدیق ساڵح و چالاک ڕەفیق چالاک، ٧٧٧ل؛ تاران، ٢٠٢٣. (پڕۆژەی هاوبەش لەگەڵ دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان).

پێداچوونەوەی ئەم کتێبانەشی کردووە:

- تۆفیق مەلا سدیق، بیرەوەریەکانی حیزبایەتی و پێشمەرگایەتیم، سلێمانی، ١٩٩٨. (ئامادەکردنیش).
- عەبدولعەزیز یامولکی، کوردستان و ڕاپەڕینەکانی کورد، دەزگای سەردەم- سلێمانی، ١٩٩٩ (شێرزاد کەریم شالووم لە تورکیی عوسمانییەوە وەری گێڕاوە). (ئامادەکردنیش).
- بەڵگەنامەکانی ئینگلیز لەبارەی کێشەی کوردی تورکیاوە: شۆڕشەکانی شێخ سەعیدی پیران و ئاگری و دەرسیم، سلێمانی، ٢٠٠٣ (سەلمان عەلی وەریگێڕاوە).
- کوردستانی عیراق لە بەڵگەنامەکانی وەزارەتی دەرەوەی بریتانیادا، ب١، بنکەی ژین- سلێمانی، ٢٠٠٥ (سەلمان عەلی لەئینگلیزییەوە وەریگێڕاوە).
- مالمیسانژ، جەمعییەتی تەعاون و تەرەقیی کورد، بنکەی ژین- سلێمانی، ٢٠٠٥ (زریان ڕۆژهەڵاتی لە تورکییەوە وەریگێڕاوە).
- دکتۆر ئەفراسیاو هەورامی، کوردستانی پشت قەفقاس: دۆسیەی تاوانەکانی ڕژێمی سۆڤێت بەرامبەر بە کوردی ئەو وڵاتە، بنکەی ژین- سلێمانی، ٢٠٠٦. (ئامادەکردنیش)
- مالمیسانژ، پێگەی کەمال فەوزی لە ڕێکخراوەکانی کورددا، بنکەی ژین- سلێمانی، ٢٠٠٧ (زریان ڕۆژهەڵاتی لە تورکییەوە وەریگێڕاوە).
- مەجید ساڵح، بیری نەتەوەیی لای شێخ نووریی شێخ ساڵح، سلێمانی، ٢٠١٦. (پێشەکیشی بۆ نووسیوە).
- مەجید ساڵح، مستەفا پاشا یامولکی: پۆرترێتی خەباتکارێکی کورد، سلێمانی، چاپخانەی شڤان، ٢٠١٧.

- مەجید سالّح، ڕەفیق حیلمی مونەووەرێکی کورد، سلێمانی، چاپخانەی کارۆ، سلێمانی، ٢٠١٨.

ئەم کتێبانەشی وەرگێڕاوە:

- ئیسماعیل بێشکچی، کورد و مەسەلەی کورد، (لە بڵاوکراوەکانی پارتی سۆشیالیستی کورد- پاسۆک)، سلێمانی، ١٩٩١.
- نهێنییەکانی مانەوەی صەدام، (لە بڵاوکراوەکانی بنکەی دیموکراسی)، سلێمانی، ١٩٩٣. (لە ئینگلیزییەوە).
- بیرەوەرییەکانی بەهادین نووری، (لە بڵاوکراوەکانی بنکەی دیموکراسی)، یەکەم بەرگ، چاپخانەی ڕەنج، سلێمانی، ١٩٩٥.
- حسێن جەمیل، دروستبوونی حیزبە سیاسییەکان، (لە بڵاوکراوەکانی مەڵبەندی ڕێکخستنی سلێمانی)، چاپخانەی سەفوەت، سلێمانی، ١٩٩٧.
- گرهام فوولەر، عیراق لە(١٠) ساڵی داهاتوودا، (لە بڵاوکراوەکانی مەڵبەندی ڕێکخستنی سلێمانی)، سلێمانی، ١٩٩٨.
- جەلیلی جەلیل، بووژانەوەی ڕۆشنبیری و نەتەوەییی کورد، (لە بڵاوکراوەکانی وەزارەتی ڕۆشنبیری)، سلێمانی، ٢٠٠٠.
- نامیلکەی ڕێبەرایەتی و سازدانی دەستەی پیادە لە ئاشتی و شەڕدا، (لە - بڵاوکراوەکانی پەیمانگای کادیرانی مەڵبەندی ڕێکخستنی پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)، سلێمانی، ٢٠٠٠.
- نۆئێل، سەرنجدانێکی بارودۆخی کورد، ٢٠٠٢. (عەبدولڕەقیب یووسف پێشەکیی بۆ نووسیوە).
- حەننا بەتاتۆ، سەرۆکهۆز و جووتیار لە عیراق ١٩١٧-١٩٥٨، لە عەرەبییەوە وەرگێڕان سدیق سالّح، تاران، ٢٠٢١. (پرۆژەی هاوبەش لەگەڵ دەزگای ڕۆشنبیریی جەمال عیرفان).

زیاتر لە(٧٠) لێکۆڵینەوە، ساغکردنەوە و وتاری مێژوویی بڵاوکردۆتەوە ئەمانە هەندێکیانن:

- بەسەرهاتی دوو کچە کوردی ئەنفالکراو، ڕ «کوردستانی نوێ»، ژمارە ٤٢١، ٢٦ - ٦ - ١٩٩٣.

- سێیەم بەشی یادداشت و چەند ڕاستکردنەوەیەک، ڕۆژنامەی «کوردستانی نوێ«، ژمارە ١٣٩١، ٣ – ٣ ١٩٩٧
- کەریم شالووم: دامەزرێنێکی کۆمەڵەی خۆیبوون، گ «هەزارمێرد»، ژمارە ٣، ئازاری ١٩٩٨.
- خورشید ڕەشید وانلی: پێشمەرگەیەکی ون، گ «هەزارمێرد»، ژمارە ٥، ئەیلوولی ١٩٩٨.
- بەڵگەنامەیەکی حکوومەتی کوردستانی باشوور، گ «هەزارمێرد»، ژمارە ٦، کانوونی یەکەمی ١٩٩٨.
- لە ڕۆژێکی پاییزیدا- نامەیەکی بڵاونەکراوەی هێمن، گ «ئێستا»، ژمارە ١٢، ١٩٩٨.
- کتێبێکی وەقفکراوی ئەحمەد پاشای بابان، گ «مرۆڤایەتی»، ژمارە ٧، ئۆکتۆبەری ١٩٩٨.
- هەڵبژاردەیەک لە بیرەوەریەکانی ئەحمەدی حاجی عەباس‌ئاغای پشدەری، گ «پەیڤین»، ژمارە ٣، ئابی ١٩٩٨.
- ڕەشید کابان نوێنەرێکی کوردستانی باشوور (١٩١٩)، گ «پەیڤین»، ژمارە ٤، دیسەمبەری ١٩٩٨.
- مەلا عەبدوڕەحمانی پێنجوێنی، گ «مرۆڤایەتی»، ژمارە ٨، نۆڤەمبەری ١٩٩٨.
- کفری شارێکی کەلەپووری، ڕۆژنامەی «کوردستانی نوێ«، ژمارە ١٧٩٣، ٢ – ٢ – ١٩٩٩.
- سەرپۆتێکی ژیاننامەی هەمزە عەبدوڵڵا، ڕ «کورستانی نوێ«، ژمارە ١٧٨٨، ٢٦ – ١ – ١٩٩٩.
- پێداچوونەوەیەکی (یادداشتەکانی شێخ لەتیفی حەفید، گ «گەلاوێژی نوێ«، ژمارە ١٢ و -١٣، ١٩٩٩.
- کامیل حەسەن: لاپەڕەیەکی ون، گ»هەزارمێرد»، ژمارە ٨، حوزەیرانی ١٩٩٩.
- شەجەرەکەی بنەماڵەی صائیب، گ»پەیڤین»، ژمارە ٦، حوزەیرانی ١٩٩٩.

- ئیبراهیم ئەحمەد بە خامەی خۆی، ڕ «کوردستانی نوێ«، ژمارە ٢١٢٧، ٢٣ - ٤ - ٢٠٠٠.
- سەعید تەتەری نەناسراوی کوردایەتی، گ «هەزارمێرد»، ژمارە ١٠، کانوونی یەکەمی ١٩٩٩.
- دیسان سەعیدی تەتەر، گ «هەزارمێرد»، ژمارە ١٢، حوزەیرانی ٢٠٠٠.
- تۆفیق فیکرەت: نێردراوێکی شێخی گەورە بۆ تاران، گ»هەزارمێرد»، ژمارە ١٥، ئازاری ٢٠٠١.
- «ڕۆژی کورد»و «هەتاوی کورد»: زانیاریی نوێ، ڕ «کوردستانی نوێ«، ژمارە ٢٤٨٧و ٢٤٨٨ی ٢٤ و ٢٥ - ٦ - ٢٠٠١.
- گۆڤاری «بانگی کورد- ١٩١٤»: ساغکردنەوە، «کوردستانی نوێ«، ژمارە ٢٥١٧ و ٢٥١٨ی ٢٩و ٣٠ - ٧ - ٢٠٠١.

نووسەر و مێژوونووس، سدیق سالح چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە و هەیە لە بواری تۆمارکردنی شوێنەوارەکانی کوردستان و ئەرشیفکردن لەوانە:

- ئەو زۆر لە نووسەر و مێژوونووس و پسپۆری بواری شوێنەوار و کەلتوور و کەلەپووری کوردی مامۆستا عەبولڕەقیب یوسف نزیک بووە، لە بەشی زۆری چالاکییەکانی ئەو لە تۆمارکردنی مێژووی چەندین کەسایەتی و شوێنەوارە کۆنەکان بەشدار بووە و خۆشی چەندین بیرەوەری لەم بوارەدا تۆمار کردووە.
- لە ساڵی ١٩٩٨- ٢٠٠٣ ئەندامی دەستەی باڵای(ئەرشیفی نەتەوەیی کوردستان)ی سەر بە وەزارەتی ڕۆشنبیری هەرێمی کوردستان بووە.
- لە دوای ساڵی ٢٠٠٤وە، ئەندامێکی چالاکی دامەزرێنەری بەڕێوەبردنی(بنکەی بەڵگاندن و لێکۆڵینەوەی ژین)ە، بەرپرسی یەکەی لە چاپدان و لێکۆڵینەوەیە لە بنکەیەدا.
- لە ساڵی ٢٠١٧وە، ئەندامی لێژنەی پاراستنی ئەرشیفی ڕەوانشاد نەوشیروان مستەفایە.
- دەیان چاوپێکەوتن و دیمانەی لەگەڵ کەناڵە تەلەفزیۆنییە کوردییەکان

کـردووە و بەشـداری دەیـان بەرنامــەی دەربـارەی مێـژوو کەلتـوور و کەلەپـووری کـوردی کـردووە.

بـۆ نووسـەر و مێژوونـووس و وەرگێـر، مامۆسـتا سـدیق سـاڵح هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیـت بـۆ خزمەتـی زمـان و ئـەدەب و مێـژوو و کەلتـوور و کەلەپـووری کـوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیـەک لـە ژیـان و بەرهەمەکانـی نووسـەر و مێژوونـووس سـدیق سـاڵح، هونەرمەنـدی خۆشـنووس ئەحمـەد سـەعید لـە سـلێمانییەوە بـۆی نـاردووم، سوپاسـی دەکـەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

مەعسوم مائی

مامۆستای پەروەردە و نووسەر و وەرگێڕ و ڕۆژنامەنووس و میدیاکارمامۆستا مەعسوم مائی ...

ناوی تەواوی(مەعسوم مەلا ئەنوەر مائی)یە، لە ١٠ ئاداری ساڵی ١٩٣٨ لە گوندی (مایێ)ی سەر بە بەرواری باڵای سەر بە قەزای ئامێدیی پارێزگای دهۆک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، ئەو کوڕی شاعیر و نووسەری شەهید (مەلا ئەنوەر مائی)یە، خوێندنی سەرەتایی لە گوندی(بێدوها) و(کانی ماسی) تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٥١- ١٩٥٧ قۆناغی ناوەندی و دواناوەندی لە دهۆک تەواوکردووە، هەر لە ساڵی ١٩٥٧ خولێکی پەروەردەیی تەواوکردووە و لە ٤ - ٢ - ١٩٥٨ بووەتە مامۆستا لە قوتابخانەی گوندی(بێدوها) و دواتریش بووەتە بەڕێوەبەری هەمان قوتابخانە، لە ١٦ - ١ - ١٩٦١ بە هۆی هەڵوێستە سیاسی و چالاکییەکانی لە ناو ڕێکخستنەکانی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد، دەستگیرکراوە و ڕەوانەی بەندیخانەی (کوت) کراوە و دواتریش بۆ شارۆچکەی(حي) پاشان ئازادکراوە و گواستراوەتەوە شاری مووسڵ، دیسان جارێکی دیکە گواستراوەتەوە لیوای کوت هەتا مانگی گوڵانی ساڵی ١٩٦٣ لەوێ ماوەتەوە، لە کۆتایی ساڵی ١٩٦٣ بۆ ماوەیەک گواستراوەتەوە بەغدا، پاشان چووەتە لای باوکی کە پێشمەرگە بووە لە ناوچەی خانەقین، پاش

له لای ڕاستەوە: مامۆستا حسێن عەلی شەهوانی، مامۆستا مەلا تەها، نووسەر و وەرگێر مەعسوم مائی

هەفتەیەک(مـەلا ئەنـوەر مائـی)ی باوکـی شـەهید دەبێت، لـە مفاوەزاتـی سـاڵی ١٩٦٤ گەڕاوەتـەوە سـەر کاری مامۆستایی لە کوت و دواتر(العزيزية) لە ١ - ١٠ - ١٩٦٨ گواسـتراوەتە بەری(کـەرخ) لـە شـاری بەغـدا.

لـە پـاش ڕێککەوتننامـەی ١١ ئـاداری سـاڵی ١٩٧٠ دەسـتی بـە خوێنـدن کـردووە لـە بەشـی ئینگلیـزی کۆلێـژی ئادابـی زانکۆی(المسـتنصرية-موستەنسریە) هەر لە بەغدا، ساڵی خوێندنی ١٩٧٤- ١٩٧٥ تەواوی کردووە و بە میلاکی(معلم جامعي)بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری پەروەردە، دواتـر گواسـتراوەتە بەشـی فێرکـردن لـە قوتابخانـەی ناوەندیی(الرسـالة الخالـدة) هـەر لـە بەغدا، لـە سـاڵی ١٩٨٤ گواسـتراوەتەوە شـاری دهـۆک لـە ئامادەیی دهـۆک و ئامادەیی ئێـواران و دواناوەندیی(مەمـی ئـالان) بـەردەوام وەکو مامۆستای زمانی ئینگلیزی تا لە ١ - ٧ ١٩٨٨ خانەنشـین بووە، زیاتر خەبـات و چالاکییەکانـی ئـەو مامۆسـتا و تێکۆشـەرە بـۆ پسـپۆرانی بـواری سیاسـی لێدەگەڕێـم.

نووسـەر و وەرگێـڕ مامۆسـتا مەعسـوم مائـی تـا ئێسـتا دوو بەرهەمـی پوخـت و جوانـی چـاپ و بڵاوکردۆتـەوە کـە ئەمانـەن:

- (چیرۆکێـن عیسـا دەلا)، چیرۆکێکـی فۆلکلۆریـی کـوردی کرمانجییـە، کـە باسـی ژیـان و هەنـدێ بەسـەرهاتێت وی کریـە، سـاڵی ١٩٧٢ لـە نەجـەف چاپکـراوە.

- کتێبی(پەیوەندییێن عێراقا و ئێرانا- خواندنـەک د دیبلۆماسیەتا کۆنگرەیاندا-

کۆنگرەی ئەرزەڕۆم ١٩٤٣- ١٩٤٤، لە زمانی عەرەبییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردیی کرمانجی، ساڵی ٢٠٠١، لە دهۆک چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

نووسەر و وەرگێڕ مەعسوم مائی، وەکو نووسەر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار و کاری ڕێکخراوەیی، چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە لەوانە:

- یەکێک بووە لەو تیکۆشەرانەی کە لە ٩ - ١٢- ١٩٦٠ داوای مۆڵەتی فەرمی بۆ کارکردنی پارت دیموکراتی کوردستان کردووە، کە لە ٩ ی شوباتی هەمان ساڵ مۆڵەتەکەیان وەرگرتووە.
- پاش ڕێککەوتننامەی ١١ی ئاداری ساڵی ١٩٧٠ ئەندامێکی چالاکی کۆمەڵەی ڕۆشنبیریی کوردی بووە لە بەغدا.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر مسەدەق تۆفی، شاعیر مەعسوم مائی، نووسەرو ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی، میدیاکار مەحمود مفتی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر مەعسوم مائی، نووسەر مسەدەق تۆفی، میدیاکار مەحمود موفتی

- ئەندامی دەستەی دامەزرێنەری یەکێتیی نووسەرانی کورد بووە.
- ئەندامی کارگێڕیی نیقابەی مامۆستایانی عێراق و ئەندامی سکرتاریەتی یەکێتیی مامۆستایانی کوردستان بووە.
- ماوەیەک لە گۆڤاری(بۆ پێشەوە)ی یەکێتیی مامۆستایانی کوردستان کاری کرووە.
- ماوەیەک بەشداریی لە ئامادەکردن و پێشکەشکردنی چەندین بەرنامەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە ڕادیۆی کوردی لە بەغدا کردووە.
- پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ چەندین ساڵ لە گۆڤاری(مەتین) و چاپخانەی خەبات کاری کردووە.
- دەیان وتاری ئەدەبی و سیاسی و کۆمەڵایەتی بە هەر دوو زمانی کوردی و عەرەبی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییەکان بڵاوکردۆتەوە.

بۆ مامۆستا و نووسەر مەعسوم مائی هەر سەرکەوتوو بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و وەرگێڕ مەعسوم مائی، کە لەسەر داخوازیی من، نووسەر و ڕۆژنامەنووس مسەدەق تۆفی لە دهۆک بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ماڵپەڕی فەیسبووکی شەهید سەیدا ساڵح یوسفی، لە ٢١ - ٣ - ٢٠٢٢.

٣ - کوردیپیدیا.

٤ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

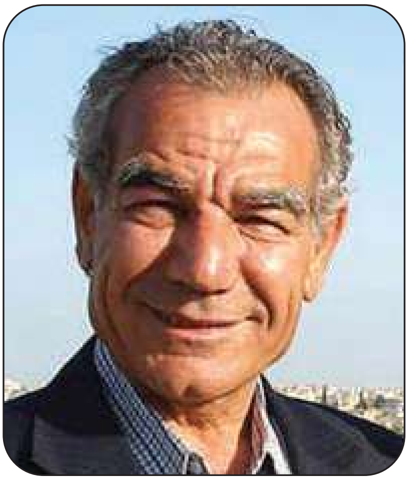

کۆنی ڕەش

شـاعیر و نووسـەر و ڕۆماننـووس، شـارەزای کەلتـوور و فۆلکلـۆر و داسـتان و مێـژوو، مامۆسـتا کۆنـی ڕەش ...

نـاوی تەواوی(کۆنـی ڕەش سـەلمان عوسـمان عەبدۆ)یە، لـە سـاڵی ١٩٥٣ لـە گونـدی(دودا)ی سـەر سـنووری نێـوان سـووریا و تورکیـا، لـە لای سـووریا لە نێوان شـاری(عامودا و قامشـلۆ) و لـە بـەری تورکیاش لـە نێوان شـاری(ماردین و نسیبین) لـە خێزانێکی کوردپـەروەر لـە دایک بووە، خوێندنی سـەرەتایی هـەر لـە گونـدی دودا تەواوکـردووە و خوێندنـی ناوەندیشـی لـە قامشـلۆ تەواوکـردووە و ئامادەییشـی لـە پارێـزگای حەسـەکە بە سـەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە سـاڵی ١٩٧٧ بە نیازی بەردەوام بوون لە خوێندنی زیاتر ڕووی لـە وڵاتـی ئەڵمانیـا کـردووە، لـە بـەر دۆخـی خێزانی و نەبوونی و دەستکورتی نەیتوانیوە درێژە بـە خوێنـدن بـدات و گەڕاوەتـەوە قامشـلۆ.

شاعیر و نووسەر
کۆنی ڕەش بە جاحێڵی

شـاعیر و نووسـەر کۆنی ڕەش هەر لە سـەرەتایی لاوێتیدا زمـان و ئەدەبی کوردی زۆر خۆشویسـتووە و حەزیشـی لێبـووە گەنجانـی کـوردی ڕۆژئـاوا بـە

لە لای ڕاستەوە:بەڕێز خەلیل سنجاری، نووسەر و ڕۆشنبیر خاتوو سینەم بەدرخان، شاعیر کۆنی ڕەش

زمانی کوردی قسە بکەن و فێری خوێندن و نووسینیش ببن، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو، هەر لە گەڵ هاتنەوەی ڕۆشنبیرانی کوردی ئەرمینیا لەوانە(جەلیل جەلیل، ئۆردیخانی جەلیل، عەسکەر بوییک، دکتۆر توسنی ڕەشید، تەیمور خەلیل مورادۆف و چەندانی دیکە) زیاتر چووەتە ناو دنیا فێربوونی زمان و ئەدەب و ڕۆشنبیریی کوردی و کەوتۆتە ژێر کاریگەریی شیعرەکانی جگەرخوێن و گۆرانییەکانی هونەرمەند شڤان پەروەر، بۆیە لە ئاداری ساڵی ١٩٨٩ لە گەڵ هاوڕێی عەبدولباقی حوسێنی گۆڤاری(چەپکە گوڵ(Gurzek Gul) دەرکردووە و تا ساڵی ١٩٩٢ بەردەوام بووینە و(١٥) ژمارەیان لێدەرچوواندووە.

شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش، پاش شاعیر و نووسەران(جگەرخوێن و عوسمان سەبری و قەدری جان) یەکێکە لە نووسەرە پێشەنگەکانی ڕۆژئاوای کوردستان کە نزیکەی(٤٠)ساڵە بە زمانی کوردی دەنووسێت، دەیان وتار و پارچە شیعر و چیرۆکی فۆلکلۆری و داستانی مێژوویی و بابەتی هەمەجۆری دیکەی لە ڕۆژنامە وگۆڤارە کوردییەکان لە باشوور و ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوای کوردستان و دەرەوەی کوردستانیش لەوانە(هێڤی لە پاریس، ئارمانج، نودم لە سوید، سروە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، وڵات، ئازادیا وڵات، ژیانا ڕۆشن لە ئەستەنبوول، مەتین، کازی، دجلە، پەیمان، لە

دهـۆک و چەندانـی دیکەش)بڵاوکردۆتـەوە، ئەو(٢٠)کتێبـی نـاوازە و پوختـەی بـە زمانـی عەرەبی و کوردی بـە پیتـی لاتینیی کوردی چاپ و بڵاوکردۆتـەوە کـە ئەمانـە هەندێکیانـن:

- چیرۆکی شـازادەکان، کۆمەڵـە چیرۆکێکی فۆلکلۆرییـە، بـە زمانـی کوردی، بەیـروت ١٩٩٠.

لە ڕاستەوە: نووسەر جان دۆست، شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش، شاعیری گەورەی کورد شێرکۆ بێکەس

لە لای ڕاستەوە: ئۆردیخانی جەلیلی، نووسەر کۆنی ڕەش

- سیپان و ژین، کۆمەڵە شیعرێکی منداڵانە، بە کوردی، بەیروت ١٩٩٣.
- الامير جلادت بدرخان، حياته و فكره، بالعربية، دمشق، ١٩٩٢، بە کوردی سوید ١٩٩٧.
- إنتفاضة ساسون(١٩٢٥- ١٩٣٦) بە زمانی عەرەبی، دیمەشق ١٩٩٥.
- عوسمان سەبری(١٩٠٥- ١٩٩٣) بە کوردی، بەیروت ١٩٩٧.
- من قوتابی بەدرخان، کۆمەڵە شیعر بۆ منداڵان، بە کوردی، بەیروت ١٩٩٦.
- کۆمەڵە شیعری Welato، بە کوردی، بەیروت ١٩٩٨.
- دەرگای ژیان و خۆشەویستی، کۆمەڵە شیعر بە کوردی، بەیروت ٢٠٠١.
- کۆمەڵەی خویبون ١٩٢٧ و شۆڕشی ئارارات ١٩٣٠، بە زمانی عەرەبی، هەولێر ٢٠٠٠.
- جودي جبل المقاصد، لە کوردییەوە شاعیر هەژار ئیبراهیم وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی دیمەشق ٢٠٠٤.
- تاريخ قامشلي(دراسة في نشؤها و تطورها الاجتماعي و العمراني،

لە لای ڕاستەوە: شاعیر کۆنی ڕەش، پرۆفیسۆر جەلیلی جەلیل، هونەرمەند سەعید یوسف

له لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر عوسمان سەبری، شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش

بالعربیة، استنبول ٢٠٠٣، حلب ٢٠٠٤، دمشق ٢٠١٢، و طبعة جدیدة موسعة و مزیدة في قامشلي ٢٠٢٠.

- شجرة الدلب، کۆمەڵە شیعری نوێ، نووسەر عماد الحسن لە کوردییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی، دیمەشق ٢٠٠٦.
- باقة اشجان، کۆمەڵە شیعری کوردی هاوچەرخ، نووسەر خالس مسور لە کوردییەوە وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی، قامشلۆ ٢٠٠٦.
- دیوانی شیعر بۆ منداڵان، بە زمانی کوردی، دیاربەکر، ٢٠١٣.
- مێژووی ڕۆژنامەگەری لە سووریا و لوبنان، بە کوردی، دهۆک ٢٠١٣.
- العائلە البدرخانیة رحلة النضال و العذاب، بە زمانی عەرەبی، قامشلۆ ٢٠١٦.
- گەرنامەیا من، گەشت و سەرەدان، بە کوردی، قامشلۆ ٢٠١٧.
- ئێزیدییەکان لە ڕۆژئاوا و سووریا، بە کوردی، قامشلۆ ٢٠١٧.
- کتێبی دکتۆر نورەدین زازا، بە کوردی، لە بڵاوکراوەکانی خانەی سیتاف لە وان، ٢٠١٩.

- چەندین بەرهەمی دیکەش و هەندێ بەرهەمیشی ئامادەیە بۆ چاپ.
- چەندین بەرهەمی دیکەشی وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی عەرەبی.
- لە ساڵی ٢٠١٨ قوتابی خاتوو سەمیرە مستەفا لە بەشی زمان و ئەدەبی لە زانکۆی ڕۆژئاوا، بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لەسەر بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش بەدەست هێناوە، نامەکەش بە ناو نیشانی(کۆنی ڕەش شاعیر و نووسەر و ڕۆماننووس) بووە.
- لە ساڵی ٢٠٢٢ قوتابی سلفا شێخی هەر لە زانکۆی ڕۆژئاوا نامەی بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لەسەر بەرهەمەکانی شاعیر کۆنی ڕەش وەرگرتووە نامەکەش بە ناو نیشانی(چیرۆکی نووسەر کونی ڕەش بە زمانی کوردی).

شاعیر کۆنی ڕەش لە سەر گڵکۆی شاعیر جگەرخوێن

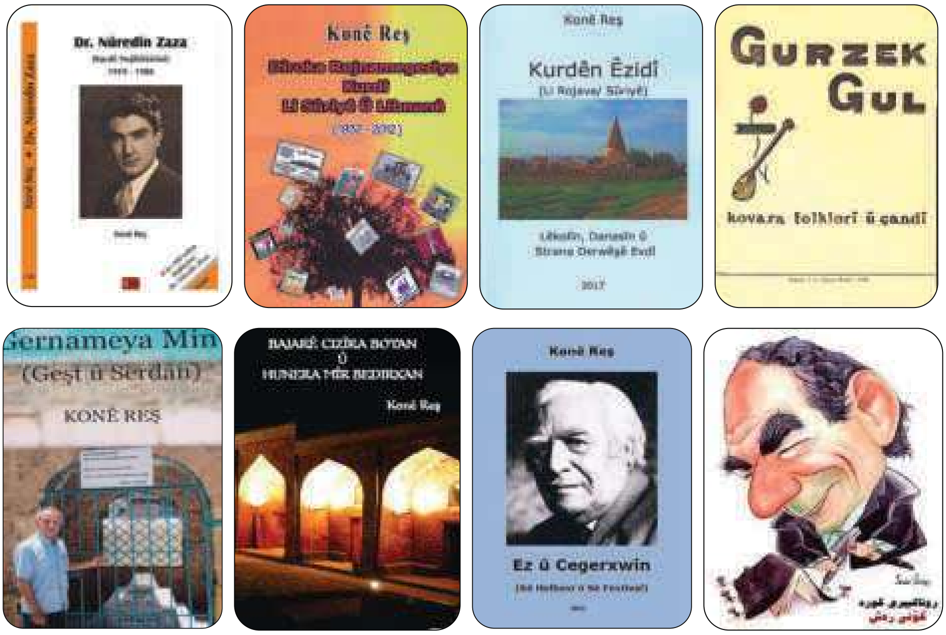

بەرهەمەکانی شاعیر کۆنی ڕەش

- دەیان نووسەر و لیکۆڵەر و ڕەخنەگر لە ڕۆژئاوا و باشووری کوردستان لێکۆڵینەوە و توێژینەوەیان لەسەر بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش کردووە.

شاعیر و نووسەر کۆنی رەش چەندین جار ریزلێنانی بۆ کراوە لەوانە:

- لە ١٢ - ١١ - ١٩٩٦ لە لایەن سەرۆکی هەرێمی کوردستان و سەرۆک وەزیرانی هەرێمی کوردستان و وەزیری ڕۆشنبیری و لاوانی کوردستان، بە بۆنەی(١٠٠) ساڵەی ڕۆژنامەگەریی کوردی مەدالییای زێڕینی پێبەخشراوە.
- لە ١ - ٩- ٢٠٢٣ بە بۆنەی (٧٠)ساڵەی تەمەنی لە لایەن دەزگای(ئارتا بۆ ڕاگەیاندن و پێگەیاندن)لە عامودا ڕێزی لێنراوە.
- لە لایەن دەستەی کارگێڕیی ئەکادیمیای ئاشتی لە ئەڵمانیا کە دکتۆر جان حمو سەرۆکایەتیی دەکات بڕوانامەی(دکتوراه فخرية- دکتۆرای شانازی) پێ بەخشراوە.

- له لایەن دەزگا ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی باشوور و ڕۆژئاوای کوردستان چەندین ڕێزلێنانی دیکەشی بۆ کراوە.
-ئەندامە لە یەکێتیی نووسەرانی جیهانی(Pen) لقی کوردی لە ئەلمانیا.
- ئەندامە لە پەیمانگای کوردی لە پاریس و پەیمانگای کوردی لە ڤێنا.

بۆ شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبیاتی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

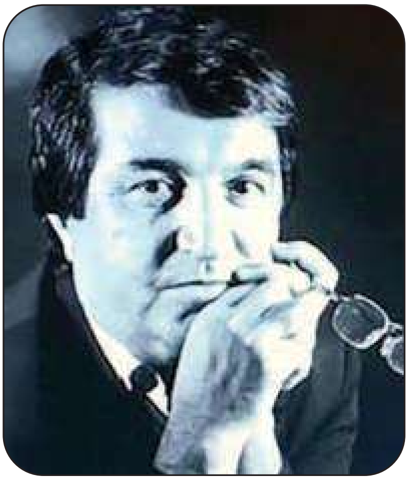

ئەحمەد بەحری

نووسـەر و زمانـەوان و فەرهەنگنـاس و ڕۆژنامەنـووس، لێکۆڵـەر و شـارەزای فۆلکلـۆر و بەیـت و بالـۆرە و کەلەپـوور و کەلتـووری ناوچـەی موکریـان و کوردسـتان، مامۆسـتا ئەحمـەد بەحـری...

مامۆسـتا ئەحمـەد بەحـری لـە سـاڵی ١٩٥٧ لـە گوندی(تەپـەڕەش)ی سـەر بـە شـاری مهابـاد لـە خێزانێکـی کوردپـەروەر لـە ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان لـە دایکبـووە، باوکـی زۆری حـەز لێبـووە بچێتـە بـەر خوێنـدن، پۆلەکانـی(٥- ٦)ی سـەرەتایی لـە گوندی(داشـخانە) لـە ماڵـی زڕمامێکـی خوێنـدووە، زرباپیریشـی میـرزا جەلیـل پیاوێکـی حیکاتەتخـوان بـووە، قسـە خـۆش و ڕوو خـۆش و مەجلیـس گەرموگـوڕ بـووە، شـەوانە گەنجـان و خەڵکێکـی زۆر لـە دەورەی کۆبووینـەوە چیـڕۆک و بەیـت و بالـۆرەی فۆلکلـۆری بـۆ وتـوون.

نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس ئەحمـەد بەحـری دواتـر بـۆ درێـژەدان بـە خوێنـدن چووەتـە مهاباد لـە گەڕەکی(باغی سیسـە)نیشـتەجێ بووە کـە بەرامبەر مزگەوتی(دارۆغە)بـووە، ماڵـی حاجـی ئەحمـەدی کۆکەییـش لـەوێ بـووە کـە کتێبخانەیەکـی خنجیلانەیـان هەبـووە، ئەویـش بەشـی زۆری کتێبەکانـی ئـەو کتێبخانـەی خوێندۆتـەوە و شـارەزایەکی باشـی لـە زمـان و ئـەدەب و ڕۆشـنبیریی کـوردی و فارسـی پەیداکـردووە. لـە سـاڵی ١٩٧٢ چووەتە(ورمێ)

قوتابیانی دواناوەندی ورمێ ساڵی ١٩٧٩، ڕیزی یەکەم لە لای ڕاستەوە: دووەم کەس نووسەر ئەحمەد بەحری

لـەوێ ماوەیـەک دەسـتی لـە خوێنـدن هەڵگرتـووە، لـە کۆتایـی حەفتاکانـی سـەدەی ڕابردوو و سـەرەتای شۆڕشـی گەلانـی ئێران بڕیاری داوە شـوێنی فۆلکلـۆر و کەلەپـوور و کەلتـووری کـوردی بکەوێـت و کۆیـان بکاتـەوە و لێکۆڵینـەوە و سـاغکردنەوەیان بـۆ بـکات.

ئـەو هـەر خـۆی لـە چاوپێکەوتنێکدا دەڵێت:(بە ڕاسـتی دانیشـتنم لە گەڵ پیاوە پیـرەکان و چیرۆکەکانـی زڕباپیـرم و خوێندنـەوەی کتێبەکانـی کتێبخانەکـەی ماڵـی حاجـی ئەحمـەدی کۆکەیـی و سـوود وەرگرتنـم لـە بەرنامەی(ئاگـری دامرکاوی پێشـینان)ی ڕادیۆی مهاباد بوونەتـە هـۆی ئـەوەی بچمـە نـاو دنیای فۆکلـۆر و ئەدەبـەوە).

ئـەو لـە سـاڵی ١٩٨٠ ئـەو کاتـەی دراوسـێی ماڵی(هێمن موکریانی)ی شـاعیر بـووە، کتێبی(توحفـەی موزەفەریـە)ی هێمنی شـاعیر و کتێبەکانی(قـادر فەتاحـی قازی)خوێندۆتـەوە و کاریگەرییەکـی زۆری تێکـردووە، سـەرڕای تێکەڵبوونـی لـە گـەڵ کەسـانی قسـە خـۆش و دڵتـەڕو و ڕووخـۆش و هەندێکیـان لـە بواری سـۆفیگەری بووینـە، سـوودێکی زۆری وەرگرتـووە، بۆیـە کەوتۆتـە لێکۆڵینـەوە

و ساغکردنەوەی فۆلکلۆر و بەیت و بالۆرە و حیکایەتەکانی ناوچەی موکریان، لەوانە بەیتە واقیعییەکان وەکو (برایمۆک، خەج و سیامەند، ناسر و ماڵماڵ، سەیدەوان و چەندانی دیکەش) و بەیتە مێژووییەکانی وەکو(دمدم، باپیر ئاغا، عەولای حاجی موکری، هەمزە ئاغا، سامسام) جگە لە بەیتە ئاینییەکانیش. گۆڤاری(سروە)ش کاری تێکردووە لە بواری پاراستنی زمان و وشەی ڕەسەنی کوردی، چەند بەرهەمێکی لە بواری فەرهەنگ و فۆلکلۆر و حیکایەتی کوردی نووسیوە، زۆریش بایەخی بە وشە و زاراوەکانی کوردی داوە و چاپ و بڵاوی کردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- کتێبی(گەنجی سەر بەمۆر)کە (١٢) بەرگە هەر بەرگێکی(٧٥٠)لاپەڕەیە و زیاتر لە(٥٠٠) تێکستە و(١٠٠)جۆر بەیت و بالۆرەیە لە خۆدەگرێت،، تا ئێستا چوار بەرگی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، بەرگی یەکەم کە ساڵی ٢٠١٣ بڵاوکراوەتەوە، کە بەیتە مێژووییەکانی بە پێی کات و زەمان نووسیوە لەوانە (دمدم، باپیر ئاغای مەنگوڕ، عەولاخانی موکری، سام سام، هەمزە ئاغا) لە بەرگی دووەیشدا:(برایمۆک، مەحمەڵ، برایمی دەشتیان، سەیدەوان) لە بەرگی سێیەمدا:(ئەرکان، کاکەمیر و کاکە شێخ، خەج و سیامەند، ئەحمەدی شەنگ، گەنج خەلیل) بەرگی چوارەمیش:(هەر بە تەنیا باسی(لاس و خەزاڵ)ی کردووە، لە بەرگەکانی دیکەش بە هەمان شێوە خوا یاری بێت بە چاپیان دەگەیێنێت.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ئەحمەد بەحری، میدیاکارێکی هاژە

- پاییزە،ساڵی ١٩٩٤.

- کتێبی(فەرهەنگی باڵندە)ساڵی ٢٠٠١، ئەو کاتەی ماوەیەک سەرۆکی ئەنجومەنی ئەدەبی مهاباد بووە، پێداگری کردووە لەسەر نووسینەوە و چاپکردنی کتێب و ئەرشیفکردن.

نووسەر و فەرهەنگنووس و ڕۆژنامەنووس، ئەحمەد بەحری، ڕۆژنامەنووسێکی بە توانا و خاوەن ئەزموونێکی(٢٢)ساڵە لە بواری ڕۆژنامەگەری چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە لەوانە:

- یەکێکە لە ئەندامە سەرەکییەکانی دامەزراندنی ئەنجومەنی ئەدەبی مهاباد کە لە ساڵی ١٩٨٨ دامەزراوە، ماوەی(١٠) ساڵی ئەو ئەنجومەنەی بەڕێوە بردووە.

- لە ساڵی ٢٠٠١ەوە، خاوەنی ئیمتیاز و سەرنووسەر گۆڤاری مهابادە، کە گۆڤارێکی ئەدەبی و مێژوویی و کەلتووری و کۆمەڵایەتییە، بە هەر دوو زمانی کوردی فارسی دەردەچێت، بەشی زمانە فارسییەکەشی هەر بایەخ

نووسەر ئەحمەد بەحری لە کاتی خوێندنەوەی وتارێک

نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئەحمەد بەحری

بە ئەدەب و کەلەپووری کوردی دەدات، ئەگەر بابەتەکانی پەیوەندار نەبن بە کورد چاپ ناکرێن، ئەو زۆر ئازار و ماندووبوونی بینیوە نزیکەی(٨)سال چوار سالی لە(حقوق- ماف)ی خوێندووە بۆ ئەوەی بتوانێت داوای مۆڵەت بۆ ئەو گۆڤارە بکات، چوار ساڵیش هەر خەریکی مۆڵەت وەرگرتن بووە، بە ڕاستی خزمەتێکی زۆری زمان و نووسین و ڕۆژنامەگەریی کوردی کردووە لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان، سەبارەت بە نووسەر و زمانناس و ڕۆژنامەنووس ئەحمەد بەحری، بەڕێز سەڵاح پایانیانی بەڕێوەبەری(سەرای هێمن)دەڵێت:(کاک ئەحمەد بەحری، نووسەر و لێکۆڵەری ناسراوی بواری وێژە و کەلتووری موکریان، تاکوو ئێستا (٩٤) بەیتی کۆکردۆتەوە کە دوای قرت کردنی دەقە ناتەواوەکان، کۆی دەقەکانی لە دووتوێی (١٢) بەرگدا گونجاندووە. لە یەکەم هەنگاوی بڵاوکردنەوەی بەرگەکانی یەکەم تا چوارەم، سەرجەم (١٤) بەیت بە (٨١) دەقی جیاواز لە (٢٦١٨) لاپەڕەدا لە لایەن بڵاوکەرەوەی «سەرای هێمن»وە لەگەڵ CD چاپ و بڵاو کراوەتەوە. ئەرکی بڵاوکردنەوە ئەم چوار بەرگە لە ئەستۆی «ناوەندی بڵاوکردنەوەی ماد»ە لە سنە).بۆ نووسەر ئەحمەد بەحری هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی فەرهەنگ و کەلەپوور و کەلتوور و ئەدەبی کوردی.

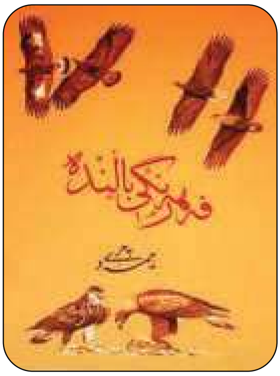

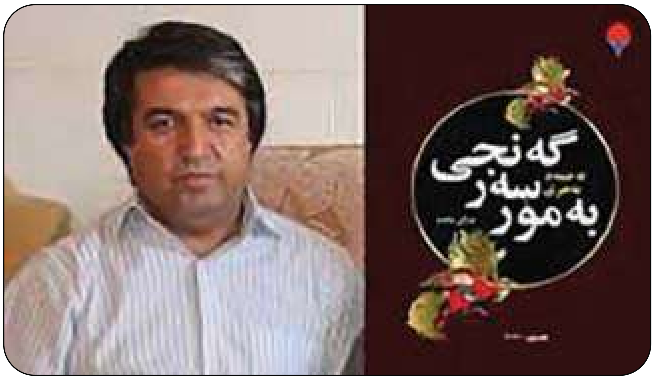

بەرهەمەکانی نووسەر ئەحمەد بەحری

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی Rudaw، نووسینێکی نووسەر فوئاد حەقیقی، لە ٦ - ٧ - ٢٠٢٢.

٢ - ماڵپەڕی کوردستان و کورد، لە ٢٣- ٣ - ٢٠٢١.

٣ - کوردیپیدیا.

٤ - ویکیپیدیا- ئینسکۆپیدیای - ئازاد.

٥ - ئاژانسی هەواڵی میهر.

٦- Wikiwand .

٧- پایگاه خبری تحلیلی هاژە، چاوپێکەوتنێک لە گەڵ نووسەر ئەحمەد بەحری، لە مانگی ٨ ساڵی ٢٠١٧

٨ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆرە ئاریانا ئیبراهیم

مامۆستای زانکۆ و پسپۆری بواری ڕۆژنامەوانی، شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر و توێژەر، پرۆفیسۆر خاتوو ئاریانا ئیبراهیم...

ناوی تەواوی(ئاریانا ئیبراهیم محەمەد)ە، لە شاری بەغدا لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە شاری هەولێر تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٩٨ کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەڵاحەدینی تەواوکردووە، ساڵی ٢٠٠٤ بڕوانامەی ماستەری لە بواری ڕۆژنامەوانی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەڵاحەدین بەدەستهێناوە، نامەی ماستەرەکەی بەناونیشانی(ڕۆژنامەی برایەتی ١٩٦٧-١٩٧٤ ڕۆڵی لە پێشخستنی ئەدەب و ڕۆشنبیریی کوردی)بووە، لە ساڵی ٢٠١١ بڕوانامەی دکتۆرای لە پسپۆری زمان و هونەرەکانی ڕۆژنامەوانی لە هەمان زانکۆ وەرگرتووە و نامەی دکتۆراکەشی بە ناونیشانی(ئەدەبیاتی ڕۆژنامەی خەبات ٢٠٠٣-٢٠٠٦) بووە، بووەتە مامۆستا لە بەشی ڕاگەیاندنی کۆلێژی ئەدەبیاتی زانکۆی سەڵاحەدین، لە ساڵی ٢٠١٥ ناسناوی زانستیی(یاریدەدەری پرۆفیسۆر)ی پێ بەخشراوە، لە ساڵی ٢٠٢١یش ناسناوی زانستیی پرۆفیسۆری دراوەتێ، تا ئێستاش لە خزمەتکردن لە بواری پسپۆری خۆی بەردەوامە.

لە لای ڕاستەوە: پرۆفیسۆری یاریدەدەر دکتۆر هێرش ڕەسووڵ، دکتۆر ئاریانا ئیبراهیم، قوتابییەکی ماستەر، پرۆفیسۆری یاریدەدەر دکتۆر عومەر ڕەمەزان

دکتۆر ئاریانا ئیبراهیم هەر لە تەمەنی لاوێتیدا حەز و ئارەزووی لە شیعر و ئەدەب و ڕۆشنبیریی کوردی و عەرەبی بووە، زیاتریش خولیای کەوتۆتە سەر بواری ڕۆژنامەوانی و ڕاگەیاندن، بۆیە زۆر چالاکانە پسپۆری و شارەزایی لەم بوارانەدا پەیداکردووە و بڕوانامەی باڵاشی بەدەستهێناوە، ئەو زمانەکانی کوردی و عەرەبی و ئینگلیزی دەزانێت، لە بواری ڕۆژنامەوانی و ڕاگەیاندن(٢٦) کتێبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە، جگە لە(٥) دیوانی شیعری بە زمانی کوردی و عەرەبی و(٣٢) لیکۆڵینەوە و توێژینەوەی زانستی کە لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(خەبات، برایەتی، زاگرۆس، ڕوانین، ینابیع، هاوارا نوو و گۆڤارە ئەکادیمییەکانی زانکۆکانی کوردستان) بڵاوکردوونەتەوە، ئەمانەش هەندێک لە بەرهەمە چاپکراوەکانییەتی:

- چاوخشاندنێک بە نێو مێژووی ڕۆژنامەوانیی کوردی، ٢٠١٨.
- زمانی ڕاگەیاندن، وێنەی ڕۆژنامەوانی، دەرهێنانی ڕۆژنامەوانی، دیزایینی ڕۆژنامەوانی، ڕیکلامی ڕۆژنامەوانی، ڕۆژنامەی خەبات، لە ساڵانی ٢٠١٨- ٢٠١٩ بڵاوی کردوونەتەوە.
- نووسین لە میدیای ئەلیکترۆنی، ٢٠٢١.

- شێوازەکانی نووسینی ژانرە ڕۆژنامەوانییەکان، ٢٠٢١.
- سەلامەتیی پیشەیی بۆ ڕۆژنامەنووسان، ٢٠٢١.
- میتۆد لە توێژینەوەی ڕۆژنامەوانییەکان، ٢٠٢١.
- گۆڤاری میدیایی، ٢٠٢٢.
- کۆمەڵگای گریمانەیی و کاریگەرییەکانی، ٢٠٢٣.
- بگەڕێوە خوێنی دڵم، کۆمەڵە شیعر.
- خزامە باوەشی و پێکەنیم، کۆمەڵە شیعر.
- توأم الروح، کۆمەڵە شیعر بە زمانی عەرەبی.

چەندین بەرهەمەی دیکەش.

شاعیر و پسپۆری بواری ڕۆژنامەوانیی دکتۆر ئاریانا ئیبراهیم لە بواری وەزیفی و پسپۆریی خۆی سەرەڕای وانە وتنەوە چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لە ساڵی ٢٠٠٥ یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی بەشی ڕاگەیاندن لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی سەلاحەدین.
- دامەزرێنەر و یەکەم سەرنووسەری گۆڤاری(زانکۆی نوێ) لە سەرۆکایەتیی زانکۆی سەلاحەدین بووە.

دکتۆرە ئاریانا ئیبراهیم

- لە ساڵی ٢٠٠٦-٢٠٠٩ بڕیاردەری بەشی ڕاگەیاندن بووە، لە کۆلێژی ئەدەبیاتی زانکۆی سەلاحەدین.
- لە ساڵانی ٢٠١١ تا ئێستا بەشداری لە چەندین کۆنگرە و کۆنفراسی زانستی و کۆڕو کۆبوونەوەی ڕۆژنامەوانی و ڕاگەیاندن کردووە و چەندین سیمیناریشی لە هەمان بواردا پێشکەش کردووە.
- لە ساڵی ٢٠١١ەوە، تا ئێستا ئەندام و سەرۆکی چەندین لێژنەی گفتوگۆی بڕوانامەی ماستەر و دکتۆرای قوتابیانی خوێندنی باڵا بووە.
- لە ساڵی ٢٠١٢- ٢٠١٧ سەرپەرشتیاری ڕاگەیاندن بووە لە سەنتەری ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتیی زانکۆی سەلاحەدین، سەرپەرشتی چەندین چالاکی و خولی ڕاهێنانی دەربارەی ڕۆژنامەوانی و کاری پیشەیی و ڕاگەیاندن کردووە.
- لە ساڵی ٢٠١٥- ٢٠٢٢ وانەی بە قوتابیانی خوێندنی باڵای ماستەر و دکتۆرا وتووەتەوە و سەرپەرشتیی چەندین نامەی ماستەر و دکتۆراشی کردووە.

بەرهەمەکانی دکتۆر ئاریانا ئیبراهیم

له لای ڕاستەوە: دکتۆر ئاریانا ئیبراهیم، دایکی دکتۆر ئاریانا

- له ساڵی ٢٠٠٤ەوە، ئەندامی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستانە.
- له ساڵی ٢٠٠٥ەوە، ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.
- له ساڵی ٢٠١٦ەوە، ئەندامی سەندیکای مامۆستایانی کوردستانە.

بۆ دکتۆر ئاریانا ئیبراهیم هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی ڕۆژنامەوانی و ڕاگەیاندن و شیعر و ئەدەبیاتی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - ژیاننامەی دکتۆر ئاریانا ئیبراهیم، هاوڕێی دێرینم، شاعیر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار نازم دڵبەند له هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئارژن ئاری

شاعیری شیعری نوێخوازی و بەرگری(مقاومة)، شاعیر و چیرۆکنووسی کوردپەروەر، ڕەوانشاد ئارژن ئاری لە باکووری کوردستان....

شاعیر ئارژن ئاری لە ساڵی ١٩٥٦ لە گوندی(چاڵێ) کە گوندێکە لە گوندەکانی ئۆمریات و ناوی عەشیرەتێکیشە لە ناوچەی(نسیبین) لەدایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لەوێ تەواوکردووە، بۆ خوێندنی ناوەندی خێزانەکەی ناردوویانەتە ماردین و لەوێ تەواوی کردووە، لە ساڵی ١٩٧١ خوێندنی دواناوەندی لە نسیبین کراوەتەوە، ئەویش گەڕاوەتەوە نسیبین و یەکەم وەجبە قوتابی بووە کە لە دواناوەندیی نسیبین دەرچوو، ئەو لاوێکی خوێن گەرم و کوردپەروەر بووە، لە گەڵ چەند هاوڕێیەکی خۆی لەوانە(شەرەفخان جزیری) کە چەند مانگێک چاوەڕێی کردووە بۆ ئەوەی بەرەو وڵاتی سوید بڕۆن، ئەو خۆی لە شوێنێکدا دەڵێت:(نووسەر موسا عەنتەر نامەی دەدا بەو گەنجە کوردانەی کە بەرەو ئەوروپا بەڕێ دەکەوتن بۆ ئەوەی یارمەتی بدرێن، چونکە منداڵەکانی ئەو لە ئەوڕوپا بوون).

شاعیر ئارژن ئاری لە ساڵی ١٩٧٩ بەشی زمانی تورکی لە پەیمانگای(تعلیم- فێربوون) لە دیاربەکر تەواوکردووە و بۆ ماوەیەکی کەم بووەتە مامۆستا و دواتر بووەتە فەرمانبەر لە(DSI)، هەر لە هەمان ساڵدا بە

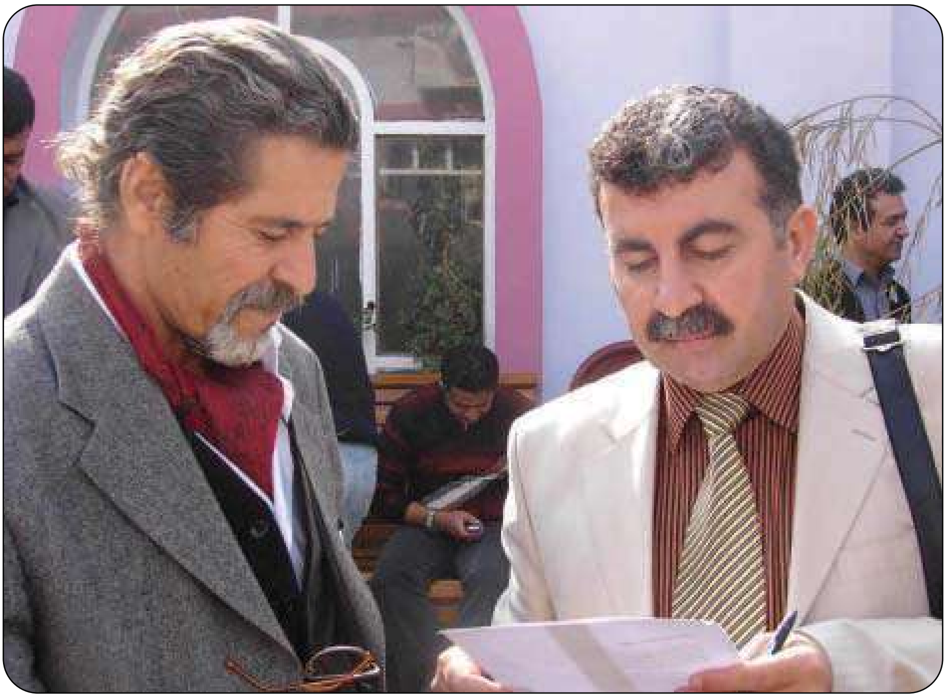

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ حەسەن سلێڤانی،
شاعیر و چیرۆکنووس ئارژن ئاری

هۆی ڕووداوێکی نەخوازراو کە لە نسیبین ڕوویداوە، ئەویش هەڵبەستێکی بەم بۆنەیەوە نووسیوە، هەر بە هۆی هەمان ڕووداو ڕێکخراوی(DDKD) بڵاوکراوەیەکی سیاسییان بڵاوکردۆتەوە کە دەسپێکی بڵاوکراوەکە پارچە هەڵبەستێکی شاعیر ئاژن ئاری بە زمانی کوردیی کرمانجی بووە، لە ئەنجامی نووسینەکانی چەند جارێک گیراوە و جارێکیش لە کوشتن ڕزگاری بووە و برینداریان کردووە و دەفتەری هەڵبەستەکانیشیان لێ سەندووە، دواتر لە ئامەد(دیار بەکر) بووەتە فەرمانبەر تا لە ساڵی ٢٠٠٢ خانەنشین بووە.

شاعیر ئارژن ئاری لە ساڵی ١٩٧٤ پاش خوێندنەوەی چەند شیعرێک لە گۆڤار و ڕۆژنامە تورکییەکان لەوانە هەڵبەستی(Anayasso)ی شاعیر شمسی بلی کە بە مانای دەستوور یان یاسا دێت، زۆر کاری تێ کردووە، بۆیە بەشی زۆری شیعرەکانی بە شێواز و ستایلی ئەو نووسیوە، لە ساڵی ١٩٧٦ یەکەم هەڵبەستی بە ناوی(الحمال) نووسیوە و

ساڵی ١٩٧٩ لە گۆڤاری تیرۆژ بڵاوی کردۆتەوە، بەڵام ئەو پاش کودەتا سەربازییەکەی ساڵی ١٩٨٠ بەشی زۆری شیعرەکانی ناردۆتە وڵاتی سوید لە گۆڤارەکانی وەکو(بەربانگ، کوردستان پرێس، نودەم، چرا) لە تورکیاش لە گۆڤارەکانی(ڕەوشەن، نوبەهار، گولستان، کەوان، تیرۆژ) لە باشووری کوردستانیش لە گۆڤارەکانی(پەیڤ، نووبوون، کاروان) بڵاوکردۆتەوە.

لە ساڵی ٢٠٠٠ یەکەم دیوانی شیعری بە ناوی(لقد دفنت القبلات في المضيق)بڵاوکردۆتەوە و دواتر دوو دیوانی دیکەش بە ناوەکانی(هذه الجبال بيضاء اللحى)، (المحارب الجسور) ئەم سێ دیوانە شیعرەی بە شێوەی ڕۆمان نووسیوە و بابەتەکانی تەواوکەری یەکترین و هەموو بابەتەکانی باسی جوگرافیا و ژیان و بەرگری و شەڕو شۆڕ و نەهامەتیی میللەتی کوردی کردووە، ئەوەی شیعرێکی شاعیر ئارژن ئاری لەم کتێبانە بخوێنێتەوە، دەبێت چاوێکیش بە کتێبەکانی دیکەدا بخشێنێتەوە هەتا بتوانێت بە تەواوی تێیانبگات.

چەند بەرهەمێکی بە زمانی کوردیی کرمانجی و بە پیتی لاتینی نووسیوە کە ئەمانەن:

- دفنت القبلات في مضيق، شعر، لە بڵاوکراوەکانی ئاڤێستا، ساڵی ١٩٩٩.

- هذه الجبال بيضاء اللحى، شيعر، له بڵاوكروەكانى ئاڤێستا، شعر، ٢٠٠٢.
- أسطورة كاوا، شعر، چاپخانەی ئەلما، ٢٠٠٣، چاپى دووەم له بڵاوكراوەكانى (عالمية)، ستانبول ٢٠٠١.
- الشهوة، شيعر، له بڵاوكراوەكانى ليس، ٢٠٠٦ .
- شمال القصيدة، أنطولوجيا شعر الشمال، لە بڵاوكراوەكانى يەكێتيى نووسەرانى كورد لقى دهۆك، چاپى يەكەم ٢٠٠٨، چاپى دووەم لە بڵاوكراوەكانى(عالمية)، ستانبول، ٢٠١٢.
- المحارب الجسور، شيعر، له بڵاوكراوەكانى ئاڤێستا، ٢٠٠٨ .
- أربعين رباعية، شيعر، لە بڵاوكراوەكانى پەيمانگاى الكردي لە ئامەد، ٢٠٠٩ .
- السفرجل وراء الحدود، چيرۆك. له بڵاوكراوەكانى ئاڤێستا، ٢٠١٠ .
- خريف الكلمة، شيعر، له بڵاوكراوەكانى بلكى، ئامەد، ٢٠١١ .
- القربان والاضطهاد، شيعر، لە بڵاوكراوەكانى روناهي، ئامەد، شعر، ٢٠١٢.
- سهر القلم، بقيت الورقة متيقظة، شيعر، لە بڵاوكراوەكانى روناهي، ئامەد، شعر، ٢٠١٣ .
- Hêçan, Evrensel Basim Yayin, xasenezer, ٢٠١٣ .

ئارژن ئاری شاعیرێکی گەورەی نوێخواز بوو لە باکووری کوردستان، دوا لێپرسراوێتی، سەرۆکی یەکێتیی نووسەرانی کورد بوو لە دیاربەکر، ئەو هاوسەرگیری کردبوو خاوەنی دوو کوڕ و دوو کچە، لە ٣٠ - ١٠ - ٢٠١٢ کۆچی دوایی کردووە، تەرمەکەی لە گۆڕستانی ئامەد بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، لە شاری قامشلۆی ڕۆژئاوای کوردستان پرسەی بۆ داندراوە.، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

لە ڕۆژی ١٢ - ١٢ - ٢٠١٢ یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆک لە هۆڵی بارەگاکەیان ئاهەنگێکیی چلەی ماتەمینیان بە ئامادەبوونی شاعیر و نووسەرانی ئامەد و باشوور و ڕۆژئاوای کوردستان بۆ ڕێکخستووە کە تێیدا چەند پارچە هەڵبەستێکی شاعیر ئارژن ئاری بە دەنگی تۆمارکراوی خۆی خوێندراوەتەوە.

هەر بە بۆنەی کۆچی دوایی شاعیری ناسراوی کوردی ڕۆژئاوا نارین عومەر بە هەڵبەستێک ستایشی کردووە، هەروەها شاعیر و نووسەر حەسەن سلێڤانیش پارچە شیعرێکی شاعیر ئارژن ئاری وەرگێڕاوەتەوە سەر زمانی عەرەبی، وا هەر دوو پارچە شیعری شاعیر نارین عومەر و شیعرە وەرگێڕدراوەکەی شاعیر حەسەن سلێڤانی-تان بۆ دەنووسمەوە:

ستایش و لاواندنەوەی شاعیر نارین عومەر بۆ کۆچی دوایی شاعیر ئارژن ئاری:

أيّها الشّاعرُ المسافر أبداً إلى ملكوتِ مشاعر الكردِ!

أيّها الغائص في هموم الكرديّ منذ آلاف السّنين!

عشتَ همّ الكردِ، عايشتَ همّ الكرديّ، تمنّيتَ لو تستطيعَ بأشعاركَ

إزاحة بعض الهمّ، بعض الألمِ من نفس كلّ كرديّ

كنتَ تواصلُ الّليلَ بالنّهارِ لتنفّذ رسمكَ الهندسيّ

لمخطّطِ المستقبل الكرديّ

وظلّ المخطّطُ رسماً دون أن تنفذ الكثيرَ منه، ورحلْتَ

لكنّك لم تيأس حتّى في موتكَ، فأنتَ على ثقةٍ أنّ هناك

مَنْ سينجزُ ن بعدك.

شیعره وەرگێڕدراوەکەی شاعیر ئارژن ئاری، کە شاعیر حەسەن سلێڤانی وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی:

زهور الربيع المتأخرة

كل ربيع

في الجبال ، في الوهاد

في السجون تتفتح دوما

أزهار الربيع المتأخرة

لا السوسن اسمها

ولا النرجس

للزهور المتفتحة توا

اسمٌ آخر

من احتراقها في النار كل ربيع

تولد حمراء

قانية كالدم

تتفتح في» هركول « ، في «كبار»

كل ربيع تتفتح

في الجبال التي لم تنل مرامها بعد

مروية بالدم كانت أو بالملح

إن بالنّار احترقت أو بالآلام

«سعيد» ما يزهو منهما ، أحدى وريقاتها « القاضي»

إن شممت عطرها فهي ديرسمية الأنفاس

في فروعها الأربعة مقاومة

تتفتح « رزا» «بارزان» «مظلوم»

في كل إنفتاح صرخة حياة

في هذا الجبل.. في ذاك الجبل
وأنفاس تحرير باقية في آثارها
إنها أزهار الربيع المتأخرة ..
لا تبق في إنتظار» آران»*
فآذار قد اختطف فستان شباط
لذا غيّر الربيع الهائج أوقاته الأربعة
الآن كل وردة روح لشهيد
تتفتح خضراء ، خضراء
تتفتح صفراء ، صفراء
حمراء ، حمراء تتفتح
في كل إنفتاح تتكاثر
وتروى شتلاتها بكل قطرة دم
على اتساع المدى
تَنفَسْها
عطر الحرية يفوح منها
إنها أزهار الربيع المتأخرة.

سەرچاوەکان:

١ - خبرگزاری کرد پرس.
٢ - ماڵپەڕی Sema kurd، لە ١١ - ١٢ - ٢٠١٢.
٣ - ماڵپەڕی ولاتێ مە walate me، نووسینێکی نووسەر خاتوو (اصلیخان یلدرم) نووسەر ئیبراهیم مەحمود وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی، لە ٢٦ - ٣ - ٢٠١٨.
٤ - ماڵپەڕی(دار العراق)، لە ٢٧ - ٧ - ٢٠١٩.
٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم

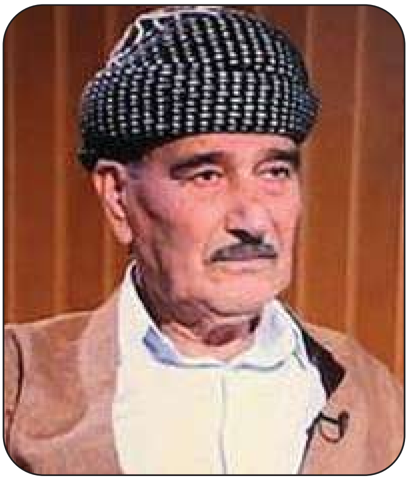

شوکر خەیات

هونەرمەندی مۆسیقاژەن و ئاوازدانەری گەورەی کورد ئەنوەر قەرەداغی دەڵێت:(گوێمان لە سۆزی گەرمیان دەبێت، گوێمان لە هەستی گەرمیان دەبێت، ئەمانەشی هەمووی گوێمان لە سۆزی کوردایەتی دەبێت، هونەرمەندی مەقام و گۆرانی کوردی ڕەوانشاد شوکر خەیات...

ناوی تەواوی(شوکر محەمەد قادر)ە، هەم دەنگبێژ(گۆرانیبێژ)، هەم پیشەی خەیات بووە، بۆیە لە هەموو کوردستان بە شوکر خەیات ناسراوە، لەساڵی ١٩٤٠ لە گوندی(قەڵغانلو)ی سەر بە ناحیەی قادرکەرەمی قەزای دووزخورماتووی پارێزگای کەرکووک لە خێزانێکی جووتیار و ئاژەڵدار لە دایکبووە، هەر لە منداڵییەوە دەنگی زۆر خۆشبووە، لە سەردانێکی مامۆستای مەقاماتی کوردی عەلی مەردان بۆ گوندەکەیان، دیارە ئەویش ئامادە بووە و گۆرانیی(گیان ئازیزەکەم)ی وتووە، مامۆستا عەلی مەردان وتوویەتی:(ئەم منداڵە دەنگی زۆر خۆش دەردەچێت)، ئیدی حەز و خولیای کەوتۆتە سەر مەقامات و گۆرانی کوردی.

هونەرمەندی دەنگبێژ شوکر خەیات لە تەمەنی(١٥)ساڵیدا چووتە شاری کەرکووک و لە گەڕەکی شۆریجە نیشتەجێ بووە، برایەکی لە خۆی گەورەتر دوکانی خەیاتی هەبووە لای ئەو بۆتە شاگرد ماوەی(٦-٧) ساڵ

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند شوکر خەیات، شاعیر غالب حەساری

بە تەواوی فێری پیشەی خەیاتی بووە، بۆ بژێوی ژیانی خۆی دوکانێکی خەیاتی سەربەخۆی کردۆتەوە، جلی کەوا و سەلتە و کەوا و چاکەت و ستارخانی و کۆیی و مهابادی دووریوە، هەتا جلی ئافرەتانیشی دووریوە، لە چەندین شار و شارۆچکەی کوردستان گەڕاوە و چەند ساڵێکیش لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان ژیاوە.

هونەرمەند شوکر خەیات، لەگەڵ دەنگبێژ ئەحمەد داودە دەستی بەکاری هونەری گۆرانی و مەقاماتی کوردی کردووە، بەگۆرانیی یار خەزال و سەوزە سەوزە و چەند گۆرانییەکی دیکە دەستی پێ کردووە و لە کەرکووک تۆماریان کردووە، ئیدی بەردەوام بووە، لە ساڵی ١٩٦٨ لەگەڵ ئەحمەد داودە و سەلاح داودە، دواتریش لەگەڵ گۆرانیبێژ حوسێن عەلی لە بۆنە و ئەگلەنجە و شەوچەرەکان ئامادە بووە، ئەو مەقامبێژێکی زۆر شارەزا بووە، لە دوای مامۆستا عەلی مەردان و ئەحمەدوڵڵای شەڵتاخ، شوکر خەیات(وارث- وارس)ی ئەوانە، لە مەقامەکانی(قەتار و ئەڵڵاوەیسی و خاوکەر و خورشیدی و ئای ئای(بەیات) و ڕەست و هیجراوی و حیجاز و نەهاوەند و سێگا و چوارگا و هەتا مەقامی(مخالف)ی بەغدادی وتووە کە زۆر گرانە هەموو مەقامبێژێک نەیتوانیوە خۆی لێبدات، زیاتر لە(١٠٠)

سیدیcd و کاسێتی تۆمارکراوی هەیە، (٧-٨) کۆنسێرتیشی ئەنجامداوە لەوانە کۆنسێرتێک لە هەولێر و(٣) کۆنسێرتی هەورامانی لە سلێمانی و(١) کۆنسێرتی لە خانەقین، بەشداریی لە (٣) فیستیڤاڵی مەقامات لەسەر ئاستی هەموو عێراق لە شاری کفری کردووە.

با بزانین هونەرمەندی مۆسیقا ژەن و ئاوازدانەر و گۆرانیبێژان و ڕۆشنبیرانی کورد، سەبارەت بە هونەرمەند شوکر خەیات چ دەڵێن:

هونەرمەندی گەورەی کورد ئەنوەر قەرەداغی دەڵێت:(گوێمان لە سۆزی گەرمیان دەبێت، گوێمان لە هەستی گەرمیان دەبێت، ئەمانەشی هەموو گوێمان لە سۆزی کوردایەتی دەبێت، ئەو دەنگە خۆشانەی کە لەو ناوەوە دەرکەوتن بوونە مامۆستایەک و ڕێپیشاندەر بۆ نەوەی داهاتوومان، بۆ ئەوەی ئەو کەلتوورە جوانانەمان پێبناسێنن، لەناو ئەوانەی کە ڕەنجیان داوە ئەوەی سەرنجی منیان ڕاکێشا بە تایبەتی دوای ڕاپەڕینە مەزنەکەی کوردستان، هونەرمەندێکم ناسی شوکر خەیات، کە دەنگێکی جوانی هەبوو بە ڕاستی من موجامەلەی ناکەم، ئەو کەلتووری ناوچەکەی جوان لە بەرە و شارەزای کەلتووری گەرمیانە، چەند مەقامێکی بۆ وتین لەوانە(مەقامی ئەڵلاوەیسی، خاوکەر، ئای ئای، هیجراوی،) کت و مت ئەو مەقامانەی ووت کە لە گەرمیان بەربڵاون).

لە لای ڕاستەوە هونەرمەندێکی موزیکژەن ، هونەرمەند شوکر فەتاح

هونەرمەند شوکر خەیات و هاوژینی و نەوەکانی

بەڕێز فاروق کوڕی هونەرمەند شوکر خەیات

هونەرمەندی مۆسیقاژەن و ئاوازدانەری ناسراوی کورد وریا ئەحمەد دەڵێت:(خاوەنی دەنگێکی دەگمەنە لەناو کورد، سەردەمی ڕژێمی بەعس بوو زۆر زەحمەت بوو لە کەرکووکەوە بڕۆین، لە کۆیەوە چووین بۆ دوکان لەوێشەوە بۆ دەربەندی بازیان و دواتر بۆ چەمچەماڵ، لەوێ میوانی پیاوێک بووین بە ناوی(محێدین)، یەکەم جار مام شوکر خەیاتم لەوێ ناسی، ئەو زۆر گەنج بوو، بانگیان کرد زۆر سەرسام بووم بە

دەنگی، دەنگی بە کاسێت هەر لام ماوە و هەڵمگرتووە).

هونەرمەندی مۆسیقاژەن چالاک سدیق دەڵێت:(لە سەرەتای ژیانی هونەریدا کەوتۆتە ژێر کاریگەریی هونەرمەندی گەورە عەلی مەردان، پاشان لە ڕێگای قەوان و کاسێت فێری مەقامات بووە، ئەستێرەیەکی پڕشنگدارە لە ئاسمانی هەر چوار پارچەی کوردستان، شارەزای مەقامە ڕەسەنەکانی کوردی، قەتار و ئەڵلاوەیسی، خاوکەر، خورشیدی بوو، جوانتری دەکردن بە وشەسازی و وشەکاری و بەئەدائە جوانەکەی).

هونەرمەندی گۆرانیبێژ حەمە ڕەئووف کەرکووکی دەڵێت:(شوکر خەیات یەکێکە لە هونەرمەندە باش و بوێرەکانی ناوچەی گەرمیان، کە باس لە هونەرمەندان عەلی مەردان، سەلاح داودە، حوسێن عەلی، حەسەن گەرمیانی دەکرێت، دەبێت باسی هونەرمەند شوکر خەیات بکرێت کە خزمەتێکی زۆر گەورەی بە هونەری گەرمیان کردووە، ئەو کاتەی ئەو گۆرانی دەڵێت، هەست دەکەم نەوعییەت و ئەجوائی دەنگی، دەنگی گەرمیانە، یا خود

شوکر خەیات بە جاحێڵی

دەتوانم بڵێم تەپ و تۆزی گەرمیان بەقوڕگییەوە دیارە).

بەڕێز فاروق شوکر خەیات، کە کوڕی هونەرمەند شوکر خەیاتە دەڵێت:(باوکم زۆر ڕووخۆش و قسە خۆش بوو، زۆریش کورد و کوردستانی خۆشدەویست، ئێمەشی جوان پەروەردە کردووە و ئەم پێشە خەیاتییە جوانەشی بۆ ئێمە بەجێهێشتووە).

هونەرمەند شوکر خەیات، خودی خۆشی دەڵێت:(من خاک و وڵاتم بەلا ئەوەندە پیرۆزە... ئەو عەلەمەی کوردستان لە لای من بەس خوا نەبێت، عەلەمی کوردستانم لا ئەوەند پیرۆزە).

ئەو هاوسەرگیری کردبوو، خاوەنی سێ کوڕ و پێنج کچە خوا تەمەن درێژیان بکات.

هونەرمەند شوکر خەیات، ماوەی(١١) ڕۆژ لە نەخۆشخانەیەکی شاری هەولێر چارەسەری وەردەگرت، بەڵام لەڕۆژی ١٨ - ٨ - ٢٠٢٣ کۆچی دوایی کرد، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت، گڵکۆی پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

شاعیر غالیب حەساری بەم پارچە شیعرە ستایشی هونەرمەند شوکر خەیاتی کردووە:

لە گۆڕیش هەر شکۆمانی
بە کۆستت خێر نەدیوتربووم
بە دوا کۆچت هەتیوتربووم

وێنەی گوندی قەڵغانلو

بەرهەمەکانی هونەرمەند شوکر خەیات

ڕێزلێنانەکانی

به ڕۆیشتنت بێ کەستربووم
له ژین زیاتر وەڕەس تربووم
گەروی وشکم وشک تربوو
دیدەم پڕ له ئەشک تربوو

–

دەنگێکی نەمرو ڕەسەنی
له لای خەڵک و خواش پەسەنی
به لاوک و مەقام و بەسته
بەو لەرەو دەنگه پڕ هەسته
زمان و فەرهەنگت پاراست
هونەرمەندێ بووی مەردو ڕاست

به دۆست و دوژمنت سەلمان
تا بووی بە ناسنامەی گەلمان
نوێنەری دڵسۆزی کورد بووی
لە گەرمیانا تۆ هەڵگورد بووی
زامی دڵی پڕ سۆمانی
لە گۆڕیش هەر شکۆمانی

ڕەوانی شاد ناچیٚ لە یاد

سەرچاوەکان:
١ – کوردیپیدیا.
٢ – ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی ESTA، نووسینێکی نووسەر ئەڤین نەوزاد، لە ١٥- ٨- ٢٠٢٣.
٣- – RUDAW، فلمێکی دوکیومێنتاری بە ناوی(بەڵگە فلیم شوکر خەیات دەنگێک لە گەرمیانەوە).
٤ – ماڵپەڕی KURDISTAN ٢٤، فلمێکی دوکیومێنتاری لە ٢٨ – ٤ – ٢٠٢١.
٥- – KURDMAX MUSIC، فلمێکی دوکیومێنتاری.
٦ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

کەریم دیار

هونەرمەندی خۆشنووس و نەخش و نیگارکێش و دیزایینەر و ئەدەبدۆست، ڕەوانشاد کەریم دیار...

ناوی تەواوی(عەبدولکەریم سەید ئەحمەد عەبدولڕەزاق)ە، لە ناو شاری هەولێر و کوردستان بە کەریم دیار ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٢ لە گوندی(کێشکە)ی سەر بە پارێزگای هەولێر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە شاری هەولێر تەواوکردووە.

خۆشنووس و نیگارکێش کەریم دیار هونەرمەندێکی خۆڕسکە هیچ ئەکادیمیا و پەیمانگایەکی هونەری تەواو نەکردووە، هونەری خۆشنووسی و نیگارکێشان لە منداڵییەوە لە ناو ناخیدا هەبووە، ئەو خۆی ئەکادیمیا و پەیمانگای خۆی بووە، لە ساڵی ١٩٥٣ دەستی بە خۆشنووسی و نیگارکێشان کردووە، سەرەتا بە وێنەکێشانی فلیمە سینەماییەکان دەستی پێکردووە، لە ساڵی ١٩٦١ بووەتە سەرباز لە سوپای عێراق لە بەغدا بەردەوام بووە لە خۆشنووسین و نیگارکێشان، چەندین پیشانگای لەو سەردەمدا کردۆتەوە، لە ساڵی ١٩٦٦ نووسینگەیەکی خۆشنووسی و نیگارکێشانی بەناوی(کەریم دیار) لە هەولێر کردۆتەوە، خۆشنووس و نیگارکێشانی گەنج و ئەدەب و هونەر دۆستان بە بەردەوامی سەردانی دوکانەکەیان کردووە، لە ساڵی

لەلای ڕاستەوە: خۆشنووس و نیگارکێش کەریم دیار، شاعیری گەورەی کورد عەبدوڵڵا پەشێو

١٩٧٤ وەکو سەرپەشتیاری نەخش دانانی مافوور لە کارگەی مافووری هەولێر دەستبەکار بووە، بەشداریی پێشبڕکێی نەخشدانانی مافووری لە وڵاتی مەغریب کردووە و پلەی یەکەمی پێ بەخشراوە، لەساڵی ١٩٧٥-١٩٨٣ لە تەنیشت باڵەخانەی پارێزگای هەولێر نووسینگەیەکی کردبووەوە، هەموو کارە هونەرییەکانی خۆشەویستیی نیشتمانیان پێوە دیارە، ئەو نەخش و نیگاری(قەڵا، منارە)ی کردووە ئافرەتانی کوردیش لە هەولێر لەسەر مافوور بە دەست چنیویانە.

چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە لەوانە:

- بەشداریی زۆربەی پێشانگای ساڵانەی قوتابخانەکانی لە شاری هەولێر کردووە.
- زیاتر لە(٣٠) ساڵ دیزایینی بەرگی سەدان کتێبی کردووە.
- ئەدەبدۆستیش بووە، زیاتر لە(٥٠٠) شیعر و پەند و قسەی نەستەقی کۆکردۆتەوە و هەندێکی بە دەست و پەنجە ڕەنگینەکانی نووسیوە.
- ئەندامی کۆمەڵەی خۆشنووسانی عێراقی و کوردستان بووە.

لە ١٠ - ٢ - ٢٠٢١ وەزارەتی ڕۆشنبیری و لاوانی هەرێمی کوردستان پیشانگایەکی شێوەکاریان بە ناوی(عەشقی سرووشت) بۆ هونەرمەند کەریم دیار لە گەلەری میدیا کردۆتەوە.

لە ڕۆژی ١٧ - ١ - ٢٠٢٣ بە ئامادەبوونی خانەوادەیەک و ژمارەیەکی بەرچاو لە هونەرمەند و ڕۆشنبیرانی شاری هەولێر لە مۆزەخانە و ئەرشیفی پەروەردەی هەولێر(مێزی یادەوەری بۆ خۆشنووس کەریم دیار) سازکراوە، کە خانەوادەکەی هەموو کەل و پەل و کەرستەکان و بەرهەمەکانی ئەو هونەرمەندەیان بەخشیوەتە مۆزەخانەکە بۆ ئەوەی بمێنن و بپارێزرێن بۆ نەوەکانمان.

هەر بە بۆنەی کردنەوەی ئەم یادەوەرییە، بەڕێز مامۆستا شێرزاد ڕەسوڵ بەرپرسی وێنە و دوکیۆمێنت لە مۆزەخانە و ئەرشیفی پەروەردەی هەولێر لە وتەیەکدا دەڵێت:(هەموو گۆشە جوانەکانی هەولێر لە قەڵا، منارە و شوێنە دێرینەکانی دیکەی نیگاری دەکێشا و خانمانیش دەیانکردە مافوور، دەستخۆشی لە بنەماڵەکەی دەکەم کە پاش(١٠)ساڵ لە کۆچکردنی هەموو کەل و پەل و کەرستەکانی ئەو هونەرمەندەیان پاراستووە و ئەمڕۆش

لە ڕاستەوە: هونەرمەند و نووسەر سالار کۆشار، خۆشنووس و نیگارکێش کەریم دیار

کاری هونەریی خۆشنووس و نیگارکێش کەریم دیار

بەڕێز شێرزاد ڕەسوڵ بەرپرسی وێنە و دوکیۆمێنت لە مۆزەخانە و ئەرشیفی پەروەردەی هەولێر

بەڕێز مامۆستا لێزان بەرزنجی برازای هونەرمەندی خۆشنووس کەریم دیار

پێشکەشی مۆزەخانە و ئەرشیفی پەروەردەی هەولێریان کرد).

هەروەها بەڕێز مامۆستا لێزان بەرزنجی کە برازای هونەرمەندی خۆشنووس کەریم دیارە، هەر بە بۆنەی سازکردنی مێزی بیرەوەری

بۆ ئەو هونەرمەندە دەڵێت:(ڕەوانشاد مامۆستا کەریم دیار لە سەرەتای شەستەکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە وێنەکێشان و نەخش و نیگار و خۆشنووسی و شیعر و بابەتی ڕۆشنفکری کردووە، ئەو بابەتانەی بە ڕاستی خولیای ئینسانی ئەکادیمی و پەیمانگانە، بەڵام ئەو لە ناخیدا هەبووە و خۆی ئەکادیمیا و پەیمانگای خۆی بووە، بابەتەکانی زۆرن زیاتر لە(٥٠٠) وشەی نەستەقی هەیە).

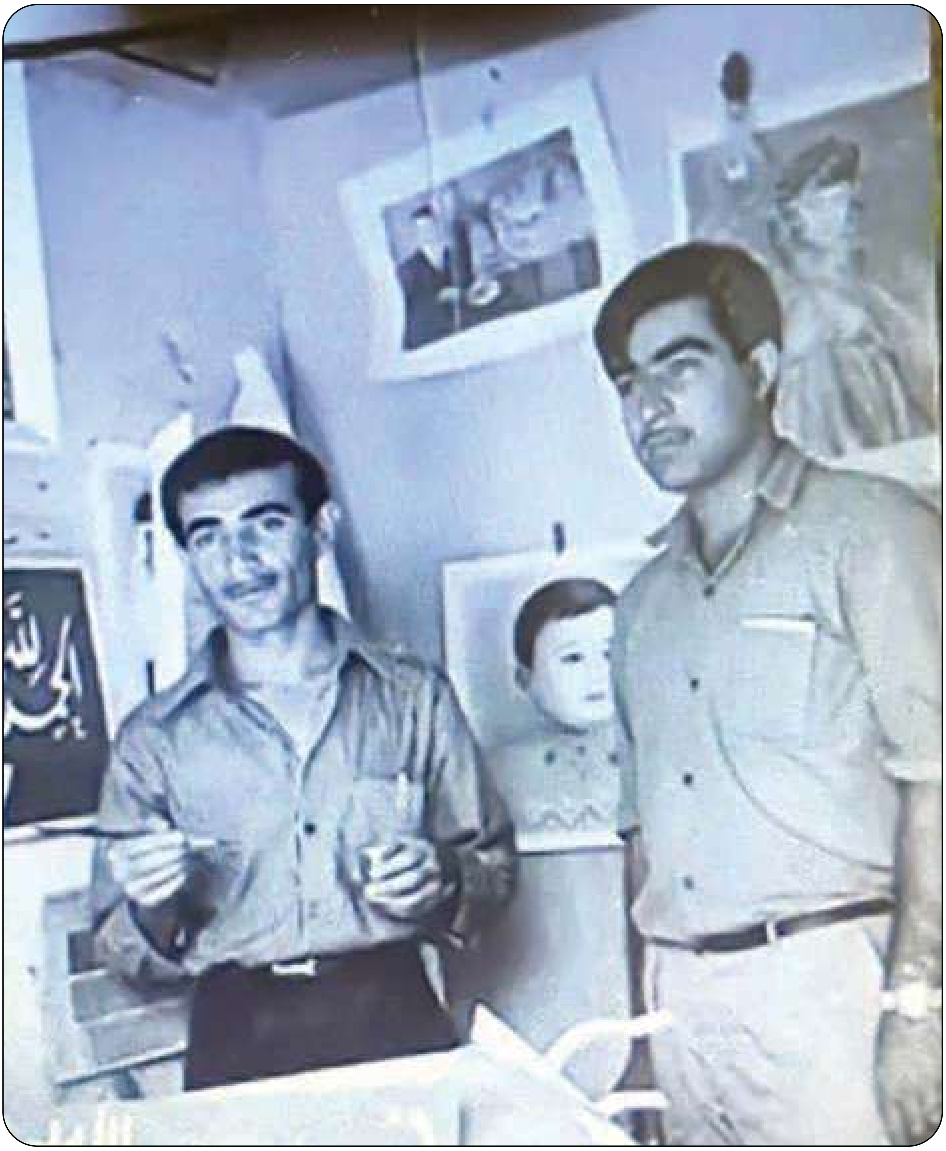

خۆشنووس و نیگارکێش کەریم دیار لە کارێکی هونەریدا

هونەرمەندی خۆشنووس و نیگارکێش کەریم دیار، لە ڕۆژی ٤ - ١ - ٢٠١٣ لە شاری هەولێر کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

کاری هونەریی خۆشنووس و نیگارکێش کەریم دیار

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی پارێزگای هەولێر، لە ١٧ - ١ - ٢٠٢٣.

٢ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی Baskurd، فلمێکی دوکیۆمێنتاری، لە ١٧ - ١ - ٢٠٢٣.

٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئیسماعیل هاجانی

شاعیر و چیرۆکنووس، شانۆنووس و ڕۆژنامەنووس، ئیسماعیل هاجانی...

ناوی تەواوی(ئیسماعیل سلێمان ئیسماعیل)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە ئیسماعیل هاجانی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٣ لە گوندی(ئاڤەتەحلیٚ)ی سەر بە قەزای(سێمێل)ی پارێزگای دهۆک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، ساڵی ١٩٧١ چووەتە بەر خوێندنی سەرەتایی لە قوابخانەی(١١ ئادار) لە سێمێل، قۆناغی ناوەندی و ئامادەیی لە ئامادەیی سێمێل تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٢ ئەو کاتەی قوتابیی پۆلی پێنجەمی ئامادەیی بووە، بە هۆی هەڵوێستە سیاسییەکانی لە لایەن دائیرەی ئەمنی ڕژێمی بەعس بۆ ماوەی دوو هەفتە دەستگیر کراوە، پاش ئازادبوونی ساڵی ١٩٨٤ لە بەشی زمان و ئەدەبی ئینگلیزی کۆلێژی پەروەردەی زانکۆی بەغدا وەرگیراوە، دیسان هەر بە هۆی هەڵوێستە سیاسییەکانی لە پۆلی دووەمی زانکۆ لە لایەن پۆلیس لێپرسینەوەی لە گەڵ کراوە و نەیتوانیوە درێژە بە خوێندن بدات و زانکۆ تەواو بکات.

لە دوای پرۆژەی ئازادکردنی عێراق و کوردستان ساڵی ٢٠٠٣، لە ساڵی ٢٠٠٤ جارێکی دیکە لە بەشی زمان و ئەدەبی ئینگلیزی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی دهۆک دەستی بە خوێندن کردۆتەوە و ساڵی ٢٠٠٧ بڕوانامەی

لە لای ڕاستیەوە: نە ناسراوە، شاعیر ئیسماعیل هاجانی، شاعیری ناسراوی کورد قوبادی جەلیزادە

بەکالۆریۆسی لە بەشی ئینگلیزی بە دەستهێناوە، لە ساڵی ٢٠١٥ لە زانکۆی(ئەرتگۆل) لە وڵاتی تورکیا دەستی بە خوێندن کردووە، لە ساڵی ٢٠١٨ بڕوانامەی ماستەری لە بەشی زمان و ئەدەبی کوردی وەرگرتووە، نامەی ماستەرەکەشی لەسەر ئەدەبی زیندانی بووە، لە ساڵی ٢٠٠٥ەوە، سەرۆکی فەرمانگەی ڕۆشنبیری و هونەرییە لە قەزای سێمێل، تا ئێستاش لە خزمەتکردن بەردەوامە.

شاعیر و چیرۆکنووس ئیسماعیل هاجانی وەکو شاعیر و چیرۆکنووس بە تایبەتی کورتە چیرۆک چەندین بەرهەمی پوخت و جوانی بە زمانی کوردی و عەرەبی نووسیوە کە ئەمانەن:

- کۆمەلا کورتە چیرۆکا ب ناڤێ شەڤا فریشتە ڕەڤین, ٢٠٠٦ێ ژ وەشانێن ئێکەتیا نڤیسەرێن کورد لقێ دهوک چاپخانا خانی.
- کۆمەلا کۆرتە چیرۆکان ب ناڤێ مەیدانا کوچکان، ٢٠٠٨ێ چاپکریە ل چاپخانا هەوار ل دهوکێ ژ وەشانێن ئێکەتیا نڤیسەرێن کورد لقێ دهوکێ.
- کۆمەلا کورتە چیرۆکان ب ناڤێ مەستیا سەرکەفتنێ ب تیپێن لاتینی ل ترکیا هاتیە چاپکرن ژ وەشانێن وەشانخانا ڕۆناهی ل دیاربەکر ل سالا ٢٠١١.

- کۆمەلا کورتە چیرۆکان ب ناڤێ پشیکێن ستەنبۆلێ ژی لەغەرن، ژ وەشانێن ئێکەتیا نڤیسەرێن کورد لقێ دهوک ل سالا ٢٠١٢ێ ل چاپخانا هەوار چاپکراوە.
- دەشتا دوبانێ، دیوانا هەلبەستڤانێ جانەمەرگ د گەل ژیاناماوی ئامادەکریە و چاپکریە ژ وەشانێن ئێکەتیا نڤیسەرن کورد تایێ لقێ دهوکێ ل سالا ٢٠١١ێ.
- کۆمەلا کورتە چیرۆکان ب ناڤێ کفنێ پیرێ، ل چاپخانا هەوار ژوەشانێن ئێکەتیا نڤیسەرێن کورد لقێ دهوکێ چاپکریە ل سالا ٢٠١٢ێ.
- کۆمەلا کورتە چیرۆکان ب ناڤێ نالینا کەمانجێ ل سالا ٢٠١٩ێ ل چاپخانا هەوار ل دهوکێ چاپکریە.
- کۆمەلا کورتە چیرۆکان، ب ناڤێ دەمێ پشیک دبن پلنگ ل وەشانخانا هەوار چاپکریە ل سالا ٢٠٢٢ێ.
- کۆمەلا هەلبەستان ب ناڤێ ئاسکا جودی ل تەهران چاپکریە ل سالا ٢٠٢٣ێ.
- دەیان وتار و لێکۆڵینەوەی ئەدەبیی و ڕۆشنبیری لە ڕۆژنامە و

شاعیر ئیسماعیل هاجانی خەڵات پێشکەش بە نووسەرێکی ئافرەتی گەنج دەکات

گۆڤاره کوردیەکان لەوانە(هاوکاری، بزاف، عێراق، پەیمان، ئەڤرۆ، وار، چاڤدێر،کوردستانی نوێ، دەنگێ لالش، گۆڤارا بەیان، ڕۆشنبیری نوێ، کاروان، پەیڤ، تیرۆژ، سیپە، سویلاڤ. زاخۆ، دەلال، نویبوون و چەندانی دیکە) بڵاوکردۆتەوە.

چەند بەرهەمێکی وەرگێڕدراونەتە سەر زمانەکانی عەرەبی و فارسی و ئینگلیزی لەوانە:

- یومیات میت، نووسەر سامی الحاج وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی، لە سەر ئەرکی یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی هەولێر سالی ٢٠١٣ چاپکراوە.
- دادگاه، نووسەر عزیز نعمەتی وەریگێڕاوەتە سەر زمانی فارسی، لە تاران چاپکراوە.
- بنسیون الربوة العالیة، کۆمەڵە چیرۆکێکی هەڵبژاردەیە، نووسەر دکتور ماجد حیدر وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی، لەسەر ئەرکی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لە بەغدا، ساڵی ٢٠٢٢ چاپکراوە.
- چەندین بەرهەمی دیکەی لە چیرۆک و هەڵبەست وەرگێڕدراونەتە سەر

لە لای ڕاستەوە: خاتوو ئەڤین یوسف، شاعیر ئیسماعیل هاجانی، خاتوو ڕەوەند ساڵح

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر یاسری حەسەن، شاعیر موئەیەد تەیب، شاعیر ئیسماعیل هاجانی

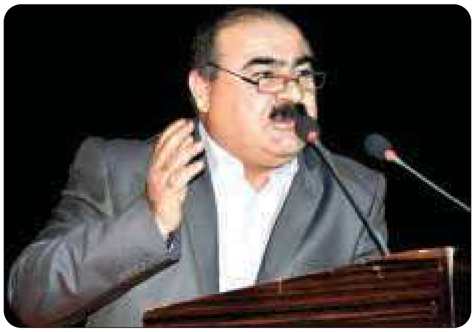

شاعیر ئیسماعیل هاجانی

زمانی ئینگلیزی لە لایەن نووسەران (شەمال ئاکرەیی، هودا محەمەد سالّح، لوقمان ئەسیها، دکتۆر ئەمین عەبدولقادر) لە کتێب و گۆڤارە کوردی و بیانییەکان بڵاوکراونەتەوە..

ئەم شانۆگەرییانەشی نووسیوە:

- شانووگەریا ڕۆژانێن مریەکێ هاتیە نمایشکرن ژلایێ تیپا شاریاڤە و دەرهێنانا جعفر سمو.
- شانووگەریا مەم عەباسی ژ لایێ قوتابیێن کۆلیژا ئاداپێ و پەروەردێ بەشێ زمانێ ئنگلیزی ژ دەرهێنانا ماموستا هدی محمد صالح.

- شانووگەریا ئیمزا کەسک هاتیە نمایشکرن ژ لایێ تیپا ئاکرێ و دەرهێنانا قەلەندەر.

چەندین بەرهەمی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ.

شاعیر و نووسەر و ئیسماعیل هاجانی، چەندین چالاکیی ڕۆژنامەگەری و کاری میدیایی و ڕێکخراوەیی دیکەی نواندووە لەوانە:

- یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی تیپی بەرخودان بۆ زارۆکان لە سێمێل کە چەندین بەرهەمیان بۆ ڕادیۆ و تەلەفزیۆنی دهۆک تۆمارکردووە.
- یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی تیپی ڕۆژ بۆ زارۆکان، کە چەندین بەرهەم و گۆرانی و ئۆپەرێتیان بۆ کوردستان تیڤی تۆمارکردووە.
- نووسینی فلمی سەمیان کە فلمێکی درێژە لە فیستڤاڵی فلیمی دهوک گەڕی دووەم، وەکو دەستپێکی فیستیڤاڵەکە بەشداری پێکراوە.
- ئەندامی دەستەی نووسینی کۆڤاری تیرۆژ بووە.
- ماوەیەک سەرنووسەری کۆڤاری دووبان بووە.
- خاوەن ئیمتیازی گۆڤاری ئەلکترای تایبەت بە هونەری شانوویی بووە.

بەڕێز ئاوات ئەمین بەڕێوەبەری دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی لە بەغدا خەڵات پێشکەش بە شاعیر ئیسماعیل هاجانی دەکات

بەرهەمەکانی شاعیر ئیسماعیل هاجانی

- لە ساڵی ١٩٩١ وەکو چالاکوانێک لە ڕێکخراوە جەماوەرییەکان کاریکردووە و لە دامەزراندنی بنکەی ڕۆشنبیری و هونەریی سێمێل بەشدار بووە.
- لە ساڵی ١٩٩١ بەشداریی کۆنگرەی(ڕاپەڕین)ی یەکێتیی نووسەرانی کوردی لە شەقڵاوە کردووە.
- ساڵی ٢٠٠٠ وەکو ئەندامی ئەنجومەنی شارەوانیی سێمێل هەڵبژێردراوە.
- لە ساڵی ٢٠٠٧ەوە، وەکو ئەندامی دەستەی کارگێڕیی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆک دەستبەکار بووە، لە ساڵی ٢٠١٢ بۆ جاری دووەمیش هەڵبژێرداوەتەوە.

بۆ شاعیر و چیرۆکنووس و شانۆنووس ئیسماعیل هاجانی هەر سەرکەوتوو وبەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و چیرۆکنووس ئیسماعیل هاجانی، شاعیر و نووسەر شەماڵ ئاکرەیی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

شەفیقە عەلی حوسێن

دکتۆر کوردستان موکریانی ناز ناوی(لەیلان)ی پێ بەخشیوە، شاعیر و نووسەر و مێژوونووس و میدیاکار، خاتوو شەفیقە عەلی حوسێن....

ناوی تەواوی(شەفیقە عەلی حوسێن عەبدوڵڵا کەرکووکی زادە)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە(لەیلان)ناسراوە، لە ساڵی ١٩٣٨ لە بنەماڵەیەکی دیار و ناسراوی شاری سلێمانی لە دایکبووە، باپیرە گەورەیان لەگەڵ دروستکردنی شاری سلێمانی لە چوارتاوە هاتۆتە سلێمانی، پیشەی(جۆلا)یی بووە، هیچ کەسێک لە بنەماڵەکەیان لە شاری کەرکووک لە دایک نەبووە، بنەماڵەکەیان بەشی زۆری(سکەکانیان مێینە بووە) لەسەر دوعای نەنکی گەورەیان لە مەزاری باباگوڕگوڕ، حاجی عەبدوڵڵای باپیریان لە دایکبووە بە عەبدوڵڵا کەرکووکی زادە ناسراوە، دایکی شەفیقە خان ناوی(سەدیقە) بووە، کچی عەلی بەگی قادر بەگ بووە.

هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە شاری سلێمانی تەواو کردووە، لە نیوەی یەکەمی شەستەکانی سەدەی ڕابردوو بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە کۆلێژی(الإدارة و الإقتصاد- کارگێڕی و ئابووری) لە زانکۆی بەغدا وەرگرتووە و لە کارگەی جگەرەی سلێمانی دامەزراوە، دواتر گواستراوەتەوە بۆ میلاکی وەزارەتی وزە و پیشەسازی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر شەفیقە عەلی حوسێن، نەناسراوە

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار سامان حەمە غەریب، شاعیر لەیلان

هەر لە سلێمانی، لە خزمەتکردن بەردەوام بووە ، ئەو کاتەی فەرمانبەر بووە لەو وەزارەتە، توێژینەوەیەکی زانستی لە سەر هەموو کارگەکانی عێراق پێشکەش کردووە، ئەم توێژینەوەیە ناردراوە بۆ وەزارەتی خوێندنی باڵاو زانکۆکانی بەغدا و موسڵ و سلێمانی، بە هۆی ئەمەوە کراوەتە(خبیر-شارەزا) هەر لە وەزارەتی پیشەسازی، دواتریش وەزارەتی کارەبا، ئەرکەکانی خۆی زۆر بە باشی جێبەجێ کردووە تا خانەنشینبوونی.

شاعیر و مێژوونووس، شەفیقە خانم ئەو کاتەی قوتابیی پۆلی چوارەمی

دواناوەندی بووە، هەر لە قوتابخەنەکەیان دانەیەک گۆڤاری(هەتاو)ی ڕەوانشاد مامۆستا گیوی موکریانی کە لە هەولێر دەری دەکرد دەخوێنێتەوە، دیارە کاریگەریی لێ دەکات و حەزی دەچێتە سەر ئەدەب و زمان و ڕۆشنبیریی کوردی، دەست دەکات بە نووسینی شیعر، پارچە شیعرێکی بچکۆلانە و منداڵانەی بە کێش و سەروا نووسیوە و نامەیەکیشی بۆ مامۆستا گیوی موکریانی ناردوە بۆ ئەوەی بۆی بڵاوبکاتەوە، بۆیە یەکەم بەرهەمی ئەو،

بەخۆی و منداڵەکانی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر شەفیقە عەلی حوسێن، نەناسراوە، نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید حەمە کەریم جاف، نووسەر و چیرۆکنووس مستەفاساڵح کەریم، نەناسراوە

ئـەو پارچـە شـیعرەیە کـە بەناوی(کوردسـتان)بووە، بـە نـاوی خـۆی شـەفیقە عەلـی لـە گۆڤـاری هەتـاو بـۆی بڵاوکراوەتـەوە، دواتـر کـە دکتـۆر کوردسـتان موکریانـی لـە زانکـۆی سـلێمانی مامۆسـتا بـووە، شـەفیقە خـان دۆسـتایەتی و ئاشـنایەتی لـە گەڵـدا پەیـدا کـردووە، دکتـۆر کوردسـتانیش نـاز ناوی(لەیـلان) ی پـێ بەخشـیوە، ئـەو شـیعرەکانی بەشـی زۆری بـۆ خۆشەویسـتیی گـەل و نیشـتمان و خاکـی هەمـوو کوردسـتان بـووە، لـە یـادی نەمـران، مـەدح و ستایشـی شـاعیر و نووسـەر و ناودارەکانـی کـوردی کـردووە، دواتـر ڕووی لـە نووسـینی مێـژوو و جوگرافیـا و شـوێنەوارەکانی شـار و شـارۆچکەکانی هەمـوو کوردسـتان کـردووە، لـەم بوارانەدا(٨)کتێبـی لەسـەر ئەرکـی خـۆی چـاپ کـردووە و بڵاوکردۆتـەوە کـە ئەمانـەن:

- گـوڵ گەشـتێک، کـە گەشـتێکە بـە ناوچەکانـی هەمـوو کوردسـتان، کـە باسـی حـەوت شـاری کوردسـتان دەکات هـەر لـە مێـژووی دروسـتبوونیان تـا کاتـی نووسـینەکە، باسـی مێـژوو و جوگرافیـا و شـوێنەوارەکانی تێـدا کـردووە، لـە سـاڵی ١٩٨٤ لـە چاپخانـەی سـەرکەوتن لـە سـلێمانی چاپکـراوە.
- کتێبـی دوو شـانۆنامە لـە مێـژووی کـوردەوە، کـە مامۆسـتای هونەرمەنـد ئەحمـەد سـالار پێشـەکی بـۆ نووسـیوە سـاڵی ١٩٨٥ چاپکـراوە، یەکێکیـان بـە

دکتۆر کاسۆ چالاك، کوڕی شاعیر شەفیقە عەلی حوسێن

هەر بە خۆی لەکاتی وتار خوێندنەوە

هەر بە خۆی لەکاتی خەڵاتکردنی

ناوی(کەیخان) کە باس لە فەقێ ئەحمەدی دارەشمانە دەکات کە نەوەی بابانییەکان لە ئەوەوە هاتوون، دووەمیان باسی ئاوڕەحمان پاشای بابان و حەمە ئاغای دەربەند فەقەرە دەکات، هەردوو شانۆگاری، کاتی خۆی بۆ ماوەی یەک مانگ لە سلێمانی و یەک مانگیش لە هەولێر نمایشکراون.

- گەرووی بازیان، کۆمەڵە شیعرە، ساڵی ١٩٨٧ چاپکراوە.
- گەلی زاخۆ، کۆمەڵە شیعر، کە(٣٠) پارچە شیعر لە خۆ دەگرێت، ڕەوانشاد نووسەر ئومێد ئاشنا دیزایینی بۆ کردووە، ساڵی ١٩٩٧ چاپکراوە.
- دەرتەنگی هەلواتەوە، کۆمەڵە شیعر.

چوار بەرگ کتێبی مێژوو، بە ناوی قەڵا دێرینەکانی کوردستان، کە(١٨٠٠) لاپەڕەیە، توێژینەوە و لێکۆڵینەوەیەکی ئەکادیمی و زانستییە دەربارەی مێژوو و جوگرافیا و شوێنەوارییە.

- بەرگی یەکەم بەناوی قەڵادێرینەکانی کوردستان ساڵی ٢٠٠٩ بڵاوکراوەتەوە.
- بەرگی دووەم بە ناوی قەڵاکانی کوردستان کە(٥٦) قەڵای باکووری کوردستانی لە خۆگرتووە ساڵی ٢٠٠٩ چاپکراوە و بڵاوکراوەتەوە.
- بەرگی سێیەم قەڵاکانی کوردستان(٢٠٩)قەڵای باکووری کوردستان لە

خۆگرتـووە، سـاڵی ٢٠١٠ چاپکـراوە و بڵاوکراوەتـەوە.
- بەرگـی چـوارەم قەڵاکانـی کوردسـتان، کـە(٩٠) قـەڵا لـە باشـووری کوردسـتان و (٩٤) قـەڵاش لـە ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتانی لـە خـۆ گرتـووە، سـاڵی ٢٠١٠ بڵاوکراوەتـەوە، هـەر هەمـوو بەرگەکانـی لـە سـەر ئەرکـی خـۆی چاپکـردووە و بڵاوکردۆتـەوە.
- زمانەکانی عەرەبی و ئینگلیزی و ئەڵمانی دەزانێت، بەشی زۆری شیعرەکانی شـیعری بەرگری(مقاومـە)ن، سـەرەڕای شـیعرە نیشـتمانپەروەری و نەتەوایەتییەکانـی.

شاعیر و مێژوونـووس شـەفیقە خان(لەیلان) وەکو ڕۆژنامەنووس و میدیاکار چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە لەوانە:
- ماوەیـەک گۆشـەیەکی تایبەتـی بەمێژووی ژنـە ناودارەکانی کـورد هەبووە، بـە زنجیـرە لـە ڕۆژنامەی(ڕێوان)بڵاوی کردۆتـەوە.
- پـاش ڕاپەڕینـی سـاڵی ١٩٩١ چەندیـن بەرنامـەی ڕادیۆیـی و تەلەفزیۆنـی لـە ڕادیـۆ و تەلەفزیۆنـە کوردییـەکان ئامـادە و پێشـکەش کـردووە لەوانـە: بەرنامەی(کـوردو کوردسـتان، ئاسـۆی کـورد، بەرنامـەی منداڵان بـۆ

خاتوو شەفیقە عەلی حوسێن لە سەردانێکیدا بۆ قەڵای هەولێر

ڕادیـۆی دەنگـی کـورد و چەندانـی دیکـەش).
ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی سلێمانییە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.
- لـە کۆتایـی پەنجـاکان و سـەرەتای شەسـتەکانی سـەدەی ڕابـردوو، ئـەو کاتـەی قوتابـی بـووە لـە زانکـۆی بەغـدا، بەشـداریی بەشـی زۆری کۆڕوکۆبوونـەوە ئەدەبـی و ڕۆشـنبیرییەکانی یانـەی (سـەرکەوتن)ی کـوردی لـە بەغـدا کـردووە، هەروەهـا دواتریـش هـەر بـەردەوام بـووە لـە بەشـداربوون لـە کـۆڕ و سـیمیناره ئەدەبییەکانـی شـارەکانی سـلێمانی و هەولێـر و شـارەکانی دیکـەی کوردسـتان.
هاوسەرگیریی کردووە و خاوەنی دوو کوڕ و یەک کچە بە ناوەکانی(کاسۆ، ڕەزێ، برزۆ) خوا تەمەن درێژیان بکات.
سـەبارەت بـە شـاعیر و مێژوونـووس شـەفیقە خانـم، ڕەوانشـاد پرۆفیسـۆر دکتـۆر عیزەدیـن مسـتەفا ڕەسـوڵ دەڵێت:(یەکـەم جـار مـن سـاڵی ١٩٥٨ لـە یانـەی سـەرکەوتنی کـوردان لـە بەغـدا کـە لێژنەیەکـی قوتابیانمـان هەبـوو، لـە کۆڕێکدا کـە کچـە کوردەکانـی کۆلێژەکانـی زانکۆی بەغـدا ئامادە دەبوون، لەوێ ناسـیم، ئـەو زۆر چـالاک بـوو، دەسـتی بـە شـیعر نووسـین کـرد و دیوانیشـی لـە چاپـدا، بـەڵام نازانـم بـۆ وازی لـە شـیعر نووسـین هێنـا و ڕووی لـە نووسـینی مێژووی قەڵاکانـی کوردسـتان کـرد، تێکڕا بەرهەمەکانـی زۆر بەنرخـن، چونکـە ئـەو گـەڕاوە و سـووڕاوە و خـۆی بەشـی زۆری شـوێنەوارەکانی بینیـوە و لـە خەڵکـی ناوچەکانـی پرسـیوە و ئینجـا نووسـیویەتی، بەڕاسـتی پسـپۆڕیکی شـارەزایە بـۆ سـاغکردنەوەی شـوێنەوار و قەڵاکانـی کوردسـتان).
دکتـۆر کاسـۆ کـە کـوڕی گـەورەی لەیـلان خانـە دەڵێت:(سـەرەتای ژیانـی لەیـلان خـان، وەکـو بـاس دەکـەن نۆبـەرەی نەنکـی بـووە، زۆر بەنـاز و عیشـوە پـەروەردە کـراوە، شەخسـییەتێکی بـە هێـز و بـە توانـای هەیـە، زۆر موسـیڕ بـووە لەسـەر خوێنـدن هـەر چەنـدە باوکـی نـاڕازی بـووە، زۆریـش زیـرەک و لێهاتـوو بـووە، ئـەو کاتـەی فەرمانبـەر بـووە، بەشـی زۆری وەفدەکانـی هاتوونەتـەوە وەزارەتـی پیشەسـازی و کارەبـا ئـەو تەرجومـەی بـۆ کـردوون زۆر جدیـش بـووە لـە کارەکانـی، زۆریـش کوردسـتان و خاکـی کوردسـتان و

هەمــوو کوردســتانی خوشــدەوێت).

ڕۆژنامەنــووس و میدیــاکار خاتــوو هانــا شــوان دەربــارەی ئــەو دەڵێت:(بەداخــەوە ئێمــە لــە کارکرنــدا ئەزموونێکی کورتمــان بەیەکــەوە هەبــوو، بــەڵام ئەزموونێکــی تێروتەســەلی ڕۆشــنبیریمان هەبــوو بــە تایبەتــی لــە بــواری مێــژووی ژنانــەوە، ئــەو گۆشــەیەکی هەبــوو کــە تایبــەت بــوو بــەو ژنانــەی لــە مێژوو ڕۆڵ و نەخشــی خۆیــان هەبووە، گۆشەکەشــی زۆر موتابیعــی هەبــوو، چونکە باسی لە کۆمەڵێک ژن دەکرد لەوانەی کە ئێمەمانــان هــەر ناویشــمان نەبیســتبوون، بۆیــە نووســینەکانی یەکێــک بــوو لــەو خاڵانــەی کــە ڕۆژنامەکــەی ئێمــە ڕەنگــی پێدابــووەوە، لــە ڕۆژنامەی(ڕێــوان) بــە بەردەوامــی نووســینی هەبــوو، ئەزموونێکــی باشیشــی لــە بــواری ئامــادە و پێشکەشــکردنی بەرنامــەی ڕادیۆیــی و تەلەفزیۆنــی هەبــوو).

بــۆ شــاعیر و مێژوونــووس خاتــوو شــەفیق عەلــی حوســێن(لەیلان) هــەر تەمــەن درێــژ و ســاغ و ســەلامەت بیــت بــۆ خزمەتــی زمــان و ئــەدەب و مێــژووی کــوردی

سەرچاوەکان:

١ - فلمێکــی دوکیومێنتــاری لــە کەناڵــی گەلــی کوردســتان، چاوپێکەوتــن لــە گەڵ شــاعیر و مێژوونووس خاتوو شــەفیقە عەلی حوســێن، کە میدیــاکار بەڕێــز ســامان حەمــە غەریــب ئامــادە و پێشکەشــی کــردووە.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

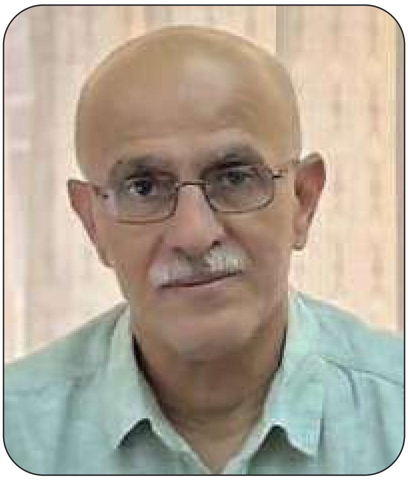

بەندی عەلی

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، مامۆستا بەندی عەلی ...

شاعیر بەندی عەلی لە ساڵی ١٩٦٣ لە گەڕەکی(مەڵکەندی)ی شاری سلێمانی لە دایکبووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٦ کۆلێژی کشتوکاڵی لە(اسکي كلك- کەڵەکی یاسین ئاغا)ی زانکۆی سەلاحەدین لە هەولێر بەسەرکەوتوویی تەواوکردووە، لەبەر بارودۆخی ئەوسای عێراق و شەڕی عێراق و ئێران ماوەیەک چۆتە شاخ، پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ هاتۆتەوە و لە ساڵی ١٩٩٣ وەکو ئەندازیاری کشتوکاڵی لە کۆلێژی زانستییە کشتوکاڵییەکانی زانکۆی سلێمانی دەستبەکاربووە تا ئێستاش لە خزمەتکردن بەردەوامە.

شاعیر بەندی عەلی، هەر لە منداڵییەوە حەزی لە خوێندنەوەی شیعر و ئەدەب و زمانی کوردی بووە، بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی کوردی و عەرەبی دەستی پێ کردووە، دواتریش شیعر و شاکارە جیهانییە وەرگێڕدراوەکانی خوێندۆتەوە، پاشخانێکی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی پوختی پەیدا کردووە، لە کۆتایی حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو گڕوگاڵی شیعر نووسینی کردووە، لە سەرەتای هەشتاکانیش دەستی

له لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد قوبادی جەلیزادە، شاعیر بەندی عەلی

کردووە بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمە شیعرییەکانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(کاروان و بەیان)، ئیدی کەوتۆتە ناو دنیای شیعر نووسین و وەرگێڕانەوە، تا ئێستا(٨) دیوانی شیعری چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- دونیای گوڵالە سوورە، کۆمەڵە شیعر، سلێمانی ساڵی ١٩٩٤.
- عیشقی ئێمە، کۆمەڵە شیعر، سوید، ساڵی ١٩٩٧.
- عومری حەبیبەکەی من، کۆمەڵە شیعر، ئەڵمانیا، ساڵی ٢٠٠٢.
- پەرداخی تەمەن، کۆمەڵە شیعر، سلێمانی، ساڵی ٢٠١٢.
- پەرداخی تەمەن، کۆمەڵە شیعر، سلێمانی، ساڵی ٢٠١٤.
- لێرە بارانیش بێزارە، کۆمەڵە شیعر، سلێمانی، ساڵی ٢٠١٦.
- کتێبێکی بێ ناونیشان، کۆمەڵە شیعر، سلێمانی، ساڵی ٢٠١٨.
- ئەو ڕۆژانەی لە باڵی پەپوولە دەچن، سلێمانی، ٢٠٢٠.
- لە چاوەڕوانیا ڕوام، کۆمەڵە شیعر، سلێمانی، ساڵی ٢٠٢٣.

وەکو وەرگێڕانیش چەندین پارچە شیعری شاعیرانی دیکەی وەرگێڕاوەتە

سەر زمانەکانی فارسی و عەرەبی.

ئەو وەکو ڕۆژنامەنووسیش ماوەیەک خاوەنی ئیمتیازی گۆڤاری (ئەدەب و هونەر)ی کرێکاری بووە، دوای ڕاپەڕینیش وەکو نووسەر هاوکاریی گۆڤاری(هانا) ی لە سوید و بڵاوکراوەی (زایەلە)ی لە ئەڵمانیا کردووە.

- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردە- لقی سلێمانی.

بۆ شاعیر و وەرگێڕ بەندی عەلی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی.

وا دوو کۆپلە شیعری شاعیر بەندی عەلی- تان بۆ دەنووسمەوە:

١

زۆر ئاهی تر لەسینەمدا
پەنگ و مەنگن ..
ئەوانیش وەک زاری ئێوە
کڕو خامۆش و بێ دەنگن ..

لە لای ڕاستەوە: نووسەری گەورەی کورد شێرزاد حەسەن. شاعیر بەندی عەلی

دڵم ناهێڵێ بیاندەم
بە ڕووی کەسدا ..
لە داخی دەردی ناچاریم ،
نەک لەپای نیازو هەوەسدا ..
زۆر دەترسم ، هەر بەڕێکەوت
خوانەکردە گەر بێنەدەر ..
پەلکەزێڕینەی خەیاڵتان
بکەن بە دەروازەی سەقەر ..
شەوشاد ، ئەی خێڵی ڕاکشاو
لەسەر جێخەوی پڕ خاری
قەزاو قەدەر!

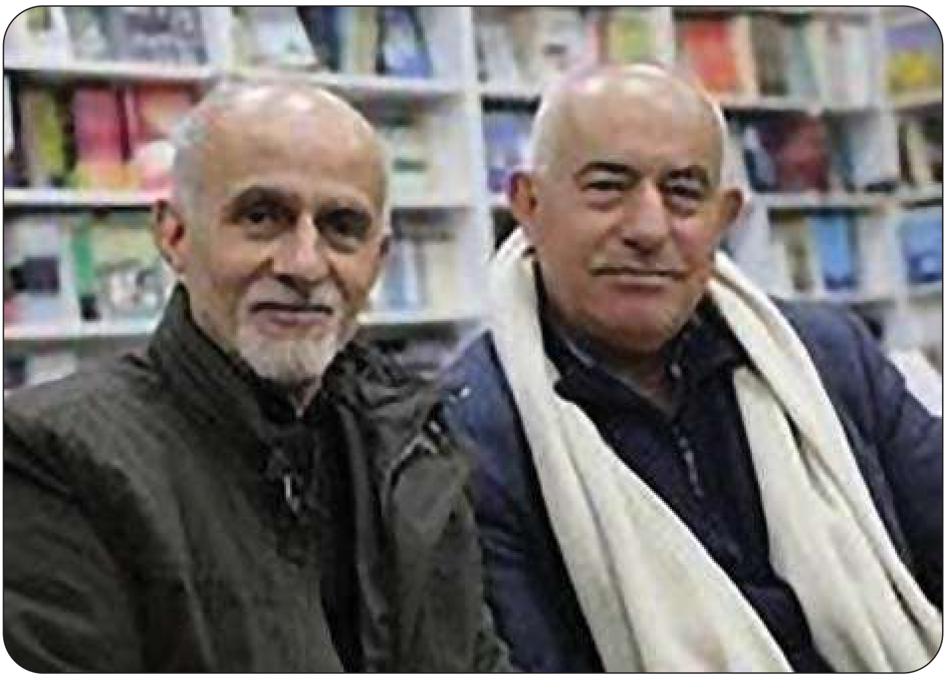

نەناسراوە، شاعیر بەندی عەلی

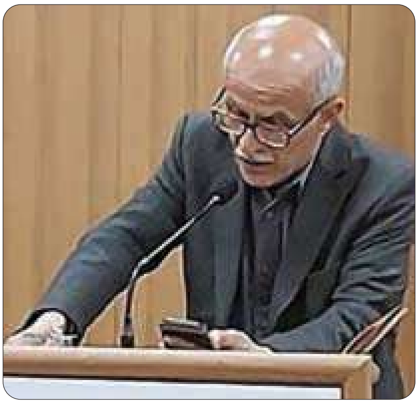
شاعیر بەندی عەلی

٢

هیچ ، لە جێگەی خۆی نەماوە !
نە گرێژەنەی دەرگای ژیـان ،
نە دەسکی پەنجەرەی ئومێد ،
نە ئەو بزمـارەشـی ، جاران
بـە دیـواری خـەیـاڵـەوە ،
پاڵتۆی خەمی ڕۆژانەمان
پیا هەڵدەواسی .. ئێواران !
(ڕۆژگارێکی سەیرە ، یاران)
هیچ ، تام و بۆی خۆی نەماوە !
نە ماچی کوڵمی گەشی نان ..
نە بەرامەی تامەزرۆیی

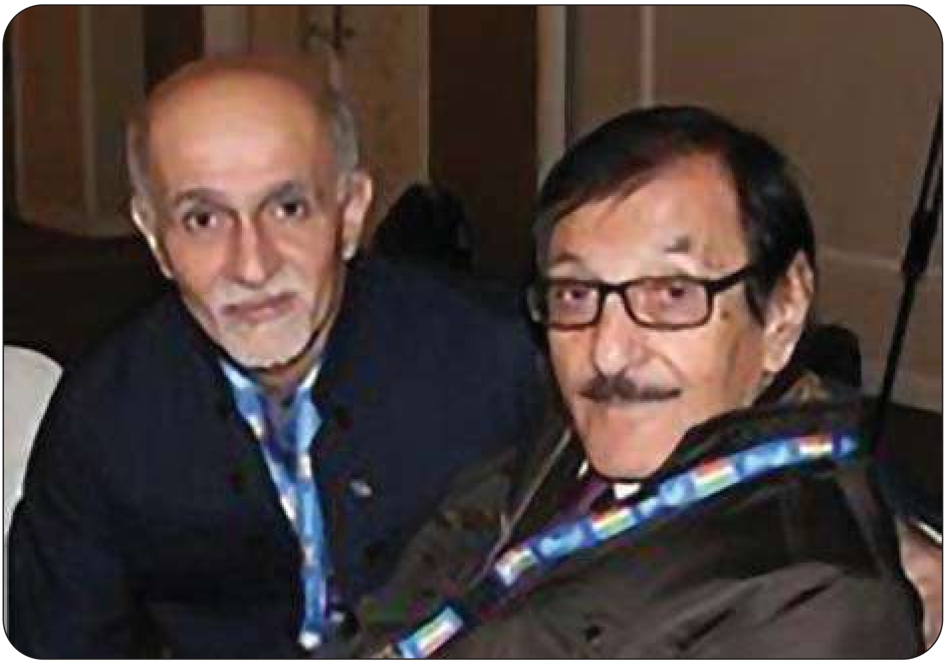
لە لای ڕاستەوە: چیرۆکنووس ڕەئووف بێگەرد، شاعیر بەندی عەلی

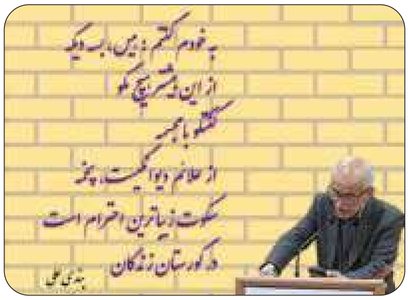

خاکی دوای یەکەمین باران ..
نە کسپەی زاری وشکی داخ
بۆ لەش و لاری ڕووتی ئاو ..
نە چریسکەی شالووری خۆر
کاتێ دێتە میوانیی چاو ..
نە قوڵپی قەهقەی قاقا،
نە پرمەی پەرکەمی گریان ..
هیچ ، تام و بۆی خۆی نەماوە !
(ڕۆژگارێکی سەیرە ، یاران)

سەرچاوەکان:

١ – کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر بەندی عەلی کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

عەلی جۆڵا

مامۆستای کۆلێژی هونەری زانکۆی سەلاحەدین بووە، هونەرمەندی شێوەکاری بە توانا و خاوەن ئەزموونێکی زۆر، مامۆستا عەلی جۆڵا ...

ناوی تەواوی(عەلی ئەحمەد عەبدوڵڵا)یە، لە ناوەندی هونەری و ڕۆشنبیری بە عەلی جۆڵا ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٠ لە شاری هەڵەبجە لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە ناو شاری سلێمانی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٦ ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی لە زانکۆی بەغدا تەواوکردووە، ماوەیەک مامۆستا بووە لە پەیمانگەی هونەر جوانەکانی و ماوەیەکیش مامۆستا لە کۆلێژی هونەری زانکۆی سەلاحەدین، ئێستا خانەنشینە و لە سلێمانی دەژیت.

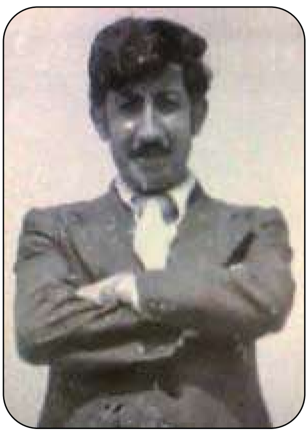

هونەرمەند عەلی جۆڵا
بە جاحێڵی

هونەرمەندی شێوەکار عەلی جۆڵا، هەر لە منداڵییەوە هونەر بە تایبەتی هونەری شێوەکاری لە ناخییدا هەبووە، ئەو زۆر خولیای ڕەسمکردن بووە، چونکە باوکی کاری جۆلایی کردووە هەموو کات ڕەنگیان لە بەردەستدا بووە، بۆیە

پەیکەری هونەرمەند عەلی جۆلا

هونەرمەند عەلی جۆلا و کوڕێک و کچێکی

پێش ئەوەی بچێتە قوتابخانەش ئەو ڕەسمی بۆ خۆی بۆ قوتابییە منداڵە دراوسێکانی کردووە، ئەوانیش بردوویانەتە قوتابخانە، سەرەتا وێنەی شاعیرانی وەکو(نالی، بێخود، پیرەمێرد)ی کێشاوە، لە قوتابخانە زۆر پێی سەرسام بووینە، مامۆستای ڕەسمیان لە قوتابخانە کە ناوی مامۆستا(عەلی) بووە، زۆر یارمەتی و هانی داوە بە تایبەتی لە لایەنی(تیۆری- نظري)

بۆ ئەوەی زیاتر بەهرە و تواناکانی خۆی پێش بخات، لە هەموو پیشانگاکانی قوتابخانە بەشدار بووە، لە ساڵی ١٩٦٢ کە لە ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی زانکۆی بەغدا وەرگیڕاوە، تەنها دوو پۆل هەبووە لەو ئەکادیمیایە، ئەو لە نێوان(٥٠) کەس کە تاقیکردنەوەیان پێکراوە تەنها(١٠) کەسیان وەرگرتووە، هونەرمەند عەلی جۆڵا یەکێک بووە لەو(١٠) کەسە، لە ساڵی ١٩٦٣ هێشتا قوتابی ئەکادیمیا بووە هاتۆتەوە لە شاری سلێمانی یەکەم پێشانگای گرافیکی خۆی لە ناوەندیی سەرچناری کچان کردۆتەوە، کە بەدەست دروستی کردبوون و لەسەر کاغەز چاپکراون.

هونەرمەند عەلی جۆڵا خۆی و هاوسەر و منداڵەکانی

لە ڕیزی یەکەم لە لای ڕاستەوە: سێیەم کەس هونەرمەند عەلی جۆڵا، لە ڕیزی دووەم: دووەم کەس هونەرمەند مامۆستا ئەحمەد سالار، ئەوانی دیکە هونەرمەندانی سلێمانین

هونەرمەند عەلی جۆلا بە جاحێڵی

ئەو لە ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدا فێری زۆر شتی هونەری بووە، کە ئەو کات لە شاری سلێمانی و شارەکانی دیکەی کوردستان نەبووە، ئەو دوو مامۆستای هونەرمەندی هەبووە(فایەق حەسەن و محەمەد غەنی حیکمەتی نەحات) هەر ئەو دوو مامۆستایەش عێراقی بووینە ئەوانی دیکە هەموو بیانی بوونە.

لە ساڵی ١٩٦٨ دووەم پیشانگای تایبەتی خۆی لە ناوەندیی سەرکارێزی کچان کردۆتەوە کە(٢١) تابلۆ بووە لەسەر یەک بابەت ئەویش(چیرۆکی ژن و پیاوێک بووە کە منداڵێکیان دەبێت

بەرهەمەکانی هونەرمەند عەلی جۆلا

بەرهەمەکانی هونەرمەند عەلی جۆلا

و گــەورە دەبێــت و دەبێتــە پیشــمەرگە و شــەهید دەبێــت)، لــە ســەرەتای حەفتاکانــی ســەدەی ڕابــردوو تــا ســاڵی ١٩٧٦ کۆمەڵێک پیشــانگای کردۆتــەوە کــە(١٣) پێشــانگای تایبــەت بــووە و نزیکــەی(٥٠) پیشــانگای هاوبەشیشــی لــە شــاری سلێمانی و شــارەکانی دیکــەی کوردســتان عێراق و دەرەوەی وڵاتیش، پیشــانگایەکی لــە ناوەنــدی ڕۆشــنبیری باڵوێزخانــەی ســۆڤیەتی جــاران لــە بەغــدا کردۆتــەوە، چەندیــن هونەرمەنــد تابلۆکانــی ئەویــان بردۆتــە ئەورووپــا و لــە پێشنگاکانی ئــەو وڵاتانــە نمایشکراوە، پاش پرۆژەی ئازادیی عێراق ســاڵی ٢٠٠٣ چەندیــن ڕۆژنامەنووســی بیانــی چەنــد تابلۆیەکــی ئەویــان بــردووە و لــە پیشــانگاکانی وڵاتانــی خۆیــان نمایشیان کــردووە و پیشانگایەکیشــی لــە وڵاتــی نەرویــج کردۆتــەوە.

هونەرمەنــد عەلــی جۆلا، زۆر ڕەنگی(شــین)ی لــە تابلۆکانــی بەکارهێنــاوە، ئــەو خــۆی لــە شــوێنێکدا دەڵێت:(لــە کۆنــەوە مرۆڤــەکان خامــی ســپییان بــۆ تازییــە و خەمبــاری بەکارهێنــاوە، میللەتــی منیــش هەمــوو کاتــی پــڕ خــەم و پەژارە و دەردەســەری بــووە، بۆیــە ڕەنگی شــین و خــەم و پەژارە و کەلتوور و کەلەپــووری کــوردی لــە تابلۆکانــم ڕەنگــی داوەتــەوە).

هونەرمەنــدی شێوەکار عەلــی جۆلا، ســەرەڕای وێنــە و تابلۆکیشــان وەکو

مامۆستا و ڕۆشنبیرێکی میللەتەکەمان ئەم چالاکییە جوانانەشی هەبووە:

- لە ساڵی ١٩٦٩ یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی.
- یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی کۆلێژی هونەری لە زانکۆی سەلاحەدین و ماوەیەکیش مامۆستا و یارەیدەدەری ڕاگری کۆلێژەکە بووە.
- لە ساڵی ١٩٦٩ یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی کۆمەڵی هونەر و وێژەی کوردی لە سلێمانی کە تاکە کۆمەڵە بووە لە هەموو کوردستان کە هونەرەکانی(شێوەکاری و مۆسیقا و نواندن)ی لەخۆگرتووە.

بەرهەمەکانی هونەرمەند عەلی جۆڵا

هونەرمەند عەلی جۆلا و هاوسەرەکەی

- ئەو کاتەی مامۆستا بووە لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی سلێمانی و کۆلێژی هونەری زانکۆی سلێمانی، یارمەتی و پشتگیری و سەرپەرشتیی دەیان قوتابی کردووە و ئامۆژگاری و ڕێنمایی کردوون، دەیان لاو و گەنجی کورد لەسەر دەستی ئەم هونەرمەندە گەورەیە فێری کاری هونەری شێوەکاری بوونە.
- لە شاری سلێمانی پەیکەرێک بۆ هونەرمەند عەلی جۆلا دروستکراوە و داندراوە.
- لە زانکۆی سەلاحەدین هۆڵێک بە ناوی هونەرمەند عەلی جۆلا کراوە.

هونەرمەند عەلی جۆلا لە ساڵی ١٩٦٨ هاوسەرگیری کردووە و خاوەنی

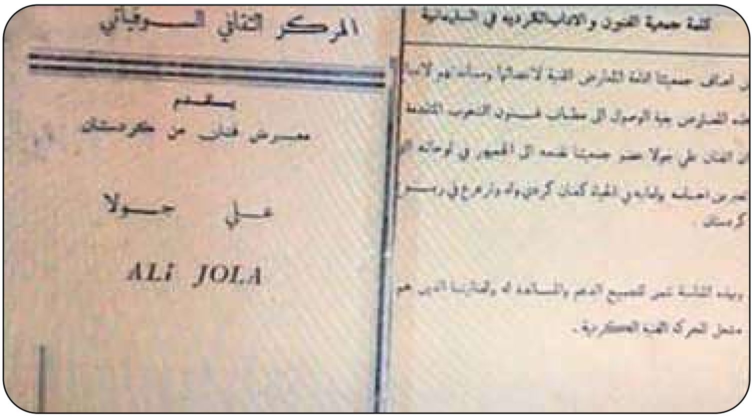

بەرهەمەکانی هونەرمەند عەلی جۆلا

دوو کوڕو کچێکە خوا تەمەن درێژیان بکات، خۆشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت لە کارە جوانەکانی و ڕێنمایی کردنی هونەرمەندە شێوەکارە تازە پێگەیشتووکان.

سەرچاوەکان:

١ - فلمێکی دوکیومێنتاری لە کەناڵی کوردسات، پرۆگرامی(دیداری پۆرترەیت)، لە ئامادەکردن و پێشکەشکردنی میدیاکار بەرزان کەریم.

٢ - فلمێکی دوکیومێنتاری لە کەناڵی Knn، پرۆگرامی فەرهەنگ، ئامادەکردن و پێشکەشکردنی میدیاکار ئیدریس عەلی.

٣ -کتێبی(بیبلۆگرافیای ژیان و کار و بەرهەمەکانی مامۆستای هونەرمەند عەلی جۆلا)نووسینی نووسەر بەختیار سەعید، ساڵی ٢٠١٣ لە تاران چاپکراوە.

٤ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سەمیرە عەبدۆك

ئـەو بـە دەسـتێک منداڵـی لـە ئامێزبـوو شـیری دەدایـێ، بـە دەسـتەکەی دیکـەی تێکسـتی شـانۆی لەبـەر دەکـرد، خانمـە ئەکتـەری شـانۆ و درامـای تەلەفزیۆنـی، ڕەوانشـاد سـەمیرە عەبـدۆک ....

نـاوی تەواوی(سـەمیرە عەبـدۆک عەسـاف قەسـاب)ە، لـە سـاڵی ١٩٥٤ لـە شـاری بەغـدا لـە دایکبـووە، تـا پۆلـی پێنجەمـی سـەرەتایی هـەر لـە بەغـدا خوێندووە، لە ساڵی ١٩٦٨ هاتوونەتەوە شاری هەولێر، لە ٢٣ - ٢ - ١٩٦٩ هاوسـەرگیری لـە گـەڵ هونەرمەنـدی دیـار و ناسـراوی کـورد دەرهێنـەر سـەعدون یونس کردووە، ئەو دەمێک دایک و دەمێک هاوسـەر و دەمێکیش هونەرمەندێکی بـە توانـای نوانـدن بـووە، خاوەنـی(٩) منـداڵ بـوو(٥) کـوڕو(٤) کـچ هەمووشـیانی پوختـە پـەروەردو گـۆش کـردووە.

ئـەو کاتـەی هونەرمەنـدی شـانۆ و درامـای کـوردی سـەمیرە عەبـدۆک دەسـتی بـە کاری هونـەری نوانـدن کـردووە، ئەکتـەری ژن زۆر کـەم بـوو لـە شـاری هەولێر و کوردسـتان، بەڵام بە پشـتگیریی هاوسـەرەکەی هونەرمەندی دەرهێنـەر سـەعدون یونـس لـە گـەڵ چەنـد ئەکتەرێکـی(ژن)ی دیکـە توانیـان مێژوویەکـی پڕشـنگدار بـۆ خۆیـان تۆمـار بکـەن، چەندیـن جـار تووشـی لۆمـە و سـەرزەنشـت بـووە هەتـا لـە لایـەن باوکیشـییەوە، بـەڵام ژنێکـی زۆر ئـازا و

له لای ڕاستەوە: هونەرمەند فەیسەڵ محەمەد ساڵح، هونەرمەند سەمیرە عەبدۆك، هونەرمەندی ڕەوانشاد سەفوەت محەمەد جەڕاح، هونەرمەند خاتوو شیرین کۆیی، هونەرمەندی دیار و ناسراو زایەر عەبدوڵڵا

بوێر و متمانەی بە خۆی هەبووە و گوێی نەداوەتە قسەو قسەڵۆکی کەس و توانیویەتی قەناعەت بە باوکیشی بهێنێت، هێشتا تۆزێ منداڵ بووە دایک و باوکی لێک جیابووینەوە، بۆیە تەمەنی ژیانی منداڵیی خۆی بە مەینەت و دژواری بەسەربردووە، هەر ئەمەش وای کردووە کە ئافرەتێکی ئازا و بوێر و بە هێز بێت، ئەم کاراکتەرەشی لە بەشی زۆری ئەو ڕۆڵانەی لە شانۆ و دراماکانی بینیویەتی بە ڕوونی بەرجەستەکردووە.

هونەرمەند سەمیرە عەبدۆک هیچ پەیمانگا و ئەکادیمییەکی هونەری تەواونەکردووە، بەڵام لە هەموو کارە هونەرییەکاندا ڕۆڵەکانی خۆی بەسەرکەوتوویی بینیوە، یەکەم کاری نواندنی ئەو لە درامای(هەبوو نەبوو) دا بووە، لە بەر کەمیی ئەکتەری ژن ئەو کات، هونەرمەندی دەرهێنەری دیار و ناسراوی کورد سەباح عەبدولڕەحمان و هونەرمەندی دەرهێنەر سەعدون یونس ڕێککەوتوون کە لەو درامایە ڕۆڵی ژنان بدەنە هاوسەرەکانی خۆیان، سەمیرە عەبدۆک ڕۆڵی(دایکی ڕەجەب)ی پێدراوە.

هونەرمەند سەمیرە عەبدۆک بەشی زۆری کارە هونەرییەکانی لە گەڵ هاوسەرەکەی هونەرمەند سەعدون یونس کردووە، یەکەم کاریشی

درامای(هەبوو نەبوو)بووە کە لە ساڵی ١٩٨٠ نمایشکراوە، دواتر تا ساڵی ١٩٩٢ لەم درامایانە بەشداری کردووە و ڕۆڵی جیاجیا بینیوە:

- محەمەد و سێوێ، لە دەرهێنانی هونەرمەند سەعدون یونس.
- قەڵای دمدم، لە دەرهێنانی سەعدون یونس.
- زولێخا، دەرهێنانی سەعدون یونس.
- سورمەخان، دەرهێنانی هونەرمەند سەفوەت جەڕاح.
- کەونە دەرکە، دەرهێنەر سەعدون یونس.

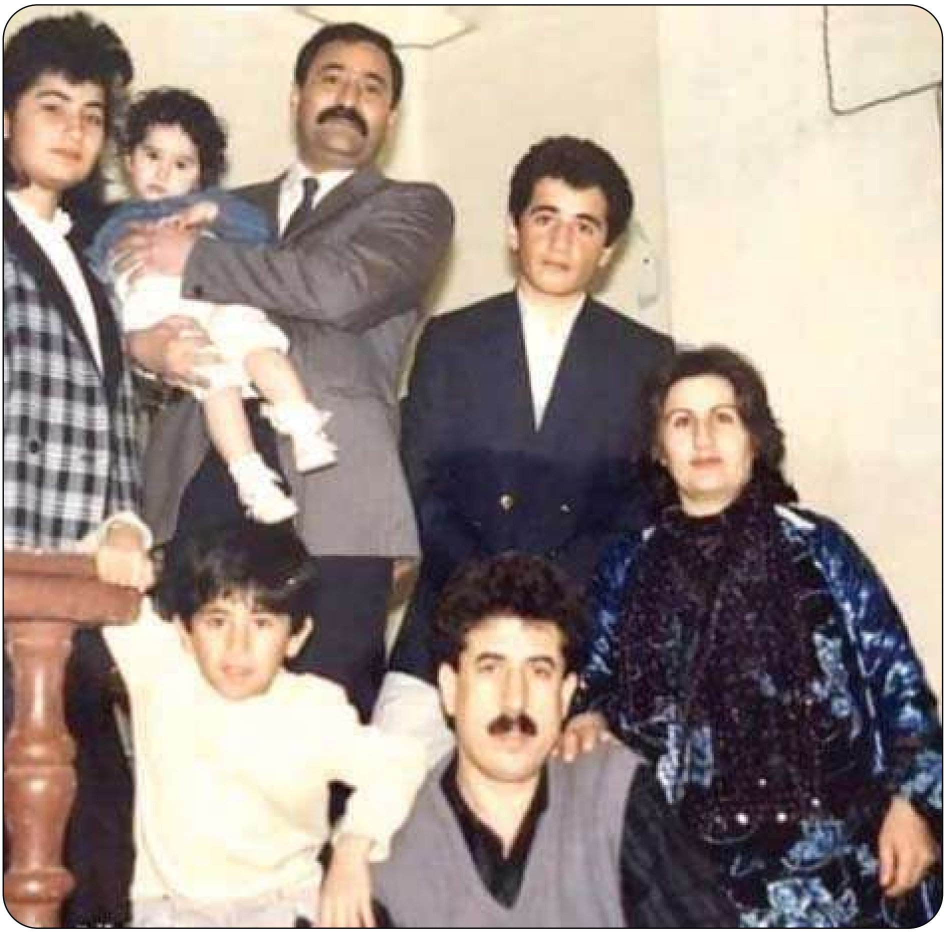

لە لای ڕاستەوە ڕاوەستاوەکان: هونەرمەند سەمیرە عەبدۆك، زوهێر سەعدون یونس، هونەرمەند سەعدون یونس ئەو منداڵەی لە ئامێزیدایە (گلێنە)ی کچیەتی، دانیشتووەکان: هونەرمەند زایەر عەدوڵڵا، سیزا سەعدون یونس

- ئاسكە، دەرهێنانی سەعدون یونس.
- مەڕانە، لە دەرهێنانی سەعدون یونس.
- گوڵاڵە، دەرهێنانی سەعدون یونس.
- خاتوو كلاوزەر، دەرهێنانی هونەرمەند زوهێر عەبدولمەسیح.
- قاسپەی كەو، دەرهێنانی سەعدون یونس.
- كۆلارە، دەرهێنانی هونەرمەند سەعدون یونس.
- مەرزییە و كاكەمین، دەرهێنانی سەعدون یونس.
- شا هەر شایە، دەرهێنانی سەعدون یونس.
- ڕاوچی، دەرهێنانی هونەرمەندی ناسراو سەفوەت جەڕاح.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی دەرهێنەر سەعدون یونس، هونەرمەند سەمیرە عەبدۆك

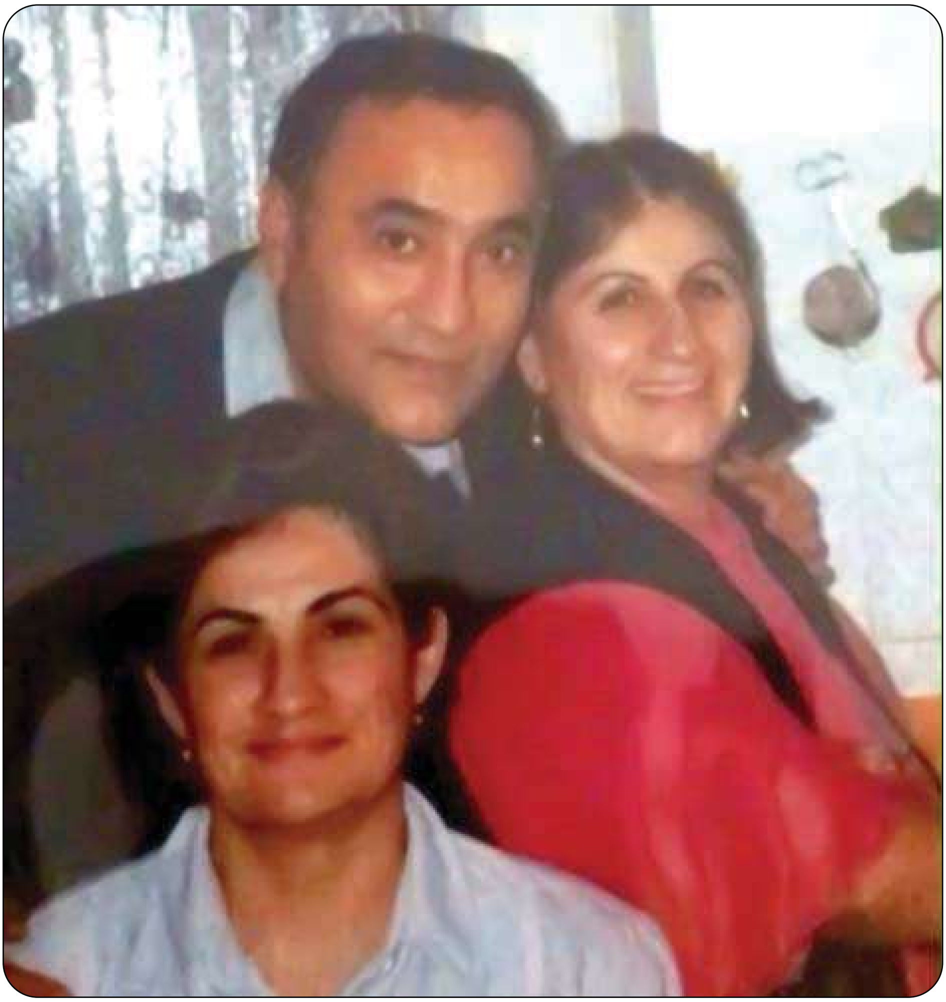

لە لای ڕاستەوە: خاتوو سەمیرە عەبدۆک، هونەرمەند سەعدون یونس،
خاتوو سەوسەن سەعدون یونس(کچیان)

- خانەدان، لە دەرهێنانی هونەرمەند تەحسین عەلی شەعبان.
- ماڵەی سەرگردەکە، دەرهێنانی سەعدون یونس.
- گەڕەکەکەمان، دەرهێنانی سەعدون یونس.
- میوانی ناوەخت، لە دەرهێنانی هونەرمەند ناسر حەسەن.
- شەوتا، دەرهێنانی هونەرمەند سەفوەت جەڕاح.
- حاجی قادری کۆیی، دەرهێنانی سەعدون یونس و چەندانی دیکەش.

هونەرمەند سەمیرە عەبدۆک لە گەڵ هاوسەرەکەی هونەرمەندی دەرهێنەر سەعدون یونس زۆر هاریکاریی یەکتریان کردووە، ئەو سەعدون یونسی بە هاوسەر و مامۆستای خۆی زانیوە، لەگەڵ منداڵەکانیشیان خێزانێکی هونەرمەندانەیان پێکهێناوە، هەر خۆیان وەکو نیمچە تیپێکی هونەری بووینە، لە درامای(ئاسکە)دا سەوسنی کچیان و لە درامای مەرزییە و کاکەمین سەلوای کچیان و لە کۆلارەش زوهێری کوڕیان شانبەشانی دایک و باوکیان بەشدارییان کردووە و ڕۆڵەکانیان بە سەرکەوتوویی گێڕاوە.

لە بەرهەمەکانی(کەونە دەرکە، قاسپەی کەو، حاجی قادری کۆیی)، سەمیرە عەبدۆک ڕۆڵی سەرەکی بینیوە.

خانمە هونەرمەندی شانۆ و درامای کوردی خاتوو سەمیرە عەبدۆک لە تەمەنی(٥٤)ساڵیدا بە نەخۆشی لە ڕۆژی ٦ - ٤ - ٢٠٠٧ لە شاری(نۆرنبێرگ)ی وڵاتی ئەلمانیا کۆچی دوایی کردووە و تەرمەکەی هێنراوەتەوە هەولێر و بە خاکی نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند خاتوو سەمیرە عەبدۆک، هونەرمەند فەیسەڵ محەمەد ساڵح، لە درامای کۆلارە

له لای ڕاستەوە: دایکی سەمیرە عەبدۆك،
خاتوو سەمیرە عەبدۆك،
سیزا سەعدون یونس

له لای ڕاستەوە: خاتوو سەلوا سەعدون یونس،
هونەرمەند سەمیرە عەبدۆك،
خاتوو سەوسەن سەعدون یونس

له لای ڕاستەوە: هونەرمەند سەمیرە عەبدۆك، هونەرمەند خاتوو جیهان ئەحمەد ڕەسوڵ هاوسەری هونەرمەندی ڕەوانشاد شێرزاد عەبدولڕەحمان

له لای ڕاستەوە: سەعدون یونس،
سەمیرە عەبدۆك
له درامای کەونە دەرکە

سەرچاوەکان:

١ - کورتە فلمێکی دوکیومێنتاری کە هونەرمەند سەعدون یونس بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ژیلا حوسێنی

هەر یەک لە شاعیرانی نەمر(شێرکۆ بێکەس، سوارەی ئیلیخانزادە، مارف ئاغایی، مهاباد قەرەداغی) و(شاعیر خاتوو نەجیبە ئەحمەد) یش، بە شیعر و نووسین ستایش و لاواندنەوەیان بۆ کردووە، شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس و میدیاکاری جوانەمەرگ، ڕەوانشاد خاتوو ژیلا حوسێنی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان...

ناوی تەواوی(ژیلا کچی شێخ مێهران)ە، لە ٢٢ - ٩ - ١٩٦٦ لە شاری(سەقز) لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خێزانێکی ئایینی و کوردپەروەر لە دایکبووە، باوکی مامۆستای قوتابخانەی گوندی(حانەمیران) بووە، پاش چەند ساڵیک لە خزمەتکردن لە کۆلێژی یاسای زانکۆی تاران وەردەگیرێت و بۆ ماوەی(٥) ساڵ لە تاران دەژین، دواتر هەر بە هۆی کارەکانی باوکی لە شارە جیاجیاکانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لەوانە(بانە، کامیاران، مەریوان، سەقز، سنە) نیشتەجێبوون و ژیاون، شاعیر و نووسەر ژیلا حوسێنی لە پۆلی یەکەمی دواناوەندی وازی لە خوێندن هێناوە، لە ساڵی ١٩٧٨ لە گەڵ(وەفا حوسێنی)هاوسەرگیری کردووە، بەڵام پاش(٥) ساڵ لێک جیابوونەتەوە، کچێکیان هەبووە بە ناوی(بەهار).

شاعیر ژیلا حوسێنی لە بەشی کوردیی ڕادیۆی سنە دادەمەزرێت و

شاعیر ژیلا حوسێنی

بەرنامەی(ئێمە و گوێگران) ئامادە و پێشکەش دەکات و بەهرە و توانای خۆی لە زمان و نووسینی کوردی پەرەپێدەدات، لە ساڵی ١٩٨٩ بۆ جارێکی دیکە هاوسەرگیری لە گەڵ(شاروخ نەوسوودی) دەکات، کوڕێکیان هەبووە بە ناوی(ڕامین)، هەر چەندە ئەو هاوسەرگیرییە ئاستەنگ و بەربەستی خستۆتە پێشی بۆ نواندنی چالاکییە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی، بەڵام ئەو هەر سوور بووە لەسەر بەردەوامبوونی لە بواری نووسینی شیعر و چیرۆک و وەرگێڕان و ئامادەبوونی لە کۆڕو کۆبوونەوە ئەدەبی و کەلتووری و ڕۆشنبیرییەکان بە تایبەتی لە ئەنجومەنەکانی شارەکانی سنە و سەقز.

شاعیر ژیلا حوسێنی، یەکەم بەرهەمی، نووسینی چیرۆکێک بووە بە زمانی فارسی بە ناوی(بەرباد ڕەفتە) کاتی خۆی حەزی لێنەبووە چاپی بکات، ئەو شارەزایەکی زۆری لە شیعری نوێخوازیی کوردی هەبووە، لەگەڵ شاعیران(سوارەی ئیلیخانزادە و مارف ئاغایی) بە پێشەنگی شیعری نوێخوازی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دادەنرێن، سەرەڕای کورتیی تەمەنی، کە تەنیا(٣٢) ساڵ بوە، کۆمەڵێک بەرهەمی جوان و پوختی لە بوارەکانی شیعر و چیرۆک و وەرگێڕان لە دوای خۆیدا بە جێهێشتووە کە هەندێکیان لە دوای خۆی چاپکراون و هەندێکیشیان تا ئێستا چاپنەکراون، بەرهەمە چاپکراوەکانی:

- دیوانی شیعریی(گەشەی ئەوین) لە ساڵی ١٩٩٥ چاپ و بڵاوکراوەتەوە.
- کتێبی(قەڵای ڕاز) کە دیوانێکی شیعری و چەند چیرۆکێکە و لە پاش مەرگی خۆی ساڵی ١٩٩٩ چاپ و بڵاوکراوەتەوە کە لە سێ بەش پێکهاتووە و ئەمانەن:
- پاشماوەی شیعرە کوردییەکانی.
- هەڵبژێردراوی کورتە چیرۆکە کوردییەکانی.
- کۆمەڵە شیعرێکی بە زمانی فارسی بە ناوی(باران).
- داوای لێبووردن، وەرگێڕان، چیرۆکێکی نووسەر سادق هیدایەتە، کە لە گۆڤاری ڕامان لە باشووری کوردستان بڵاوکراوەتەوە.
- دزیرە، وەرگێڕانی ڕۆمانێکە لە زمانی فارسی بۆ سەر زمانی کوردی، هێشتا چاپ نەکراوە.
- دیوانە شیعریی(چەتر) کە کۆمەڵە شیعرێکی منداڵانە، لە باشووری کوردستان چاپکراوە.

شاعیران و نووسەران و ڕەخنەگران لە ڕۆژهەڵات و باشووری

شاعیر ژیلا حوسێنی

کوردستان، ژیلا حوسێنی- یان بە شاعیرێکی پێشەنگی شیعری نوێخوازی لە ڕۆژهەلاتی کوردستان داناوە و چەندین نووسین و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەیان لەسەر بەرهەمەکانی کردووە و هەندێ بەرهەمیشی وەرگێردراونەتە سەر زمانی فارسی.

دوا چالاکیی ئەم شاعیرە ئازا و بوێرە ئامادەبوون و خوێندنەوەی وتارێکی ئەدەبی بووە لە(کۆنگرەی مەولەوی کورددا) لە شاری سەقز.

لە سیمیناری فەرزانەگان کە لە شاری سنە بەستراوە، وتارێکی دەربارەی ڕوانگە و نوێخوازانەی شاعیر سوارە ئیلیخانیزادە ئامادە کردبوو، لە کاتی بەڕێوەچوونی سیمینارەکە جێگەی شاعیر ژیلا حوسێنی بە(گوڵ نەخشێندرابوو)هاوڕێیەکی بە ناوی(کەلسووم عوسمان پوور)وتارەکەی ژیلا حوسێنی پێشکەش بە ئامادەبووان کردووە.

شاعیر ژیلا حوسێنی لە ڕۆژی ٢٧ - ٩ -١٩٩٦ لە گەڵ خێزانەکەی کە ویستوویانە سەردانێکی شاعیری گەورەی کورد نەمر(شێرکۆ بێکەس) لە تاران بکەن، لە ڕێگەی چوونیان بۆ تاران تووشی ڕووداوی ئۆتۆمبێل بووینە و خۆی و کچکە بچکۆلانەکەی کە تەنیا تەمەنی(١٠)مانگ بووە جوانەمەرگ بووینە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

شاعیر ژیلا حوسێنی

بە بۆنەی کۆچی دوایی شاعیر و چیرۆکنووس و وەرگێڕ، ژیلا حوسێنی هەر یەک لە شاعیرانی نەمر(شێرکۆ بێکەس، سوارە ئیلیخانیزادە، مارف ئاغایی)شاعیر خاتوو نەجیبە ئەحمەدیش، بە شیعر و نووسین ستایش و لاواندنەوەیان بۆ شاعیری جوانەمەرگ ژیلا حوسێنی نووسیوە، وا شیعرێکی درێژی شاعیری نەمر شیرکۆ بێکەس-

بەرهەمی شاعیر ژیلا حوسێنی

تان بۆ دەنووسمەوە کە بۆ مەرگی شاعیر ژیلا حوسێنی نووسیوە و لە دیوانی شیعری(نسێ)ی شێرکۆ بێکەس بڵاوکراوەتەوە.

شیعری شاعیر شێرکۆ بێکەس بۆ مەرگی شاعیر ژیلا حوسێنی:

ژیلا!

هاوار هاوار

ئەرێ نازانن لە کوێیە؟!

ئەرێ توخوا نەتاندیوە؟!

لە ملەکانی شاهۆوە

پەرییەکی قژ نارنجی نیوەی شەو و نیوەی هەتاو

پەرییەکی شیعری حافیز نیوەی گوڵ و نیوەی تەرزە

کچی تەم و کچی باران هات داگەڕا

گەیشتە لام و پێی وتم

من خۆم دیومە

ژیلا بووە بە شەتاوێ لەو کاوانە و

ژیلا بووە بە چنوورێ لە کەژانە و

ژیلا بووە بە ماسییەکی باڵداری ناو زریبار
من خۆم دیومە
ئیسە ئەو لەناو هەورایە و
لەسەر کورسییەکی بەرزی ئەرخەوانی دانیشتووە و
بە گزم شیعر دەنووسێ و
کراسێکی هاودامانی مانگە شەوی لە بەرایە
من خۆم دیومە
بووە بە کۆترە شینکەیەک لەو ماهیانە و
گمەگمی ئەوینییەتی و هەر شەقژنی برینییەتی و
هەر چاوە چاوی بینینی باڵای شیعرێکی تۆیەتی و
ملوانکە بلووری ئەستێرەی لە ملایە.

******

نموونەی شیعرێکی شاعیر ژیلا حوسێنی:
بڕیار!
ئێستا ئەڕۆم
بەڵام ڕۆژێکت زانی هاتمەوە
ئەمجارەیان بە دەستێکم هەتاو
بەو دەستەکەم زەریام پێیە
ئەمجارەیان
هەرچی هەیە
لە بەرز و نزمایی جیهان ئاگام لێیە
لەیرەکانە دڵم تەنگە
هێندە سڕی بیرە کۆنەکەی جارانی
گەر ئاگر بم

دەنگی وشەم چەن دلێر بێ
تۆ لە خەونی خۆڵەمێشیت هەڵناسێنێ
وەڕەز بووم
ئێستا ئەڕۆم
بەڵام بڕیار بێ بێمەوە
ئەمجارەیان لەگەڵ خۆما
پڕ بە جانتای شیعرەکانم
هیوا و شادی و پێکەنینت بۆ بێنمەوە

سەرچاوەکان:

١ - کوردیپێدیا.
٢ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.
٣ - سایتی ادبیات پیشرو ایران آوان گاردها.
٤ - ماڵپەڕی Jneoloj- aryen.com، نووسینێکی نووسەر ڕژان نوری لە ٢٨ - ٣ - ٢٠٢٠.
٥ - ماڵپەڕی وشە، نووسینێکی نووسەر عەبدولستار جەباری لە ٢٠ - ١ - ٢٠٢٠.
٦ - ماڵپەڕیkhaktv.net، نووسینێکی نووسەر پشکۆ کاروان لە ٢٩ -٤ - ٢٠٢٠.
٧ - ماڵپەڕی Jinha، ئاژانسی هەواڵی ژن، نووسینێک لە ٣١ - ١٢ - ٢٠٢١.
٨ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

نزار جەرجیس

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار، ڕەوانشاد نزار جەرجیس ...

ناوی تەواوی(نزار جەرجیس عەلی)یە، بە نزار جەرجیس ناسراوە، لە ساڵی ١٩٤٨ لە شاری هەولێر لە خێزانێکی خوێندەوار لە دایکبووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری هەولێر بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٦٨ وەکو یەکەم خوێندکاری کورد لە هەولێر لە بەشی(الإعلام و الصحافة- ڕاگەیاندن و ڕۆژنامەگەری)ی کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا وەرگیراوە و لە ساڵی ١٩٧٢ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی بە دەستهێناوە، هەر لە هەمان ساڵدا تا ساڵی ١٩٧٥ وەکو(محرر) و ئەندامی دەستەی نووسینی(الأخبار- دەنگوباس) لە بەشی(تحرير الأخبار) لە ڕادیۆی بەغدا دەستبەکار بووە، لە ساڵی ١٩٧٥ گواستراوەتەوە ئەمینداریێتیی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە هەولێر، ماوەی دوو ساڵ بەردەوام بووە لە خزمەتکردن لە بواری ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەگەری، لە ساڵی ١٩٧٧ لەسەر داخوازیی خۆی گواستراوەتەوە دیوانی سەرۆکایەتیی ئەنجومەنی یاسا دانان (مجلس التشريعي)ی ناوچەی ئۆتۆنۆمیی کوردستان هەر لە هەولێر و وەکو بەڕێوەبەری بەشی ڕاگەیاندن دەستبەکاربووە، پاش ڕاپەڕینیش لە ساڵی ١٩٩٢ وەکو بەڕێوەبەری نووسینگەی سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان لە خزمەتکردن بەردەوام بووە.

له لای ڕاستەوە: ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، نووسەر و ڕۆژنامەنووس فەلەکەدین کاکەیی

له لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، نووسەر و ڕۆژنامەنووس تاریق ئیبراهیم شەریف، شاعیر سەعدوڵڵا پەرۆش

نووسەر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار نزار جەرجیس سەرەڕای کاری وەزیفی خۆی، وەکو ڕۆژنامەنووسێکی بە توانا و ئەزموون، دەیان وتار و لیکۆڵینەوەی بە هەردوو زمانی عەرەبی و کوردی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردی و عەرەبییە عێراقییەکان و وڵاتانی عەرەبیش بڵاوکردۆتەوە و چەندین بەرهەمیشی لە بواری ڕۆژنامەگەری و ڕاگەیاندن چاپ و بڵاوکردۆتەوە و چەند بەرهەمێکی نووسراویشی هێشتا چاپنەکراون، بەرهەمە چاپکراوەکانی

ئەمانەن:

کتێبی(دراسات کردية) بە زمانی عەرەبی.

- کتێبی(صحافة اربيل) بە زمانی عەرەبی.
- کتێبی(حرب الكلمة) بە زمانی عەرەبی.
- کتێبی(ڕێبەری پیشەسازی هەرێمی کوردستان).
- نامیلکەی پێنجەمین ساڵڕۆژی ئاژانسی دەگوباسی کوردستان(ئادک)، بە زمانی کوردی، بە هاوبەشی لە گەڵ نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە

لە لای ڕاستەوە: نەناسراوە، نووسەر و ڕۆژنامەنووس سەعید خەتات، هونەرمەند و میدیاکار هوشیار سەید ئەحمەد، ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، نەناسراوە

لە لای ڕاستەوە: ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، ڕۆژنامەنووس تاریق ئیبراهیم شەریف، نە ناسراوە، نە ناسراوە، خاتوو باسمە حنا

ئەحمەد جاف.

ئەم کتێبانەشی هێشتا چاپنەکراون:

- کتێبی(الإبداع الصحفي).
- کتێبی(الإخراج الصحفي).
- کتێبی(کردستان و الفدرالية).

نووسەر و ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، وەکو نووسەر و سەرنووسەر

لە لای ڕاستەوە: نووسەر نزار جەرجیس، هونەرمەند فوئاد ئەحمەد، چیرۆکنووس ئاسۆ حەسەن، ڕۆژنامەنووس تاریق ئیبراهیم شەریف

لە لای ڕاستەوە: ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، دکتۆر سروود نزار جەرجیس

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار عەدنان حاجی کاکە، نووسەر نزار جەرجیس، نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە ئەحمەد جاف، وێنەگر مەحمود هەولێری

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ڕۆژنامەنووس ممتاز حەیدەری، نووسەر و ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەزیز حەریری

و بەڕێوەبەری ڕاگەیاندن، چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە لەوانە:

- لە ساڵی ١٩٨٤ یەکێک بووە لە ئەندامانی دەستەی دامەزرێنەری سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان کە بارەگاکەی لە هەولێر بووە.
- لە ساڵی ١٩٩٧ یەکێک بووە لە دامەزرێنەرانی ئاژانسی دەنگوباسی کوردستان هەر لە هەولێر و وەکو یەکەم بەڕێوەبەری ئەم دەزگایەش دەستنیشانکراوە.

- له ساڵی ١٩٩٨ سەرنووسەری گۆڤاری زاگرۆس بووە.
- له ساڵی ٢٠٠٤ سەرنووسەری گۆڤاری(ینابیع)بووه که به زمانی عەرەبی دەردەچوو.
- له ساڵی ٢٠٠٧ سەرنووسەری گۆڤاری پیشەسازی بووه و له هەمان ساڵیشدا بووەتە سەرنووسەری ڕۆژنامەی بازاڕی نوێ که له لایەن ژووری پەیوەندییەکانی کوردی و ئەڵمانی دەردەچوو.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، وەکو ڕۆژنامەنووسێک و میدیاکارێکی بە ئەزموون نزیکەی (٣٨) ساڵ خزمەتی ڕۆژنامەگەری کوردی کردووە، ئەو زیاتر نووسینەکانی بە زمانی عەرەبی نووسیوە، نووسەر و ڕۆژنامەنووسی دیار و ناسراوی کورد ئازاد عەبدولواحید له نووسینێکیدا له یادی کۆچی نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدولغەنی عەلی یەحیا دەڵێت:(ئەو نووسەره یەکێکه لەو نووسەره کوردانەی لەگەڵ چەند ناوێکی دی بە زمانی عەرەبی دەیاننووسی که ئەوانیش (سامی شۆڕش و سەیفەددین مەحموود و د. عەبدوڵڵا حەداد و د. موحسین محەمەد حوسێن و نزار جەرجیس عەلی).

له لای ڕاستەوە: خاتوو نازەنین غەفور داود هاوسەری نووسەر نزار جەرجیس، سالار نزار جەرجیس، ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، سەرکەوت نزار جەرجیس

بەرهەمەکانی نووسەر نزار جەرجیس

ئەو لە گەڵ خاتوو نازەنین غەفور داود هاوسەرگیری کردووە، خاوەنی سێ کوڕ و کچێکن بە ناوەکانی(سالار، سەرکەوت، سروود، سروە)خوا تەمەن درێژیان بکات.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس لە ساڵی ٢٠٠٨ لە هەولێر کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی کوردستان تیڤی، نووسینێکی نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئازاد عەبدولواحید بە بۆنەی یەکەم ساڵیادی کۆچی دوایی نووسەر و ڕۆژنامەنووس عەبدولغەنی عەلی یەحیا، لە ١ - ٧ - ٢٠٢٠

٢ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و ڕۆژنامەنووس نزار جەرجیس، دکتۆر سروود نزار جەرجیس بۆی ناردووم سوپاسی دەکەم.

٣ - نووسەری بەڕێز لیوای خانەنشین فاروق ئیبراهیم شەریف هەندێ زانیاری و وێنەی بۆ ناردووم، سوپاسی ئەویش دەکەم.

٤ - زانیاری و ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

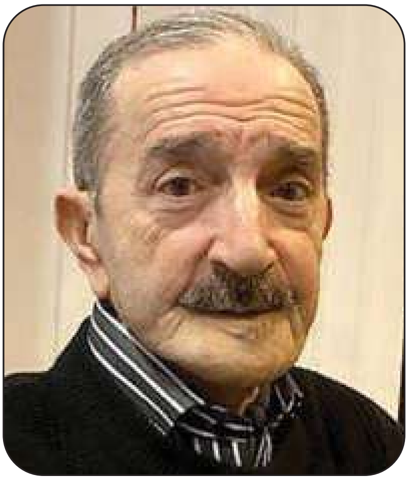

بەیتۆجان

خاوەنی گۆرانی:

ئاگر کەتیە دلێ من

خەو ناکەڤە چاڤێ من

هونەرمەندی گۆرانیبێژ و ئاوازدانەر، ڕەوانشاد بەیتۆجان ....

ناوی تەواوی(بەیتوڵڵا گونەری شێخ زادە)یە، لە هەموو کوردستان بە بەیتۆجان ناسراوە، ئەو لە بنەماڵەیەکی شێخ زادە پەروەردە و گۆشکراوە، لە سەردەمی کۆندا بە هۆی هەڵوێستە کوردپەروەرانەکەیان و بەرگریکردن لە مافی کورد تووشی کێشە بووینە لە گەڵ دەسەڵاتدارانی دەوڵەتی عوسمانی، بۆیە باپیرە گەورەیان لە سێدارەدراوە، بەیتۆجان لە ساڵی ١٩٥٥ لە قەزای(فارقین)ی سەر بە پارێزگای ئامەد(دیاربەکر) لە دایکبووە، تەمەنی(٨)ساڵان بووە خێزانەکەیان هاتوونەتە ئامەد و لەوێ نیشتەجێ بووینە.

هونەرمەند بەیتۆجان بە هۆی گۆرانییە کوردییەکانییەوە، پاش کودەتایەکەی ١٢ی ئەیلولی ساڵی ١٩٨٠ لە تورکیا دەستگیرکراوە و بە(١٥) ساڵ حوکمیان داوە، پاش ماوەی زیاتر لە(٦)ساڵ لە بەندیخانە ساڵی ١٩٨٧ ئازادکراوە و چووەتە ئەستەنبوڵ، لە گەڵ کەسانی وەک ئۆرهان گەنجەبای

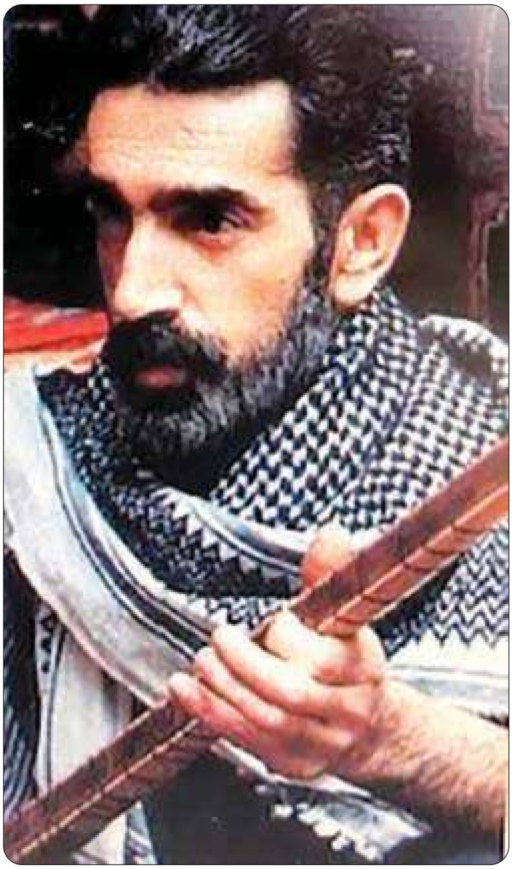

هونەرمەند بەیتۆ جان

و سەلامی شاهین هەندێ کاری هونەری کردووە، بەیتوڵڵا گونەر لە لایەن شاعیر شاهین ناز ناوی (بەیتۆجان)ی لێنراوە.

هونەرمەندی گۆرانیبێژ بەیتۆجان یەکەم ئەلبۆمی خۆی ساڵی ١٩٩٠ بە ناوی(یان مردن یان دیار بەکر)بڵاوکردۆتەوە، لە ساڵی ١٩٩١ پاش ئەوەی بەربەستێکی زۆریان خستۆتە بەردەم کارەکانی و نەیتوانیوە لە کارە هونەرییەکانی لە گۆرانی و ئاوازدانان بەردەوام بێت، بە ناچاری ڕووی لە هەندەران کردووە و لە وڵاتی سوید گیرساوەتەوە و نیشتەجێ بووە، تا کۆچی دوایی لە ڕۆژی ١٢ - ٩ - ٢٠٢٣.

دوای(٢٣) لە هەندەران لە ساڵی ٢٠١٤ سەردانی ئامەدی کردووە و کۆنسێرتێکی لە زێدی خۆی سازکردووە، هەر بەم بۆنەیەوەش لە شوێنێکدا

وتوویەتی:(لە هەندەران هیچ دڵخۆش نەبووم، کاتێک لە کۆنسێرتەکاندا دەچوومە نێو خەڵکەوە، تۆزێک دڵخۆش دەبووم و ئەو ماوەی کە لە هەندەران بووم لە زۆربەی وڵاتانی ئەوروپادا کۆنسێرتم ئەنجامدا. کاتێک گەیشتمەوە تورکیا بۆنی وڵات منی تێر کرد. کاتێک بەو بۆنە تێر بووم، هەستم بەوە کرد کە لە هەڵبەست و گۆرانییەکانمدا نەمتوانیوە بە باشی بە شان و باڵی وڵاتدا بڵێم. زۆر خۆشحاڵم، بەڕاستی نازانم لە خۆشیاندا چی بکەم، هەموو هەڵبەستەکانم بۆ وڵات بوون، گۆرانییەکانم هیچ کامیان سیاسی نین، گۆرانی وا دەنووسم کە هەر کەس دەتوانێ بۆ خۆی شتێکیان تێدا بدۆزێتەوە. من هەموو کەسێکم خۆش دەوێ، ناتوانم پشتگیری لە لایەنێک بکەم لە دژی لایەنێکی دیکە، پێویستە هونەرمەند جیهانی بێ، تایبەتمەندیی بەیتۆجان جیهانی بوون و کردنەوەی باوەشە بۆ هەموو کەسێک، بەشێکی زۆری هەڵبەستەکانم لە لایەن هۆنەرمەندە ناوداره تورکەکانەوە کران بە

ئامادەبوونی هونەرمەندو کوردانی هەندەران لە ڕێوڕەسمی ناشتنی تەرمی هونەرمەند بەیتۆ جان لە سوید

هونەرمەند بەیتۆ جان

گۆرانی، مۆسیقا ئامرازێکی شرۆڤەکردن و دەربڕینە، من بە دڵ و گیان ڕۆحم خستووەتە نێو هەڵبەست و گۆرانییەکانمەوە، بۆیە خەڵک حەزی لە هونەری منە).

زۆر کورد و کوردستانی خۆشویستووە، لە چاوپێکەوتنێکی لە گەڵ کەناڵی ڕووداو باسی ژیان و بەرهەمەکانی خۆی کردووە و وتوویەتی(دەمەوێت لە دوای چاکبوونەوەم لە نەخۆشی، بچمە هەرێمی کوردستان و لەوێ بژیم چونکە ئەوێ شوێنی منە).

زیاتر لە(٣٠)ساڵ بە زمانی کوردی، شێوەزاری کرمانجی گۆرانی چڕیوە و تۆمارکردووە، گۆرانییەکانی(ئاگر کەتیە دلێ من ، یا مرن یا دیاربەکر، دیاربەکر مالا من) لە بەناوبانگترین گۆرانییەکانییەتی، کە لە هەموو کوردستان بڵاوبۆتەوە و هەوادارێکی زۆریشی هەیە.

هونەرمەند بەیتۆجان خاوەنی(٤) ئەلبۆمە بە ناوەکانی:

- یان مرن یان دیاربەکر.
- تە نادەن من.
- ٢١ ئادار.
- ئەتۆ نا دلێ من.

بەشـی زۆری گۆرانییەکانـی لـە دەق و ئـاوازی خۆیەتـی، زۆریـش لـە گۆرانیبێژانـی تـورک و کـورد گۆرانییەکانـی ئەویـان وتووەتـەوە.

هونەرمەند بەیتۆجان پاش ململانێیەکی زۆر لەگەڵ نەخۆشیی شێرپەنجە لە بەرەبەیانی ڕۆژی ١٢ - ٩ - ٢٠٢٣ لە شاری ستۆکهۆڵم لە وڵاتی سوید کۆچی دوایی کرد، بە ئامادەبوونی ماڵبات و کەس و کاری و جەماوەرێکی زۆری کوردانی وڵاتی سوید لە هونەرمەند و هونەر دۆستان هەر لەوێ تەرمەکەی نێژراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی(المطلع) لە ١٢ - ٩ - ٢٠٢٣.

٢ - کوردیپیدیا.

٣ - کوردستان ٢٤، پەیامنێریان لە ستۆکهۆڵم لە ٤ - ٨ - ٢٠٢٣.

٤ - کوردستان تیڤی، لە ١٢ - ٩ - ٢٠٢٣.

٥ - ماڵپەڕی Westge Class، لە ١٢ - ٩ - ٢٠٢٣.

٦ - ماڵپەڕی Esta نووسینێکی نووسەر ئەڤین نەوزاد، لە ١٢ - ٩ - ٢٠٢٣.

٧ - ماڵپەڕی Anadolu Ajans.

٨ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

فەتانەی وەلیدی

ئەو بە ئاوازێکی زۆر غەمگین دەڵێت:(ئەی دڵی غەمگینم بۆچ بێقەراری؟!)

کچە کوردێکی ئازا و بوێر و ڕێچکەشکێن، هونەرمەندی گۆرانیبێژ، خاتوو فەتانەی وەلیدی...

ناوی تەواوی(فەتانە محەمەد شەریف وەلیدی)یە، لە ناوەندی هونەری بە فەتانەی وەلیدی ناسراوە، لە ساڵی ۱۹۵۳ لە شاری(سنە)ی ڕۆژهەڵاتی کوردستان لە خێزانێکی هونەردۆست لە دایکبووە، پاش قۆناغەکانی خوێندنی، لە قوتابخانەی باڵای مۆسیقا لە تاران خوێندوویەتی، لە تەمەنی(٦- ٧) ساڵاندا بە پشتیوانی و هاندانی باوکی و هونەرمەندی مۆسیقاژەن حەسەن کامکار بە دنیای گۆرانی و ئاواز و مۆسیقای کوردی ئاشنا بووە، کۆمەڵێک گۆرانی لە ڕادیۆی سنە و دواتریش لە ڕادیۆ کرماشان تۆمارکردووە، ئەو سەردەم گۆرانی وتن لە لایەن ژنان بە کارێکی ناشیاو دادەنرا، بەڵام ئەو وەک کچە کوردێکی ئازا و بوێر و ڕێچکەشکێن بەردەوام بووە لە کارە هونەرییەکانی. هونەرمەندی مۆسیقا و گۆرانی خاتوو فەتانەی وەلیدی، هەر لە منداڵییەوە حەزی لە ئاواز و مۆسیقا بووە، دەنگە خۆش و ناسکەکەی سەرنجی هەر یەک لە هونەرمەندانی مۆسیقاژەن(حەسەن کامکار، گریشا میکائیل زادە، موجتەبا میرزادە)ی ڕاکێشاوە، ئەوانیش زۆر بایەخیان پێداوە،

فەتانەی وەلیدی لە سێ وێنەی جیاوازدا

لە لای چەپەوە: دووەم کەس فەتانەی وەلیدی، ئەوانی دیکە چەند هونەرمەندێکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان

ئەو نزیکەی(٥٦) گۆرانی هەیە، بەڵام ئەوەی بەردەستە تەنیا (١٠) گۆرانییە، ئەوانی دیکە دیار نین، لە گۆرانییەکانی:

- ئەی دڵی غەمگینم بۆچ بێقەراری.
- لە ژین بێزارم.
- لای لای دڵم لای لە باغی سینەم.
- ئای لە دەست یارم ماڵی وێرانم.
- لە سەرووی قامەتی یار.

- هاتەوە یارم یاری وەفادارم.
- بێ تۆ بیمارم بێ دۆست و یارم.
- بەهار فەسڵێکی خۆشە.
- شیرین تەشی دەڕێسێت.
- دیدری گریان.
- لە سەر کانی.
- کەومل.

ئەو هونەرمەندە دەنگ خۆشە نزیکەی نیوسەدەیە بە هۆی خراپیی باری دەروونی لە دنیای گۆرانی و مۆسیقا دوورکەوتۆتەوە، پاش کۆچی دوایی کردنی باوکی ساڵی ٢٠١٧، ئەو تا ئێستاش لە ناوەندی(بەهار) کە لە گەڕەکی بەهارانی شاری سنەیە و تایبەتە بەو کەسانەی نەخۆشیی دەروونیان هەیە دەژیت، لەسەر داخوازیی کەس و کارەکەشی هیچ ڕۆژنامەنووس و یان ڕاگەیاندنکارێک ناتوانن دیدار و چاوپێکەوتنی لە گەڵدا بکەن.

لەم ساڵانەی دواییدا ئەنجومەنی ڕێزگرتن لە ناوداران و هونەرمەندان لە شاری سنە بە هەماهەنگی لە گەڵ کۆمەڵێک هونەرمەند و لێپرسراوان و گرووپی(نەوای ڕەحمەت) بۆ مەولود خوێندن بەسەرپەرشتیی هەر یەک لە هونەرمەندان مەسعود مورادی و سەعدوڵلا نەسیری لە ناوەندی بەهار

تیپێکی هونەری ڕۆژهەڵاتی کوردستان

خاتوو فەتانەی وەلیدی بە جاحێلی لە دوو کاری هونەریدا

خاتـوو فەتانـەی وەلیدیـان بەسـەرکردۆتەوە و ڕێزیـان لێنـاوە.

ئـەو یەکێکـە لـەو هونەرمەنـدە ژنـە بەناوبانگانـەی کـە لـە مێژووی هونـەر و گۆرانـی ڕەسـەنی کوردیـدا پێشـەنگ و پێشـڕەو بـووە لـە ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان.

ئومێد دەخوازین باری تەندروستی باشتر ببێت و هەر ساغ و سـەلامەتیش بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپـەڕی MewdaMedia، نووسـینێک بـە نـاو نیشـانی(فەتانە: چریکـەی ئەوینێکـی ناکام)لـە ١١ - ١٢ - ٢٠٢١.

٢ - ئاژانسی هەواڵی میهر، لە سەرماوەرزی ١٧- ٥- ١٣٩٨.

٣ - Rudaw، نووسینێک لە ١٤- ١١ - ٢٠١٩.

٤ - ویکیپیدیا- ئیسکلۆپیدیای ئازاد.

٥ - ماڵپەڕی زەمەن، نووسینێک لە ٢٩- ١- ٢٠٢٠.

٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

حەمە بۆر

نووسەر و وەرگێڕ و میدیاکار و مێژوونووس و ئەرشیفەوانی ناسراو، ڕەوانشاد حەمە بۆر...

ناوی تەواوی(محەمەد کوڕی وەستا مستەفای دارتاش کوڕی حەمە بۆر)ە، هەر چەندە حەمە بۆری باپیری مۆڵەتی مەلایەتی هەبووە، بەڵام وتوویەتی: من نامەوێت بە نووشتە نووسین بژیم بۆیە ئەویش هەر دارتاشیی کردووە، هەر بۆیەش حەمە بۆر ناسناوی حەمە بۆری باپیری بۆ خۆی هەڵبژاردووە، بە پێی ناسنامەی شارستانێتی لە ساڵی ١٩٢٢ لە شاری سلێمانی لە دایکبووە، بەڵام وەکو خۆی لە شوێنێکدا دەڵێت:(ڕاستییەکەی لە ٣ -٤ - ١٩٢٠ لە دایکم بوویمە، مەلای گوندەکەمان ڕۆژی لە دایکبوونی منی لە سەر لاپەڕەی قورئانێک نووسیوە، بەڵام باوکم لە بەر زوو نەچوونم بۆ سەربازی بە ساڵی ١٩٢٢ تۆماری کردووم).

شاعیر و نووسەر محەمەد مستەفا(حەمە بۆر)، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی(فەیسەلییە)ی ناو شاری سلێمانی تەواوکردووە، ناوەندییشی لە سلێمانی و هەولێر تەواوکردووە و سانەوییەشی لە بەغدا تەواوکردووە، بووەتە(برینپێچی ڤێتێرنەری- مضمد بیطري)، دواتریش لە ساڵی ١٩٤٠ یەکەم خولی تەندروستی دەربارەی نەخۆشییەکانی ئاژەڵ و مەڕومالات

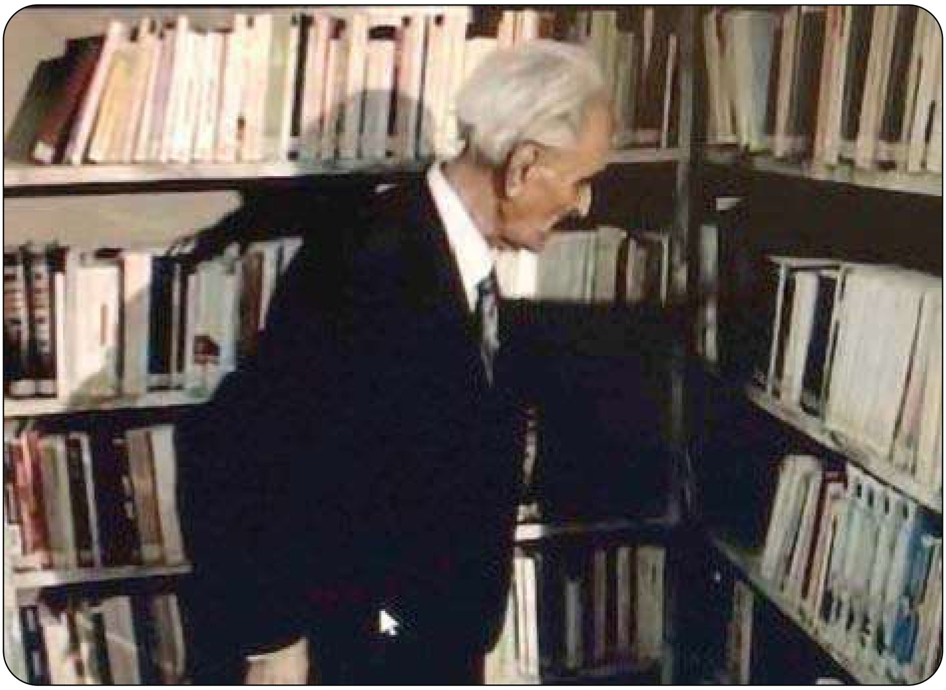

نووسەر حەمە بۆر

لە(ئەبوغرێب) بینیوە و هەر لەوێ بووەتە فەمانبەری تەندروستی، پاشان گواستراوەتەوە بەیتەرییەی بەغدا و بۆتە لێپرسراوی هونەریی بەیتەری.

نووسەر و مێژوونووس و ئەرشیڤەوان حەمە بۆر، ئەو کاتەی لە بەیتەرییەی ئەبوغرێب بووە لە ڕێگای(وەحید بامەڕنی)یەوە بەرنامەیەی بەیتەری لە ڕادیۆی کوردی پێشکەش کردووە، لەوێش بەهرەو توانای خۆی نواندووە و چەند بەرنامەیەکی هەمەچەشنەیان داوەتێ وەکو بەرنامەی(شیعر و مۆسیقا، پرسیار و وەڵام)، وەکو ئەکتەریش لە چەندین تەمسیلییەی ڕادیۆیی بەشدار بووە، ئەو زۆر بە توانا بووە لە تەمسیلییەک هەر خۆی ڕۆڵی چوار کەسی بینیوە، ڕۆڵی (کچێک و کوڕێک و پیرێژنێک و پیاوێکی پیری)

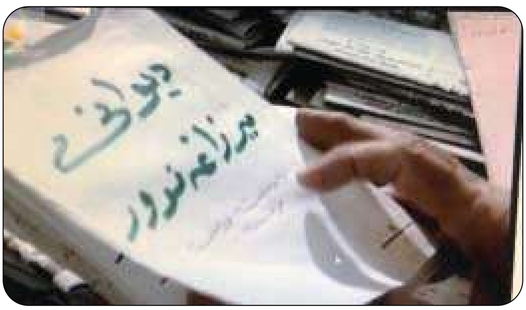

بەرهەمەکان یان دەستنووسەکانی نووسەر حەمە بۆر

بینیوە، زمانەکانی تورکی و فارسی و عەرەبی زانیوە، بۆیە دواتر کە(وکالة الانباء العراقیة- ئاژانسی دەنگوباسی عێراق) تازە دامەرزا بوو، داوایان لێ کردووە لە بەشی(الانصات) هەموو هەواڵ و ڕووداوەکانی کوردی و تورکی و فارس- یان بۆ وەربگێڕێتە سەر زمانی عەرەبی، پاشان هەر لەوێ بۆتە بەڕێوەبەری(ئەرشیڤ)، ئەو کاتەی لەوێ کاری کردووە هەموو ڕووداوێک، هەواڵێک،چیرۆکێک و بەڵگەنامەیەک پەیوەندیی بە کورد و کوردستان هەبووە، هەمووشی قەدەغە و نهێنی بووینە، ڕۆژانە هەر هەمووی کۆپی کردووە و بردوویەتییەوە ماڵەوە، بەمەش ژیانی خۆی خستۆتە مەترسییەکی گەورە.

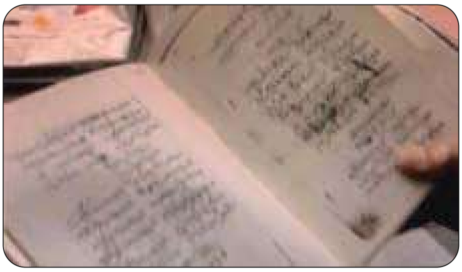

بەرهەمەکان یان دەستنووسەکانی نووسەر حەمە بۆر

سەفەری دەرەوەی وڵاتانیشی زۆر کردووە، لە یەکێ لە سەفەرەکانی بۆ قاهیرەی وڵاتی میسر، لە(دار الکتب و الوثائق)ی قاهیرە چەندین بەڵگەنامەی گرنگی لەسەر کورد و کوردستان بە پارە کڕیوە و لەگەڵ

نووسەر حەمە بۆر لە کۆڕێکدا دەربارەی(بەیتی قەڵای دمدم) لە پارێزگای دهۆك

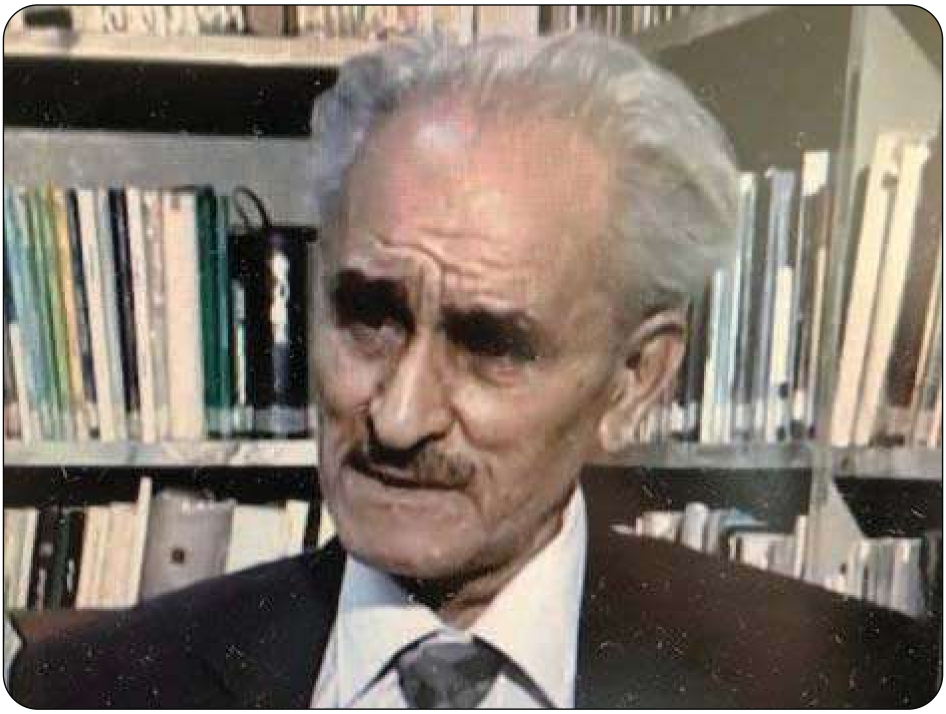

خۆی هێناویەتییەوە و پاراستوونی، شارەزاییەکی تەواوی هەبووە لە ئەرشیفکردنی کتێب و گۆڤار و ڕۆژنامەکان، چەندین کاری مێژوویی و پاراستن و نووسینەوەی دیوانی شیعری شاعیران و دەستخەت و دەستنووسی شاعیرانی کلاسیکی وەکو(شێخ ڕەزا، نالی، شێخ سەلام، کوردی، نەجمەدین مەلا، میرزا غەفور و چەندانی دیکەش) لە کتێبخانەکەی هەبووە.

نووسەر حەمە بۆر
لەکاتی کارکردندا لە(الانصات)

- لە بەیت یان داستانی قەڵای دمدمی خوێناوی، کە جەلیلی جەلیلی بڕوانامەی دکتۆرای لە سەر وەرگرتوە تەنها(٦) نوسخەی پەیدا کردووە، بەڵام حەمە بۆر(١٠٦) نوسخەی پەیدا کردووە،

- زیاتر له(٢١) هەزار کتێب و دەستخەت و دەستنووسی لە کتێبخانەکەیدا هەبووە.

(٥١) شریتی دەنگی لە بەرنامە و تەمسیلییە لە ئەرشیفی ڕادیۆی کوردی بەغدا هەبووە.

- چەندین کۆڕ و سیمیناری لە سەر کارە ئەدەبی و مێژوویی و ئەرشیفکراوەکانی، لە شارەکانی سلێمانی، هەولێر، دهۆک، بەغدا سازکردووە.

حەمە بۆر نووسەرێکی کوردپەروەر بووە، لە بەر دەستکورتی، ساڵانی گەمارۆیەکەی سەر عێراق، ڕۆژانە چەندین کتێبی خۆی لە بازاڕ بە پارەیەکی کەم فرۆشتووە بۆ بژێوی ژیانی خۆی، داخی گرانم ئەو کاتەی خەریکی کۆکردنەوە و ساغکردنەوەی ئەو هەموو ئەرشیفەی شاعیر و نووسەر و شوێن و شوێنەوار و مێژووی کورد بووە، نەیتوانیوە شتێکیان لێ چاپ بکات هیچ کەس و لایەنێکیش دەستی یارمەتی بۆ درێژ نەکردووە.

ئەم نووسەرە پشتگوێخراوە پاش پرۆژەی ئازادیی کوردستان، ماوەیەک لە سلێمانی و ماوەیەکیش لە هەولێر ژیاوە، لە دوا ڕۆژانی مانگی دوانزەی ساڵی ٢٠١٣ کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - تەلەفزیۆنی کوردسات، فلمێکی دوکیومێنتاری بە ناوی(چیرۆکی کتێبخانەکەی محەمەد مستەفا حەمە بۆر) لە ئامادەکردنی میدیاکار سامان سەلیم.

٢ - کوردیپیدیا.

٣ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

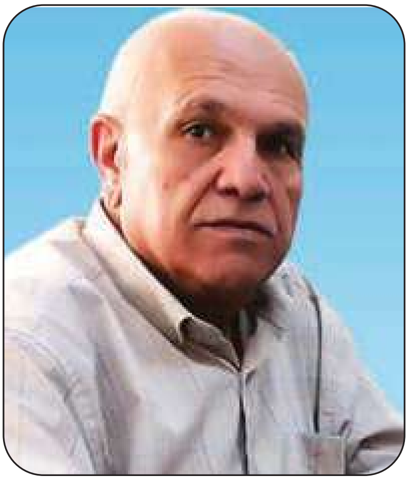

زوهێر ئامێدی

مامۆستا و هونەرمەندی شێوەکار و خۆشنووس و دیزایینەر، وێنەگر و تەکنیکاری ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنی، مامۆستا زوهێر ئامێدی...

ناوی تەواوی(زوهێر یاسین ئامێدی)یە، لە ناوەندی هونەری و ڕۆشنبیری بە زوهێر ئامێدی ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٧ لە باژێڕی ئامێدی سەر بە پارێزگای دهۆک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە ئامێدی تەواوکردووە، ساڵی ١٩٧٤ خانەی مامۆستایانی سەرەتایی لە دهۆک بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٧٦ وەکو مامۆستای ڕەسم و زمانی کوردی لە قوتابخانەی (پیران)ی سەر بە ناوچەی (شێلادزێ) دەستبەکار بووە، دواتر بووەتە بەڕێوەبەری هەمان قوتابخانە، لە ساڵی ١٩٨٨ گواستراوەتە (بنکەی کاری دەستی- مرکز الأشغال اليدوية) لە دهۆک و وەکو مامۆستای(سیرامیک) درێژەی بە خزمەتی خۆی داوە، پاش ساڵی ١٩٩٣ بووتە بەڕێوەبەری هەمان بنکە، لە ساڵی ٢٠١٦ ەوە تا خانەنشێنبوونی ساڵی ٢٠٢٠ مامۆستا بووە لە باخچەی ساوایانی(چیمەن) لە دهۆک.

هونەرمەند زوهێر ئامێدی هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە وێنەگرتن بووە، کامێرایەکی باشی پەیدا کردووە و(ستۆدیۆ)یەکی

کۆمەکا کادرێن ڕاگەهاندنێ

بچکۆلانـەی لـە ماڵەکـەی خـۆی کردۆتـەوە و وێنـەی ڕەش و سـپی تێـدا شووشـتۆتەوە و دەسـکاری کـردوون، لـە سـاڵی ١٩٨٥ سـتۆدیۆی(گارە)ی لـە شـیلادزێ کردۆتـەوە، ئـەو دەستیشـی بـە کاری دیزایینکردنی(ڕۆژنامـە، گۆڤـار، کتێـب، بەلاڤـۆک، کەتەلـۆک، نەخـش و نیـگار و تابلۆکێشـان)کردووە، شـارەزایی و ئەزموونێکی زۆر باشیشـی لـە بواری هونـەری تەکنیکی ڕادیۆیی و تەلەفزیۆنـی پەیداکـردووە.

پاش ڕاپەڕینی سـاڵی ١٩٩١ بە تـەواوی کەوتۆتە نـاو کاری ڕاگەیاندنیش، لـە سـاڵی ١٩٩٢ یەکێک بـووە لـە دامەزرێنەرانی تەلەفزیۆنی(خەبات)کە ئێسـتا ناوەکـەی بۆتـە تەلەفزیۆنی(دهـۆک) کـە لـە ڕۆژی ٧- ٧ - ١٩٩٢ بـۆ یەکـەم جـار دەسـتی بـە پەخشـی ڕاسـتەوخۆ بـۆ سـەرتاسـەری کوردسـتان کـردووە. لـە سـاڵی ١٩٩٣ بووەتـە سـەرۆکی بەشـی تەکنیکی لـە هەمان تەلەفزیۆن، پاش سـاڵی ١٩٩٦ بووەتـە بەڕێوەبـەری چاپخانەی(خەبـات) لـە دهـۆک، ئێسـتاش بەرپرسـی بەشـی ئەلیکترۆنییە لـە ناوەندی خانی بـۆ ڕۆشـنبیری و ڕاگەیاندن.

هونەرمەند زوهێر ئامێدی چەندین نووسین و کاری هونەری جوانی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانە هەندێکیانن:

-١٠٠وێنە ژ دەڤەرا ئامێدیێ، (ئەلبۆم).

- پەرتووکا مامۆستای، (بۆ پلانا نڤیسینا وانەیێن رۆژانە یێن مامۆستایان ب شێوازەکێ نوی بۆ چەندین سالان دهاتە چاپکرن.

- سالنامە (مفكرة) سێ سالان دهاتە چاپکرن.

- چەندین (پرۆشۆر و بەلاڤۆک و ل دۆر مێژوو و شوینەوار و جهێن گەشتیاری.

- ئاش و تەحین، (پێزانین ل دۆر تەحینی و مێژوو و مفایێن وێ، جانەنیاسینا ئاشان ل دەڤەرا ئامێدیێ کو بناڤودەنگترین دەڤەرە ب تەحینێ و ئاشان)، دهۆک ٢٠٢٢.

- ریڤەبەرێ گەشتیاری یێ ئامێدیێ، (ل دۆر جهێن گەشتیاری یێن

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی، بەڕێز ناجی ئەحمەد ، هونەرمەند و تەکنیککار زوهێر ئامێدی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس مسەدەق تۆفی، خۆشنووس عادل خەتات

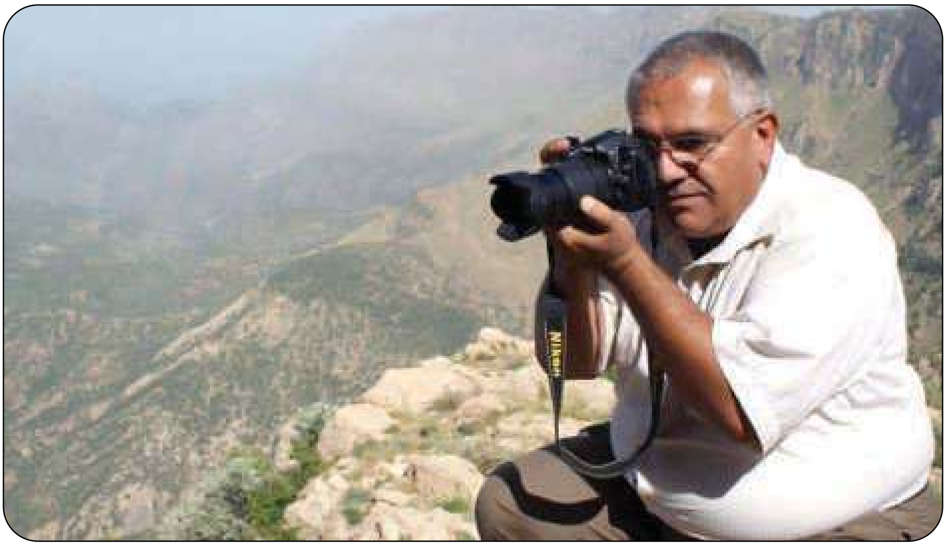

هونەرمەند زوهێر ئامێدی لە کاتی وێنەگرتندا

دەڤـەرا قـەزا ئامێدیـێ)، دهـۆک -٢٠٢٣.

- وەغەرکرییێـن ئامێدیـێ، پەرتوکەکـە تێـدا رۆژانـە نـاڤ و وێنەییێـن وەغەرکرییێن باژێرێ ئامێدیێ تێدا دهێتە تۆمارکرن ل فێس بووکێ بـەلاڤ دبـن، پاشـی هەمیـان دکەتـە پەرتوکـەک و هەتـا نوکـە بەرگـێ ئێکـێ ژێ هاتییـە چاپکـرن.

- چەندین سیناری و و تەمسیلییەی بۆ ڕادیۆ و تەلەفزیۆن نووسیوە.

لە بواری هونەری شێوەکاریش چەندین پێشانگای کردۆتەوە لەوانە:

- لە سالّی١٩٨٣ پێشانگایەکی شێوەکاری لە(دێرالۆک) کردۆتەوە.

- لە سالّی ١٩٨٩، ١٩٩٠ پیشانگای(سیرامیک)ی لە شاری بەغدا کردۆتەوە.

- لـە سـالّی ٢٠١٠ پیشـانگای(فۆتۆگرافي- وێنـە)ی لـە سـەیرانگای(بەرێ سیلێ) لـە ئامێدی کردۆتـەوە.

- لـە سـالّی ٢٠١٢ بەشـداریی فیسـتیڤالّی فۆتـۆی لـە دیاربەکری کوردسـتانی باکـوور کـردووە.

- وەکو شـاعیریش هـەر بۆ خۆشـی و ئارامیی دلّـی خـۆی، نـاوە نـاوە پارچـە شـیعرێکیش دەنووسـێت، وا نموونەیەکی شیعریشـی دەنووسـینەوە:

من تو دڤێی وەک هەمی ڤینا
نە وەک ڤـینـا مـەم و زیـنـا
نە وەک یـا فـەرهاد و شرینا
یا هەست پێ دکەم ژ ڤینێ مەزنترە
مـەزنـتـرە ژ ڕامـانـا ڤینـێ
ژ ڤـینـا ترسنۆکا بۆ ژینـێ
ژ رۆژا حەشرێ یا دێ چینێ
ژ یا صۆفیـیا بـۆ خـودێ زێـدەتـرە
بـبـوورە وەصـفـا تـــە نــاکـــەم
شرینیێ ب هنگڤینی کێم ناکەم
دێـمـــی ب هـەیـڤـێ گەش ناکەم
چونکی جوانیا تە ژ جوانییێ جوانترە
هێڤێنێ پەرییێـن بـەحـەشـتێ تـوی
نیـشـان بـۆ تـە شیانێن خودێ توی
هیـڤـی و ئـومێدا ژیـانـا مـن توی
ل بـەحـەشـتێ ژی نـە کەسـێ دیترە.

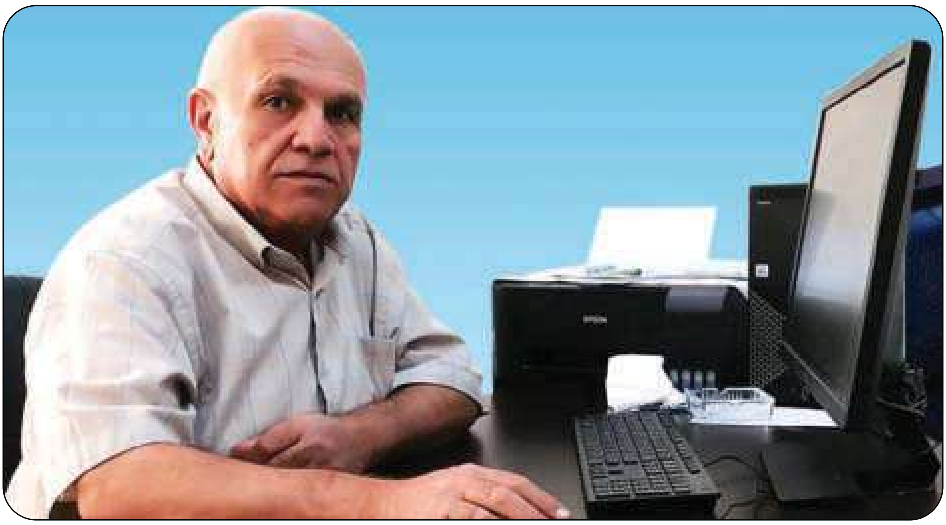

هونەرمەند زوهێر ئامێدی

بەرهەمەکانی هونەرمەند زوهێر ئامێدی

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی هونەرمەند زوهێر ئامێدی، هاوڕێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر ئیسماعیل بادی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

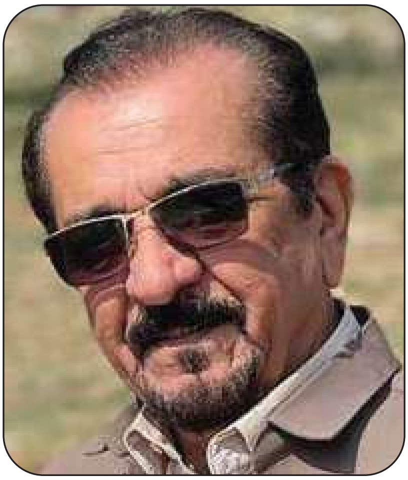

قادر ژەوان

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس، وەرگێر و یاسازان، پارێزەر قادر ژەوان ....

ناوی تەواوی(عەبدولقادر هەمزە حەمەد پشدەری)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە قادر ژەوان ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٥ لە گەڕەکی(جووتکانیان)ی شارە جوان و ڕەنگین و خۆڕاگرەکەی قەڵادزێی سەر بە پارێزگای سلێمانی لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە شاری قەڵادزێ تەواوکردووە، تا پۆلی پێنجەمی ئامادەیی لە ئامادەیی پشدەری کوڕان هەر لە قەڵادزێ خوێندووە، پۆلی شەشەمی ئامادەییشی لە ئامادەیی دارەتووی ئێوارانی کوڕان لە هەولێر بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٦ وەکو فەرمانبەر لە(تێبینەرایەتی- ملاحظیة) تۆمارکردنی خانوو بەرە لە هەولێر دەستبەکار بووە، پاش پرۆژەی ئازادیی عێراق لە ساڵی ٢٠٠٣، درێژەی بە خوێندن داوە و لە ساڵی خوێندنی ٢٠١٢- ٢٠١٣ بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە کۆلێژی یاسای زانکۆی(جیهانی) ئەهلی وەرگرتووە و بەردەوام بووە لە خزمەتکردن تا ساڵی ٢٠١٨ بەپلەی یاریدەیدەری دادوەری خانەنشین بووە و ئێستا لە هەولێر دەژیت.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر قادر ژەوان، ڕۆژنامەنووس دڵشاد وەسانی

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ قادر ژەوان، هەر لە منداڵییەوە سەودای و عیشقی زمان و ئەدەبیاتی کوردی بووە، ئەو بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازیی کوردی و عەرەبی دەستی پێ کردووە، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو گرۆگاڵی شیعر و چیرۆکنووسینی کردووە، تا لە ساڵی ١٩٨٤ دەستی کردووە بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی ئەو کات، تا ئێستا چەندین بەرهەمی پوخت و جوانی لە بوارەکانی شیعر و وەرگێڕان و لێکۆڵینەوەی سیاسیی و کۆمەڵایەتی و بابەتی هەمەجۆری دیکەی لە چاپ و بڵاوکردۆتەوە، لە بەشی زۆری شیعرەکانی باسی نیشتمانی و نەتەوەیی و جوانیی سروشتی کوردستان و ئەڤینی و بواری ئافرەتان و منداڵان و کێشە کۆمەڵایەتییەکان دەکات، چەند بەرهەمێکیشی ئامادەیە بۆ لە چاپدان، بەرهەمە لە چاپدراوەکانی:

ئەو کتێبانەی بە چاپی گەیاندوون

- نێرگز، ئۆپەرێتێک و دوو کۆمەڵە شیعر بۆ منداڵان، لەساڵی ١٩٩٠.
- کتێبی لێخۆشبوونی تاوانلێکراو و ئاشتەوایی و ئازادبوونی مەرجدار و ڕاگرتنی جێبەجێکردنی سزا لە یاسای عێراقی، کە چوار توێژینەوەی یاساییە لە نووسینی دادوەر نەوزاد محەمەد ڕەئووف زەنگەنە، وەرگێڕانی شاعیر و وەرگێڕ قادر ژەوان لە زمانی عەرەبییەوە بۆ سەر

زمانی کوردی، ساڵی ٢٠١٠.

- (بنچینەی خێزانی هۆشیار) توێژینەوەیەکی یاسایی و کۆمەڵایەتییە لە دووتوێی کتێبێکی(٢٠٠) لاپەڕەیی لە ساڵی ٢٠١٥ بەچاپی گەیاندووە.
- کتێبێکی دیکەی توێژینەوەی ئامادەیە بۆ چاپ بەناونیشانی (حوکمی بەکرێگرتنی منداڵدانی ژن لە ڕوانگەی یاسا و شەرع و زانستی پزیشکی) دا.
- دیوانێکی شیعری ئامادەیە بۆ بەچاپ گەیاندن کە زیاتر لە(٢٠٠) لاپەڕە لەخۆ دەگرێت.

لە بواری ڕێکخراوەیی و ئەدەبی و ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەنووسیش چالاکیی زۆری هەبووە و هەیە لەوانە:

- دەیان پارچە شیعر و وتاری ئەدەبی و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی یاسایی و کۆمەڵایەتی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە، لەوانە(هاوکاری، برایەتی، خەبات، کاروان، پاراسایکۆلۆژی، ئاسۆی وەرزش و چەندانی دیکە).
- لە ساڵی ٢٠٠٤ەوە، وەکو نووسەر و هەڵەچن لە ڕۆژنامەی خەبات کاری کردووە و تا ئێستاش کاردەکات.
- ئەندامی سەندیکای پارێزەرانی عێراق (نقابه المحاميين العراقيين)ە.

٦ - لە لای ڕاستەوە: شاعیر قادر ژەوان، شاعیر کازم کۆیی

- ئەندامی (لقی هەولێری سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان)ە.
- ئەندامی (لقی هەولێری یەکێتیی مافپەروەرانی کوردستان)ە.
- ئەندامی دەستەی دامەزرێنەری (سەنتەری ڕۆشنبیریی ئاسۆس)ە.

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، قادر ژەوان هاوسەرگیری کردووە و خاوەنی چوار کچ و سێ کوڕە خوا تەمەن درێژیان بکات، بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

دوو پارچە شیعری شاعیر قادر ژەوان- تان بۆ دەنووسمەوە:

(١)

تۆ باوەڕی
تۆ باوەڕی ڕێی هەواری،
گەرمێن و کوێستانی
شوانکارانی
هەنگاوان خۆش دەکەی.
زەردەی ئاسۆ و

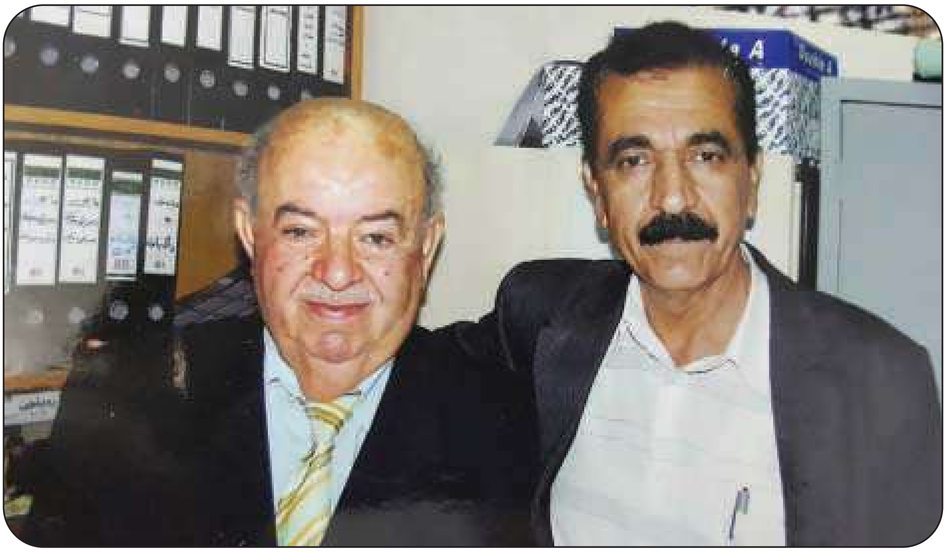

لە لای ڕاستەوە: شاعیر قادر ژەوان، هونەرمەندی ئەکتەر حاجی مەکی عەبدوڵڵا(عەلییە فەندی)

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر قادر ژەوان، میدیاکار دکتۆر ئادەم.

خۆر هەتاوی بەر بەیانی!
تاریکی فەرامۆش دەکەی،
سەرەتای بەهاری سەوزی
چرۆی گڵۆفکی دارانی!
ڕاونەری تۆف و زریان و ...
سەرما و کڕێوەی زستانی!
تۆ نەورۆزی...
سامی دڵی گۆڕستانی!
تۆ زەنگی کاروان و ...
مژدەی سەر قەتاری!
لە دەفەی سینگی نیوە شەودا ...
بەرەو گوێچکەی کەسێکی ...
شەونخونی کێشا..!!
تەپڵی سەرکەوتن لێدەدەی!

ئەتۆ بۆنی ...
شەمامۆکەی دەستی،
کیژۆڵەی بێستانەوانی!
خڕو خۆڵی ...
خۆشی نێو گۆلم و مستانی!
تۆ قەقنەسی ..!!
لە گڕکۆی دۆزەخدا
گەرا دەنێی!
هەر کە زانیت ...
مردن بە دواتا ڕادەکا
لە بەهەشتا خۆت گڕ دەدەی!!

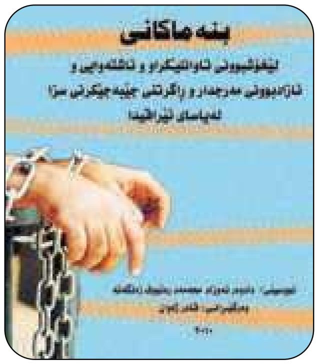

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ قادر ژەوان

شاعیر قادر ژەوان لە کاتی شیعر خوێندنەوە لە فیستیڤاڵێکی شیعردا

شاعیر
قادر ژەوان

بە ئەسپایی دەسووتێی و ...
چاوی خەواڵووت لێکدەنێی!
کە خۆڵەمێشەکەت ...
لە جیهانێکی تازەدا!
زیندو دەبێتەوە ...
گیانێکی دی وەبەر دەنێی!

(٢)

(ئەنفال) ئەوێ ڕۆژێ
ئەوێ ڕۆژێ
من ڕێبوارێک بووم
پرێسکەی نقورچە سەفەری ئیشقێک

دنەی دام،
تەوێڵی هەوری ڕەش
وەکو دەریایەکی سەر شێت،
ئاوێتەی شەوە زەنگ بوو،
من لە شەپۆلیدا گینگڵم دەخوارد،
لە کەناریدا
زاویتەیەک، پڕ لە سڕ بوون...
لێوی حەزە سەوزەکانمی
دەکردە قڵیشی ڕێی بیابانێکی
بێ کۆتایی.
ئەدی!
ئەدی!
هەر ئەوێ شەوێ
جەنگی نێوان ئاسمان و زەوی
زەنگی لێدا
شەبەق دوای بتڵێکی شەو
لە گوزەری هەورە تریشقەی
دڵێکی ڕەشدا
ژانی گرت
گەڵاکان
لە تەکانی بای ناوادەی شومدا
ئاوێزانی
سەمای نەخوازراوی
گیانێکی دوا وێستگەی پڕ لە راز بوون ،
هێی ...!

لە چیم دەڕوانی؟
تا ئەو دیو سێرەی چاو
دەریا بوو...
کەنار بوو...
بیابان بوو...
هێشتا دەمویست
لە تەوێڵی ئاسمانێکی بێ ئاماندا
بە نێو ئەستێرە گەشەکاندا
مەکۆی ڕایەڵی
پەیامی تەونی تەمەنێک
تێوەدەم و
لە گوزەری بەهەشتێکدا
ببمە حیکایەتخوانێکی مەنتیق،
زۆریش دەترسام!
نەبادا خێوە ئەفسانەییەکان
لە چراخانی ڕێی کاکێشانیشدا
ڕووناکی ئەنفال بکەن

سەرچاوەکان:

١ -کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر قادر ژەوان لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ناسر حوسامی

شـاعیر و نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس و مدیدیـاکار، وەرگێـڕ و لێکۆڵـەر و توێـژەر، مامۆسـتا ناسـر حوسـامی....

ناسـر حوسـامی لـە کۆتایی مانگی(٩)ی سـاڵی ١٩٥٩ لـە گوندی(شـێخاڵی) بنـاری چیای(ئەلمیرۆ)ی سـەرکەش لـە خێزانێکی کوردپـەروەر لـە ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان لـە دایکبـووە، ئـەو کـوڕی شـاعیری نـاوداری کـورد(هێدی)یـە، قۆناغەکانـی خوێندنـی لە(شـێخاڵی، کۆنەمەڵلالـەر، بـۆکان، نەغـەدە، کـەرەج) تەواوکـردووە، هـەر لـە تافی لاوێتیدا هەسـت و ڕوح و گیانـی کوردایەتـی لا نەشـونمای کـردووە، بۆیـە لـە ساڵی ١٩٧٨ لـە ڕێگەی یەکێتیی قوتابیانی کوردسـتان تێکـەڵ بـە کاری سیاسـی بـووە، سـەرەتا بووتـە ئەندام و سـەرنووسـەری گۆڤـاری ئـەو یەکێتییـە، لـە سـاڵی ١٩٨٣ بۆتـە ئەنـدام لـە حیزبـی شیوعی(کۆمۆنیسـتی ئێرانـی)، زیاتـر خەباتـی کوردایەتـی و سیاسـیی ئـەو بـۆ پسـپۆڕانی بـواری سیاسـیی لێدەگەڕێـم.

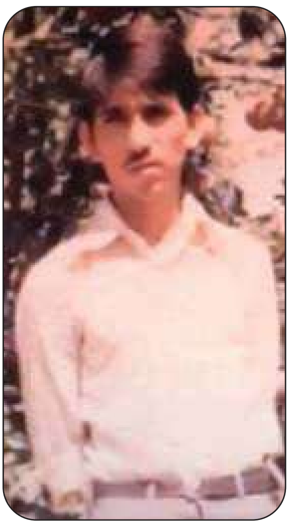

ناسر حوسامی بەجاحێڵی

لـە سـاڵی ١٩٩٨ ڕووی لـە وڵاتـی سـوید کـردووە و تـا ئێسـتا لـەوێ نیشـتەجێیە.

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز ئەحمەد بازگر، شاعیر ناسر حوسامی، بەڕێز ڕەحمان شافعی، بەڕێز خالید ڕەحیمی، بەڕێز فەرەیدون نازری(کاک وریا).

شاعیر و نووسەر و میدیاکار ناسر حوسامی، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو چووەتە مەیدانی نووسین و وەرگێڕان و ڕۆژنامەگەری و کاری میدیایی، لە ساڵی ١٩٨٢ بووەتە لێپرسراوی دەستەی نووسەرانی کتێبەکانی خوێندنەوەی کوردی، سەرەتا لە(جەمعییەتی دیموکراتی موعەلیمانی موبارز)، دواتریش لە لیژنەی کتێبەکانی(ئەلف و بێ)بۆ پۆلی یەکەمی سەرەتایی و خوێندنەوەی کوردی بۆ پۆلی دووەم و سێیەمی سەرەتایی لە هەمان ساڵدا، لە ساڵی ١٩٨٣ەوە، لێپرسراوی بەڕێوەبردنی چەند خولێکی پەروەردەکردنی مامۆستایان بووە و فێری خوێندنەوە و نووسینی کوردی کردوون، دەستی بە نووسینی شیعر و پەخشانە شیعر و وەرگێڕان کردووە، لەم بوارانەدا ئەم بەرهەمانەی لە چاپ و بڵاوکردۆتەوە:

- کتێبی(لەو دیوەوەی ڕەنگ وپەردە)، کە کتێبێکی ڕەخنەیی و لێکۆڵینەوەی ئەدەبییە، چوار وتار لە خۆدەگرێت، ساڵی ١٩٩٥.
- کتێبی(دەشتی ئاسکان)، کتێبێکی خوێندنەوەی کوردییە بۆ پۆلەکانی ناوەندیی قوتابیانی قوتابخانەکانی سوید ساڵی ٢٠٠٠ بڵاوکراوەتەوە.

ئەم بەرهەمانەشی بڵاونەکراونەتەوە:

- وەگێڕانی شیعری(٥) شاعیری ئێرانی(نیما، شاملوو، سایە، کەسرایی، موشیری).

- وەرگێڕانی شیعرەکانی بابەتاهیری هەمەدانی.
- دیوانی وەفایی، ساغکردنەوە و لێکۆڵینەوە.
- کۆمەڵە وتارێکی ئەدەبی و ڕەخنەیی و لێکۆڵینەوەیە.

شاعیر و نووسەر و میدیاکار ناسر حوسامی چەندین چالاکیی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە بوارەکانی فێرکردنی زمانی کوردی و ڕۆژنامەگەریی و کاری ڕاگەیاندن نواندووە ئەمانە هەندێکیانن:

- لە ساڵی ١٩٨٠ وەکو هاوکاریکردنی(جەمعییەتی دیموکراتی موعەلیمانی موبارز) لە بۆکان چەندین خولی فێرکردنی زمان و نووسینی کوردی کردۆتەوە.
- لە ساڵی ١٩٨٢ لەگەڵ هاوڕێی جەمال موفتی ئاهەنگی نەورۆزیان بۆ قوتابیانی قوتابخانەکانی بۆکان ڕێکخستووە.
- ئەو کاتەی هەردوو شاری بۆکان و شنۆ ئازادکرابوون، لەگەڵ تیپی شانۆی(شۆڕش) چەند بەرهەمێکی شانۆییان پێشکەش کردووە.
- یەکێک بووە لە دامەزرێنەری(کانوونی هونەر و ئەدەبیاتی کرێکارانی کوردستان) لە بەهاری ساڵی ١٩٨٥.

شاعیر ناسر حوسامی

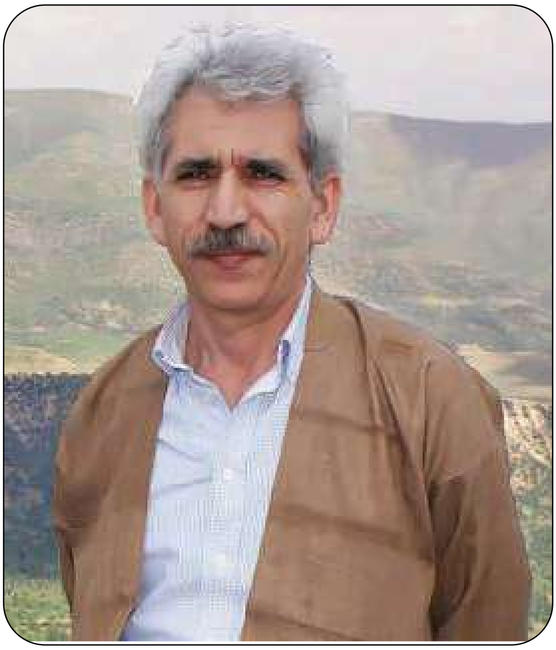 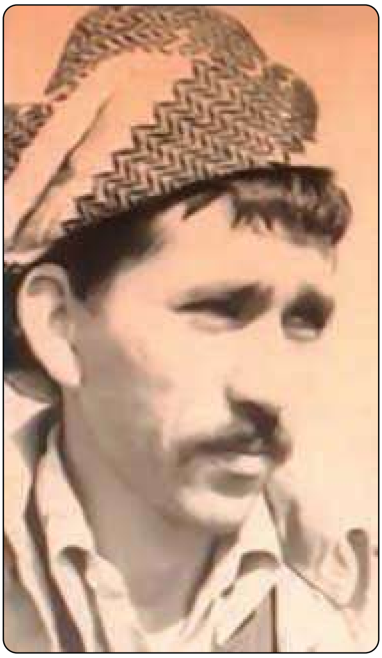

شاعیر ناسر حوسامی

- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری(پێشەنگ) بووە، بۆ چەند ژمارەیەکیش سەرنووسەری ئەو گۆڤارە بووە.
- لە ساڵی ١٩٨٥ وەکو(بێژەر- مذیع) لە ڕادیۆی کۆمەڵە دەستبەکار بووە، بەرنامەی(تریبوونی ئازاد و ئێمە و گوێگرەکان)ی پێشکەشکردووە، لە ساڵی ١٩٩٣ بووتە بەڕێوەبەری ڕادیۆکە.
- هەر لە هەمان ساڵدا بەڕێوەبەری نووسینی بڵاوکراوەی(پێشڕەو)کە ئۆرگانی ناوەندی کۆمەڵە بووە.

چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە.

بۆ شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ و ناسر حوسامی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

پارچە شیعرێکی شاعیر ناسر حوسامی بە ناوی ڕێگا:

ڕێگا

هیچ زمانت نەدەزانی و هەموو جیهانت تێگەیاند.
هەرچی ڕێیە، بە ڕووی تۆدا داخرابوون،
تۆ سنوورە دوورەکانیشت تێپەڕاند.
هیچت لە دین، لە پەرستگا نەدەزانی و
لە بووداوە هەتا مەسیح
تۆ فرمێسکت پێ هەڵوەراند!
لە خاکی مە زمانی دایک قەدەغەیە.
با دەفتەری منداڵانی ئەم وڵاتە هەموو پڕ بن لە ئەلفوبێی زمانی تۆ.
جیهان بڵا با لە شەڕی خاچ و شمشێر دەست هەڵگرێ
ئەم تۆفانە ئارام بگرێ و هەموو بێنە ناو بەلەمی ئیمانی تۆ.
سنوور هاتوون هەتا حەوشە و هەتا نێو ژووری نوستنمان
بڵێ خەڵک هەموو بێنە بن ئەو ئالای شین و سوور و
هەموو ببن بە شارۆمەند لە وڵاتی بێ تەلبەند و بێ پەرژینی
دڵۆپی ڕوونی ئەسرینێک
لەسەر هێمای بێ گیانی تۆ!
٢٠١٥/٩/٧

سەرچاوەکان:
١ - کازیوە TV، فلمێکی دوکیومێنتاری لە ٣٠-١ - ٢٠٢١.
٢ - Nawroz tv، فلمێکی دوکیومێنتاری بە ناو نیشانی(ناسر حوسامی چاوەروانی).
٣ -ماڵپەڕی(سمعها).
٤ - ماڵپەڕی زاگرۆس پۆست، شیعری ڕێگا، لە ٧- ٩- ٢٠١٥.
٥ - کوردیپیدیا.
٦ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

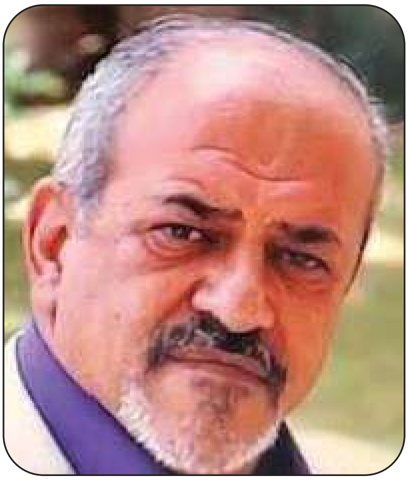

ستار عەلی

هونەرمەندی شێوەکار ستار عەلی لە ساڵی ١٩٥٧ لە گوندی(زێوێ) ی سەر بە قەزای ئامێدیی پارێزگای دهۆک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایک بووە، پاش تەواوکردنی قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندیی و ئامادەیی، ساڵی خوێندنی ١٩٧٩- ١٩٨٠ بەشی(جیولوجي) لە کۆلێژی زانستی زانکۆی موسڵ تەواوکردووە، لە بوارەکانی پەروەردە و هونەری دەستبەکار بووە، دوا کاریشی فەرمانبەری بەڕێوەبەرایەتیی شێوەکاری دهۆک بووە، لە بواری کوردایەتیشدا ڕۆڵێکی بەرچاوی هەبووە، ژیانی سیاسی و چالاکییەکانی بۆ پسپۆرانی بواری سیاسی لێ دەگەڕێم.

هونەرمەند ستار عەلی، هونەرمەندێکی خۆڕسک بووە، ئەو دەرچووی هیچ پەیمانگا و ئەکادیمیایەکی هونەرە جوانەکان نەبووە، بەڵکو هەر لە تەمەنی لاوێتیدا بەهرە و توانای نیگارکێشانی هەبووە، لە کارە هونەرییەکانیدا بەشی زۆری تابلۆکانی شێواز و ستایلێکی تایبەت بەخۆی هەبوو، زیاتر بەرهەمەکانی بە شێوازی(التعبيري و التجريدي)بووە، زۆریش بایەخی بە ڕەنگەکان داوە و کە ڕەگەزێکی گرنگ بووە لە کارە هونەرییەکانیدا، هەموو ژیانی منداڵی خۆی و خەلک و دەردەسەری و ناهەمواریی میللەتەکەی لە بەرهەمەکانیدا زۆر بە ڕوونی ڕەنگیان داوەتەوە، هەر ئەو کاتەی قوتابی بووە لە زانکۆی موسڵ، لە گەڵ هونەرمەندانی عێراقی بەشداری چەندین

هونەرمەند ستار علی - لە دوو کاتی جیاوازیدا

پیشـانگای هاوبەشـی کـردووە، سـەرەڕای پێشـانگا تایبەتییەکانـی خـۆی کـە لـە شـارەکانی دهـۆک و هەولێـر و موسـڵ و لـە دەرەوەی وڵات لـە ئەڵمانیـش سـازی کـردووە، ئەمانـەش هەندێـک لـە چالاکییـە هونەرییەکانییەتـی:

- لـە سـاڵی ١٩٨٣یەکـەم پیشـانگای تایبەتـی خـۆی لـە شـاری دهـۆک کردۆتـەوە.

- بە بەرهەمەکانی بەشداریی چەندین پیشانگای شێوەکاری لە زانکۆی موسـڵ و زانکۆکانی دیکـەی کوردسـتان و عێـراق کـردووە.

- لە ساڵی ١٩٨٦ بەشداری لە پیشانگای هونەرمەندانی دهـۆک لە شاری هەولێر کـردووە.

- لـە سـاڵی ١٩٩٠پیشـانگایەکی تایبەتـی بـە ناونیشانی(ئەفسـانەکانی چیـاکان) لـە شـاری دهـۆک کردۆتـەوە.

- هـەر لـە سـاڵی ١٩٩٠ بەشـداریی لـە پیشـانگای هونەرمەندانـی کـورد لـە گەلەری(ئەربیـلا) لـە شـاری هەولێـر کـردووە.

- لە ساڵی ١٩٩١ بەشـداریی لـە پیشـانگای هونەرمەندانـی کورد لە وڵاتـی ئەڵمانیـا کردووە.

- لـە سـاڵی ١٩٩٨ بـە یارمەتیی یەکێتیی نووسـەرانی کـورد لقی دهـۆک پیشـانگایەکی تایبـەت بە(پۆرترێتـی) نووسـەرانی کـوردی کردۆتـەوە.

- لە ساڵی ٢٠٠٥ کتێبێکی لەسەر هونەری شێوەکاری بەناو نیشانی(چەند خویندنەک شێوەکاری) چاپ و بڵاوکردۆتەوە.

- لە ساڵی ٢٠٠٨ دیسان پیشانگایەکی تایبەتی بە پۆرترێتی نووسەرانی کوردی کردۆتەوە.

- ساڵی ٢٠٠٩ پیشانگایەکی تایبەتی بە هونەری شێوەکاری لە دهۆک کردۆتەوە.

- ساڵی ٢٠١٠ بەشداری پیشانگای هاوبەشی هونەرمەندانی دهۆکی لە پانۆرامای ئازادی کردووە لە شاری دهۆک.

- بەشداریی لە چەندین خولی گەلەری(زاموای) کردووە.

- بەشداریی لە چەندین خولی گەلەری دهۆک کردووە.

- لە ساڵی ١٩٩٧ەوە، کاری دیزایینی کتێب و گۆڤار و ڕۆژنامە کوردییەکان دەکات، تا پێش کۆچی دوایی کردنیشی هەر دیزایینی گۆڤاری(پەیڤ)ی دەکرد کە یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆک دەری دەکات.

- چەندین وتار و لێکۆڵینەوەی دەربارەی هونەری شێوەکاری لە

بەرهەمی هونەرمەند ستار علی

ڕۆژنامـە و گۆڤـارە کوردییـەکان بڵاوکردۆتـەوە.

- چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمیناری هونەری گێڕاوە.
- ئەندامی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان بوو.

لـە یەکـێ لـە پیشـانگاکانی کـە هونەرمەنـد و ڕۆشـنبیرانی کـورد تێیـدا ئامادەبوونـە، ئەم هونەرمەند و شێوەکارانەی کورد، سـەبارەت بـە هونەرمەند سـتار عەلـی بـە زمانـی عەرەبـی لێدوانیـان داوە، وا وەکـو خـۆی بۆتـان دەنووسـمەوە:

التشـكيلي فهمـي بالايـي الـذي حضـر جانبـا مـن هـذا المعـرض قـال» مـن المفرح أن نـرى نتـاج الفنانيـن يظهـر بهـذا الشـكل الجميـل فـي محافظـة دهـوك التـي رأيـت أنهـا قـد مالـت إلـى احتضـان الحركـة الفنيـة وتدعـم الفـن التشـكيلي بشـكل كبيـر «.

الفنـان التشـكيلي يوسـف زنكنـة كان مـن زوار المعـرض قـال « لجـوء الفنـان إلـى اسـتخدام تقنيـات جديـدة، وهـذه الأعمـال التـي عرضهـا هـي بمثابـة طفـرة لأعمالـه التـي قدمهـا فـي السـابق وقـد لجـأ إلـى اسـتخدام الألـوان الترابيـة بينمـا المعـروف عنـه انـه كان يميـل إلـى اسـتخدام الألـوان الحـارة، وهـذا يـدل علـى أن

بەرهەمی هونەرمەند ستار على

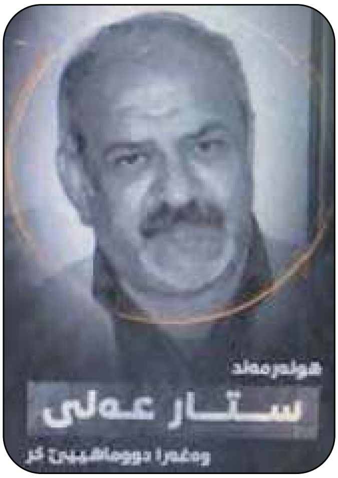

بەرهەمی هونەرمەند ستار علی

الفنـان قد مـر بمراحـل جديدة في حياتـه الفنيـة».

الفنـان حميد شـريف الذي أبدى إعجابه بالمعرض قال « الفنان سـتار علي مـن الفنانيـن المتميزيـن في محافظة دهـوك و لـه باع طويل في الفن التشـكيلي وهـو مـازال متشـبثا بأسـلوبه القديـم التعبيريـة التجريديـة، لكنـه أضـاف لهـا لمسـات جديـدة مـن خـلال تعاملـه مـع اللـون بشـكل جميل و جذاب، واسـتطاع أن يسـتفيد منهـا فـي اختزالاتـه، والملاحظ أيضـا انه قد اسـتخدم الحجـم الكبير مـن اللوحـات، وهـو أيضـا أمـر ملفت في أعمـال سـتار علي».

أمـا الفنـان سـرمد يوسـف الـذي كان مـن ضمـن المتواجديـن فـي المعـرض فقـد قـال « لقـد مـال الفنـان سـتار علـي فـي هـذا المعـرض إلـى اسـتخدام لوحـات

من القطع الكبير وقد خاض في هذه المعرض تجربة جديدة في التعامل مع اللون واختيار المواضيع مستخدما أسلوبه الحداثوي الذي يتم تداوله الآن في أوروبا «.

هونەرمەند ستار عەلی لە بەرەبەیانی ٤ - ٩ - ٢٠٢٣ لە شاری دهۆک کۆچی دوایی کردووە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی فەیسبووکی شلووڤە، لە ٩- ٩ - ٢٠١٤.

٢ - کوردیپیدیا.

٣- ماڵپەڕ و کەناڵە تەلەفزیۆنییە کوردییەکان(گەلی کوردستان، گولان،BMc, politicpress, Pukmidia) لە٤-٩-٢٠٢٣.

٤- Rudaw، نووسینیکی نووسەر پەسار فایەق، لە ٤ - ٩- ٢٠٢٣.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سۆران نەدار

شاعیری گەورەی کورد مامۆستا لەتیف هەڵمەت، بۆ ئەو دەڵێت:(شیعری نووسراوت بۆ منالآنی کەمئەندام، یەکەمین کۆمەڵە شیعری چاپکراوی نوێی کوردییە کە بۆ منالآنی کەمئەندام نووسرابێت، هیچ کەسێک پێش سۆران نەدار لە ئەدەبی منالآنی کوردی و هەتا لە نیشتمانی عەرەبیشدا لەو جۆرە شیعرانەیان نییە و نەنووسراوە).

شاعیری بواری ئەدەبیاتی مندالآن و نووسەر چیرۆک و ڕۆماننووس و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر سۆران نەدار..

ناوی تەواوی(سۆران ئیبراهیم جەبار)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە سۆران نەدار ناسراوە، لە ساڵی ١٩٨٥ لە گوندی(دوازدە ئیمام)ی سەر بەقەزای(کفری) لە خێزانێکی هەژار و دەستکورتی کوردپەروەر لە دایکبووە، تا پۆلی سێی ناوەندی خوێندووە، لە بەر هەژاری و بێدەرامەتی نەیتوانیوە بەردەوام بێت لە خوێندن، بۆیە بۆ بژێوی خۆی و خێزانەکەی ژیانی سادە و ساکاری گوندەکەیانی هەڵبژاردووە، هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزوو و خولیای کەوتۆتە سەر زمان و ئەدەب و شیعری کوردی، دەستی کردووە بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێی کوردی و عەرەبی، لە ساڵی ١٩٩٩ ئارەزووی نووسینی شیعری بۆ منداڵە چاوگەشەکانی کفری و

لەلای ڕاستەوە: شاعیر سۆران نەدار، شاعیری گەورەو ناوداری کورد لەتیف هەڵمەت

کوردستان هەبووە، بۆیە لە سەر تەپۆلکەی کەناری جۆگەلەی ئاوی(کانی سوڵتان)ی چەمی(دوازدە ئیمام) یەکەمین بەرهەمی شیعری خۆی بۆ منداڵان بەناو نیشانی(باوە شاسوار) نووسیوە، لە ساڵی ٢٠٠٠ەوە، تا پرۆژەی ئازادکردنی عێراق ساڵی ٢٠٠٣، هەستی کردووە کە بەهرە و توانای لە بواری شیعر نووسین باشتر پوختەتر بووە، بۆیە زیاتر لە(١٠٠) پارچە شیعری خۆی بەلاوەخستووە، سەرلەنوێ شیعر بۆ گەوران و شیعر و چیرۆک و ڕۆمان بۆ منداڵان و چەندین بابەتی فیکری و لێکۆڵینەوەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و هونەری نووسیوە، تاوەکو ئێستا زیاتر لە(٧٠)کتێبی چاپ کردووە و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەی خوارەوە هەندێکیانن:

١- کۆنگرەی ئاشقان، کۆمەڵە شیعرێکە بۆ گەوران و ساڵی (٢٠٠٨) لە چاپخانەی ڕەهەند لە سلێمانی چاپکراوە ... لەتیف هەڵمەت- گەورە شاعیری نوێخوازی گەلەکەمان پێشەکی بۆ نووسیوە

٢ - فێرگە، کۆمەڵێ شیعری منداڵانە و لە هەمان ساڵ و هەمان چاپخانەی پێشوودا چاپکراوە.

٣- جۆلانە، هۆنراوەی منداڵانە و بە هەمان شێوە لە هەمان ساڵ و هەمان چاپخانەدا چاپکراوە.

٤- بەهار، شیعر بۆ منداڵان ، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا بڵاوکراونەتەوە.

٥- جەژنانە، هۆنراوەی منداڵان ، لە هەمان ساڵ و هەمان چاپخانەدا چاپکراوە.

٦- هێلانە ... شیعری منداڵان ، هەر لە هەمان ساڵدا و لە هەمان چاپخانە چاپکراوە، دکتۆر «ئاری عوسمان خەیات» هەڵوەستەیەکی لەسەر نووسیوە.

٧- باران، هۆنراوە بۆ منداڵان، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا، چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

٨- گڕوگاڵ. شیعری منداڵان ، لە هەمان ساڵ و هەمان چاپخانەدا لە چاپ دراوە.

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز سەلاح پەرلەمان، شاعیر سۆران نەدار

٩- لاوێکی تێکۆشـەر چۆن دەبێتە کەسێکی کارامـەو سـەرکەوتوو، بیرورای تایبەتیی خۆیەتی ، لـە هەمـان سـاڵ و چاپخانـەدا چاپکراوە.

١٠- توانـەوە، هۆنـراوە بۆ گـەوران، لـە سـاڵی(٢٠٠٩)لە چاپخانـەی ڕەهەند لـە سـلێمانی چاپکراوە.

١١- ئەنجامـی ئەشـقێکی بێکۆتایـی، چیرۆکێکـی درێـژە بـۆ گـەورە سـاڵان و هـەر لـە سـاڵی(٢٠٠٩)لە چاپخانـەی ڕەهەنـد لـە سـلێمانی چاپکـراوە.

١٢- جاڵجاڵۆکـە، شـیعری منـداڵان، هەمـان سـاڵ و لـە هەمـان چاپخانـە چاپکـراوە.

١٣- سـمۆرە، هۆنـراوەی منـاڵان، لـە هەمـان سـاڵدا و لـە هەمـان چاپخانـە بڵاوکراونەتـەوە.

\ شاعیر سۆران نەدار لەگەڵ خاتوو کوێستانی هاوسەری و هەردوو کچەکەی(سۆزی و پەری)

شاعیر و نووسەر سۆران نەدار لەگەڵ دایک و باوک و برایەکی

١٤- هەتاو، شیعر بۆ منداڵان، هەمان ساڵ و چاپخانە لە چاپدراوە.

١٥- پەپوولە، هۆنراوە بۆ منداڵان، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا چاپکراوە.

١٦- دارگوێز، شیعری منداڵان، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا چاپکراوە.

١٧- یاری، هۆنراوە بۆ منداڵان، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا چاپکراوە.

١٨- گەڵاڕێزان ... شیعری گەورانە، لە ساڵی(٢٠١٠) لە چاپخانەی ڕەهەند لە سلێمانی چاپکراوە، مامۆستا لەتیف هەڵمەتیش پێشەکی بۆ نووسیوە و تیایدا دەڵێت:(لەم کۆمەڵە هۆنراوەیەی سۆران نەدار شیعر و شاعیرێتی هەنگاو بەرەو چیای داهێنان دەنێن و نەخشەی جیهانیی شیعریی نەدار دروست دەکەن، لە بازاڕی عەترفرۆشاندا بۆنی عەتر دەبارێ و لەم وشانەی سۆرانیش تەنها شیعر هەڵدەقووڵێ).

١٩- دیاری و شەپۆل، ڕۆمانێکی منداڵانە بە زمانی کوردی و لە ساڵی(٢٠١٠) لە چاپخانەی ڕەهەند لە سلێمانی چاپکراوە، لەتیف هەڵمەت پێشەکی بۆ نووسیوە و لەو بارەیەوە دەڵێ:(شایانی باسە کە سۆران نەدار نووسەری یەکەمین ڕۆمانی خۆماڵییە بۆ منداڵانی کورد و ئەویش ڕۆمانێکە بە ناونیشانی: دیاری و شەپۆل).

شاعیر سۆران نەدار، خاتوو پەری کچی

٢٠- ورچێکی قەڵەو، چیرۆک بۆ منداڵان، لە ساڵی(٢٠١٠) لە چاپخانەی ڕەهەند لە سلێمانی چاپکراوە.

٢١- چرۆی نوێ، شیعری منداڵان، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا ، چاپکراوە.

٢٢- تۆپەکەم، هۆنراوەی منداڵان، هەمان ساڵ لە هەمان چاپخانەدا چاپکراوە، دکتۆر (نیان مەحموود) پێشەکی بۆ نووسیوە، کە دەڵێ:(سۆران نەدار یەکێکە لەو شاعیرە جوانانەی کە دەتوانین پشتی پێ ببەستین لە ئەدەبیاتی کوردیدا ، بۆ شیعری منداڵان).

٢٣- جووجەڵە، شیعری منداڵان، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا، چاپکراوە.

٢٤- کۆلارە، هۆنراوەی منداڵان، هەمان ساڵ و چاپخانە، چاپکراوە.

٢٥- بلوێر، شیعر بۆ منداڵان، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا ، بڵاوکراونەتەوە ، لەتیف هەڵمەت پێشەکی بۆ نووسیوە و دەڵێ:(سۆران نەدار یەکێکە لە

ئاشقە گەورەکانی وشەی کوردی و من لە تەمەنی ئەدەبی و شیعری خۆمدا کەم لاوم بینیوە بەم ئەشقەی سۆران نەدارەوە بۆ منداڵان بنووسێ و کەم لاوم بینیوە وەکو سۆران نەدار سەراسێی وشەی کوردی بێ).

٢٦ - منداڵێکی کەمئەندامم، شیعر بۆ منداڵانی خاوەن پێداویستیی تایبەت، لە ساڵی(٢٠١٣) لە چاپخانەی ڕەهەند لە سلێمانی چاپکراوە، شاعیر لەتیف هەڵمەت پێشەکی بۆ نووسیوە و دەڵێ:(شیعری بۆ منداڵانی کەمئەندام نووسراوت، یەکەمین کۆمەڵە شیعری چاپکراوی نوێی کوردییە بۆ منداڵانی کەمئەندام نووسرابێ و هیچ کەسێک پێش سۆران نەدار لە ئەدەبی منداڵانی کوردی و ئەدەبی منداڵانی نیشتمانی عەرەبیشدا ، لەو جۆرە شیعرانەیان نییەو نەنووسیوە).

٢٧ - بێکەس و گڕەی هاوینی گەرمیان، بیرەوەری ئەدەبییە، ساڵی(٢٠١٠)لە چاپخانەی ڕەهەند لە سلێمانی چاپکراوە.

٢٨ - زین جێناهێڵم، چوارینە شیعر بۆ گەوران، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا چاپکراوە.

شاعیر سۆران نەدار

٢٩ - شەنگەستەی قەلای مەمکێک، هۆنراوەی گەورانە، لە ساڵی(٢٠١١) لە چاپخانەی ڕەهەند لە سلێمانی چاپکراوە، دوکتۆر فەرهاد پیربال پێشەکی بۆ نووسیوە، کە دەڵێ:(ئەم دیوانە جوانەی سۆران هەوڵدانێکی سەرکەوتووی گەنجانەی بوێرانەی باش و دیارە بۆ دەرچوون لە بازنەکانی لیریک، بە شێوازێکی نوێی شاعیرانە و دەربڕینی هونەرمەندانە و تابلۆی داهێنەرانە و زمانی جوان و ڕەوان و بێ گرێ و گۆڵەوە).

٣٠ - سوتووی دەم ڕەشەبا، هۆنراوەی گەورانە و ساڵی(٢٠١١) لە چاپخانەی ڕەهەند لە سلێمانی چاپکراوە.

٣١ - ئاوازی سەوزی کانی سوڵتان، هۆنراوەی گەورانە، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا چاپکراوە ، ڕەوانشاد شاعیر خاتوو مەهاباد قەرەداغی پێشەکی بۆ نووسیوە.

٣٢ - بەرزی و نزمی لە ئەزموونی شیعری شێرکۆدا، لێکۆڵینەوەی ئەدەبی، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا چاپکراوە.

٣٣ - هونەری جوانکاری لە شیعرەکانی شێخ ڕەزادا، لێکۆڵینەوەی ئەدەبی، لە هەمان ساڵ و چاپخانەدا چاپکراوە.

٣٤ - کفری و نوێگەری، لێکۆڵینەوەی ئەدەبی، لە هەمان ساڵ و چاپخانە چاپکراوە.

چەندین کتێبی دیکەش، هەشتناملکە و کتێبی دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپکردن.

دەیان پارچە شیعری منداڵانی شاعیر سۆران نەدار کراونەتە سروود لە قوتابخانەکانی هەرێمی کوردستان دەخوێندرێت.

دەیان نووسەر و ڕەخنەگری کوردی تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکانی ئەم شاعیرە.

شاعیر سۆران نەدار سەرەڕای نووسینی شیعر و بابەتی دیکەی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و هونەری وەکو ڕۆژنامەنووسیش و چەندین چالاکیی دیکە هەبووە و هەیە لەوانە:

- سەرنووسەری گۆڤاری(لەتیف هەڵمەت) بۆ پەرەپێدانی ئەدەبی و

بەرهەمەکانی شاعیر سۆران نەدار

ڕۆشنبیری لە گەرمیان و کوردستانە، کە تا ئێستا(١٥) ژمارەی لێ دەرچووە.

- خاوەنی بیرۆکەی ڕێکخستنی(فیستیڤاڵی خەلاتی زێرینی شیعری لەتیف هەڵمەت)ە، بۆ پێشبڕکێی لاوانی بەهرەمەند لە گەرمیان، کە تائێستا سێ فیستیڤاڵی لێ ڕێکخراوە.
- بەشداریی چەندین کۆڕی شیعر خوێندنەوەی لە سلێمانی و کفری و کەلار و خانەقین و هەولێر و چەندین شار و شارۆچکەی دیکەی کوردستانی کردووە.

- زیاتر لە(٢٠) پێشەکی بۆ شیعری چاپکراوی شاعیرانی لاو لە گەرمیان و کەرکوک و سلێمانی نووسیوە.
- دەیان دیمانە و چاوپێکەوتنی لە گەڵ ڕادیۆ و کەناڵە لۆکاڵی و ئاسمانییەکانی کوردستان کردووە، لە چەندین بەرنامەی تایبەت بە منداڵانیش بەشدار بووە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی کەرکووکە.
- چەندین جاریش لە لایەن ڕێکخراوە ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە، لەوانە ڕێکخراوی هەناسەکانی نیشتمان.

شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس سۆران نەدار، لە ساڵی ٢٠١٤ هاوسەرگیری لە گەڵ خاتوو کوێستان کردووە، کە ئەویش مامۆستا و ڕۆشنبیرە، پاڵپشت و پشتگیریی هاوسەرەکەی کردووە، خاوەنی دوو منداڵن بە ناوەکانی(سۆزی، پەری) خوا تەمەنی خۆی و هاوسەر و منداڵەکانی درێژ بکات و هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و شیعری کوردی بە تایبەتی شیعر بۆ منداڵە چاوگەشەکانی کوردستان.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر سۆران نەدار، لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕۆهات ئالاکۆم

نووسەر و مێژوونووس و لێکۆڵەر، مامۆستا ڕۆهات ئالاکۆم....

نووسەر و مێژوونووس ڕۆهات ئالاکۆم لە ساڵی ١٩٥٥ لە گوندێکی ناوچەی(قاقزوان- قاقوان)ی سەر بەپارێزگای قارس لە باکووری کوردستان لە دایکبووە، هەر لە قاقوان چۆتە بەر خوێندن، دواتر بۆ درێژەدان بە خوێندن چووەتە زانکۆی ئەنقەرە و لە ساڵی ١٩٧٨ بەشی(زانستی دەروونناسی-علم النفس)ی لەوێ تەواوکردووە، پاشان ڕووی لە هەندەران کردووە، لە ساڵی ١٩٧٩- ١٩٨٠ ماوەیەکی کورت لە وڵاتی بولگاریا بووە، لە ساڵانی ١٩٨٠- ١٩٨٢ ماوەیەکیش لە ئەڵمانیا ژیاوە، لە ساڵی ١٩٨٣وە تا وەکو ئێستا لە وڵاتی سوید دەژیت، ئەو بە زمانەکانی کوردی و تورکی و سویدی دەنووسێت، نووسینەکانی بەشی زۆری لەسەر مێژووی نوێ و هاوچەرخی کوردە، لەوانە(دەنگی کوردەکان لە ئەدەبی هاوچەرخی کورد، دەنگی کوردەکان لە کارە ئەدەبییەکانی نووسەری گەورەی تورکی(یەشار کەمال)، چەندین بەرهەمی دیکە لە بواری ژنان و فۆلکلۆری کوردی بابەتی هەمەجۆری دیکە کە ئەمانەن:

- دوو سەد ساڵ زانستی کوردناسی، بە زمانی تورکی، ١٩٨٧.
- کورد لە ئەدەبی هاوچەرخی تورکیدا، بە زمانی تورکی، ڤەژین، ١٩٨٩،

فرات: ١٩٩١، ئاڤێستا: ٢٠١٠.

- مۆتیفەکانی کوردی لە سەرچاوەکانی سوێدیدا، بە زمانی کوردی، ڤەژین، ١٩٩١.
- چیرۆکێکی لەبیرکراوێتی، سەعیدی کوردی، بە زمانی تورکی، فرات، ١٩٩١.
- ئازاری گەورەی زیا گۆکالپ، کوردەکان، بەزمانی تورکی، فرات، ١٩٩٢.
- ڕاستیی کورد لە بەرهەمەکانی یەشار کەمال، بەزمانی تورکی، فرات، ١٩٩٢.
- سەردەستیی ژنان لە فۆلکلۆری کوردیدا، بە زمانی، ١٩٩٤.
- هێزێکی نوێ لە کوردستاندا، ژنانی کورد، بە زمانی کوردی،ئاپەج، ١٩٩٥.
- ساڵەکانی باوبۆرانی دیپلۆماتێکی کورد، شەریف پاشا، بە زمانی کوردی، ئاپەج، ١٩٩٥، ئاڤێستا: ١٩٩٨، بەزمانی تورکی.
- کوردەکانی قەدیمی ئەستەمبوڵ، بە زمانی تورکی، ئاڤێستا: ١٩٩٨.
- ڕێکخراوی خۆیبوون و سەرهەڵدانی ئاگری، بە زمانی تورکی، ئاڤێستا: ١٩٩٨ و ٢٠١١.
- هەزار ساڵ پەیوەندیی کوردەکان و سوێد، بە زمانی سویدی،ئاپەج، ٢٠٠٠.
- ئاریستۆکراتەکانی کورد، بە زمانی کوردی، تورین، ئاپەج، ٢٠٠٣.
- ئاریستۆکراتەکانی سەرحەد، ئاڤیستا، ٢٠٠٩.
- کوردەکانی ناوەندی ئەنادۆڵ، بە زمانی تورکی ئاپەج: ٢٠٠٣، ئەڤرەنسەل، ٢٠٠٤ و ٢٠٠٧.
- کوردەکانی سوێد، بە زمانی کوردی، سێرکلەند: ٢٠٠٦.
- چوار دەیەی کوردەکانی سوێد، بە زمانی سویدی،سێرکلەند، ٢٠٠٧.
- ڕووناکیی مێژوو، بە زمانی کوردی، ئاران: ٢٠٠٨.
- بەساڵاچووترین پیاوی دونیا، زارۆ ئاغا، بەزمانی تورکی، ئاڤیستا: ٢٠٠٩.
- کوردەکانی قەرس، بەزمانی تورکی، ئاڤیستا: ٢٠٠٩.
- خوێی بەتامی قاقزوانی قەرس، بەزمانی تورکی، شارەوانیی قاقزوان،

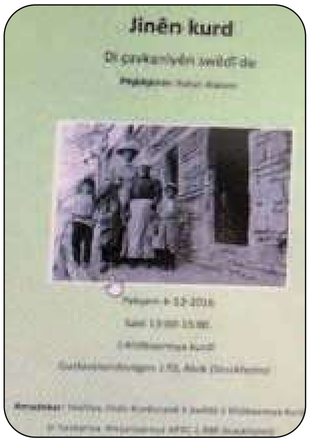

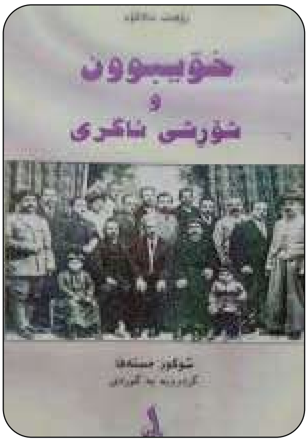

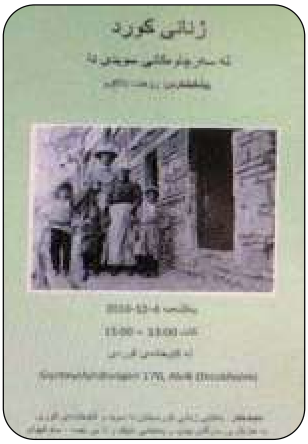

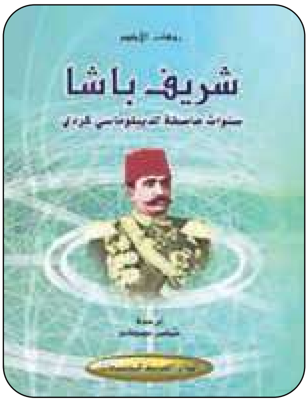

بەرهەمەکانی ڕۆهات ئالاکۆم

٢٠١٢. - کۆمەڵکوژیی ئەرمەنیەکان ١٩١٥، بەزمانی کوردی، ئاڤیستا: ٢٠١٥.

- ماڵئاوا ستۆکهۆڵم، سەلاحەددین ڕاسگەلدی، بەزمانی کوردی، ئاپەج: ٢٠١٦.
- مێژووی کوردستان لە چاپەمەنیی سوێدی دا، بەزمانی کوردی، ئاپەج: ٢٠١٦.
- ژنانی کورد لە سەرچاوەکانی سوێدی دا، بەزمانی کوردی، ئاپەج: ٢٠١٦.
- فولکلۆر و ژنانی کورد، بەزمانی کوردی، نەفەل: ٢٠٠٢.

چەندین نووسینی مێژوویی و هەمەجۆری دیکەی لە ڕۆژنامە سویدییەکان بڵاوکردۆتەوە.

چەندین بەرهەمی ئەم نووسەرە گەورەیەی کوردی لە شێوەزاری کرمانجی وەرگێڕاونەتە سەر زمانی عەرەبی و کوردی شێوەزاری سۆرانی.

بۆ نووسەر و مێژوونووس ڕۆهات ئالاکۆم، هەر سەرکەوتوو بەردەوام بێت بۆ ئاشنا کردنی مێژوو و کەلتوور و کەلەپوور و فۆلکلۆری کوردی بە گەلی سویدیی و گەلانی جیهان.

سەرچاوەکان:

١- کوردیپیدیا.

٢ - ویکیدیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٣ - سایتی البتراء، سایتێکی ئیماراتی عەرەبییە.

٤ - ماڵپەڕی Rudaw، نووسینێکی نووسەر ئاسۆ مامزادە، لە ٨ - ٨ - ٢٠١٨.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

باهۆز مستەفا

نووسـەر و چیرۆک و نۆڤڵێت و ڕۆماننووس، وەرگێڕ و لێکۆڵـەر و توێژەر باهۆز مستەفا...

ناوی تەواوی(باهۆز عەبدوڵلا مستەفا)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بـە باهـۆز مسـتەفا ناسـراوە، سـاڵی ١٩٧٥ لـە شـاری هەولێـر لەدایکبـووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سـەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری هەولێر تەواوکـردووە، لـە سـاڵی ١٩٩٤ بڕوانامـەی بەکالۆریۆسـی لـە بەشـی زمـان و ئەدەبی کوردیـی کۆلێژی ئادابی زانکۆی سـەلاحەدین وەرگرتـووە، لـە سـاڵی ١٩٩٦ ڕووی لـە وڵاتـی ئەڵمانیـا کـردووە و لـە شـاری(بیلیفێلد) نیشـتەجێبووە، ئەو لـە نێوان کوردسـتان و ئەڵمانیا دەژیـت، نزیکـەی(١٢) سـاڵ لـە کۆمپانیای(ئێگەپلاسـت)ی ئەڵمانـی لـە هەولێـر کاری کـردووە.

نووسـەر و ڕۆماننـووس باهـۆز مسـتەفا، لـە سـەرەتای لاوێتیـدا حـەز و ئارەزووی لـە زمـان و ئەدەبی و ڕۆشـنبیریی کوردی بووە، لە سـاڵی ١٩٩٤ دەسـتی بـە چیرۆک و نۆڤڵێت و دواتریـش ڕۆمـان نووسـین کردووە، سـەرەتا بەرهەمەکانـی خـۆی وهەنـدی نووسـینی هەمەجـۆری دیکـەی لـە ڕۆژنامـە گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(ڕامـان، گۆڤـاری ٢+٥، دیوان، نەوشـەفەق، هەولێر، خەبـات، هەفتەنامـەی تاڕاوگـە و چەندانـی دیکـە) بڵاوکردۆتـەوە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیاری کورد جەلال بەرزنجی، نووسەر باهۆز مستەفا

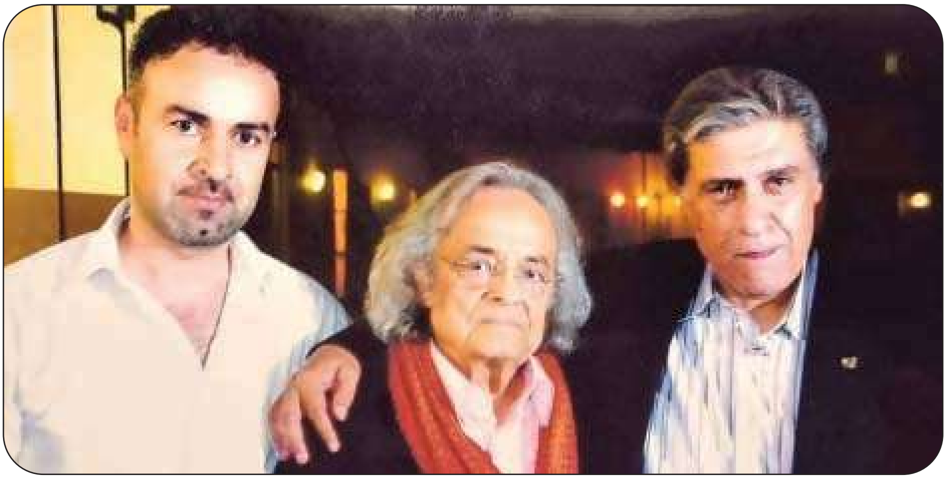

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڕەوانشاد سەعدوڵڵا پەرۆش، شاعیری گەورەی عەرەب ئەدۆنیس، نووسەر باهۆز مستەفا

ئەو زمانەکانی کوردی و عەرەبی و ئەڵمانی و ئینگلیزی دەزانێت، تا ئێستا کۆمەڵێک بەرهەمی ئاست بەرز و بەنرخی لە بواری چیرۆک و نۆڤڵێت و ڕۆمان و لێکۆڵینەوە و توێژینەوە و وەرگێڕان، بە زمانێکی کوردیی جوان و ڕەوان نووسیوە چاپ و بڵاویکردوونەتەوە، کە ئەمانەن:

- داستانی سەفەر، نۆڤلێت، چاپی یەکەم، ٢٠٠٥، چاپی دووەمی ٢٠٢٠.

- ئێره ڕۆمانه، کتێبی گیرفان، کۆمەڵه چیرۆک ٢٠٠٩.
- ئەڵمانیا، مێژوو، کولتوور، جوگرافیا، هەڵبژاردن و وەرگێڕان له ئەڵمانییەوه.
- ناوی گوڵ، ناوێکی ڕووته، لێکۆڵینەوه، ٢٠١٠.
- هونەر و ژیان، وەرگێڕان له ئەڵمانییەوه، ٢٠١٣.
- هەڵبژاردەیەک له شیعری شاعیرانی هەولێر، ٢٠١٧.
- ڕۆمانی پۆست مۆدێرن، لێکۆڵینەوه، ٢٠١٨.

له لای ڕاستەوە: دکتۆر جەمشید حەیدەری، نووسەر باهۆز مستەفا

له لای ڕاستەوە: شاعیر ڕەوانشاد نەوزاد ڕەفعەت، نووسەر باهۆز مستەفا

نووسەر باهۆز مستەفا و دایکی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر عەباس عەبدوڵلا یوسف، نووسەر باهۆز مستەفا

- وێستگەی میترۆ و بیست و دوو ساڵ چاوەڕوانی، کۆمەڵە چیرۆک، ٢٠٢٠.
- فریشتەی دۆزەخ، ڕۆمان، ٢٠٢١.
- ئەنتۆلۆژیای شیعری ئەڵمانی، وەرگێڕان و هەڵبژاردنی لە ئەڵمانییەوە، ٢٠٢٢.

- دروشمی شار، کۆمەڵە چیرۆک، هەڵبژاردن و وەرگێڕانی لە ئەڵمانییەوە، ٢٠٢٣.

نووسەر و چیرۆکنووس باهۆز مستەفا، چەندین چالاکیی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی هەبووە و هەیە لەوانە:

لە لای ڕاستەوە: نووسەر ڕەوانشاد ئەحمەد محەممەد ئیسماعیل، نووسەر باهۆز مستەفا

لە لای ڕاستەوە: ڕەوانشاد شاعیر فەرید زامدار، نووسەر باهۆز مستەفا

بەرهەمەکانی نووسەر باهۆز مستەفا

- بەشداریی چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و سیمیناری ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە کوردستان و لە ئەڵمانیاش کردووە و دەکات.
- دەیان وتار و لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی لە گۆڤار و ڕۆژنامە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.
- چەندین نووسەر و ڕەخنەگری کورد، تیشکیان خستۆتە سەر بەرهەمەکامی ئەو، لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاویان کردۆتەوە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردە- لقی هەولێر.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی نووسەر و ڕۆماننووس باهۆز مستەفا، کە لە سەرداخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بەشیرە دەروێش

شاعیری شیعری نوێ و هایکۆ و چیرۆکنووس، بە هەر دوو زمانی کوردی و عەرەبی، خاتوو بەشیرە دەروێش لە ڕۆژئاوای کوردستان.

شاعیر و چیرۆکنووس بەشیرە دەروێش لە شاری قامشلۆی ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و دواناوەندی هەر لە شاری قامشلۆ تەواوکردووە، دواتر ویستوویەتی بچێتە پەیمانگەی ئامادەکردنی مامۆستایان، بەڵام دیارە لە بەر هەڵوێستە سیاسییەکانی وەریاننەگرتووە، هەوڵی داوە بۆ زانکۆش هەر بە هەمان شێوە وەرنەگیراوە، پاش ئەوەی لە درێژەدان بە خوێندن بێ ئومێد بووە، کەس و کاری بە(شوو-مێرد)یان داوە و خێزانێکی خنجیلانەی پێکهێناوە.

شاعیر و چیرۆکنووس بەشیرە دەروێش هەر لە منداڵییەوە حەزی لە خوێندنەوەی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی بووە، ئەو کاتەی قوتابی ئامادەیی بووە دەستیکردووە بە نووسینی کورتە شیعر و پەخشان و کورتە بیرەوەری هەر بۆ خۆی نووسیوە، لە بەر چەند هۆیەکی کەسیی(شخصي) و سیاسییش بڵاوینەکردوونەتەوە، دواتر بە شێوەی نهێنی و بە ناوی خوازراو دەستی کردووە بە بڵاوکردنەوەیان لە ڕۆژنامە و گۆڤار و سایتە ئەلیکترۆنییەکان ئیدی بە تەواوی چووەتە ناو دنیای شیعر

له لای ڕاستەوە: شاعیر عیسا ئەبوسوا، شاعیر فەیروز ڕشك، نووسەر و مێژوونووس عەباس ئیسماعیل، شاعیر بەشیرە دەروێش، نووسەر دڵدار..

شاعیر و چیرۆکنووس بەشیرە دەروێش

و نووسینی کورتە چیرۆک و شیعری هایکۆش، هەموو ئەو خەم و پەژارە و حەز و ئارەزووەکانی خۆی و میللەتەکەی بوونەتە کانیاوی هەڵقوڵانی شیعر و کورتە چیرۆک و نووسینە هەمەجۆرەکانی دیکەی، ئەو بە زمانی کوردی شێوەزاری کرمانجی بە پیتی لاتینی کوردی و بە زمانی عەرەبیش دەنووسێت، تاوەکو ئێستا(٦) کۆمەڵە شیعر و کورتە چیرۆکی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

-Marên di hêlînên kevokan de

- کۆمەڵێک کورتە چیرۆکە بە زمانی کوردی،.
- إبنة الشمس، کۆمەڵە شیعرێکە بە زمانی عەرەبی.
- کۆمەڵە شیعری(Buxçika hêviyan)، بە زمانی کوردی بە پیتی لاتینی کوردی.

شاعیر بەشیرە دەروێش لەلای پەیکەری شاعیر و نووسەر جگەرخوێن

شاعیر بەشیرە دەروێش

لە لای ڕاستەوە: شاعیر فەواز ئوسی، شاعیر خاتوو فەیروز ڕشك، نووسەر و چیرۆکنووس عامر فرسو، شاعیر خاتوو بەشیرە دەروێش، نووسەر تەها خەلیل، میدیاکار بەیان..

لە لای ڕاستەوە: شاعیر بەشیرە دەروێش، شاعیری گەورەی کورد دکتۆر بەدرخان سندی

- کورتە چیرۆکی زۆر کورت بە ناوی(Pêl û dûman).
- کتێبی شیعری هایکۆ بە ناوی(اسراب الاحلام الشاردة).
- کتێبێکی شیعری(اعراس الشهداء) شیعری هاوبەشی عەرەبی و ئەمازیغی وەرگێڕدراوە.
- کتێبی(بألف هایکو و هایکو) ی ئامادەیە بۆ چاپکردن.
- چەندین دەقە شیعری وەرگێڕدراونەتە سەر زمانەکانی عەرەبی و کوردی و بیانی(ئینگلیزی، تورکی، ئەمازیغی، ئیتاڵی، ئیسپانی).
- لە چەندین پێشانگای نێو دەوڵەتی بەشداری کردووە لەوانە(پێشانگای نێودەوڵەتیی هەولێر، قامشلۆ) و چەندانی دیکەش.

شاعیر خاتوو بەشیرە دەروێش چەند چالاکییەکی دیکەشی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لە هەر یەک لە کتێبەکانی(ئەنتۆلۆجیای شیعری شاعیرانی نوێی کورد

لـه ڕۆژئـاوا، شـیعری شـاعیرانی کـورد لـه سـووریا، شـیعری شـاعیرانی باشـووری کوردسـتان و سـووریا و ئەمازیـغ) بـه چەنـد دەقـه شـیعرێک بەشـدار بـووه، کـه خۆشـبەختانه لـه ئەنتۆلۆجیـای شـیعری باشـووری کوردسـتان لـه تـەک شـاعیری گـەورەی کـورد شـێرکۆ بێکـەس بەشـدار بـووه.

- بڕوانامـەی دکتـۆرای(فخـري- شـانازی) لـه لایـەن ئەکادیمیـای شـیعر لـه هۆڵەنـدا گۆڤاری(الاصالـة) پێبەخشـراوه.
- ئەندامه له نادی هایکۆی کوردی وعەرەبی له(مەغریب، میسر، ئوردن).
- ماوەیـەک سەرپەرشـتیی گۆڤاری(هیلـدا)ی هایکـۆی و چەندانـی دیکەشـی کـردووه.

ئـەو زیاتـر لـه دەیـان جـار خـەڵات و ڕێزلێنانـی بـۆ دەقـه شـیعری و شـیعره هایکۆکانـی کـراوه لـه لایـەن دەزگا ئەدەبـی و ڕۆشـنبیرییەکانی هەرێمـی کوردسـتان، ڕێکخـراوی گەیلان لـه دهـۆک، یانـەی هایکـۆی عەرەبی، گۆڤاری(عطـر الاصالـة، ڕۆژنامـەی هارەوانـی تـوب ئیجیبیـت و چەندانـی دیکـەش).

بـۆ شـاعیر و چیرۆکنـووس بەشـیره دەرویـش، هـەر سـەرکەوتوو و بـەردەوام بیـت بـۆ خزمەتـی شـیعر و ئەدەبـی کـوردی.

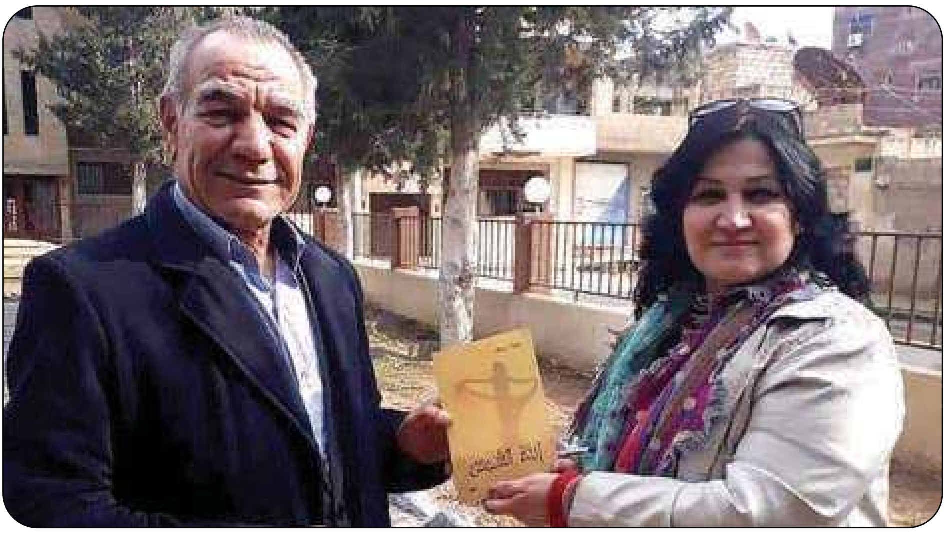

له لای ڕاستەوه: شاعیر بەشیره دەروێش، شاعیر و نووسەر کۆنی ڕەش

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ حەسەن سلێڤانی، شاعیر بەشیرە دەروێش

وا دوو نموونەی شیعری شاعیر بەشیرە دەروێش- تان بۆ دەنووسمەوە:

(١)

قلبي رهين عندك

على عتبات الزمن

ارتشف قهوة الأنتظار

من ضجيج قلبي

وانكساراتي

اسافر اليك

ألامس يدك

بشفاه شوقي

اذوب كقطعة سكر

بين مرارة الأيام

أفرد دفاتري

أكتب عنك

قصائد دون عناوين

استسلم للقلم

يأخذني حيث يريد
يرسمك اقحوانة
على خدي
ونبعاً متدفق
على جدار قلبي
يقاتل بشراسة
ليخرج من معاناتي
اجمل لوحة للعشق
مقعد خالِ
اقتفاء اثر خطواتك
مداعبة روحك
في ليلة سريالية بكل هدوء
فيختنق صوتي

٤ - لە لای ڕاستەوە: شاعیر شاعیر و چیرۆکنووس بەشیرە دەروێش، شاعیر و نووسەر و لێکۆڵەر ساڵح حیدۆ

في حنجرة الليل
وتتكرر المسرحية كل مساء
ليبحر عمري
في محيطك المتلاطم
لأعود واغرق فيك
لا منقذ لا مغيث
فقط انا وشريط ذكرياتي
بشيرة درويش.

(٢)

المجهول
وانا اسير
اقترب من الحدود
لا أسمع غير العواء
اجتازه بصمت
هواءٌ قارس
يصفع وجهي
وظلامٌ أخرس
مُخيف
تهاجمني الاشجار
بحفيف اوراقها
اغمضُ عيني بُرهة
أُعاود المسيّر
الى اين؟
لا أعلم

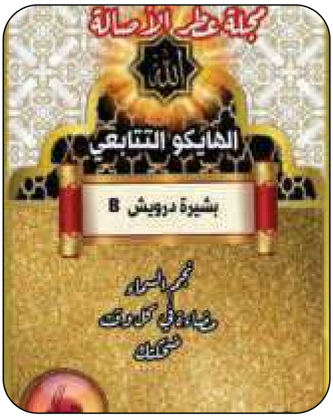

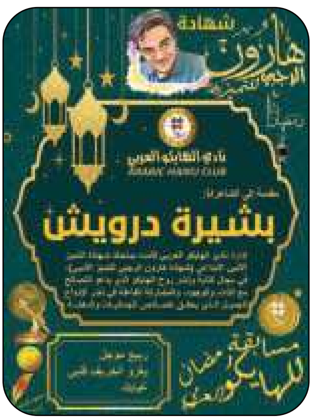

بەرهەمەکانی
شاعیر بەشیرە دەروێش

بەرهەمەکانی شاعیر بەشیرە دەروێش

فقط المجهول بانتظاري

تيبّست أصابعي

وانا اعضُّ على شفاهي المُتشققة

خوفاً

وحيرة

الى اين؟

لا أعلم

فقط المجهول بانتظاري

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و چیرۆکنووس بەشیرە دەرویش، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

گوڵزار جەلال

شاعیر و نووسەری ئەدەبی منداڵان، چالاکوانی بواری ڕێکخراوە ئەدەبی و ڕۆشنبیری وکۆمەڵایەتییەکان، خاتوو گوڵزار جەلال ....

ناوی تەواوی(گوڵزار جەلال فەیزوڵڵا)یە، لە ساڵی ١٩٦٣ لە گەڕەکی(سابوونکەران)ی شاری سلێمانی لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و ئەدەبدۆست و کوردپەروەر لە دایکبووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی تا پۆلی پێنجەمی(ادبي- وێژەیی) هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، بە هۆی کۆچی دوایی دایکی نەیتوانیوە درێژە بە خوێندن بدات، بۆیە وەکو فەرمانبەر لە بەڕێوەبەرایەتیی ڕۆشنبیری و هونەر هەر لە شاری سلێمانی دامەزراوە، لە ساڵی ١٩٨٦ لە بەر هەڵوێستە سیاسی و کوردایەتیی خۆی و خێزانەکەی لە لایەن دەسەڵاتدارانی ڕژێمی بەعس ماوەیەک زیندانی کراون، پاشان ئازادکراون.

شاعیر و نووسەر و چیرۆکنووس خاتوو گوڵزار جەلال، چونکە باوکی پیاوێکی ڕۆشنبیر و منداڵ و ئافرەتیشی زۆر خوشویستووە، هاندەرێکی سەرەکی بووە بۆ چوونە ناو دنیای نووسین و ئەدەبیاتەوە بە تایبەتی ئەدەبی منداڵان.

ئەو هێشتا پۆلی پێنجەمی سەرەتایی بووە یەکەم پارچە شیعری خۆی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر خاتوو گوڵزار جەلال، شاعیر و نووسەر ئەمین محەمەد، نووسەر ئەرسەلان حەسەن، شاعیر و نووسەر زارا ئەحمەد جاف، شاعیر و نووسەر عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر گوڵزار جەلال، شاعیری دیار و ناسراوی کورد خاتوو کەژاڵ ئەحمەد، شاعیر و نووسەر ئەمین محەمەد، نەناسراوە، خاتوو سەرگوڵ بابان

بۆ منداڵان نووسیوە بە ناوی(بووکە شووشەکەم)، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو بە تەواوی دەستیکردووە بە نووسینی شیعر و چیرۆک بۆ منداڵان و شیعر بۆ گەوران، بەڵام لەبەر بارودۆخی سیاسیی ئەو کاتی عێراق و کوردستان و خێزانەکەی، بە باشی نەزانیوە بڵاویان بکاتەوە،

پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ و پرۆژەی ئازادکردنی عێراق و کوردستان لە ساڵی ٢٠٠٣ەوە، دەستیکردووە بە بڵاوکردنەوەی بەرهەمەکانی لە شیعر و چیرۆک بۆ منداڵان و هەڵبەستی نیشتمانی و نەتەوەیی و ئەڤینی و باسی جوانی سروشتی کوردستان و کێشە و گرفتی کۆمەڵایەتی، لەم بوارانەدا(٣) کتێبی بە زمانێکی سادە و ساکار و جوان و ڕەوان نووسیوە و چاپ و بڵاویکردوونەتەوە و چەند بەرهەمێکیشی ئامادەن بۆ چاپ، کە ئەمانەن:

- سۆزی دایک، کۆمەڵە شیعری منداڵان.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و چیرۆکنووس ڕەوانشاد مستەفا ساڵح کەریم، شاعیر گوڵزار جەلال، نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید حەمە کەریم جاف

شاعیر خاتوو گوڵزار جەلال

- کتێبی(کۆتری خرپن) بۆ منداڵان، وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی عەرەبی و ئامادەیە بۆ چاپ.
- دیوانی ژوان، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ٢٠١٢، ئەم کتێبە نووسەر و وەرگێڕ ساڵح بێچار وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی بە پیتی لاتینی.
- چەند کتێبێکی دیکەشی لە بواری ئەدەبی منداڵان ئامادەیە بۆ چاپ لەوانە(ڕێوی، ئاڵای کوردستان).
- هۆنراوەی(ئاڵای کوردستان)لە زۆربەی قوتابخانەکان و باخچەی ساوایانی شاری سلێمانی و دەوروبەری ئاوازی بۆ داندراوەو وەکو سروود دەوترێتەوە.
- چەندین پارچە شیعر و نووسینی لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکانی تایبەت بە ئەدەبی منداڵان و ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی دیکەش بڵاوکردۆتەوە لەوانە (پەپوولە، سمۆرە، سەردەم بەشە عەرەبییەکەی، کوردستانی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر گوڵزار جەلال، مامۆستا نیعمان عەبدولڕحمان بەڕێوەبەری منداڵ پارێز.

لە لای ڕاستەوە: شاعیری گەورەی کورد لەتیف هەڵمەت، شاعیر گوڵزار جەلال

نوێ، خەبات، گوڵاڵە، ئەنفالستان، هەولێر، زاری کرمانجی، ئامانج، ژیانەوە و چەندانی دیکەش).

شاعیر و نووسەر گوڵزار جەلال، سەرەڕای بەرهەمە جوان و سوود بەخشەکانی، لە بواری کاری ڕێکخراوەیی و ڕۆشنبیری چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لە چەندین ڕێکخراوی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی خۆبەخشانە کاری کردووە لەوانە(ڕێکخراوی دەریا بۆ نابینایان- مکفوفین) زیاتر لە(٢٠) کتێبی بە دەنگی خۆی لە ستۆدیۆکان تۆمارکردووە بۆ خزمەتی(نابیناکان- حافزەکان).
- لە ڕێکخراوی(منظمة الصداقة و السلامة العالمية) بۆ ئاشتی ماوەیەک خۆبەخشانە کاری کردووە.
- لە بەشی زۆری قوتابخانەکانی شاری سلێمانی و دەوروبەری کۆڕو و سیمیناری پێشکەش بە منداڵان کردووە.
- لە دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و فیستیڤاڵی شیعر خوێندنەوە لە شار و شارۆچکەکانی کوردستان ئامادە بووە لەوانە شارەکانی(سلێمانی،

هەولێر، هەڵەبجەی شەهید، هەڵەبجەی تازە، کەلار، چوارتا، عەربەت، سەید سادق و چەندانی دیکەش).

- چەندین دیمانە و چاوپێکەوتنی لە گەڵ ڕادیۆ و کەناڵە لۆکاڵی و ئاسمانییەکانی کوردی و کەناڵی(العراقیة)بە بۆنەی ساڵیادی کیمیابارانی هەڵەبجە کردووە و زۆر ئازا و ڕاشکاوانە بیروڕای دەربڕیوە.
- چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی لە لایەن دەزگا ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان بۆ کراوە، خەڵاتی یۆبیلی زێڕینی لە لایەن یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانی پێبەخشراوە.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانییە.

بۆ شاعیر و نووسەر خاتوو گوڵزار جەلال هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و وشەی کوردی.

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز خاتوو نەرمین عوسمان، شاعیر خاتوو گوڵزار جەلال

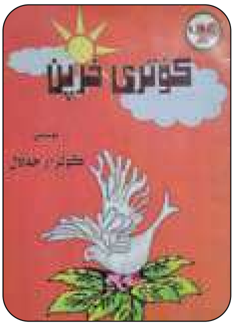

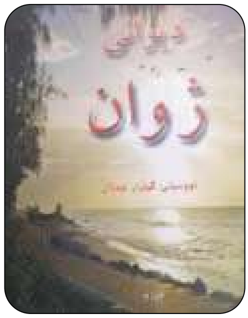

بەرهەمەکانی شاعیر گوڵزار جەلال

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و نووسەر خاتوو گوڵزار جەلال، هاوڕێم شاعیر و نووسەر ئەمین محەمەد لە سلێمانی بۆی ناردووم. سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

حەمە سەعید زەنگەنە

چیرۆکنووس و ڕۆماننووس و وەرگێڕ، ڕۆژنامەنووسێکی بە توانا و خاوەن ئەزموون، مامۆستا حەمە سەعید زەنگەنە...

ناوی تەواوی(محەمەد سەعید ئەمین)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەگەری بە حەمە سەعید زەنگەنە ناسراوە، لە ساڵی ١٩٥٧ لە شاری کەرکووک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، قوناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری کەرکووک تەواوکردووە، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی وتار و بابەتی هەمەجۆر کردووە و لە ڕۆژنامە کوردی و عەرەبییەکان بڵاوی کردوونەتەوە، لە ساڵی ٢٠٠٦ خولێکی ڕۆژنامەگەری لە شاری قاهیرەی پایتەختی وڵاتی میسر بینیوە.

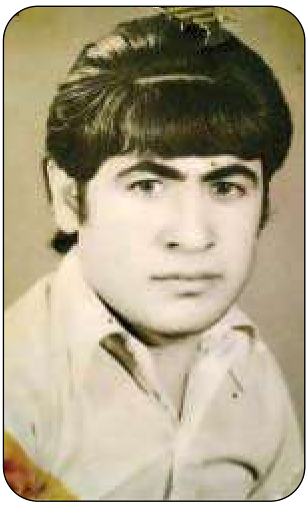

نووسەر حەمە سەعید زەنگەنە به جاحێڵی.

نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید زەنگەنە، دواتر چووەتە ناو دنیای نووسینی شیعر و چیرۆک و نۆڤلێت و ڕۆمان و وەرگێڕان، لەم بوارانەدا خەرمانێک بەرهەمی پوخت و

لە لای ڕاستەوە: نووسەر حەمە سەعید زەنگەنە، نووسەر و ڕەخنەگر دکتۆر کەمال غەمبار

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆماننووس کەریم کاکە، نووسەر حەمە سەعید زەنگەنە

سوودبەخشی بە زمانێکی کوردیی سادە و ساکار و ڕەوان و بە تام و چێژی کەرکووک و ناوچەی گەرمیان نووسیوە، چاپ و بڵاویشی کردوونەتەوە، کە ئەمانە هەندێکیانن:

- پرسیارە نەزۆکەکان، کۆچیرۆک، لە نووسینگەی عەبدولوەهاب ئاوچی لە کەرکووک، ساڵی ٢٠٠٠ چاپکراوە.
- ژوانێکی لە یادکراو، کۆمەڵە شیعر، دوو بەشە، بەشی دووەمی بۆ

هۆنراوەی منداڵانە، لە نووسینگەی عەبدولوەهاب ئاوچی لە کەرکووک ساڵی ٢٠٠١ چاپکراوە.

- ئاوێزە(١) ئاوای کۆوارە(٥١) نووسەری گەرمیان بەشداریان تێداکردووە، ئامادە و سەرپەرشتی و هەڵەبڕی و پێداچوونەوەی بۆ کردووە، لە نووسینگەی عەبدولوەهاب ئاوچی لە کەرکووک ساڵی ٢٠٠٠ چاپکراوە.
- ئاوێزە(٢)، وێرای نووسەر و وەرگێڕ سەباح ئیسماعیل، لە چاپخانەی ئەدیب لە کەرکووک ساڵی ٢٠٠٢ چاپکراوە.
- زەردەمار، نۆڤلێت، لە چاپخانەی عەبدولوەهاب ئاوچی، کەرکووک

لە لای ڕاستەوە: شاعیر خاتوو مامز ساڵح، دکتۆر شوکریە ڕەسوڵ، نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید زەنگەنە

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و ڕۆژنامەنووس حەسەن سلێڤانی، نووسەر و چیرۆکنووس حەمە سەعید زەنگەنە

سالّی ٢٠٠٢، چاپی دووەم لەسەر ئەرکی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی کەرکووک سالّی ٢٠٠٥ چاپکراوەتەوە، نووسەر عەلی بەرزنجی وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی بە ناو نیشانی(الصل) لەسەر ئەرکی کۆمەلەی هونەر و وێژەی کوردی لە چاپخانەی ئارەبخا سالّی ٢٠٠٧ چاپکراوە.

- حەوتەکانی حەمە تاڵ،(١٠٠)نوقلّە چیرۆکە سالّی ٢٠٢١ چاپکراوە.
- ئەنفالستان، ئامادەکردن، دیاریی ڕۆژنامەی سێبەری سەر بە کۆمەڵی هونەر و وێژەی کوردی لقی کەرکووک، لە چاپخانەی ئارەبخا سالّی ٢٠٠٥ چاپکراوە.

نووسەر حەمە سەعید زنگەنە و هاوسەرەکەی
بە جلی پێشمەرگایەتی

لە لای ڕاستەوە: نووسەر حەمە سەعید زەنگەنە، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئەحلام مەنسور

له لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراو قوبادی جەلیزادە، نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید زەنگەنە

له لای ڕاستەوە: حسێن جاف، نووسەر وەرگێڕ سالار سەمین، نووسەر حەمە سەعید زەنگەنە

- چاوبڕکێی سەر زورگەکان، کۆچیرۆک، لەسەر ئەرکی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی کەرکووک لە چاپخانەی وەزارەتی ڕۆشنبیری لە هەولێر ساڵی ٢٠٠٥ چاپکراوە، ئەم بەرهەمە وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی عەرەبی بە ناوی(غمزات علی مشاریف التلال)لەسەر ئەرکی یەکێتیی نووسەرانی کورد - لقی کەرکووک ساڵی ٢٠٠٨ چاپکراوە.
- کۆڤان دەنگ بە دەسەڵاتی کوردی نادات، بە هاوبەشی لە گەڵ نووسەر لەتیف فاتح ساڵی ٢٠٠٦ لە چاپخانەی ئارەبخا لە کەرکووک چاپکراوە.
- بیبلۆگرافیا(١٠٠)کتێبی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی کەرکوک، لە چاپخانەی ئارەبخا ساڵی ٢٠٠٩ چاپکراوە.

نووسەر و چیرۆکنووس حەمە سەعید زەنگەنە و خێزانەکەی و منداڵەکانی لە گەڵ شاعیر عەبدوڵڵا پەشێو

- ئافرەت و وەرزش، لە بڵاوکراوەکانی یەکێتیی ئافرەتانی کوردستان، وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی ساڵی ٢٠٠٨ لە چاپخانەی وەزارەتی ڕۆشنبیری لە هەولێر چاپکراوە.
- (١١١)نامەی عاشقانە، کۆمەڵێک نامەی(مەم و زین)ەکانی شاری کەرکووک، کۆکردنەوە و سەرپەرشتی و هەڵەچن و پێداچوونەوەی بۆ کردووە، ساڵی ٢٠١١ لەسەر ئەرکی یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی-کەرکووک لە بەغدا چاپکراوە.
- پۆرتریتی کەرکووکییان، بەرگی یەکەم، ساڵی، ٢٠١٣، لەسەر ئەرکی یەکێتیی نووسەرانی کورد-لقی کەرکووک لە چاپخانەی کارۆ چاپکراوە.
- خۆڵەمێشی تەرمی کتێبێک، ڕۆمان، سالي، ٢٠٢١ لە تاران چاپکراوە، دواتر لە لایەن نووسەر عۆف عبدولڕەحمان وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی عەرەبی بە ناوی(رماد و كتاب ضائع) لەسەر ئەرکی کومەڵی هونەر و وێژەی کوردی- لقی کەرکووک چاپ و بڵاوکراوەتەوە.

چەندین بەرهەمی دیکەش.

شاعیر و نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید زەنگەنە، نووسەر

و ڕۆژنامەنووسێکی بە توانا و خاوەن ئەزموونی(٥٠) ساڵەیە، چەندین چالاکیی دیکەی لە بواری ڕۆژنامەنووسی و کاری ڕێکخراوەیی نواندووە لەوانە:

- دەیان وتار و ڕاپۆرت و ڕیپۆرتاج و بەدواچوونی ڕۆژنامەگەری لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی بە ناوی خۆی و بە ناوی خوازراو بڵاوکردۆتەوە.
- لە ژمارە(١)ی گۆڤاری(نەوشەفەق) وەکو ئەندامی دەستەی نووسەران و بەڕێوەبەری نووسین و سەرنووسەر تا ژمارە(٧٠) کاری کردووە.
- لە هەفتەنامەی(باسەرە) لە ژمارە(٦٥- تا ١٢٤) بەڕێوەبەری نووسین بووە.
- وەکو جێگری بەڕێوەبەری نووسین و سەرنووسەری گۆڤاری(گزنگ)ی سەر بە یەکێتیی نووسەرانی کورد - لقی کەرکووک لە ژمارە(١٨ تا ٨٥)دەستبەکار بووە.
- لە ژمارە(٢٤ تا ٧٩) سەرنووسەری گۆڤاری(باوەگوڕگوڕ)ی منداڵان بووە.
- لە ژمارە(١ تا ٣٢)سەرنووسەری گۆڤاری(حاجیلە)ی منداڵان بووە، کە لە هەر ژمارەیەکدا زیاتر لە(١٠٠) بابەت و بەرهەمی منداڵانی شاری کەرکووک و شارەکانی دیکەی کوردستانی تێدا بڵاوکراوەتەوە.
- سەرنووسەری گۆڤاری(نوگرە سەلمان) ی سەر بە ڕێکخراوی چاودێری کوردۆساید- لقی کەرکووک بووە.
- سکرتێری گۆڤاری نووسەری کورد بووە لە بەغدا.
- سکرتێری کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی- لقی کەرکووک بووە.
- سەرپەرشتی و بەشداریی دەیان کۆڕوکۆبوونەوە و سیمینار و فیستیڤاڵی ئەدەبی و ڕۆشنبیری لە ناوەوە و دەرەوەی کوردستان و عێراق کردووە.
- سەرپەرشتی و پێداچوونەوە و هەڵەبری بۆ زیاتر لە (٥٠٠) کتێبی نووسەرانی شاری کەرکووک و خورماتوو و بەغدای کردووە.
- ئەندامی کارای سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان و نێو دەوڵەتییە.

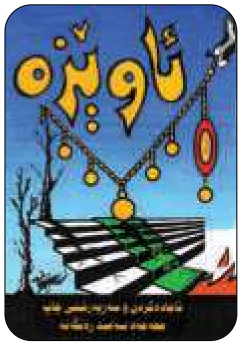

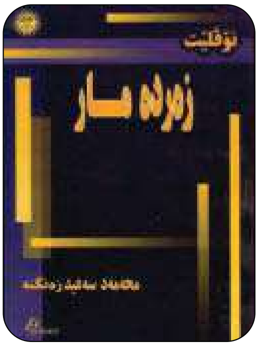
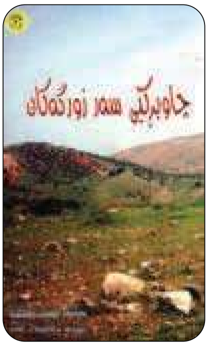

بەرهەمەکانی نووسەر حەمە سەعید زەنگەنە

- ئەندامی یەکێتیی ئەدیبان و نووسەرانی عێراقییە.
- ئەندامی دەستەی کارگێڕیی یەکێتیی نووسەراني کوردە.
- ئەندامی دەستەی کارگێڕیی کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی بووە..
- ئەندامی دەستەی کارگێڕیی ئەنجومەنی ئەدیبانی کەرکووکە.
- ئێستاش ئەندامی دەستەی ڕاوێژکارانی گۆڤاری لەتیف هەڵمەتە.
- ئەندامی دەستەی کارگێڕیی ڕێکخراوی چاودێریی کوردۆسایدـ(چاک)ە.
- چەندین چالاکیی دیکەشی هەبووە و بەردەوامیشە لە خزمەتکردن لە بواری ڕۆژنامەنووسی و نووسیندا.
- دەیان جار خەڵات و ڕێزلێنانی لەلایەن لایەنە ئەدەبی و ڕۆشنبیری و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی پێبەخشراوە.

نووسەر و چیرۆکنووس و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید زەنگەنە هێشتا لە سەر شنگ و تاقەتی خۆیەتی و بەردەوامە لە خزمەتکردن لە بواری نووسین و ڕۆژنامەگەرییدا بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و وشەی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی نووسەر و ڕۆژنامەنووس حەمە سەعید زەنگەنە، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم

مامزساڵح

شاعیری شیعری کلاسیکی و نوێخواز، نووسەر و ڕۆژنامەنووس، خاتوو مامز ساڵح هەرکی ...

شاعیر و نووسەر مامز ساڵح هەرکی لە ساڵی ١٩٨٢ لە شاری(ئەردەکان)ی سەر بە پارێزگای(یەزدی) وڵاتی ئێران لە خێزانی کوردپەروەر لە دایکبووە، ئەو بە زمانی فارسی خوێندووە، زۆریش حەزی لە زمان و ئەدەبی کوردی و فارسی بووە، هێشتا زۆر منداڵ بووە دەستی بە شیعر و ڕۆماننووسین بە زمانی فارسی کردووە، بەڵام تا ئێستا هیچی لێ بڵاونەکردۆتەوە، دواتر دەستی بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکی و نوێخوازی و چیرۆک و داستانەکانی کوردی کردووە، لە ساڵی ١٩٩٩ نۆبەرەی بەرهەمەکانی کە سێ کورتە چیرۆک بووە لە گۆڤاری(پێشکەوتن)دا بڵاوکردووەتەوە، لە ساڵی ٢٠٠٠ەوە، دەستی بە نووسینی شیعری نوێ(ئازاد- حر)کردووە، بە بەردەوام لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی وەکو(هەولێر، خەبات) بڵاوی کردوونەتەوە، لە ساڵی ٢٠١٨ بە شێوەیەکی ئەکادیمی و بە هاوکاری و ڕێنمایی مامۆستا عومەر محەمەد ساڵح، دەستی بە نووسینی شیعری کلاسیکی کردووە، تا ئێستا دوو دیوانی شیعری بە ناونیشانی(ئەندێشەی سروشت و ئەوین) چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە بەشی یەکەمیان شیعری کلاسیکی و بەشی دووەمیشیان شیعری نوێ

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر کوردستان موکریانی، شاعیر مەسعود پەرێشان، شاعیر مامز ساڵح

لە لای ڕاستەوە: نووسەر وانێس میرانی، شاعیر و نووسەر سەلام بالایی، شاعیر مامز ساڵح، شاعیر خاتوو ڕۆژا خان

لە خۆدەگرێت، ئەو بە هەردوو شێوەزاری کوردی(سۆرانی و کرمانج)ی شیعرەکانی نووسیوە و دەنووسێت، بەشی زۆری شیعرەکانی باسی ئەڤینی و نیشتمانپەروەری و جوانیی سروشتی کوردستان دەکات.

چەند پارچە شیعرێکی لە لایەن هونەرمەندی گۆرانیبێژ هەژار ساڵحی برای کراونەتە گۆرانی.

شاعیر خاتوو مامز ساڵح سەرەڕای نووسینی شیعر چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە و هەیە لەوانە:

- لـە سـاڵی ٢٠٠٣- ٢٠٠٥ ئەندامـی سـەنتەری دۆبـلاژی سـەنتەری کـوردی فلیـم بـووە.
- لە ساڵی ٢٠٠٨- ٢٠٠٩ ئەندامی دەستەی نووسینی گۆڤاری(کۆڕێ) بووە.
- لـە سـاڵی ٢٠١٠- ٢٠١٣ بەشـداریی چەندیـن کـۆڕی شـیعر خوێندنـەوەی کـردووە لـە شـەقڵاوە.
- بەشـداریی دەیـان کۆڕوکۆبوونـەوە و سـیمیناری و فیسـتیڤاڵی شـیعری

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر شوکریە ڕەسووڵ، شاعیر خاتوو مامز ساڵح، بەڕێز هیوا ئەحمەد مستەفا

لە لای ڕاستەوە: نووسەر بەڕیز ساڵح هەرکی باوکی خاتوو مامز ساڵح، شاعیر مامز ساڵح

خوێندنـەوەی لـە شـار و شـارۆچکەکانی دیکـەی کوردستان کردووە و دەکات، دواییـن ئامادەبوونیشـی لـە فیسـتیڤاڵی دهۆکـی ڕۆشـنبیری بـووە.

شـاعیر خاتـوو مامـز سـاڵح هەرکـی لـە سـاڵی ٢٠٠٥ هاوسـەرگیری لـە گـەڵ بەڕێـز سـەرکەوت کاکل پیـرۆ کـردووە، خاوەنـی کوڕێـکن بـە ناوی(سـەرهەد) خـوا تەمـەن درێـژی بـکات.

11 - لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند هەژار ساڵح برای شاعیر مامز ساڵح، شاعیر مامز ساڵح

٩ - لە لای ڕاستەوە: مامۆستا سەرکەوت کاکل هاوسەری شاعیر مامز ساڵح، شاعیر مامز ساڵح، منداڵەکەش سەرهەد کوڕی شاعیر مامز ساڵح و بەڕێز سەرکەوت هەرکییە

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر عەبدولڕەحمان فەرهادی، شاعیر و نووسەر مامز ساڵح، شاعیر مەسعود پەرێشان

وا دوو پارچە شیعری شاعیر خاتوو مامز ساڵح-تان بۆ دەنووسمەوە:

(١)

بە شێوەزای کرمانجی:

د دیوانا ئەڤینێ دا گولا باطن چ ڕەنگ زەردە
خەدەنگا فیرقەتێ سۆهتم موداراژی چ پڕ دەردە
عەجەب بەدحالە حالێ دل بکە ئێحسان تەبیبێ من
شیفاییێ ئێک نەزەر ئانکۆ ب دەستێ تیژێ خەنجەر دە
چ سرڕەل دەردێ فیرقەتدا چ تەقدیرە ل هیجرەتدا
چ دەنگێ هاتن و چۆنە ب پنهانی ژ پشت پەردە
چ شاهە نوتقا وی تاڵە ل ڤینێ دا ب عەوداڵە
ل حوسنێ دا کەڕ و لالە ژ بۆ مەحبووبێ دل بەردە
وەرە دلبەر وەکی شەمعێ چراخان کە خەراباتێ
کو جان هەر شوبهێ پەروانە ژ بۆ گۆری بوونێ مەردە

خەبەر نایێ ژ شای خوبان بۆ وەسڵا لاوێ کەنعانی
دلۆ بەسە خۆ دڵخوەش کە شریکا خانەخوێ بەردە
دەماب مەتلووب گەهشت "مامز"
بلا واعیز نەڕازی بیت
ژیان خۆشە ب ئازادی نە وەک ئێخسیر وەکی بەردە

شاعیر خاتوو مامز ساڵح

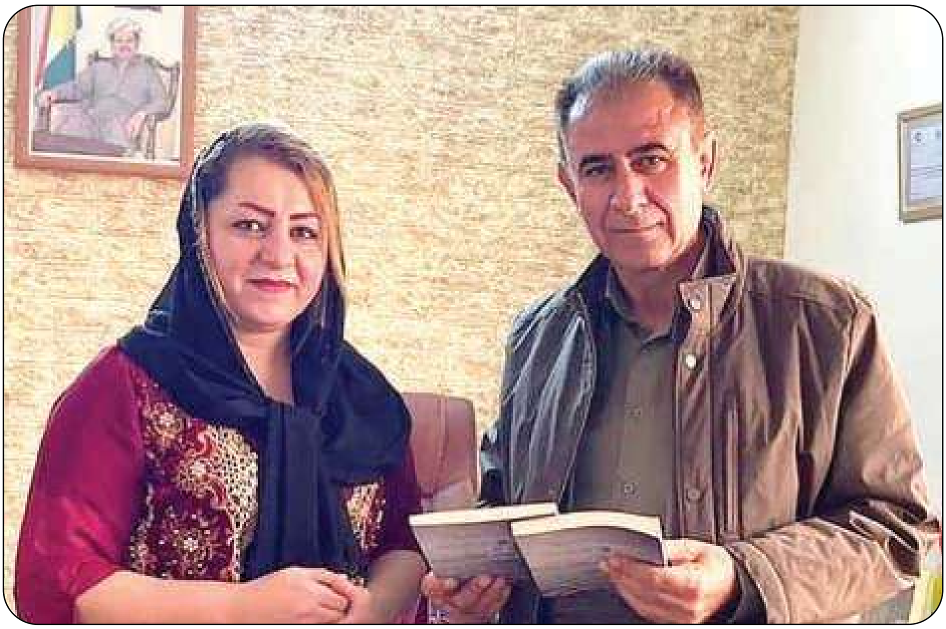

لە لای ڕاستەوە: مامۆستا عومەر محەممەد ساڵح، شاعیر خاتوو مامز ساڵح

(٢)

بە شێوەزاری سۆرانی:

ئەی شەو چرایی ئاشقان دیدەی شەمیمی عاریفان
بەستەی نەوایی شاعیران ڕەنجورە دڵ کەی دێیتەوە
ئەندێشەیی تاو تاوی زل وەک گوڵ کە لاو لاوەی لە مل
بولبول سەدایێ چڵ بە چڵ مەخمورە دڵ کەی دێیتەوە
پەروانەکەی گوڵزاری تۆ حەیرانەکەی ڕۆخساری تۆ
وا بێقەرار زامداری تۆ دەیجورە دڵ کەی دێیتەوە
دێوانە خوێنی جارییە زەخمت لە دڵدا کارییە
وا مردنی یەکجارییە مەشهورە دڵ کەی دێیتەوە
سالآنی زۆر وا تێپەری ناڵینە بوەتە موشتەری
پەیمانە ئیمانی دڕی مەجبورە دڵ کەی دێیتەوە
ئەم شەو شەوی جام و شەڕاب شیعر و غەزەل چەنگ و ڕەباب
لادە لە ڕوو پەردەی حیجاب مەغدورە دڵ کەی دێیتەوە
"مامز" قسەی نەشنیدە ما ڕازی دەروون پۆشیدە ما
ڕەنجیدە دوور لە دیدە ما مەهجورە دڵ کەی دێیتەوە.

بۆ شاعیر و نووسەر خاتوو مامز ساڵح هەرکی، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر خاتوو مامز ساڵح هەرکی، کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

جەنكیمان عومەر

هونەرمەندی شێوەكار، خاتوو جەنكیمان عومەر، لە ڕۆژئاوای كوردستان....

هونەرمەندی شێوەكار ناوی تەواوی(جەنكیمان عومەر دەروێش مەلا سلێمان)ە، لە بنەچەدا دەگەڕێنەوە سەر بنەماڵەی بەدرخانییەكان، باوكی یەكێك بووە لە پێشەنگانی بزووتنەوەی كوردایەتی لە سووریا، زۆر ئازار و ئەشكەنجە دراوە، لە بەندیخانە هەتا لە(قصر النهایة)ی بەغداش زیندانیكراوە، ناوبانگی بە(ابو جنگي) ناسرابوو، دایكیش(گوڵشاه) سەردانی باوكی لە بەندیخانەی قەسر نیهایە لە بەغدا كردووە، دواتر باوكی شەهیدكراوە، هونەرمەند جەنكیمان لە شاری قامشلۆ لە ڕۆژئاوای كوردستان لە دایكبووە، بە هۆی كاری سیاسیی باوكی هێشتا منداڵ بووە چوونەتە شاری حەلەب، پاش ساڵێك گەڕاونەتەوە قامشلۆ، لە تەمەنی(١١) ساڵیدا جارێكی دیكە چۆتەوە حەلەب، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە قامشلۆ تەواوكردووە، بە هۆی ئەو كەش و هەوا كوردایەتییەی تێیدا پەروەردەكراوە هەر لە تەمەنی(١٦)ساڵیدا چووەتە ناو كاری سیاسی لە ڕیزەكانی پارتی دیموكراتی كوردی سووریا خەباتی كردووە، هێشتا لە پۆلی نۆیەم بووە لەگەڵ(خالید سینۆ) هاوسەرگیری كردووە و بوونەتە خاوەنی چوار منداڵ، دواتر دواناوەندی تەواوكردووە و لە كۆلێژی

هونەرمەند جەنكیمان لە کاتی کێشانی تابلۆیەك

هونەرمەند جەنكیمان عومەر بە جلی کارکردن

پێشانگایەکی هونەرمەند جەنكیمان عومەر

(حقوق- ماف) وەرگیراوەو بەڵام دیارە (مێردەکەی) ڕێگای پێنەداوە زیاتر بخوێنێت، بۆیە دواتر دبلۆمی لە هونەری شێوەکار بەدەستهێناوە.

هونەرمەندی شێوەکار خاتوو جەنكیمان لە ساڵی ٢٠٠٢ ڕووی لە

هەندەران کردووە و لە وڵاتی ئەڵمانیا لە شاری(بوخم) نیشتەجێ بووە، دیارە لە بەر چەند هۆیەکی تایبەت بە خۆی لە ساڵی ٢٠١٦ لە مێردەکەی جیابۆتەوە، لە نێوان ساڵانی ٢٠١٧- ٢٠١٩ شوێنی نیشتەجێبوونی خۆی گواستۆتەوە بۆ شاری(کۆلۆن) و دواتریش بۆ بەرلین.

ئەو هەر لە منداڵییەوە حەزی لە هونەری شێوەکاری و بەکارهێنانی ئامێری مۆسیقا و وەرزشی جیمناستێک بووە، لە تەمەنی لاوێتیشدا حەزی لە دەرهێنانی فلیمی سینەمایی بووە، ژیانی هونەری ئەو لە سووریا وەکو ڕاهێنان بووە لەسەر هونەری شێوەکاری، چەندین تابلۆی لەسەر شێوازی سەردەمی کۆن و سەردەمی(عصر النهضة) و شێوازەکانی سەدەی نۆزدەیەم کێشاوە، کە ڕەنگدانەوەی شوێنەوار و کەلتوور و گەڕەکە کۆنەکان بووە، دواتر کە هاتۆتە ئەڵمانیا ماوەیەک تابلۆی بە شێوازی(تجريدي) کێشاوە، دواتر دەستی کردووە بە کێشانی بەشێک لە جەستەی مرۆڤ لەم بوارەدا سەرکەوتنێکی زۆر باشی بەدەستهێناوە، لە ساڵی ٢٠٠٥ ئەم تابلۆیانەی پێشکەش بە زانکۆی (ئوسنبروغ)لە ئەڵمانیا کردووە، لە نێوان(١٥٠٠) قوتابی

هونەرمەند جەنکیمان عومەر

بەرهەمەکانی هونەرمەند جەنکیمان عومەر

کە(٤٠) قوتابیان وەرگرتووە ئەو یەکێک بووە لەو(٤٠) قوتابییە، بەڵام دیسان لەبەر بچووکیی منداڵەکانی و دووریی شارەکە نەیتوانیوە بەردەوام بێت لە خوێندن، پاشان ماوەیەک لە کاری هونەری دوور کەوتۆتەوە، لەم ساڵانەی دواییشدا شێوازی ستایلی خۆی لە تابلۆکێشان گۆڕیوە بۆ شێوازی(الوعي و لا الوعي).

تا ئێستا چەندین پێشانگای تایبەتی و هاوبەشی لە سووریا و ئەڵمانیا کردۆتەوە، سێ پیشانگاشی لە سێ مۆزەخانەی فەرەنسا و ئەڵمانیا کردۆتەوە کە ئەمانەن:

هونەرمەند جەنکیمان عومەر لە گەڵ بەرهەمەکانی

Hans zum Löwen Museum in Neu Isenburg Deutschland

Frauenmuseum Bonn Deutschland

L›Aubette Museum in Frankreich , Strasbourg

دەیان چاوپێکەوتنی ڕۆژنامەرگەری لە ڕۆژنامە عەرەبییەکان لەگەڵدا کراوە، کە تێیدا باشی ڕەوش و شێوازی هونەریی خۆی کردووە.

بۆ هونەرمەندی شێوەکار خاتوو جەنکیمان عومەر، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت لە کارە جوانەکانت.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی هونەریی هونەرمەند خاتوو جەنکیمان عومەر، کە لە سەر داخوازیی من بە زمانی عەرەبی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

جەواد حەیدەری

شـاعیر و نووسـەر و ڕۆژنامەنـووس و وەرگێـڕ، جـەواد حەیـدەری لـە ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان...

ناوی تەواوی(جەواد جەعفەر عەباس)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بـە جـەواد حەیـدەری ناسـراوە، لـە ٢١- ٦ - ١٩٧٤ لـە شـاری(بۆکان)ی ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان لـە خێزانێکـی کوردپـەروەر لـە دایکبـووە، هەمـوو قۆناغەکانـی خوێندنـی سـەرەتایی و ناوەنـدی و ئامادەیـی هـەر لـە شـاری بۆکان تەواوکردووە، دواتر لـە ساڵی ١٩٩٣ بڕوانامـەی دبلۆمـی لـە زمان و ئەدەبـی فارسـی بەدەسـتهێناوە، لـە بـەر بارودۆخـی سیاسـی لـە ڕۆژهەڵاتـی کوردسـتان مـاوەی زیاتـر لـە(٢٠) سـاڵە هاتۆتـە باشـووری کوردسـتان، لـە ساڵی ٢٠٠٧ بەشی زمانی کوردی لە پەیمانگای ئامادەکردنی مامۆستایان تەواوکـردووە.

شـاعیر و نووسـەر جـەواد حەیدەری هـەر لـە تافی لاوێتیدا، خولیای زمان و ئەدەبـی کـوردی و فارسـی بـووە، بـە خوێندنـەوەی شـیعری شـاعیرانی کلاسـیکیی کـوردی و فارسـی لـە ڕۆژهـەڵات و باشـوور دەسـتی پێکـردووە، سـەرەتا بە نووسینی شیعر هاتۆتە ناو دنیای ئەدەبیاتەوە، دواتر ڕووی لە وەرگێڕانی چەندین شاکاری ئەدەبی لـە زمانـی فارسـییەوە بـۆ سـەر زمانـی

له لای ڕاستەوە: شاعیر جەواد حەیدەری، شاعیری ناسراو دیاری کورد خاتوو کەژاڵ ئەحمەد

له لای ڕاستەوە: دکتۆر فەرهاد پیرباڵ، شاعیر جەواد حەیدەری

کوردی کردووە، تا ئێستا(٩) کتێبی چاپ و بڵاوکرۆتەوە کە ئەمانەن:

- تەنیاییش بەشم ناکا، دیوانی شیعر.
- ویرە ویرەکانی حەلاج، وەرگێڕان لە فارسییەوە.

- ژیان بکەین بە شوکولات، وەرگێڕان لە فارسییەوە.
- ژنێک لە چاوەڕوانی تەکسیدا، وەرگێڕان لە فارسییەوە.
- ژیان سادەیە وەک سەما، وەرگێڕان لە فارسییەوە.
- کارل مارکس کێ بوو؟، وەرگێڕان لە فارسییەوە.
- ئیشیگورۆ نووسەری ژاپۆنی، وەرگێڕان لە فارسییەوە.
- نان و ماچ (چیرۆک)، وەرگێڕان لە فارسییەوە.
- پرۆگرامە ئەتۆمییەکان لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست، وەرگێڕان لە فارسییەوە.
- دەیان دەقە شیعر و بابەتی وەرگێڕان و هەمەجۆری دیکەی لە بەشی

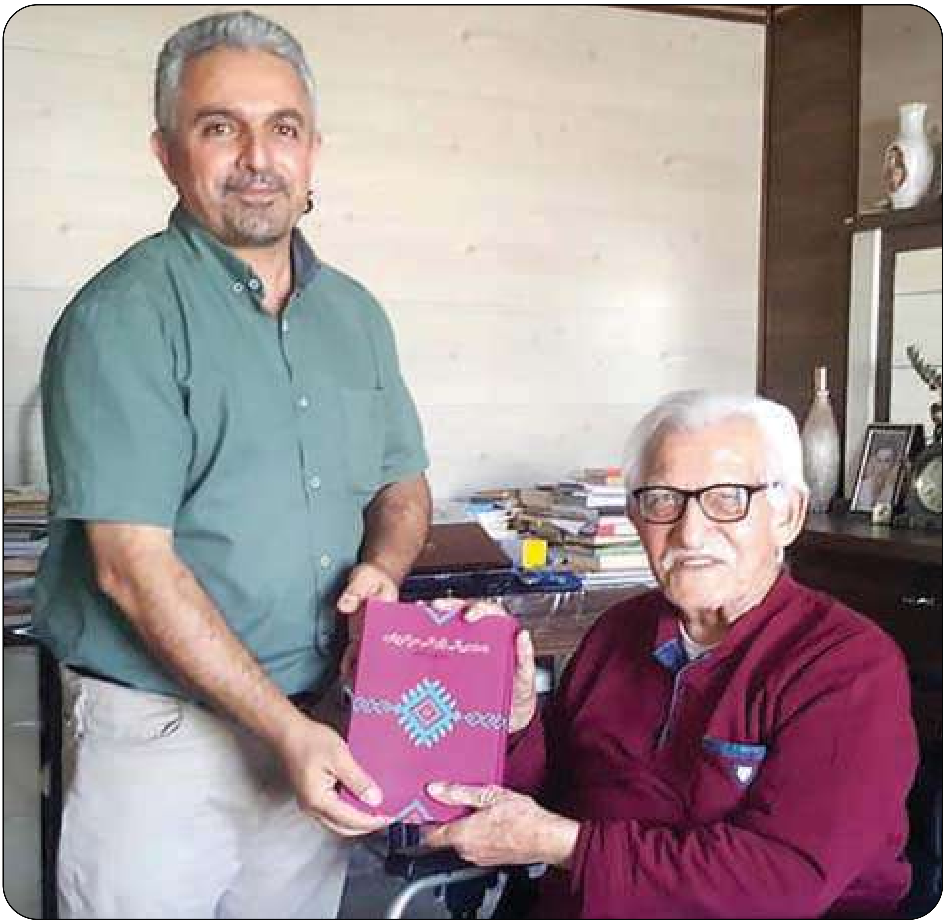

لە لای ڕاستەوە: دانیشتووەکە نووسەر ڕەوانشاد عەبدولکەریم شێخانی، شاعیر و ڕۆژنامەنووس جەواد حەیدەری

زۆری ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکانی ڕۆژهەڵات و باشووری کوردستان بڵاوکردۆتەوە.

شاعیر و وەرگێر و نووسەر جەواد حەیدەری، لە بواری ڕۆژنامەگەری و کاری ڕێکخراوەیی چەندین چالاکی هەبووە و هەیە لەوانە:

- چەندین ساڵ ئەندامی دەستەی بەڕێوەبردنی ئەنجومەنی ئەدەبیی بۆکان بووە و ماوەیەکیش سەرۆکی ئەنجومەنەکە بووە.

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و وەرگێڕ ڕەوانشاد ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل، شاعیر جەواد حەیدەری

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و ڕۆماننووس شێرزاد حەسەن، نووسەر و وەرگێڕ جەواد حەیدەری

بەرهەمەکانی شاعیر و وەرگێڕ جەواد حەیدەری

- ئەندامی ناوەندی نووسەرانی کوردە لە تاراوگە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە.
- ئەندامی ڕۆژنامەنووسانی نێو دەوڵەتییە لە برۆکسێل.
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانییە.
- زیاتر لە(٢٠)ساڵە لە بواری ڕۆژنامەنووسی و وەرگێڕان کار دەکات.

بۆ شاعیر و ڕۆژنامەنووس و وەرگێڕ جەواد حەیدەری هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبیاتی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر و وەرگێڕ جەواد حەیدەری، مامۆستا ئەمین محەمەد لە سلێمانی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ئەڤین بەرازی

هونەرمەندی دەرهێنەری سینەمایی و زنجیرە درامای تەلەفزیۆنی، خاتوو ئەڤین بەرازی...

ناوی تەواوی(ئەڤین بەرکل بەرازی)یە، لە ناوەندی هونەری و ڕۆشنبیری بە ئەڤین بەرازی ناسراوە، لە شاری کۆبانێی ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و هونەردۆست لە دایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە شاری حەلەب تەواوکردووە، دواتر چووەتە کۆلێژی(ئابووری- إقتصاد) لە زانکۆی حەلەب، ئەو کاتەی قوتابی بووە لەو کۆلێژە، حەز و ئارەزوو و خولیای چۆتە سەر کاری هونەری سینەمایی، هەر ئەو حەزەش بووە پەلکێشی کردووە بۆ شاری بەیروت لە ساڵی ٢٠٠٦ بەشی(دەرهێنانی سینەمایی- الإخراج السینمائي)ی لە زانکۆی بەیروت بە پلەی نایاب تەواوکردووە، لە کەناڵە تەلەفزیۆنییەکانی لوبنان و سووریا وەکو یاریدەدەری دەرهێنەر و دەرهێنەر کاری کردووە، کاری دەرهێنانی بۆ چەندین فلیم و کورتە فلیمی بەڵگەنامەیی و دوکیومێنتاری و پەروەردەیی کردووە، لە گەڵ بەشی زۆری دەرهێنەرە بە ناوبانگەکانی سووریا کاری کردووە.

ئەو هەر لە منداڵییەوە حەزی لە فلیمی سینەمایی بووە، ئاواتیشی بووە کە سینەمای کوردی پێش بکەوێت بۆیە لە شوێنێکدا دەڵێت:(لەوانەیە قەدەر

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ئەڤین بەرازی، شاعیر هۆزان برادەر

هونەرمەند ئەڤین بەرازی

ڕۆڵێکی سەرەکیی هەبێت لەوەی ڕووم لە دەرهێنان کردووە، مەبەستم ئەو قەدەرەیە کە بە دەیان ساڵە زوڵمی لە ئێمەی کورد کردووە، لە بیرمە کە لە سووریا کاسێت هەبوو، خانەوادەکەم گرنگییەکی زۆریان بەوە دەدا کە لە ڤیدیۆ سەیری فیلمە کوردییەکان بکەین، زۆر فیلمی دەرهێنەری گەورەی کورد یەڵماز گونای هەبوو کە حەز دەکەم بە (گەورەی سینەماکاران) ناوی

بـەرم، مـن لەگـەڵ فیلمەکانـی دەژیـام و دەمپرسـی بۆچـی فیلمـی کوردیمـان کەمـە؟ ئەمـە بـووە پاڵنەرێـک و هیـوا بەخشـێکی گـەورە بـۆ ئـەوەی بێمـە نێـو بـواری نوانـدن و تـەواو کردنـی کاروانـی یەڵمـاز گونـای)، هونەرمەنـدی دەرهێنـەر ئەڤین بـەرازی، هەمـوو بەرهەمەکانـی بـە زمانـی عەرەبییـە.

لای هەمـووان ئاشـکرایە کـە کاری هونـەری بـە گشـتی و سـینەمایی بـە

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەندی گۆرانیبێژ خاتوو هۆزان جانە، خاتوو ئەڤین بەرازی

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و ڕۆژنامەنووس نەسر محەمەد، نووسەر حەلیم یوسف، هونەرمەند ئەڤین بەرازی

تایبەتی لە کۆمەڵگەی کوردەواری کارێکی وا ئاسان نییە، لە سەرەتادا چەندین ئاستەنگی هاتۆتە پێش، بەڵام وەکو کچە کوردێکی ئازا و بوێر و ڕێچکەشکێن بەردەوام بووە لە سەر کارە هونەرییەکانی و خێزانەکەشی زۆر هاوکاریی و کارئاسانییان بۆ کردووە بۆ ئەوەی بەردەوام بێت لەسەر هێنانەدیی حەز و ئاواتەکانی، لە سووریاش لە بەر ئەوەی ناوی(ئەڤین) بووە و کورد بووە و زۆر بە بەهرە و توانا بووە، کۆمەڵێک ئاستەنگ و بیانۆیان خستۆتە بەردەم کارکردنی، لە هەموو کارەکانیشیدا خستوویانەتە ژێر چاودێری(مراقبة) بۆیە نەیتوانیوە ئازادانە هەموو کارە هونەرییەکانی جێبەجێ بکات، پاش تێکچوونی بارودۆخی سووریا ڕووی لە هەندەران کردووە و لە وڵاتی دانیمارک گیرساوەتەوە و ئێستا لەوێ دەژیت.

هونەرمەندی دەرهێنەر خاتوو ئەڤین بەرازی، وەکو یاریدەدەری دەرهێنەر و دەرهێنەر بەشداریی لە چەندین بەرهەمی فلیم و کورتە فلیمی(ئەنیمەیشن) و بەرنامەی تەلەفزیۆنی و زنجیرە درامای سینەما و تەلەفزیۆنی کردووە

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ئەڤین بەرازی ، میدیاکار عومەر کالۆ

هونەرمەند ئەڤین بەرازی لە کارێکی هونەریدا

هونەرمەند ئەڤین بەرازی

لەوانە:

- کورتە فلیمی(موقف خاص).
- کورتە فلیمی(وتبقى الحياة).
- کورتە فلیمی(إسأل المجرب و لا تسأل الحکيم).

بەرهەم و ڕێزلێنانی هونەرمەند ئەڤین بەرازی

- مسلسل (قمر بني هاشم) مع المخرج محمد الشيخ نجيب.
- مسلسل (أسأل روحك) مع المخرج سيف الشيخ نجيب.
- الفيلم السينمائي (بوابة الجنة) مع المخرج ماهر كدو.
- مسلسل (عزف منفرد) مع المخرج سامر برقاوي.
- مسلسل (على الرصيف الآخر) مع المخرج نذير عواد.
- مسلسل (أسرار وخفايا) مع المخرج علي شاهين.

وكمخرج منفذ في :

- برنامج (من جديد) في قناة LBC الفضائية اللبنانية.
- برنامج (الصناعة في سورية) في قناة الديرة العربية.
- برنامج (أضحك معنا) في قناة الديرة العربية.
- برنامج (زيارة خاصة) في قناة الديرة العربية.

وكإعداد وسيناريو في :

- مجموعة أفلام وثائقية لقناة التربوية السورية.

وإعداد دوبلاج:

- مجموعة مسلسلات أمريكية لشركة التنوير.
- كورتە فلیمی کۆبانی.
- فلیمی(ئەنیمەیشن Starting Over)، کە لە چیرۆکی هونەرمەندی شێوەکار جەواد موراده.
- چەندین بەرهەمی دیکەش لە بەرنامەی تەلەفزیۆنی لەوانە:(من عالم الاطفال، دمشق في عيون عشاقها).

چەندین چالاکیی هونەری و رێکخراوەیی دیکەی هەبووە و هەیە لەوانە:

- بەشداریی دەیان فیستیڤاڵ و میهرەجانی کورتە فلیم و فلیمی (ئەنیمەیشن) ی کردووە وەکو(میهرەجانی بابلی سینەمایی، میهرەجانی سینەمای وڵاتانی ئەسکەندنافی لە فنلەندا، فیستیڤاڵی کۆبانێ بۆ کورتە فلیم، فیستیڤاڵی نێو دەوڵەتی کورتە فلیمی کوردی لە هامبۆرگ، فیستیڤاڵی کورتە فلیم لە سلێمانی و کەرکووک و چەندانی دیکەش).
- سەرۆکی لیژنەی ئامادەکاریی فیستیڤاڵی کورتە فلیم بووە لە کۆبانێ، لە بەر پەتای کۆرۆنا بە ئەلیکترۆنی(Online)سەرپەرشتی کردووە.
- لێپرسراوی(راگەیاندن- إعلام)ی یەکێتیی نێودەوڵەتیی میهرەجانی سینەمای عەرەبی بووە، کە لە(١٩) ئەندام پێکهاتووە و (١٣) دەوڵەتی عەرەبی و بیانی تێدا بەشداربوونە، لەوانە وڵاتانی(جەزائر، کوەیت، مەغرب، میسر، تونس، لیبیا، فەلەستین، عێراق، لبنان، سویسرا، هۆڵەندا، دانیمارک، فنلەندا).

چەندین جار خەڵات و رێزلێنانی بۆ کراوە، لەوانە لە(میهرەجانەکانی

فلیم و کورتە فلیمی کوردی لە کەرکووک، سلێمانی، بابل، هامبۆرگ، فنلەندا و چەندانی دیکەش) وا بڕوانامەی هەندێ ڕێزلێنانم لە گەڵ نووسینەکەم هاوپێچ کردووە.

- دەیان دیمانە و چاوپێکەوتنی لە گەڵ تەلەفزیۆنە لۆکاڵی و کەناڵە ئاسمانییە کوردی و عەرەبییەکان و ماڵپەڕ و سایتە ئەلیکترۆنییەکانی کوردی و عەرەبی کردووە لەوانە(ڕووداو، گوڵان، ماڵپەڕی دەنگەکان، ماڵپەڕی جام کوردی و Basnews و چەندانی دیکەش).

بۆ هونەرمەندی دەرهێنەر و سینەما و تەلەفزیۆن خاتوو ئەڤین بەرازی، هەر بەردەوام و سەرکەوتوو بیت لە کاری دەرهێنانی فلیم و کورتە فلیمی کوردی بۆ ئاشنا کردنی گەلانی جیهان بە کەلتوور و کەلەپوور و ڕۆشنبیری و دەردو ئازار و نەهامەتییەکانی گەلی کوردیمان.

سەرچاوەکان:

١- Rudaw- چاوپێکەوتنێکی تەلەفۆنی لەگەڵ خاتوو ئەڤین بەرازی، کە میدیاکار ڕۆکا شدۆ ئەنجامیداوە لە ٢٢ - ٩- ٢٠١٤.

٢ - ماڵپەڕی گوڵان، نووسینێک لە ٣ - ٤ - ٢٠١٨.

٣ - ماڵپەڕی وشە، لە ٤ - ١١ - ٢٠٢١.

٤ - ماڵپەڕی دەنگەکان، لە ١٧ - ٦ - ٢٠٢٢.

٥ - ماڵپەڕی جام کوردی، لە ١٤ - ٩ - ٢٠٢١.

٦ - ماڵپەڕی Jinha، ئاژانسی هەواڵی ژن، لە ١٥ - ٩ - ٢٠٢١.

٧ - ماڵپەڕی Basnews، چاوپێکەوتن لە گەڵ هونەرمەند ئەڤین بەرازی، لە ٢١ - ٦ - ٢٠٢١.

٨ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

ڕونی عەلی

شاعیر و نووسەر و پەخشاننووس و یاساناس، بەڕێز ڕونی عەلی ....

شاعیر و نووسەر و یاساناس ڕونی عەلی لە ساڵی ١٩٦٨ لە گوندی(گۆلی قەلنک)ی سەر پارێزگای(الرقة) لە ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی لە شاری کۆبانی تەواوکردووە، دواتر بڕوانامەی بەکالۆریۆسی لە کۆلێژی(ماف- حقوق)ی زانکۆی حەلەب بەدەستهێناوە، لە ساڵی ١٩٩٢ بە هۆی هەڵوێستە سیاسی و کوردپەروەرانەکەی بۆ ماوەی سێ ساڵ دەستگیر کراوە و ساڵی ١٩٩٥ ئازادکراوە، بەڵام سەرەڕای چالاکییە سیاسیی و کۆمەڵایەتییەکانی، ئەو هەر سوور بووە لەسەر بیرۆباوەڕ و هەڵوێستە نەتەوایەتییەکەی خۆی بۆ پاراستنی داب و نەریت و کەلەپوور و کەلتوور و زمانی کوردی.

ڕونی عەلیی شاعیر هەر لەمنداڵییەوە حەزی لە شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی بووە، ئەو بە هەر دوو زمانی کوردی و عەرەبی شیعر و پەخشانە شیعر و وتاری سیاسی و کۆمەڵایەتی بابەتی هەمەجۆری دیکە دەنووسێت، تا ئێستا(٨) دیوانی شیعری چاپ و بڵاوکردۆتەوە، کە چواریان بە زمانی کوردین و چواریشیان بە زمانی عەرەبین، کە ئەمانەن:

- صوت بلا صدى (إلى مشعل التمو)، كۆمەڵە شیعر.
- رحيل الجن إلى السماء، كۆمەڵە شیعر.
- تذكرة عاشق في نفق الهزيمة، كۆمەڵە شیعر.
- فارس صهوة الريح، كۆمەڵە شیعر.

بەرهەمـە شـیعرییە کوردییەکانـی بـە زمانـی کـوردی بـە پیتـی لاتینـی نووسـیوە:

- Çivîkên baskokirî
- Sirûda hestên penaber
- Arvanekî ji peyvan
- Bajarekî bê piştan

ئەو وەکو مافناس و چالاکوانی بواری ڕێکخراوەیی، بە بەردەوامی کاری

بەرهەمەکانی شاعیر ڕونی عەلی

بەرهەمەکانی شاعیر ڕونی عەلی

پاراستن و زیندووکردنەوەی کەلتوور و کەلەپووری کوردی کردووە، هەر لە چالاکییەکانیشی بەردەوامە.

- لە ساڵی ١٩٨٤ بەشدار بووە لە دامەزراندنی تیپی فۆلکلۆری کوردی لە کۆبانی، ساڵی ١٩٨٥ بۆ یەکەم جار لەسەر شانۆی نەورۆز هەر لە کۆبانی بەشداریی لە چەند چالاکییەک کردووە و بەردەوامیشە.
- بەشداریی چەندین کۆڕوکۆبوونەوە و فیستیڤاڵی شیعر خوێندنەوە و سیمیناری ئەدەبی و ڕۆشنبیری کردووە، لە فیستیڤاڵێکی شیعر خوێندنەوە لە هەولێر بەشدار بووە.

بۆ شاعیر و نووسەر ڕونی عەلی هەر سەرکەوتوو بەردەوام بێت بۆ خزمەتی شیعر و ئەدەبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر ڕونی عەلی، هاوڕێم ئیبراهیم عەباس لە هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

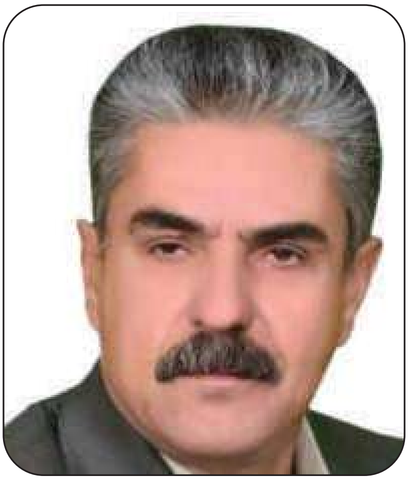

ڕۆستەم عەزیز

شاعیر و نووسەر و وەرگێڕ، ڕۆستەم عەزیز....

ناوی تەواوی(ڕۆستەم عەزیز عومەر سیان)ە، لە ساڵی ١٩٦٩ لە گەڕەکی ئازادیی ناو شاری کەرکوک لە دایکبووە، تا سێی ناوەندی خوێندووە، ماوەیەک لە کۆمپانیای کریستیلۆی لوبنانی کاری کردووە و ماوەیەکیش بەڕێوەبەری کۆمپانیای(یەرکاز) بووە، لە ساڵی ٢٠٠٠ وەکو کارمەند لە بەڕێوەبەرایەتیی ئاوی ژێر زەوی بەشی هەڵکەندن و دواتر بەشی مۆڵەت کاری کردووە، ئێستاش بەرپرسی بەشی هاتوچۆیە لە هەمان بەڕێوەبەرایەتی.

شاعیر و نووسەر ڕۆستەم عەزیز، لە نیوەی دووەمی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر کردووە، یەکەم نۆبەرەی شیعری خۆی ساڵی ١٩٨٨ لە ڕۆژنامەی هاوکاری بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بەردەوام بووە لە نووسین و شیعر و وتاری ئەدەبی و ڕۆشنبیری و لێکۆڵینەوە و هەڵسەنگاندنی شیعر و بابەتی هەمەجۆری دیکە، تا ئێستا دوو کۆمەڵە شیعری بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- پەپوولەکانی بیابان، کۆمەڵە شیعر، لە بڵاوکراوەکانی یەکێتیی لاوانی کوردستانە، لە چاپخانەی شەهاب لە هەولێر ساڵی ٢٠٠٧ چاپکراوە.

له لای ڕاستەوە: شاعیر بەرزان هەستیار، شاعیر سەباح ڕەنجدەر، شاعیر ڕۆستەم عەزیز،
شاعیر دڵشاد عەبدوڵڵا، دکتۆر نەجاتی عەبدوڵڵا

- سـەرم بـازاڕی ئەنتیکەخانەیـە، لـە بڵاوکراوەکانـی ماڵـی کتێـب و بـە سپۆنسـەری تەکنەلۆژیا و ڕاهێنانی ئەوروپی زنجیرە(٢٩) لـە تـاران سـاڵی ٢٠٢١ چاپکـراوە.
- چەندیـن پارچـە شـیعر و وتـاری هەمەجـۆری لـە ڕۆژنامـە و گۆڤـارە کوردییـەکان لەوانە:(گۆڤـاری پایتەخـت، هەولێـر، ڕۆژنامـەی کوردسـتان پۆسـت، خەبـات، باسـەڕە و چەندانـی دیکەش)بڵاوکردۆتـەوە، چەندیـن پارچـە شیعریشـی وەرگێردراوەتـە سـەر زمانـی عەرەبـی.

شـاعیر و نووسـەر ڕۆستەم عەزیز چەندین چالاکیی ئەدەبی و هونـەری و وەرزشیشـی هەبووە و هەیە لەوانـە:

- پلـەی یەکەمـی لـە فیسـتیڤاڵی سـکرتارییەتی یەکێتیـی لاوانـی کوردسـتان بـە دەسـتهێناوە و خەڵاتیـان کـردووە بـە لـە چاپدانـی کۆمەڵـە شـیعری(پەپوولەکانی بیابـان).
- لەگەڵ تیپی هونەری هەولێر بەشداریی چەندین کاری هونەری کردووە.
- لەگـەڵ تیپـی وەرزشـی لاوانـی هەولێریـش بەشـداریی چەندیـن چالاکـی کـردووە.

- له لایەن دەزگای هەواڵی کەرکووک قەڵغانی شیعری پێ بەخشراوە.
- لە لایەن دەزگای بەهرەمەندەکان دەرازێنینەوە و ڕێکخراوی ئازادیی لاوانی کوردستان ساڵی ٢٠٠٩ خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە.
- بەشداریی بەشی زۆری کۆڕوکۆبوونەوە و سیمینار ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکانی شاری هەولێر و شار و شارۆچکەکانی دیکەی کوردستان کردووە و دەکات.

داوای سەرکەوتن و بەردەوامی بۆ دەکەین بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و شیعری کوردی

وا چەند نموونەیەکی شیعریی شاعیر ڕۆستەم عەزیز- تان بۆ دەنووسمەوە:

پێنج پۆستەرە شیعری ئەڤینداری

لەکتێبی (سەرم بازاڕی ئەنتیکەخانیە) لاپەڕە(٤٦)

(١)

مانگ بۆ زەوی نوشتایەوە
لەنێو خەرەندی سینەیدا بەیانی دا
هەنارە مزرەکانی مەراق.

له لای ڕاستەوە: شاعیر ڕزگار جەباری، شاعیر دانا عەسکەر، شاعیر ڕۆستەم عەزیز

(٢)

مانگ دولبەری شەوە
هەور ئەستێرە لە باوەش دەگرێ
منیش تۆ.

(٣)

شەوی چواردە
مانگ دەستنوێژی بەتریفە هەڵگرتووە
تەنگی بە تاریکی هەڵچنیوە
دڵی من.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر ڕۆستەم عەزیز، شاعیری دیار و ناسراوی کورد قوبادی جەلیزادە

بەرهەمەکانی شاعیر ڕۆستەم عەزیز

(٤)

پەپوولە
بۆ دیدەنی ئەشقی خۆی
ماچی کچێنی دەبەخشێ
بە گ.

(٥)

لەبری هەنگە زەردە هاتم
بەخونچەی لێوەکانتەوە هەڵنیشتم
درەختە ژن
ئەوە (با) نەبوو
لیمۆکانتی دەلەراندەوە

ئەوە پەنجەکانی من بوو
من...

*****

کۆپلەیەک لە شیعری(ڕۆحم لێت جیانابێتەوە)
کاتێ هەموو شەقامەکانی ئەم شارە
ونم دەکەن
کاتێ ڕێگای یادەکانت
فەرشی دڕک لەژێر پێی ڕۆحم ڕادەخەن؟
ئەتۆ لە کوێی..؟
خۆ دەزانم...
عەشقی ئێمە نەمامێک بوو
ڕەشەبای سەفەر وشکی کرد
خۆ دەزانم...
ئەوینی من کتێبێکی زۆر پیرۆز بوو
خۆپەرستیت لەت لەتی کرد
بەڵام چی بکەم؟
دڵم ئێستاش خۆشی دەوێی
ڕۆحم لێت جیانابێتەوەو
هەستم لەو کەنارانەیە کەتۆ لەوێیت!

زستانی ٢٠٠٠ هەولێر

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامەی شاعیر ڕۆستەم عەزیز، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

پەیام ئیبراهیم

چیرۆکنووس و ڕۆماننووسی بواری ئەدەبیاتی منداڵان، میدیاکار و چالاکوانی بواری پەروەدەی منداڵان، خاتوو پەیام ئیبراهیم...

ناوی تەواوی(پەیام ئیبراهیم عەبدولڕەحمان)ە، لە شاری سلێمانی لە خێزانێکی ڕۆشنبیر و ئەدەبدۆست لە دایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی هەر لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، دواتر بەشی(ژمێریاری- المحاسبة)ی لە پەیمانگای تەکنیکیی سلێمانی بە سەرکەوتوویی تەواوکردووە و بووەتە مامۆستا لە کتێبخانەی ئامادەیی(کورد جینیەس) هەر لە سلێمانی.

نووسەر و چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم، هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە خوێندنەوەی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی بووە، سەرەتا بە شیعر نووسین دەستی پێ کردووە، لە ساڵی ٢٠١٠ەوە، دەستی بە چیرۆکنووسین کردووە، یەکەم نۆبەری بەرهەمەکانی خۆی کە چیرۆکێک بووە بە ناوی(میوەکان) بڵاوکردۆتەوە، ئیدی بە تەواوی حەز و خولیای کەوتۆتە سەر نووسینی چیرۆک بۆ منداڵە چاوگەشەکانی کوردستان، لە ساڵانی ٢٠١٨- ٢٠٢١ زۆرترین چیرۆکەکانی خۆی لە تەلەفزیۆن و گۆڤارەکانی منداڵان بڵاوکردۆتەوە، ئەو هەموو بەرهەمەکانی لە بواری

له لای ڕاستەوە: چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم، شاعیری دیار و ناسراوی کورد خاتوو کەژاڵ ئەحمەد

له لای ڕاستەوە: دکتۆر ماجد خەلیل، چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم، بەڕێز مامۆستا بەختیار، بەڕێز موەفەق عارف لهۆنی، نەناسراوە

ئەدەبی منداڵانە کە(٤) کتێبی چیرۆک و ڕۆمانێکە کە ئەمانەن:

- سمۆرەی میهرەبان، چیرۆک بۆ منداڵان،، سلێمانی ٢٠٢١.
- ژینگەکەم دەپارێزم، چیرۆک بۆ منداڵان، سلێمانی ٢٠٢١.
- قاپی خواردنەکەی یەسنا، چیرۆک بۆ منداڵان، سلێمانی ٢٠٢١.
- یۆتیزمم هۆکارم بە، چیرۆک بۆ منداڵان، سلێمانی ٢٠٢١.
- نازیلێی مانگ و شازادەی خۆر، ڕۆمان بۆ منداڵان، سلێمانی ٢٠٢١.

- بەرهەمەکانی ئەو، لە لایەن نووسەران و لێکۆڵەر و ڕەخنەگرانی کورد تیشکی خراوەتە سەر و کتێبێکیشی لە لایەن نووسەر دێرین مەحمود وەرگێردراوەتە سەر زمانی نەرویژی و، کتێبێکی دیکە و ڕۆمانێکیشی وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی ئینگلیزی.

لەلای ڕاستەوە: دکتۆر تەها ڕەسوڵ، نووسەر و چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم

لە لای ڕاستەوە: شاعیری دیار و ناسراوی کورد لەتیف هەڵمەت، چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم

- دەیان وتار و لیکۆڵینەوە و توێژینەوەی لە بواری پەروەردەی منداڵان لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە.

دوو بەرهەمیشی ئامادەیە بۆ چاپ.

نووسەر و چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم سەرەڕای نووسینە جوان و بە نرخەکانی لە بواری ئەدەبیاتی منداڵان، ئەو وەکو میدیاکارێکی بە توانا و چالاکوانێکی بواری پەروەردەی منداڵان و ژنان چەندین چالاکیی دیکەی هەبووە و هەیە، ئەمانە هەندێکیانن:

- لە تەلەفزیۆنی NRT۳ منداڵان، نزیکەی(٤٠) چیرۆکی وێنەی بۆ کێشراوە و بۆ منداڵان پەخش و بڵاوکراوەتەوە.
- لە ساڵی ٢٠١٨ دوو بەرنامەی(مێوانداری و ماوەی منداڵان) لە تەلەفزیۆن پێشکەش کردووە و چیرۆکیشی بۆ خوێندوونەتەوە.
- لە ساڵی ٢٠٢١ بەرنامەی(بونیاد)ی لە ڕادیۆی دەنگی گەلی کوردستان پێشکەش کردووە.
- پرۆژەی دوو گۆڤاری پێشکەش بە کۆمەڵەی پەروەردەیی(کورد جینیەس) کردووە، بە ناوەکانی گۆڤاری(کورد جینیەس) تایبەت بە منداڵان و(کورد جینیەس) بۆ گەوران.
- ئەندامی ڕێکخراوی سروشتی کوردستانە بۆ کاری ژینگەیی تایبەت بە منداڵان.

خاتوو پەیام ئیبراهیم لە کاتی چیرۆک خوێندنەوە بۆ منداڵان

لە لای ڕاستەوە: دکتۆر هاوژین سڵێوە، بەڕێز موەفەق عارف لهۆنی، چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم، بەڕێز دکتۆر ماجد خەلیل

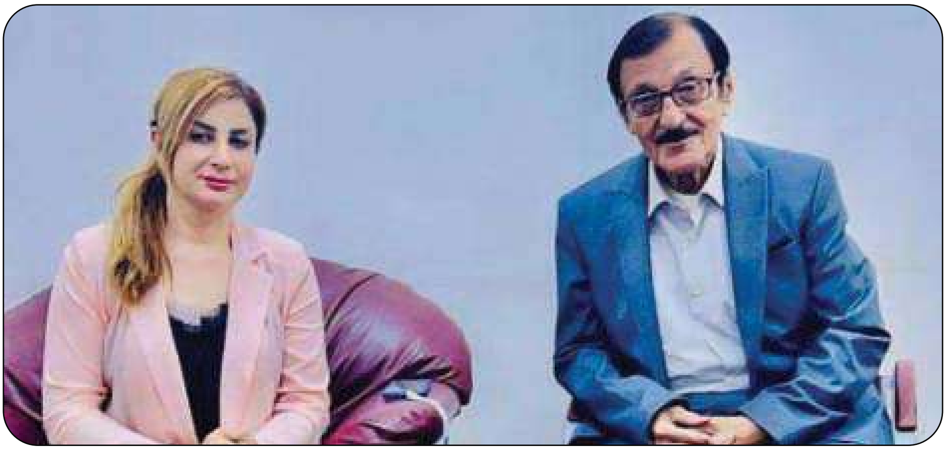

لە لای ڕاستەوە: نووسەر و چیرۆکنووس ڕەئووف بێگەرد، چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم

- خۆبەخشانە لە دایەنگە و باخچەی منداڵان و قوتابخانە بنەڕەتییەکان، پرۆژەی(بە کەلتوورکردنی خوێندنەوە)ی پێشنیارکردووە.
- چەندین کۆڕو سیمیناری بۆ مامۆستایانی ناوەندە پەروەردەییەکان ئەنجامداوە.
- لە ساڵی ٢٠٢٣ هەموو بەرهەمەکانی خۆی بە دەنگ لە(ئاگۆرا ڤیژن) تۆمارکردووە و پێشکەشی بە منداڵانی کورد کردووە.
- لە مانگی ٩ی ساڵی ٢٠٢٣ بە توێژینەوەیەک بە ناوی(گرنگی و بایەخی ئەدەبیاتی منداڵان و کاریگەری لەسەر پێشکەوتنی گەلان) بەشدار بووە

له لای ڕاستەوە: بەڕێز مەحمود باجەلان، چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم، نووسەر دکتۆر شێرکۆ عەبدوڵڵا، نووسەر و چیرۆکنووس فوئاد محەمەد ئەمین سەڕاج

لە دیداری ئەدەبی منداڵان کە لە یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی سلێمانی ڕێکخراوە.

- هەر لە ساڵی ٢٠٢٣ بەناوی ئەنجومەنی ئەدەبی منداڵان بە توێژینەوەیەکی دیکە بە ناوی(پەسن و پیاهەڵدانی نیشتمانی لە ئەدەبیاتی شاعیر لەتیف هەڵمەت) لە دیداری لەتیف هەڵمەت بەشدار بووە، هەر خۆشی سەرپەرشتیار و ئامادەکاری ئەو دیدارە بووە.
- ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤارەکانی(کورد جینیەس، کاروان) بووە.

وا چیرۆکێکی کورتی چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم-تان بۆ دەنووسمەوە: بە ناوی(سەمای چۆلەکەکان):

لەسەر لقەکانی داربەڕووەکە هەشت چۆلەکە نیشتبوون جریوە جریوی چۆلەکەکان دەگەیشتنە گوندەکە، لەرێ دەنگی جریوەی چۆلەکەکانی زۆر پێ خۆش بوو ڕۆشت بۆ ژوورەکەی و کەمانچەکەی هێنا دەستی کرد بە ژەنین، بەڵام شەرمی دەکرد گۆرانی بڵێ تەنها میوزیکی دەژەنی، ئەو ڕۆژە بڕیاری دا بچێت بۆ لای چۆلەکەکان و ئاوازێکی خۆشیان بۆ لێبدات، کاتێک دەستی بە میوزیک ژەنین کرد لەگەڵیا گۆرانییە خۆشەکەی وتەوە، چۆلەکەکانیش دەستیان کرد بەسەما، جریوەی چۆلەکە لەگەڵ میوز و دەنگە خۆشەکەی لەرێ تێکەڵ بە سروشت بوون، چوار چۆلەکە سەمایان دەکرد،

بەرهەمەکانی چیرۆکنووس پەیام ئیبراهیم

چوار چۆلەکەی تریش گۆرانییان لەگەڵ لەرێ دەوتەوە، لەو ڕۆژە بەدواوە لەرێ شەرمەکەی نەما، لە قوتابخانە، لە بۆنەکاندا هەمیشە گۆرانیی خۆشی دەوت، داوای لە چۆلەکەکانی هاوڕێشی دەکرد سەمای لەگەڵ بکەن.

بۆ نووسەر و چیرۆکنووس و ڕۆماننووس خاتوو پەیام ئیبراهیم، هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەبی کوردی، بە تایبەتی ئەدەبیاتی مندالانی کورد.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی نووسەر و چیرۆکنووس خاتوو پەیام ئیبراهیم، کە لە سەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سەرهەنگ مەلا محەمەد

شاعیری میللی و فۆلکلۆر دۆست و میدیاکار، سەرهەنگ مەلا محەمەد...

ناوی تەواوی(سەرهەنگ محەمەد عەزیز)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و میدیایی بە سەرهەنگ مەلا محەمەد ناسراوە، بە بنەچە خەڵکی گوندی(لاوەر)ی بناری چیای قەرەچووغە، لە ساڵی ١٩٦٣ بە هۆی پەلاماردانی حەرەس قەومییەکان بۆ گوندەکانی کەندێناوە، بۆ ماوەی(٤)ساڵ ئاوارەی گوندی(ئازیکەند)بووینە، لە ساڵی ١٩٦٨ لەوێ لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی و تا پۆلی دووەمی ناوەندی خوێندووە، لە تەمەنی(١٦)ساڵییەوە دەستی بە خوێندنەوەی شیعر و ئەدەبیاتی کوردی کردووە، بە تایبەتی شیعری میللیی کوردی و کۆکردنەوە و ئەزبەرکردنی شیعری فۆلکلۆری و پەندی پێشینان و قسە نەستەقەکانی ناوچەی کەندێناوە و دەشتی قەراج، دەستی کردووە بە نووسینی شیعر و شیعری میللی و تەنز و فۆلکلۆری و ئەڤینی و نیشتمانی و ئایینی و منداڵان، ئەو بەشی زۆری دەقە شیعرییەکانی لە دوو دیوانی شیعریدا چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- کانیاوی هەڵبەست، شیعر.
- ڕەوەز، شیعر.

هەردوو دیوان لە سەر ئەرکی بەڕێز هەژار نانەکەلی چاپکراون.

له لای ڕاستەوە: حاجی خالید شەوقە، حەیرانبێژ یوسف محەممەد زراری، میدیاکار سەرهەنگ مەلا محەممەد

گرووپی بەستەی کوردی لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند ئەحمەد زێباری، سازژەن تەحسین سنجاوی، شاعیر سەرهەنگ مەلا محەممەد

دوو دیوانی شیعری دیکەشی ئامادەیە بۆ چاپ بە ناوەکانی:

- شۆو و تۆ، شیعر.
- چل بەستە، شیعر.

شاعیر و میدیاکار سەرهەنگ مەلا محەمەد، لە ساڵی ٢٠١٣ لە گەڵ چەند هاوڕێیەکی هونەرمەند و فۆلکلۆردۆست (ناوەندی حەیرانبێژانی هەولێر)یان دامەزراندووە، دواتر بووەتە لێپرسراوی ناوەندەکە، لە ساڵی ٢٠١٤ هەر لەم ڕێگەیەشەوە بۆ یەکەم جار چووەتە ناو دنیای ڕاگەیاندنەوە

وەکو پێشکەشکاری بەرنامەیەکی فۆلکلۆری بە ناوی (گوڵمێک لە ڕەوسەی ڕەسەن) لە تەلەفزیۆنی (منارە)، کە هێمن سارمەمی ئامادەی کردووە و بۆ ماوەی یەک ساڵ بەردەوام بووە، لەم بەرنامەیەدا میواندارێتیی چەندین لاوکبێژ و حەیرانبێژ و هونەرمەندانی میللی کردووە، پاشان لە ساڵی ٢٠١٥ کە کەناڵی تەلەفزیۆنی(ڕەسەن) دامەزراوە، داوای لێکراوە لەوێ دەستبەکار بێت و هەمان بەرنامە فۆلکلۆرییەکە بە ناوی بەرنامەی(ڕەوسەی ڕەسەن)

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار سەرهەنگ مەلا محەممەد، مام محەممەد لە گوندی شیوەپیرانی مەنتکان لە کاتی تۆمارکردنی لێدوانێکدا

لە لای ڕاستەوە: شاعیر سەرهەنگ مەلا محەممەد، نووسەر ئاراس ئیلنجاغی

بۆ ماوەی(٧)ساڵ ئامادە و پێشکەشکردووە، لەم ماوەیەدا نزیکەی(٣٥٠) پارچە شیعری خۆی لە شیعری منداڵان و و ئایینی و نیشتمانی و ئەڤینداری و ستایش و شیوەن، بە دەنگ و ڕەنگ تۆمار بکات و لە سۆشیال میدیا و کەناڵە تەلەفزیۆنە کوردییەکان پەخش و بڵاوکراوەتەوە.

شاعیر و میدیاکار سەرهەنگ مەلا محەمەد، لە ساڵی ٢٠١٣ەوە، سەرپەرشتیی گرووپی(بەستەی کوردەواری)دەکات، کە لە کۆمەڵێک هونەرمەندی مۆسیقاژەن پێکهاتووە، بە دەق و ئاوازی فۆلکلۆری و نوێ

شاعیر سەرهەنگ مەلا محەممەد لە گەڵ گرووپی بەستەی کوردەواری

لە لای ڕاستەوە: میدیاکار سەرهەنگ مەلا محەممەد. هونەرمەندی ڕەوانشاد شوکر خەیات

میدیاکار سەرهەنگ مەلا محەمەد لە گەڵ گرووپێك لە كاتی تۆماركردنی كارێكی هونەریدا لە گوندی بەلەبان

لە لای ڕاستەوە: میدیاكار و شاعیر سەرهەنگ مەلا محەمەد، حەیرانبێژ جابر كەنداری

و بە یەک جۆرە جل و بەرگی کوردی زیاتر لە (٤٠) بەستە و حەیرانیان لەگەڵ ئەم گرووپە بە کۆڕس تۆماري کردووە، وەکو بەکارهێنان و بە بیرهێنانەوەی پیشەی باب و باپیرانمان کە زۆربەی کارە جوانەکانیان بە هەرەوەز و زبارە و دەستبارگرتنی یەکتری بووە.

ئەو تا ئێستاش بەردەوامە لە پێشکەشکردنی بەرنامەی(ڕەوسەی ڕەسەن) لە کەناڵی(کەلەپوور).

بۆ شاعیری میللی و فۆلکلۆردۆست و میدیاکار سەرهەنگ مەلا محەمەد،

بەرهەمەکانی شاعیر و فۆلکلۆردۆست سەرهەنگ مەلا محەمەد

هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت لە کارە هونەری و ئەدەبییە جوانەکانت بۆ ئاشنا کردنی(بەستە و حەیران و شیعری فۆلکلۆری و پەند و بەند و بالۆرە و شێوازی لاواندنەوە و ستایش و بەیتەکانی ساوار کوتانەوە و دروێنەکردن و هەموو کەلتوور و کەلەپووری ناوچەی کەندیناوە و دەشتی قەراج) بە کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیری میللی و فۆلکلۆردۆست سەرهەنگ مەلا محەمەد، کە هاوڕێم مامۆستا ئاراس ئیلنجاغی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

کاروان عەلی

شاعیر و نووسەری بواری ئەدەبیاتی منداڵان، هونەرمەندی شانۆنامە و ئۆپەرێت و دەرهێنەر، مامۆستا کاروان عەلی...

ناوی تەواوی(کاروان عەلی کوڕی مەلا محەمەدی کوڕی مەلا عەلی کوڕی مەلا ئەحمەد)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە کاروان عەلی ناسراوە، لە ١ - ١ - ١٩٨٩ لە شاری هەولێر لە خێزانێکی ئایینی و هەژار و دەستکورت لە دایکبووە، لە کۆڕەوەکەی ساڵی ١٩٩١ تەمەنی تەنیا دوو ساڵ بووە، پاش گەڕانەوە لە بەر هەژاری و نەبوونی، خێزانەکەیان ژیانی لادێیان هەڵبژاردووە، دواتر هاتوونەتەوە ناو شاری هەولێر، لە تەمەنی(١٠) ساڵیدا چووەتە بەر خوێندن، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە شاری هەولێر تەواوکردووە، دواتر بەشی(شانۆ و دەرهێنان)ی لە پەیمانگای هونەرە جوانەکان بە پلەی یەکەم هەر لە هەولێر تەواوکردووە و چووتە هەمان بەش و هەمان پسپۆڕی لە کۆلێژی هونەرە جوانەکانی زانکۆی سەلاحەدین ئەویشی هەر بە پلەی یەکەم تەواوکردووە، بەردەوام بووە لە خوێندنی باڵا لە هەمان پسپۆڕیدا، بڕوانامەی ماستەریشی لە هەمان بەش و هەمان زانکۆ بەدەستهێناوە، ئێستا قوتابیی دکتۆرایە لە بواری شانۆی و ئەدەبیاتی منداڵان.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند خاتوو ژیار ئیسماعیل، دکتۆر ئەکرەم فەرەیدوون، شاعیر کاروان عەلی، مامۆستا دانا محەمەد، دکتۆر نەهرۆ محەمەد

شـاعیر و چیرۆکنـووس و ڕۆژنامەنـووس و هونەرمەنـدی شـانۆ و دەرهێنـان، کاروان عەلـی پـاش تەواوکردنـی پەیمانـگای هونـەرە جوانـەکان وەکو مامۆسـتای هونـەری لـە قوتابخانەی(شـێروانەی بنەڕەتـی) لـە دارەتـوو دەستبەکار بووە، دواتر گواسـتراوەتەوە ئامادەیی دارەتووی کوڕان و زیاتر لـە(٥) سـاڵ لـەوێ بـەردەوام بـووە لـە خزمەتکـردن لـە بـواری پـەروەردە و فێرکردنـدا، لـە گـەڵ هـاوڕێ مامۆسـتاکانی توانیویەتی کتێبخانەیەکی خنجیلانـە بـۆ قوتابخانـە پێکبهێنێـت.

لـە سـەرەتای سـاڵی ٢٠٠٣ دەسـتی بـە نووسـینی شـیعر و ئۆپەرێـت و شـانۆنامە و چیـرۆک بـۆ منداڵـە چاوگەشـەکانی کوردسـتان کـردووە، دەیـان پارچـە شیعر و ئۆپەرێتـی لـە ڕۆژنامـە و گۆڤـارە کوردییەکانـی وەکو(هەولێر، نواڵـەی نـوێ، بەدرخـان و چەندانـی دیکـەش) بڵاوکردۆتـەوە، لـەم بوارانـەدا کۆمەڵێک بەرهەمـی بـە زمانێکـی کـوردی سـادە و سـاکار و ئاسـان بـۆ منداڵان نووسـیوە کـە ئەمانـەن:

- ئارەزوو گوڵە و ئامانجیش بۆنەکەیەتی.
- بەڵێ بۆ تۆشە!
- چۆلەکە و دالیا چییان دەگوت؟

- بەدوای هاوڕێیەکدا دەگەڕێیت.؟
- ڕۆیشتن بەرەو گەیشتن.
- منداڵێک لە باوەشی دایکیدا ونبوو.
- شاری کەرە باڵدارەکان.
- شانۆی منداڵان و شازادە بچکۆلەکە.
- دەروازەیەک بۆ شانۆی منداڵان.
- شانۆی منداڵان لە تیۆرەوە بۆ پراکتیک.
- بەپێنووسی منداڵێک.
- چەند بەرهەمێکی لە شیعر و چیرۆک، لە پرۆگرامی خوێندنی کوردی دەخوێندرێت، لەوانە هۆنراوەی پۆلی یەکەم کە دەستپێکی خوێندنی پۆلی یەکەمی بنەڕەتییە.

چەند بەرهەمێکیشی ئامادەیە بۆ چاپ.

شاعیر و هونەرمەند کاروان عەلی، وەکو هونەرمەند و ڕۆژنامەنووسیش چەندین چالاکی نواندووە و بەردەوامیشە لە خزمەتکردن ئەمانە هەندێکیان:

- ماوەیەک ئەندامی دەستەی نووسەرانی گۆڤاری ئاسوودەی لاوان بووە.
- ماوەیەک بەرپرسی نواڵەی منداڵان بووە لە گۆڤاری نواڵەی نوێ.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر مەسعوود پەرێشان، شاعیر و نووسەر کاروان عەلی

- ماوەیەک بەرپرسی لاپەڕەی باخچەی منداڵان بووە لە مانگنامەی پردێی ئازاد.

- ئێستا بەرپرس و سەرپەرشتیاری بەشی منداڵانە لە ڕۆژنامەی هەولێر.

- ڕاوێژکاری پەروەردەیی و دەستەی نووسەرانی گۆڤارێکی پەروەردەیی و زانستی بووە بە ناوی(ناوازە) ئێستا سەرنووسەری ئەو گۆڤارەیە.

- لە ساڵی ٢٠١١ سەرۆکی ڕێکخراوی(پرۆشە بۆ هوشیاری و پێگەیاندنی منداڵانی کوردستان) بووە.

- لە ساڵی ٢٠٢٣ەوە، ئەندامێکی خۆبەخشە لە دەستکاریکردن و گۆڕینی پرۆگرامی پۆلی چوارەمی بنەڕەتی.

- چەندین هۆنراوە و ئۆپەرێت و شانۆی تایبەتی بۆ منداڵان نووسیوە و پێشکەشی کردووە.

- ماوەیەک پێشکەشکار بووە لە ڕادیۆ و چەندین ساڵیش کارمەندی تەلەفزیۆنی نیولاین و کۆمپانیای بەرهەمهێنانی کاری هونەری و دۆبلاژ

لە لای ڕاستەوە: شاعیر کاروان عەلی، مامۆستا نەریمان خۆشناو

له لای ڕاستەوە: ڕەوانشاد دکتۆر کەمال مەزهەر، شاعیر و چیرۆکنووس کاروان عەلی

بووە.

- ماوەیەکیش لە هەردوو تەلەفزیۆنی کەناڵ(٤) و کۆڕەک تیڤی کاری وەرگێڕان و دۆبلاژی کردووە.

بۆ شاعیر و چیرۆکنووس و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار کاروان عەلی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی ئەدەب و هونەری کوردی بە تایبەتیش ئەدەبیاتی منداڵە جوانەکانی کوردستان.

وا سێ پارچە شیعر و ئۆپەریتێکی شاعیر و نووسەر کاروان عەلی- تان بۆ دەنووسمەوە:

(١)

قوتابی پۆلی یەکم
چوست چالاک و پاکم
وانەی کوردی دەخوێنم
سەرکەوتن بەدەست دێنم
گوێ ڕادێری مامۆستام

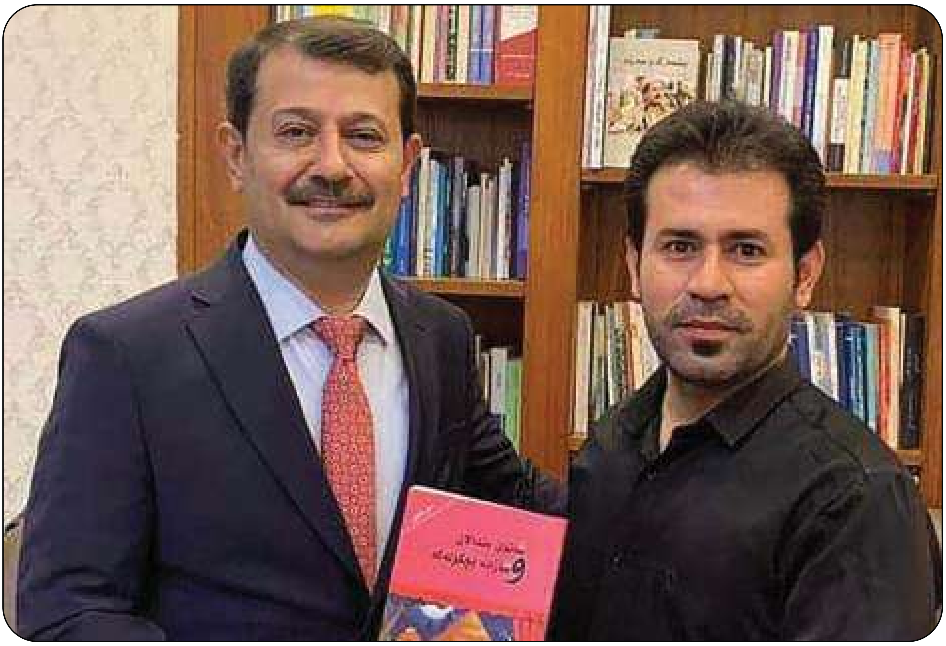

لە لای ڕاستەوە: شاعیر کاروان عەلی، هونەرمەند فەرهەنگ غەفوور

پاک و خاوێن و وریام
هاوڕێ و هاوپۆلەکانم
خۆشدەوێن وەک چاوانم.

(٢)

لیمۆ

بەتامم ترش و خۆشم
میوەیەکی ڕووخۆشم
ڕەنگم جوانە و بێگەردە
سەوزە یاخود زەرد زەردە
ڤیتامین سیم تێدایە
پێویستم لەم دنیایە
بەخواردن و بە شەربەت

دەمخۆن و دەمکەن لەتلەت
هـەروەک لالە و پرتـەقاڵ
پێویـستم بۆتۆی منداڵ.

(٣)

تـیشکی خـۆر

تیشکی خـۆری زێڕینم
ڕوونـاکـیتان بـۆ دێنم
دڵـشاد و لێو بە خەندەم
گەرم و جوان و بەخشندەم
ڤیـتـامینم زۆر تیـایـە
بـە سـوودە لـە دنیـایـە
تیشکەکەم چەندین جۆرە
هەندێک کات زیانی زۆرە
وەرزی هـاوین نـیـوەڕۆ
دەرمـەچـۆ بە پـیـادەڕۆ
بۆ جەستە و تەندروستی
سـوودێکی زۆری گـشتی
سـەر دەردێنم بەیانیان
تـا کـاتـی دێ ئـێـواران.

(ئۆپەرێت)
داپیرە و شـەوی یـەڵدا
چیرۆکخوان:
ئەمشەو شەوی یەڵدایە

چیرۆکی خۆشی تیایە

ئاریا:

ئەمشەو شەوی یەڵدایە

خـێراکە زووکـە دایە

لاریا:

چـالاکیمـان زۆر زۆرە

گشتی دەکەین بە نۆرە

باوک:

دریـێـژتـریـنـی شـەوە

دادەنـیـشـین پـێکـەوە

بەرهەمەکانی شاعیر کاروان عەلی

سانا:

مامۆستا بۆی باسکردین

فێری زۆر شتی کردین

گوتی:

یەڵدا شەوێکی زستانە

درێژترین شەومانە

سیما:

نوکتە و یاری و قسەی خۆش

پێکەنین و جۆش و خرۆش

داپیرە:

چیرۆک و چەند بە سەرهات

تا نزیکەی ڕۆژ هەڵات

من دەیگێڕمەوە بۆتان

یاخوا ڕوون بێت ڕێگاتان

ئاریا:

سوپاس داپیرەی ئازیز

لە قسەت تێرنابین هەرگیز

لاریا:

دەی خێراکە داپیرە

چیرۆکی چیت لە بیرە

بۆمان بڵێ و گوێ دەگرین

ئامۆژگاری وەردەگرین

چیرۆکخوان:

داپیرە و ڕۆڵەکانی

دانیشتبوون بە جوانی

شەوچەرە و خواردنی زۆر
ڕیزکرابوون چەندین جۆر
نــزیــکـــەی بــەیـانـی
بوو بە چەپڵە و گۆرانی

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و هونەرمەند کاروان عەلی، لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بەهار بەرزنجی

شاعیر و نووسەر و چالاکوانی بواری ڕۆشنبیریی و ژنان، خاتوو بەهار بەرزنجی بەسەر دەکەینەوە....

ناوی تەواوی(بوهار ڕەحمەتوڵڵا بەرزنجی)یە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە بەهار بەزنجی ناسراوە، ساڵی ١٩٦٢ لە شاری شاعیر و هونەرمەند و ڕۆشنبیران، شارە ڕەنگینەکەی زاخۆ لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی لە قوتابخانەی(بەهار)ی سەرەتایی تەواوکردووە، ناوەندی و ئامادەییشی لە ناوەندیی(گەلاوێژ) هەر لە شاری زاخۆ تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٥- ١٩٨٦ بڕوانامەی دبلۆمی لە بەشی(إدارة- کارگێڕی)لە (پەیمانگای کارگێڕی- معهد الإدارة) لە بەغدا بەدەستهێناوە، وەکو فەرمانبەر لە بەڕێوەبەرایەتیی پەروەردەی دهۆک دەستبەکار بووە، دیارە پاش ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ درێژەی بە خوێندن داوە و کۆلێژی(الإدارة و الإقتصاد)ی لە زانکۆی ئەهلی هەر لە دهۆک تەواوکردووە و بۆتە(مدرس- مامۆستا) لە قوتابخانە ناوەندییەکانی شاری زاخۆ، ئێستاش خانەنشینە و لە دهۆک دەژیت.

شاعیر و نووسەر بەهار بەرزنجی هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزوو و خولیای کەوتۆتە سەر شیعر و ئەدەبیاتی کوردی و عەرەبی، ئەو

لە لای ڕاستەوە: شاعیر ڤانیش میرانی، شاعیر شەماڵ ئاکرێیی، نووسەر و ڕۆژنامەنووس ئیسماعیل بادی، شاعیر بەهار بەرزنجی، نووسەر خاتوو سوندس نەجار، نەناسراوە، نووسەر و میدیاکار جەماڵ بەرواری

بە خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کلاسیکیی کوردی(مەلای جزیری، ئەحمەدی خانی، ئەحمەدی ناڵبەند، حاجی قادری کۆیی)، شیعری شاعیرانی نوێخواز(دکتۆر بەدرخان سندی، دکتۆر عەبدولڕەحمان مزووری، محسن قۆچان و موئەیەد تەیب و چەندانی دیکەش)دەستی پێکردووە، سەرەڕای خوێندنەوەی شیعری شاعیرانی کۆن و نوێی عێراقی و عەرەبی، پاشخانێکی پوخت و جوانی بۆ خۆی دروست کردووە و دەستی بە نووسینی شیعر بە زمانی کوردی و عەرەبی کردووە، کۆمەڵە شیعرێکی بە کوردی و دوو کۆمەڵە شیعری دیکەشی بە عەرەبی چاپ کردووە و بڵاوی کردوونەتەوە، لە هەموو بەرهەمە شیعرییەکانی هەستی نیشتمانی و نەتەوەیی و خۆشەویستی بۆ شاری زاخۆ و سروشتی جوانیی هەموو کوردستان و ئەڤینی، خەم و پەژارە و سەختی ژیان و بەسەرهاتی میللەتەکەی لە بەرهەمەکانی زۆر بەڕوونی ڕەنگی داوەتەوە، ئەمانەش بەرهەمە لە چاپدراوەکانییەتی:

- رسالة إلى مغترب بعيد، کۆمەڵە شیعر بە زمانی عەرەبی، چاپخانەی زانست، دهۆک، ساڵی ١٩٩٩.
- حبي الذي لا يموت، کۆمەڵە شیعر، بە زمانی عەرەبی، لە بڵاوکراوەکانی سەنتەری زاخۆی ڕۆشنبیری، چاپخانەی هاوار، دهۆک، ساڵی ٢٠٠٦.
- حەزێن ڕویس، کۆمەڵە شیعر، بە زمانی کوردی، چاپخانەی کوردستان

زاخۆ، ساڵی ٢٠٠٧.

- مافی مرۆڤا کا؟، لێکۆڵینەوە، بە زمانی کوردی، چاپخانەی خەبات، دهۆک، ساڵی ٢٠٠٨.

ئەم بەرهەمانەشی ئامادەیە بۆ چاپ:

- ژ بی دەنگیا من، کۆمەڵە شیعر.
- چیرۆکا ژیانا من.

شاعیر و نووسەر بەهار بەرزنجی، هەر شاعیر و نووسەر نییە، بەڵکو چەندین چالاکیی دیکەی لە بواری ڕۆشنبیری و ڕێکخراوە ئەدەبی و ڕۆشنبیری و پیشەییەکان نواندووە و بەردەوامیشە لەم کارە پیرۆزەی کە ئەمانە هەندێکیانن:

- ماوەیەک لە ڕێکخراوی(WFP) نەرویجی کاری کردووە.
- وەکو چالاکوانی لە یەکێتیی ئافرەتانی کوردستان لە زاخۆ خزمەتی کردووە، ئەندامی ڕۆشنبیریی زاخۆشە.
- ماوەیەک وەکو نووسەر و هاریکار لە سەنتەری دەلالی ڕۆشنبیری لە زاخۆ کاری کردووە.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر بەهار بەرزنجی، شاعیری گەورەی کورد دکتۆر بەدرخان سندی

- دەیان وتار و پارچە هەڵبەستی لە ڕۆژنامە و گۆڤارە کوردییەکان بڵاوکردۆتەوە لەوانە:(گۆڤارەکانی زاخۆ، توبون، هێژل، شابانی، سڤورە، ڕۆژنامەکانی ئەڤرۆ، دەنگ، -الراصد العربي- لە بەغدا و چەندانی دیکەش).
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کورد لقی دهۆکە.

شاعیر و نووسەر بەهار بەرزنجی، چەندین جار خەڵات و ڕێزلێنانی بۆ کراوە لە لایەن دەزگا ئەدەبی و ڕۆشنبیرییەکان لەوانە:

- بڕوانامەی(فخري- شانازی) لە لایەن ناوەندی نێودەوڵەتیی نووسەر و ڕۆشنبیرانی فەلەستینی پێ بەخشراوە.
- بڕوانامەی(الابداع و التفوق- داهێنان و سەرکەوتن)لە ناوەندی(ڕۆشنبیری و خوشەویستی و ئاشتی)ی نێودەوڵەتی.، ملوانکەی زێڕینیشی هەر لە هەمان ڕێکخراو لە وڵاتی ئوردن پێ بەخشراوە.
- لە ئەنجامی چالاکیی و بڵاوکردنەوەی بابەتی ئەدەبیی و ڕۆشنبیری لە گۆڤاری(الکاتب- نووسەر)بەڕێز ڕۆژنامەنووس نەزیر عەلی خاوەنی

شاعیر و نووسەر خاتوو بەهار بەرزنجی لە دووکاتی جیاوازدا

لە لای ڕاستەوە: شاعیر بەهار بەرزنجی، شاعیر و ڕۆژنامەنووس حەسەن سلێڤانی، شاعیر سەلام بالایی، شاعیر بەیار باقی، نەناسراوە

ئیمتیاز و سەرنووسەری گۆڤارەکە بڕوانامەی سوپاس و پێزانینی پێ بەخشیوە.

بۆ شاعیر و نووسەر و چالاکوانی بواری ڕۆشنبیری خاتوو بەهار بەرزنجی هەرسەرکەوتوو و بەردەوام بیت بۆ خزمەتی زمان و ئەدەب و کوردی و ئاشنا کردنی گەلانی عەرەبیش بە شیعر و ئەدەبیاتی کوردی.

وا دوو پارچە هەڵبەستی شاعیر خاتوو بەهار بەرزنجی-تان بۆ دەنووسمەوە:

(١) بە زمانی کوردی:

ببە ماچەک

خەماتە یابویە دەرد

یابوویە کەسەر

وەرە هەڤال دابکین سەمایێ

نێ دەم نەما

وەرە هەڤال ببە ئاڤ

ببە بەفر

ئەردو ئەسمان
ببە کەڤی
ببە بوهار
ببە کانی وروبیار
ل وەرزێ ئاشقان
لشارێ دلان
وەرە دەلال ببە ماچەک و
ل گەل من بکەنە
دەستێ من بگرە
دلێ من بخو ببە و
ل سەر سینگێ من بخوینە
ببە شالیل
ببە بلبل
ئەشقامە بکە
هەلبەست وستران
سەمایێ لگەل کەزیا بکە
تەماشەیی بەژنا من بکە
ترسا شەڤبێریێ ژبیربکە
وخەما ژدلێ من دەربێخینە
دەست لگەردەنا من بئالینە و
بهێلە دلێ من
لگەل حەزێن تە
بجیتە سەمایێ و
ڤیستە ڤالا ئەشقێ بکەت
وبلا کەلا ئەڤینی یێ

شاعیر بەهار بەرزنجی و بەرهەمەکانی

بکەینە حەزەکا هێستیری
وەکی بارانەکا هویر
ل مە بباریت و
مە بێ هوش بکەت
وبلا دکویراتی یا جاڤان دا
جەژنا خو بکین..!!!!
****
(٢) بە زمانی عەرەبی:
كنت جالسة قرب الجدول الصغير
ذاك المكان الذي عشت فيه
أجمل ايام حياتي
ذاك المكان الذي أهرب اليه
كلما تشتد علي الدنيا
بأحزانها وآلامها ..!!
في أحد الايام المشمسة
خارج حدود الدنيا
دنيا الاحلام
حيث يحمل وجهه
كل لغات العالم
في تغيراته الهادئة
لغة الحب
لغة الأمل
لغة أخرى بدون إسم
لايفهمها سوانا..!!
بعث في نفسي

ریزلێنان

إحساسا غريبا
لم أشعربه من قبل
يحمل في طياته نظراته
كل الوضوح
وكأنه يقول ؛
أنا
قدرك المحتوم
وكأنه يقول ؛
أنا معك لاتخافي
وقد كانت المسافة بين الشاطئين
لايتعدى أصابع اليد
وتعانقنا خلال لحظة
أحسست بحب في داخل أعماقي
وكأنني إقتلعت
من جذوري
ونبت من جديد ،،
زهرة نرجس
في ارض الوطن...!!

سەرچاوەكان:

١ - كورتەیەک ژیاننامەی شاعیر و نووسەر خاتوو بەهار بەرزنجی، لە سەر داخوازیی من، هاورێم نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر مامۆستا ئیسماعیل بادی بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

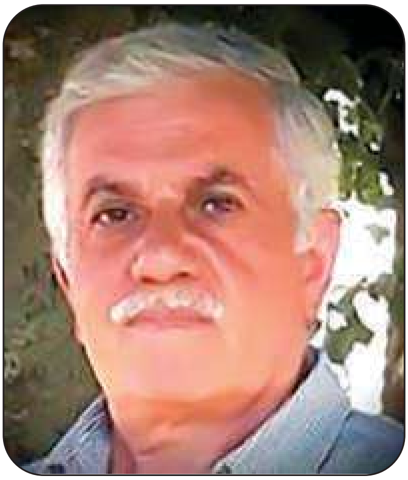

ڕوخاشێ زیڤار

شاعیر و نووسەر ڕوخاشێ زیڤار، لە ڕۆژئاوای کوردستان...

ناوی تەواوی(فەتحی مستەفا عومەر)ە، لە ناوەندی ئەدەبی و ڕۆشنبیری بە(ڕوخاشێ زیڤار) ناسراوە، لە ساڵی ١٩٦٣ لە گوندی(دارگرێ)ی سەر بە ناوچەی عەفرین لە ڕۆژئاوای کوردستان لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، خوێندنی سەرەتایی تا پۆلی چوارەم هەر لە گوندەکەی خۆیان خوێندووە، دواتر بەماڵ و خاوخێزانەوە چوونەتە شاری(حەلەب) لە گەڕەکی(شێخ مەقسود) نیشتەجێبووینە، پۆلی پێنجەم و شەشەمی سەرەتایی لەوێ تەواوکردووە، خوێندنی ناوەندی و ئامادەییشی هەر لە حەلەب تەواوکردووە، لە ساڵی ١٩٨٥ بەشی (ڕووەک- نبات) ی لە کۆلێژی ئەندازیاریي کشتوکاڵی لە زانکۆی حەلەب تەواوکردووە، بۆ ماوەی ساڵێک لە کۆبانی دەستبەکاربووە، دواتر گواستراوەتەوە عەفرین هەر چەندە ئەو ماڵی لە حەلەب بووە، بەڵام بۆ ماوەی(٢٥)ساڵ لە عەفرین وەکو ئەندازیاری کستوکاڵی خزمەتی کردووە، لە ساڵی ٢٠١٣ کە بارو دۆخی سووریا بەرەو ناسەقامگیری ڕۆیشتووە و شەڕوشۆڕ دەستی پێ کرد، چۆتەوە گوندکەی خۆیان(دارگرێ)، دواتر ڕووی لە باشووری کوردستان کردووە، ماوەی ساڵێک لە هەرێمی کوردستان ماوەتەوە، پاشان ڕووی لە هەندەران کردووە و لە وڵاتی دانیمارک گیرساوەتەوە و ئێستا لەوێ دەژییێت.

لەلای ڕاستەوە: شاعیر ڕۆخاش زیڤار، شاعیر عوسمان سەبری

شاعیر ڕوخاشی زیڤار لە سەرەتای ژیانی لاوێتیدا حەزی لە شیعر و ئەدەبی کوردی بووە، دەستی بە شیعر نووسین کردووە، هەر زوو ئاشنایەتی لەگەڵ شاعیرانی پێش خۆی لە وانە(سیدایی تیریژ، عومەری لەعلی، سیدایی کلش، حامد بەرخان و چەندانی دیکە) پەیداکردووە و زۆریش سوودی لێوەرگرتوون، ئەو شیعری کلاسیکی بە کێش و سەروا و شیعری(ئازاد- الحر)ی نووسیوە و دەنووسێت، لە ساڵی ١٩٨٦ نووسەر و شۆڕشگێری گەورەی کورد عوسمان سەبری ناسیوە و ماوەی ساڵ و نیوێک لە بەردەستی ئەو فێری نووسین و ڕێزمانی کوردی بووە و بە مامۆستای ڕوحیی خۆی دادەنێت.

شاعیر فەتحی مستەفا عومەر(ڕوخاشێ زیڤار) چەند بەرهەمێکی جوان و ئاست بەرزی لە شیعر و لێکۆڵینەوە بە زمانی کوردی، شێوەزاری کرمانجی ژووروو و بە پیتی لاتینی نووسیوە چاپی کردوون و بڵاویشی کردوونەتەوە کە ئەمانەن:

- گۆڕستانا بێ گۆڕ(مقبرة بلا قبور)، کۆمەڵە شیعر، ساڵی ١٩٩١ لە بەیروت چاپکراوە.
- خەونێن تازی(احلام عارية)، کۆمەڵە شیعر، لە سەر ئەرکی یەکێتیی نووسەرانی کورد- لقی دهۆک ساڵی ٢٠٠٣ چاپکراوە.

- ئەڤینا بێ سنوور(حب بلا حدود)، کۆمەڵە شیعر، لە دەزگای سەرسەرە لە ئەڵمانیا چاپکراوە.
- الاکراد و اسس الوعي القومي، لێکۆڵینەوە، لە دەزگای سەرسەرە لە ئەڵمانیا ساڵی ٢٠٢٠ چاپکراوە.

چەندین پارچە شیعری شاعیر فەتحی مستەفا، ئاوازیان بۆ داندراوە و کراونەتە گۆرانی لە لایەن تیپە هونەرییەکان و گۆرانیبێژان لەوانە (کۆما ئاشتی، کۆما ئارمانج، کۆما سیروان، هونەرمەندان، دیار دیرسیمی، خەلیل خەمگین، کاروان کامل و چەندانی دیکەش).

ئەو چەندین چالاکیی ئەدەبی و ڕۆشنبیریی دیکەشی هەبووە و هەیە لەوانە:

- بەشداریی لە چەندین کۆڕوکۆبوونەووە و سیمیناری شیعر خوێندنەوەی لە شاری حەلەب و شار و شارۆچکەکانی دیکەی ڕۆژئاوای کوردستان کردووە، دەیان جاریش لەلایەن زانکۆ و پەیمانگا و پارتە سیاسییەکانی ڕۆژئاوای کوردستان بانگهێشتکراوە و بەشداریی بە خوێندنەوەی شیعری نیشتمانی و نەتەوەیی کردووە.

شاعیر ڕۆخاش زیڤار لە چالاییەکی ئەدەبیدا

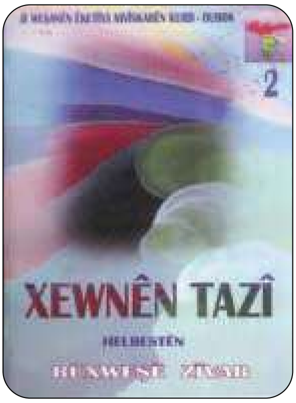

بەرهەمەکانی شاعیر ڕۆخاش زیڤار

- ئەندامی(کۆما خانی)بووە و بەشداریی لە بەشی زۆری چالاکییە ئەدەبی و هونەرییەکانی ئەو کۆمەڵەیە کردووە.

- چەندین جار وەکو ئەندامی لیژنەی(دادوەری- لجنة التحكيم)لە کێبڕکێیەکانی شیعری لاوان هەڵبژێردراوە.

- یەکێک بووە لە ئەندامانی دامەزرێنەری فیستیڤاڵی شیعری کوردی لە ڕۆژئاوای کوردستان کە ساڵانە ئەو فیستیڤاڵە سازدەکەن.

- لە ساڵی ٢٠١٨ خەڵاتی شاعیر(عەبدولڕەحمان ئالوجی) لە لایەن یەکێتیی نووسەرانی کوردی سووریا پێ بەخشراوە.

شاعیر فەتحی عومەر لە ساڵی ١٩٨٥ لەگەڵ خاتوو فریال حوسێن حەنان هاوسەرگیری کردووە، خاوەنی چوار منداڵن بە ناوەکانی(ڕێزان، نەسرین، سەربەست، دژوار) خوا تەمەن درێژیان بکات.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی شاعیر ڕوخاشی زیڤار، هاوڕێم نووسەر و ڕۆشنبیر ئیبراهیم عەباس لە هەولێر بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سەردار جاف

شاعیر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار، لێکۆڵەر و ڕەخنەگر سەردار جاف..

ناوی تەواوی(سەردار ڕەزا قادر ئەحمەد دەشتی)یە، لە ڕۆژی ٢٢ – ١٢ – ١٩٥٧ لە گەڕەکی(زێویە)ی شاری کەرکووک لە خێزانێکی کوردپەروەر لە دایکبووە، سەرەتا لە حوجرە دەستی بە خوێندن کردووە، هەر بۆیەش یەک دوو ساڵ درەنگتر دەستی بە خوێندنی سەرەتایی کردووە، خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی لە شاری کەرکووک تەواو کردووە و ئامادەییشی لە شاری ناسریە لە خوارووی عێراق خوێندووە، بەڵام تەواوی نەکردووە، ئەو باوکی حاکمی شۆڕش بووە بۆیە لە ئاداری ساڵی ١٩٧٤ چووەتە لای باوکی لە سەرگەڵوو، پاش نسکۆی شۆڕش هاتۆتەوە، لە ساڵی ٢٠١٠ ڕووی لە هەندەران کردووە بۆ ماوەی ساڵێک لە وڵاتی بەلجیکا بووە، لە ساڵی ٢٠١١ گەڕاوەتەوە کوردستان لە ساڵی ٢٠١٦ جارێکی دیکە چۆتەوە ئەورووپا و ئێستا لە وڵاتی ئەڵمانیا نیشتەجێیە.

شاعیر و لێکۆڵەر و ڕەخنەگر، سەردار جاف، هەر لە منداڵییەوە حەز و ئارەزووی لە زمان و ئەدەب و هونەری کوردی بووە، لە سەرەتای حەفتاکانی سەدەی ڕابردوو دەستی بە نووسینی شیعر و بابەتی هەمەجۆری دیکە کردووە، لە ٢٦ –١ – ١٩٧٤ یەکەمین بەرهەمی خۆی لە

لە لای ڕاستەوە: بەڕێز نەبەز جۆلا، شاعیری دیار و ناسراوی کورد عەبدوڵلا پەشێو، نووسەر سەردار جاف

لە لای ڕاستەوە: نووسەری دیاری کورد حەمە کەریم ڕەمەزان هەورامی، شاعیر و نووسەر سەردار جاف

ژمارە(١١)ی ڕۆژنامەی برایەتی بڵاوکردۆتەوە، ئەو وەکو ئەکتەریش بەهرە و توانایەکی باشی هەبووە، لە ١٨ - ٢ - ١٩٧٤ لە گەڵ شانۆی ناوەندی کاوە بەشداری لە شانۆگەرییەک کردووە، لە ساڵی ١٩٧٥ پەیوەندی بە تیپی نواندی سلێمانی کردووە و لە شانۆگەرییەک بەشداری کردووە کە

لـە دەرهێنانـی هونەرمەنـد غـازی بامەڕنـی بـووە، لـە یانـەی مامۆسـتایان و سـینەما ڕەشـید دوو جـار نمایشـکراوە، لـە کاتـی شـەڕی عێراقـی و ئێرانـی ماوەیـەک بووەتـە سـەرباز، کـە گەڕاوەتـەوە وازی لـە کاری هونـەری هێنـاوە و دەسـتی بـە نووسـینی شـیعر و ڕۆمـان و لێکۆڵینـەوە و ڕەخنەگرتـن کـردووە،

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند باکوری، هونەرمەند وریا ئەحمەد،
شاعیر و نووسەر سەردار جاف

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر سەردار جاف، نووسەر دانا عەسکەر،
نووسەر و ڕۆماننووس سابیر ڕەشید

له لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر سەردار جاف، شاعیر و ڕۆژنامەنووس حەسەن سلێڤانی

له لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر سەردار جاف، ڕۆماننووس جەلیل کاکەوەیس

لەم بوارانەدا کۆمەڵێک بەرهەمی پوخت و سوودبەخشی نووسیوە، ئەو تا ئێستا(٩) کتێبی چاپ و بڵاوکردۆتەوە کە ئەمانەن:

- مەرگ لە سەر باڵی ڕەشەبا، ڕۆمان.
- شرۆڤەیەک لە بازنە، ڕەخنە و لێکۆڵینەوە.
- شیرینتر لەدەق، ڕەخنە و لێکۆڵینەوە.

- شەهلا، ڕەخنە و لێکۆڵینەوە.
- سەمای ڕۆح، کۆمەڵە شیعر.
- مستەفا بارزانی ناسنامەی نەتەوە، لێکۆڵینەوە.
- بووخچەکراوەکانی ئاو، کۆمەڵە شیعر.
- ئەوینێک لە غوربەت، کۆمەڵە شیعر.
- میدیا لە نێوان کۆت و بەند و ئازادیدا، وتاری ڕۆژنامەوانی.

لە لای ڕاستەوە: شاعیر کەریم دەشتی، شاعیر و نووسەر سەردار جاف

لە لای ڕاستەوە: شاعیر و نووسەر سەردار جاف، شاعیرعەباس عەبدوڵڵا یوسف، شاعیر مەسعود پەرێشان

بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر سەردار جاف

لە دوای ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١، شاعیر و نووسەر سەردار جاف چەندین چالاکی لە بواری ڕۆژنامەگەری و ڕاگەیاندن نواندووە لەوانە:

- ماوەیەک جێگری بەڕێوەبەری ڕادیۆی دەنگی کوردستان لە هەڵەبجە بووە و ماوەیەکیش بەڕێوەبەری تەلەفزیۆنی کوردستان بووە هەر لە هەڵەبجە.
- ماوەیەک بەڕێوەبەری تەلەفزیۆنی زاگرۆس بووە لە کەرکووک.
- سەرپەرشتیاری گشتیی گۆڤاری ڕۆژی زانکۆ بووە.
- ماوەیەک سەرنووسەری ڕۆژنامەی پاڵە بووە.

- جێگری سەرۆکی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان لقی کەرکووک بووه.
- لە ساڵی ١٩٩٧ وەکو وەرگێڕ لە ئاژانسی دەنگوباسی کوردستانی سەر بە وەزارەتی ڕۆشنبیری هەرێمی کوردستان کاری کردووە.
- ماوەیەک سەرنووسەری گۆڤاری ڕۆژی کەرکووک بووە.
- ئەندامی سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستانە،
- ئەندامی یەکێتیی نووسەرانی کوردە.
- ئەندامی یەکێتیی ئەدیبان و نووسەرانی عێراقە.

بۆ نووسەر و ڕۆژنامەنووس و لێکۆڵەر، سەردار جاف هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت لە نووسینە جوان و پوختەکانت بۆ خزمەتی زمان و ئەدبی کوردی.

سەرچاوەکان:

١ – کورتەیەک لە ژیاننامە و بەرهەمەکانی شاعیر و نووسەر سەردار جاف کە لەسەر داخوازیی من بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.
٢ – ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

حەمید سابیر

هونەرمەنـدی ئەکتـەر و بەرهەمهێنـەر، میدیـاکاری بـواری تەنسـیقی تەلەفزیۆنـی حەمیـد سـابیر.....

ناوی تەواوی(حەمید سابیر ڕەحمان)ە، لە ساڵی ١٩٦٣ لە گوندی(شێخانان) ی سـەر بـە ناحیـەی قوشـتەپەی پارێزگای هەولێر لـە دایکبـووە، دەرچـووی سـێی ناوەندییـە، هـەر لـە منداڵییـەوە حـەزی لـە هونـەری نوانـدن بـووە، لـە سـاڵی ١٩٨٢ دەسـتی بـە کاری هونـەری کـردووە، لـە سـاڵی ١٩٨٤ بووەتـە ئەندامـی تیپـی شانۆی(شـەماڵ)ی سـەندیکای کرێکارانـی هەولێر، هـەر لەگـەڵ ئـەم تیپە هونەرییـەدا بەشداریی لە چەندین تەمسیلی و شـانۆگەریدا کردووە لەوانە(خەڵکی گوندەکەمان)سـاڵی ١٩٨٤، پاشـان هـەر لە سـاڵی ١٩٨٤ لـە گـەڵ تیپـی هونـەری هەولێـر بەشـداریی لـە درامای(تاپـۆ حەقـی چییە)کـردووە و ڕۆڵی(سـەعید)ی بینیـوە.

هونەرمەند حەمید سابیر لە دوای ڕاپەڕینی ساڵی ١٩٩١ هـەر لە گـەڵ دامەزراندنی تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان کەناڵی هەولێر لە بەشی(تەنسیق) ی ئـەم دەزگایـە دەسـتبەکار بـووە.

بەشـداریی چەندیـن کاری هونـەری لـە تەمسـیلییە و شـانۆ و درامـای تەلەفزیۆنی و فلیم و کورتـە فلیمـی سینەمایی کـردووە، لەوانە(خـزم و ناسیاو

هونەرمەند حاجی سلێمان، هونەرمەند تایەر تۆفیق، حەمید سابیر، هونەرمەند شێروان عەلی، نەناسراوە

هونەرمەند حەمید سابیر لە کارێکی هونەریدا.

ساڵی ١٩٨٣، میرات ١٩٨٤، قەڵای دمدم ١٩٨٤، تاپۆ حەقی چییە ١٩٨٤، سمایل و مامز ١٩٨٤، هەڵەی دکتۆر ١٩٨٤، گوندەکەم جێناهێڵم ١٩٨٥، خوالێخۆشبوو ١٩٨٥، نامە، فلیمی سکرینی بێوار ١٩٩٦)، لە گەڵ زنجیرە درامای(سەرابەکانیش خەونن) لە نووسینی شاعیر و نووسەر عەبدولڕەحمان فەرهادی و دەرهێنانی هونەرمەند بەکر مەعروف.

هونەرمەند حەمید سابیر لە ژیانی هونەریدا شانازی بە هەموو کارە هونەرییەکانی دەکات، بەڵام زیاتر بەم کارە هونەرییانەی :

- شانۆگەریی(خزم و ناسیاو) لە نووسین و دەرهێنانی هونەرمەند سەمیر عەبدولسەتار بووە، لە ساڵی ١٩٨٤ لە هۆڵی ڕۆشنبیریی جەماوەری لە هەولێر نمایشکراوە، ڕۆژی سێیەمی نمایشەکە خۆپیشاندانێکی گەورە کراوە.
- لە فیستیڤاڵی شانۆی لاوان لە سلێمانی لە کاتی نمایشکردنی شانۆگەریی(گوندەکەم جێناهێڵم) کە لە نووسینی هونەرمەند موئەیەد فەقێ و دەرهێنانی هونەرمەند هیوا سوعاد بوو، لەسەر داوای ئامادەبووان داوایان لێکرا دووبارە نمایشی بکەینەوە.

هونەرمەند حەمید سابیر ئەکتەرێکی بە توانا و میدیاکارێکی خاوەن ئەزموونە، شاعیر و ڕۆژنامەنووس و میدیاکار نازم دڵبەند سەبارەت بەم هونەرمەندە دەڵێت:(ئەو بە ڕۆڵێکی بچووک لە تەمسیلییەی(تاپۆ حەقی چییە) دەستی پێکرد و توانی سەرنجی بینەران بۆ خۆی ڕابکێشێت، ئەمەش

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند حەمید سابیر، هونەرمەندی گۆرانیبێژ عارەب عوسمان

له لای ڕاستەوە: شاعیر و ڕۆژنامەنووس نازم دڵبەند، هونەرمەند حەمید سابیر

هونەرمەندان زایەر عەبدوڵڵا و خاتوو شیرین کۆیی و حەمید سابیر، لە فیلمی بێوار

دەگەڕێتەوە سەر بەهرە و توانای ئەم هونەرمەندە، ئەو ئەگەر نەچووبوایە بواری ڕاگەیاندن و میدیاکاری بە دڵنیاییەوە ئێستاکە یەکێک بوو لە هەرە ئەستێرە گەشەکانی بواری شانۆ و درامای کوردی، ئەکتەرێکی بە توانایە و دەتوانێت خۆی لە گەڵ هەر ڕۆڵێک بگونجێنێت کە دەرهێنەرەکان پێیدەدەن،

هونەرمەند حەمید سایبر، عەبدولڕەزاق ڕۆژبەیانی، هونەرمەند پشتیوان بەرزنجی،
لە شانۆگەریی(سمایل و مامز)

هونەرمەندی ئەکتەر حەمید سایبر، هونەرمەند سەلاح سیاسی، هونەرمەند عەبدولڕەحمان کاکل،
لە شانۆگەریی(خزم و ناسیار)

هونەرمەند حەمید سابیر، هونەرمەند حەسەن یاسین، هونەرمەند دڵزار ئیسماعیل کافرۆش،
لە شانۆگەریی (گوندەکەم جێناهێڵم)

هەر خۆم لە کاتی نووسینی درامای(حەسارەکەی هەولێر) کە هاتمە سەر کارەکتەری(هەمزە موختار) هونەرمەند حەمید سابیرم لە بەر چاو بوو، کت و مت بۆ ئەکتەرایەتی ئەوم نووسیوە).

بۆ هونەرمەند حەمید سابیر هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بیت لە کارەکانی هونەری و ڕاگەیاندنت بۆ خزمەتی هونەری کوردی.

سەرچاوەکان:

١ - کورتەیەک لە ژیاننامەی هونەریی هونەرمەند حەمید سابیر، هاوڕێی دێرینم شاعیر و ڕۆژنامەنووس نازم دڵبەند لە هەولێرەوە بۆی ناردووم، سوپاسی دەکەم.

٢ ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سەعید گاباری

هونەرمەنـدی دەردو کێش....کەڤـێ رەبـات لـە سـەر بنـار و چیا..ڕەنگـی شـاڵۆر و بوڵبول....هتد... هونەرمەندی سازژەن و گۆرانیی و مەقام و لاوکی کـوردی، ڕەوانشـاد سـەعید گابـاری...

هونەرمەنـدی مۆسـیقاژەن و گۆرانیبێـژ سـەعید گابـاری لـە سـاڵی ١٩٥٦ لـە شـاری حەسـەکە لـە ڕۆژئـاوای کوردسـتان لـە خێزانێکـی کوردپـەروەر لـە دایکبـووە، هەنـدێ سـەرچاوە دەڵێن:(لـە گوندەکانـی دەوروبـەری قامشـلۆ) لەدایکبـووە، لـە تەمەنـی (٨) سـاڵییەوە چاوەکانـی لـە دەسـتداوەو(نابینا) بـووە، لـە سـەرەتای حەفتاکانـی سـەدەی ڕابـردوو دەسـتی بە وتنی لاوک و مەقـام و گۆرانـی کـردووە، لـە سـاڵی ١٩٨٠ هاتۆتـە باشـووری کوردسـتان، ئـەو هونەرمەندێکـی تێکۆشـەر و کوردپـەروەر بـووە، ماوەیـەک وەکـو هونەرمەندێکی پێشمەرگە بەشداریی شۆڕش و بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کـوردی کـردووە، بـە گۆرانییـە نیشـتمانپەروەری و نەتەوەییەکانـی، جگـە لـە گۆرانییـە ئەڤینـی و و لاوک و مەقامـە فۆلکلـۆری و داسـتانە جوانەکانـی کوردسـتان، ورەی پێشـمەرگە قارەمانەکانـی کوردسـتانی بەرزکردۆتـەوە و هانـی داون، خەمخـۆری هەمـوو پارچەکانـی کوردسـتان بـووە، لـە مهابـاد و دیاربەکـر و قامشـلۆ و دهـۆک و هەولێر، بـە هونەرەکـەی بەشداریی بەشـی زۆری بۆنـە نیشـتمانی و نەتەوەییەکانـی کوردسـتانی کـردووە.

له لای ڕاستەوە: هونەرمەند دلیل سلیمان، هونەرمەند سەعید گاباری

له لای ڕاستەوە: هونەرمەن بڵند ئیبراهیم، هونەرمەند سەعید گاباری

هونەرمەند سەعید گاباری زۆر نزیک بووە لە شاعیران(جگەرخوێن و سەیدایێ تیرێژ) زۆربەی گۆرانییەکانی لە دەق و تێکستی ئەو دوو شاعیرە و شاعیرانی وەکو(ئەمەرێ دەلال، مەلا هادی، شێخ موسای فەرحاتی) و چەندان شاعیری دیکەی کوردپەروەر بووە، بە پێی هەندێ سەرچاوە زیاتر لە(٧١٢) گۆرانی و مەقامی تۆمارکراوی هەیە لەوانە(دەرسیم، ئەی بلبلی دلشاد، وەرە وەرە، یارێ، سەبری، خۆزگە، لێ لێ چاوان، دەلال، دلبەر،

زارا، هێلین، ملانێ، دەروێشی عەبدی، شێخ میرزا و چەندانی دیکەش).

لە گەڵ چەندین هونەرمەندی گۆرانیبێژ بە دوو قۆڵی گۆرانی وتووە لەوانە(فاتمە هاریمان قاسم، بڵند ئیبراهیم، دەلیل سلێمان و چەندانی دیکەش).

هونەرمەند سەعید گاباری(٥٠)ساڵ ژیانی خۆی بۆ خەبات و بەرخودان و ئازادیی میللەتەی تەرخان کردبوو، هەر بە خۆی فەرهەنگێکی گۆرانی و ستران و فۆلکلۆری و کەلتوور و داستانی کوردی بووە، لە هەموو بوارەکانی(ئەڤینی، دیلان، کەلتوور و کەلەپوور، داستان و ئەفسانە

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند سەعید گاباری، نەناسراوە

هونەرمەند سەعید گاباری

هونەرمەند سەعید گاباری

لە کاتی ناشتنی تەرمی هونەرمەند سەعید گاباری لە هەولێر

کوردییەکان) ئامادەیی هەبوو، خەمخۆری گەل و نیشتمانەکەی بووە هەر بەو کەسەرەشەوە سەری نایەوە، لە ڕۆژی ٢٩ - ٤ - ٢٠٢٠ بە نەخۆشی لە شاری هەولێر کۆچی دوایی کردووە، لەسەر وەسییەتی خۆی هەر لە شاری هەولێر بە خاکی پیرۆزی نیشتمان سپێردراوە، ڕەوانی شاد و ئارام و ئاسوودە بێت، گڵکۆی پڕ گوڵ و گوڵزار و چراخان بێت.

کورتە بیرەوەرییەکم لە گەڵ هونەرمەند سەعید گاباری هەیە، لە سەرەتای هەشتاکانی سەدەی ڕابردوو ئەو کاتەی بەندە، لێپرسراوی بەشی ڕۆشنبیری بووم لە ئەمینداریێتی گشتیی ڕۆشنبیری و لاوان لە هەولێر،

لـه ڕێـگای فەرمانبەرێکـی خـۆم بـه نـاوی(تاریـق مـەلا محەمـەد کۆیـی) کـه هونەرمەنـد سـەعید گابـاری پێناسـاندم و وتـی: ئەمـه هونەرمەندێکی ڕۆژئـاوای کوردسـتانه و هاتۆتـه هەولێـر، ئەگـەر ئیمکان بێـت یارمەتییەکی بدەیـن، منیش بـه پێـی سـەلاحیاتی خـۆم و داواکـردن لـه ڕەوانشـاد سـەید مەولـود بێخاڵـی کـه ئـەو بەڕێوەبـەری ئیـداره بـوو توانیمـان بـه(٥٠) دینـاری ئـەو کات یارمەتییەکی کاتیـی بدەیـن، ئیتـر ئـەو ماوەیـەک لـه شـاری هەولێر چالاکیـی هونـەری هەبـوو دواتـر بیسـتمان بووەتـه پێشـمەرگەی کوردسـتان).

هونەرمەند سەعید گاباری

ئەگەر هەڵە نەبم پەیکەرێک بۆ ڕەوانشاد هونەرمەند سەعید گاباری دروستکراوە(نازانم لە چ شارێکی کوردستان داندراوە).

هونەرمەندی مۆسیقاژەن و ئاوازدانەری دیار و ناسراوی کورد(عەبدولعەزیز سلێمان) و هونەرمەندانی دهۆک کلیپێکیان بۆ کردووە.

سەرچاوەکان:

١ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای ئازاد.

٢ - کوردیپێدیا.

٣ - ماڵپەڕی ڕووداو، نووسینێکی نووسەر سەرباز سیامەند، لە ٢٩-٤ - ٢٠٢٠.

٤ - ماڵپەڕی کوردستان ٢٤.

٥ - ماڵپەڕی ئاژانسی هەواڵی میهر.

٦ - ماڵپەڕی چریکەی کورد.

٧ - ماڵپەڕی نسیبین کوچ مۆسیقا.

٨ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

سەمیر یوسف

هونەرمەندی مۆسیقاژەن و سترانبێژی(مەسیحی- کلدانی) سەمیر یوسف لە باکووری کوردستان..

ناوی تەواوی(سەمیر یوسف عیسا)یە، لە ناوەندی هونەری بە سەمیر یوسف ناسراوە، باوکی بە یوسف خاتۆ ناوبانگی دەرکردبوو، لە ساڵی ١٩٦٣ لە گوندی(بێسپینێ)ی سەر بە شەرناخی باکووری کوردستان لە خێزانێکی(کریستیان- مەسیحی- کلدانی) لەدایکبووە، پێنج براو چوار خوشکی هەیە، هێشتا منداڵ بووەماڵیان چووەتە سلۆپی، لە ساڵی ١٩٦٩ کە تەمەنی(٦) ساڵان بووە شارۆچکەی سلۆپی بەجێهێشتووە و چووەتە شاری ئەستەنبووڵ، لەوێ زمانی فەرەنسی خوێندووە و پاشانیش فێری زمانی تورکیش بووە، زۆر حەزی لە هونەری گۆرانی و مۆسیقا بووە، لە ساڵی ١٩٧٦ هەر لە ئەستەنبووڵ چووەتە کۆرسی فێربوونی(طنبور- تەنبور)، سەرەتا وەکو مۆسیقاژەن ناسراوە و دواتر دەستی بە چڕینی گۆرانی کردووە و کۆمەڵێک گۆرانی بە زمانی کوردی و کلدانی وتووە و تۆماری کردوون لەوانە ئەلبۆمی(یادگارییەکان) کە ئەنستیتیوتی کەلەپووری کوردی بڵاوی کردۆتەوە و چەندین گۆرانی لە خۆدەگرێت لەوانە گۆرانییەکانی (کاڤۆکێ، زێڕینێ، لێ جانێ، فەرمانە، یار دلێ، وەرە زۆزان و چەندانی دیکەش). هونەرمەند سەمیر یوسف لە زۆر ئاهەنگ و بۆنە نیشتمانی و

نەتەوەییەکانی کوردی ئامادە و بەشدار بووە و دەبێت، دەنگێکی خۆشی هەیە و لە هەموو کوردستان گوێگر و هەوادارانی خۆی هەیە.

هونەرمەندی گۆرانیبێژ و مۆسیقاژەن سەمیر یوسف لە ساڵی ١٩٨٥ هاوسەرگیری کردووە، چوار کوڕ و کچێکی هەیە، خوا تەمەن درێژیان بکات و بۆ خۆشی هەر سەرکەوتوو و بەردەوام بێت بۆ خزمەتی هونەری کوردی و کلدانی.

لە لای ڕاستەوە: هونەرمەند سەمیر یوسف، نەناسراوە

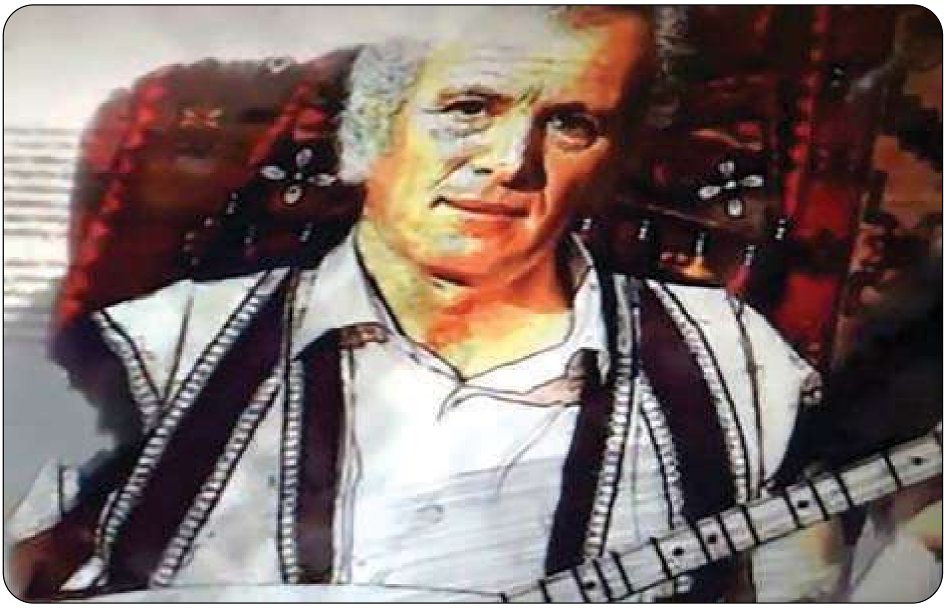

هونەرمەند سەمیر یوسف

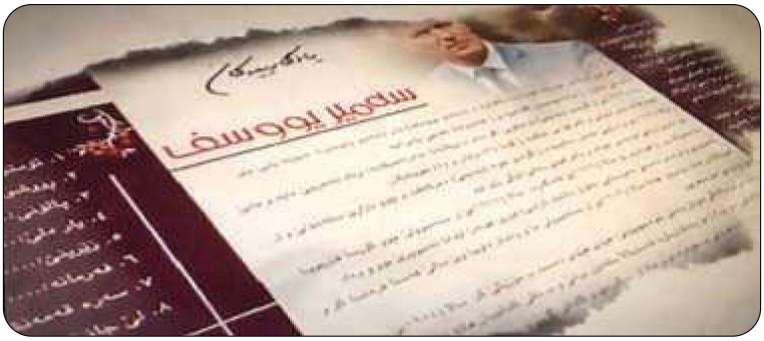

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی خەندان، لە ١٧ - ٦ - ٢٠١٩.

٢ - ماڵپەڕی ئیسنتیتیوتی کەلەپووری کوردی، لە ٩ - ٦ - ٢٠١٩.

٣ – ماڵپەڕی Waar MEDIA، فلمێکی دوکیومێنتاری لە ١٩- ٦ - ٢٠٢٣.

٤ - ماڵپەڕی فەیسبووکیSTRANE KURDI، بەرنامەی جڤات، لە ٢٢ - ٥- ٢٠١٨.

٥ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

دکتۆر شەمسەدین فارس

مامۆستای زانکۆ و هونەرمەندی شێوەکار و نووسەر، پسپۆری بواری(دیواربەند - جداریات) ڕەوانشاد دکتۆر شەمسەدین فارس...

هونەرمەندی شێوەکار شەمسەدین فارس، لە ساڵی ١٩٣٧ لە شاری(شارەبان- المقدادیة) ی سەر بە پارێزگای دیالە لە خێزانی کورد لە دایکبووە، ئەو برای هونەرمەندی شانۆکار نورەدین فارسە، پاش تەواوکردنی خوێندنەکانی ساڵی ١٩٧٢ بڕوانامەی دکتۆرای لە فەلسەفەی زانستی (دیواربەند- جداریات) لە کۆلێژی زانستی(التطبيقي) لە زانکۆی(لۆمۆبۆ) لە مۆسکۆ - یەکێتیی سۆڤێتی جاران وەرگرتووە، هاتۆتەوە عێراق و بووەتە مامۆستا لە ئەکادیمیای هونەرە جوانەکانی بەغدا، ئەو پیاوێکی(چەپ- یسار)بووە چالاکیشی لە ڕیزەکانی حیزبی شیوعیی عێراقی هەبووە، لەسەر هەڵوێستە سیاسییەکان و هەڵوێستی دەربارەی شەڕی عێراق و ئێران لە لایەن ڕژێمی بەعس دەستگیرکراوە و لە ٧- ٥- ١٩٨٣ لە سێدارە دراوە.

هونەرمەندی شەهید شەمسەدین فارس، یەکێکە لە گەورە هونەرمەندانی شێوەکار و(دیواربەند) لە سەر ئاستی هونەرمەندانی سۆڤێتی و مەکسیکییەکان، لەسەر ئاستی عێراق و وڵاتانی عەرەبیش هونەرمەندێکی دیار بووە، ئەو شارەزایی لە هونەری(تکعيبي، إنطباعي، فن البورتريە)

بەرهەمی هونەرمەند شەمسەدین فارس

هەبووە، خاوەنی شێوازی(تەعبیری و ریالیزمی)بوو، بەرهەمەکانی لە ڕێباز و ڕێڕەو و شێوازی هونەرمەندی ئەوروپی(سیزان) نزیک بووە، بەرهەمەکانی سەرچاوەیان لە شارستانێتی و کەلتوور و کەلەپووری (وادی الرافدین)هەڵقوڵاون، کارەکانیشی بەزۆری (زخرفە و منشورات) بووە، کەرپوچ (طابوق) و(سبيكة معدنية) تێکەڵ بەیەک کردووە، کە بووەتە ناسینی هونەری دیواربەندی هاوچەرخ لە عێراق، جگە لە تابلۆی ڕۆنی و چەندین بەرهەمی جوان و ناوازەی هەیە لەوانە:

- چوار پارچە(دیواربەندی- جداري) لە شاری(ئەدلەر)ی قەفقازیا هەیە.
- دیواربەندییەک لە زانکۆی(لۆمۆبۆ) لە مۆسکۆ.
- دیواربەندی بینایەی سینەمای بابل لە شەقامی سەعدونی شاری بەغدا، کە ڕژێمی بەعس ناوی ئەویان لەسەر لابردبوو، لە شوێنەکەی نووسیبوویان لە(کارگەی کاشییەک- معمل طابوق) دروستکراوە.
- دیواربەندییەکی کەلتووری میللی بەغدادی لە بینایەی (بانکی خانووبەرە)ی کەرخ و کەڕادەی مەریەم لە بەغدا.
- تابلۆی ٣×٢ مەتری کە نیشانەی کەلتوورییە لە سەر پەروازەکەی نووسراوە(لا غالب إلا اللە).

چەندین تابلۆی نایابی دیکەش.

هونەرمەند شەمسەدین فارس وەکو نووسەریش چەند بەرهەمێکی بە زمانی عەرەبی هەبووە کە ئەمانەن:

- المنابع التاريخيه للفن الجداري في العراق.
- دور الفن الجداري في حركة التحرير الوطني.
- سباكة المعادن في فنون وادي الرافدين.
- تاريخ الفن القديم، بە هاوبەشی لە گەڵ نووسەر و هونەرمەند سەلمان عیسا خەتاب.

مامۆستای هونەرمەند نزار سليم، لە کتێبەکەی بە ناوی(الفن العراقي

بەرهەمی هونەرمەند شەمسەدین فارس

المعاصر)باسی هونەرمەند شەمسەدین فارس دەكات و دەڵێت:(إنه منفردا في إختصاصه فن الجداريات، باحث و استاذ على مستوى بلدان العربي و ليس عراق فقط).

ئەو چەندین چالاكیی دیكەی هەبووە وو ڕێزلێنانیشی بۆكراوە:

- (وسام الشرف)ی لە(ئەكادیمیای هونەرە جوانەكان) لە بەغدا وەرگرتووە.
- چەندین پیشانگای لە سۆڤێیەتی جاران كردۆتەوە.
- ئەندامی كۆمەڵەی هونەرمەندانی شێوەكاری عێراقی بووە.
- ئەندامی كۆمەڵەی(الواقعیین)بووە.
- ئەندامی سەندیكای هونەرمەندانی عێراقی بووە.

لە ١٥- ٩- ٢٠١٢ لە هۆڵی(اكد) لە شاری بەغدا، پیشانگایەكییان بۆ كردۆتەوە.

با بزانین هونەرمەندان و نووسەرانی عێراقی، كە لە پیشانگاكە ئامادەبوونە، سەبارەت بە هونەرمەند شەمسەدین فارس چ دەڵێن، هەر وەكو خۆی بە زمانی عەرەبی دەیانووسمەوە:

قال حميد مجيد موسى كلمته في افتتاح المعرض:(هذا وفاء ممن قاموا على استعادة أعمال وذكرى الفنان المبدع شمس الدين فارس، وهو من الخالدين الذين يستحقون التكريم والتبجيل الدائم، ليس فقط لتضحيتهم بالنفس من أجل قضية نبيلة، إنما لأنهم سخروا طاقاتهم المبدعة لخدمة الجمال والذوق المبدع"، ومن خلال المعرض نحيي ذكرى الشهيد المبدع، ونبين تواصلنا مع ما أنجزه يراعه من إبداع وقيم فنية راقية، وكل التقدير لمن قاموا بإعداد هذه المجموعة من الأعمال المعبئة بالإبداع وهي ترسم تطلعات الفنان وتقدمه).

و قالت السيدة رفاه الإمامي، من عائلة الفنان:(نتيجة للظروف الأمنية التي أحاطتنا بعد إعدام الفنان شمس الدين فارس، قمنا بجمع أعماله، وإخفائها، خشية مصادرتها من قبل النظام السابق، وظلت حبيسة في مكان آمن، وجاء الوقت، ولو متأخرا، لإقامة هذا المعرض الاستعادي)، و وصفته السيدة رفاه بأنه يمتلك روحاً حميمية، وظل مخلصاً لمبادئه إلى آخر لحظة من حياته، وطالبت الجهات المعنية بالحفاظ على جدارياته الموجودة في بغداد).

بەرهەمی هونەرمەند شەمسەدین فارس

وقـال عنـه الفنـان قاسـم حمزة:(للفنـان شـمس الديـن فـارس دور كبـير في حيـاتي الفنيـة، لاسـيما إننـي تأثـرت بـه في صناعـة وعمـل الجداريـات، إذ كانـت لـه الريـادة بإنجـاز جداريـة سـينما بابـل وجداريـة المـصرف العقـاري، وكذلـك تتلمـذت عـلى يديـه في سـبعينيات القـرن المـاضي، وكنـت منافسـاً لـه بعـد التخـرج للفـوز بإنجـاز بعـض الأعـمال، وهـو إنسـان بمعنـى الكلمـة، وأقـول لـه: "أسـتاذي الحبيـب مـا زلـت بيننـا مـن خـلال هـذه الأعـمال).

وقـال عنـه النحـات عبـد العليـم البناء:(إنـه الصديـق والأخ والرفيـق منـذ مـا يزيـد عـلى الخمسـين عامـاً، كنـا نلتقـي معـا لنشـد أزر جمعيـة الفنانـين التشـكيليين التـي كان يترأسـها الفنـان حافـظ الـدروبي وقتـذاك، شـمس الديـن فـارس، فنـان باهـر أعطـى للفـن الجـداري حقـه بإخـلاص واضـح، وكانـت جميـع أعمالـه ذات مغـزى ودلالـة تكنيكيـة عاليـة المسـتوى).

والتشـكيلي قاسـم العـزاوي قـال:(إذا مـا اسـترجعنا الذاكـرة في المشـهد التشـكيلي العراقـي، ومـا خلفتـه الأنظمـة الدكتاتوريـة مـن قمـع وتهميـش وتغييـب للكثـير مـن الرمـوز المعرفيـة والثقافيـة، ينـدرج الفنـان شـمس الديـن ضمـن ضحايـا هـذه الأنظمـة

بەرهەمی هونەرمەند شەمسەدین فارس

الفاشـية، والـذي غيـب بسـبب انتمائـه الوطنـي، ويـأتي هـذا المعـرض الاسـتعادي، ليـؤشر بعـض العرفـان لمنجـزه الـركاز الـذي تركـه لنـا، وعالـج في هـذه الأعـمال المنظـر الخلـوي والانطباعـي، والكثـير مـن اللوحـات التـي تنتمـي إلى التعبيريـة والرمزيـة حتـى في فـن البورتريـه، ليؤكـد أن الفنـان الملتـزم بـاق والدكتاتوريـة إلى مزبلـة التاريـخ).

ڕوحـی پاکـی هونەرمەنـدی شـێوەکار و دیواربەنـد، شـەهید شەمسـەدین فـارس، شـاد و ئـارام و ئاسـوودە بێـت.

سەرچاوەکان:

١ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیي(کتابات) لە ١٣-٢-٢٠٢٣.

٢ - ماڵپەڕی فەیسبووکی نووسەر و لێکۆڵەر جەلال زەنگابادی.

٣- Wikiwand.

٤ - کوردیپیدیا.

٥ - ویکیپیدیا- ئینسکلۆپیدیای- ئازاد.

٦ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(مذكرات مدينه شهربان) لە ٢٣- ١٠- ٢٠١٥.

٧ - تەلەفزیۆنی(العراق الحرة) ڕاپۆرتێکی پەیامنێر خاتوو سابرین کازم، لە ١٥- ٩- ٢٠١٢.

٨ - ماڵپەڕی ئەلیکترۆنیی(نکهة عراقية) نووسینێکی بەڕێز(هلال العقابي).

٩ - ئامادەکردن و نووسینی خۆم.

بیبلیۆگرافیای

کتێبی خۆم و ئەستێرە گەشەکان

بەرگەکانی (١، ٢، ٣، ٤، ٥، ٦،٧، ٨)

ئامادەکردنی: عوسمان پیرداود

ناو	بەرگ	لاپەڕە
أ		
أ .ب .هەوری	6	127
ئـ		
ئاراس ئیلنجاغی	7	419
ئاراس حەمە ساڵح (دکتۆر)	7	323
ئارام تیگران	6	213
ئارژن ئاری	8	233
ئاریانا ئیبراهیم (دکتۆرە)	8	227
ئازاد عەبدولواحید	1	135
ئازاد عوبێد ساڵح (دکتۆر)	3	331
ئازاد هاشم	4	385
ئاسۆ حەسەن	5	477
ئامانج غازی	5	367
ئاوڕەحمانی حاجی مارف (دکتۆر)	6	217
ئایشە شان	1	181
ئەبو صباح - محیێدین تاهیر (وێنەگر)	1	503
ئەبوبەکر خۆشناو (دکتۆر)	4	261

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ئەحلام مەنسوور	2	537
ئەحمەد سالار (هونەرمەند)	1	173
ئەحمەد ئابڵاخی	7	37
ئەحمەد بەحری	8	221
ئەحمەد تاقانە	5	121
ئەحمەد حسێن	3	465
ئەحمەد حەمەدەمین (دکتۆر)	5	289
ئەحمەد سەعید خەتات	7	273
ئەحمەد شوکری (دکتۆر)	5	175
ئەحمەد عوسمان ئەبوبەکر (دکتۆر)	3	99
ئەحمەد محەمەد ئیسماعیل	6	317
ئەحمەد ناجی	1	289
ئەحمەدی مەلا (دکتۆر)	4	273
ئەرخەوان ڕەسوڵ	2	541
ئەردەڵان بەکر	4	531
ئەردەوان زاخۆیی	5	381
ئەرسەلان بایز (دکتۆر)	6	63
ئەرسەلان حەسەن	7	497
ئەزوەر بەرچەم	7	425
ئەستێرە گەشەکان پڕۆژەیەکی بەردەوام	4	9
ئەستێرە گەشەکان پڕۆژەیەکی بەردەوام	4	7
ئەستێرەیەک لە شاری مێژووەوە....	5	7

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ئەسعەد عەدۆ	6	285
ئەسکەندەر عوسمان	4	377
ئەڤین بەرازی	8	419
ئەمجەد شاکەلی	4	343
ئەمین گەردیگلانی	8	139
ئەمین محەمەد	7	209
ئەمین موتابچی (دکتۆر)	2	51
ئەنوەر تۆڤی	3	153
ئەنوەر قەرەداغی	1	113
ئەنوەر مائی	4	75
ئەیاز زاخۆیی	3	521
ئەیوب هەورامی	4	151
ئومێد ئاشنا	8	45
ئیبراهیم ئەحمەد	4	29
ئیبراهیم ئەمین باڵدار	5	139
ئیبراهیم سەلمان (دکتۆر)	2	289
ئیبراهیم هەورامانی	5	199
ئیحسان خەیات	3	565
ئیحسان رەشاد موفتی	1	349
ئیحسان شیرزاد	1	53
ئیحسان فوئاد (دکتۆر)	2	27
ئیسماعیل ئیبراهیم (دکتۆر)	7	81

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ئیسماعیل بادی	3	435
ئیسماعیل تەنیا (نوسەر)	1	463
ئیسماعیل خەیات	4	391
ئیسماعیل هاجانی	8	255
ب		
بافڵ هیوا سەرهەنگ	3	297
باکوری	1	257
باهۆز مستەفا	8	367
بڵند حەیدەری	4	321
بەختیار عەلی	3	281
بەختیار کەڵهوڕی	7	259
بەدرخان سندی (دکتۆر)	2	155
بەدەل ڕەفۆ مزووری	2	471
بەدیع باباجان	3	311
بەدیعە دارتاش	3	229
بەشیر موشیر	5	161
بەشیرە دەروێش	8	373
بەکر مەعروف	2	625
بەناز سابیر ڕەشید	7	293
بەندی عەلی	8	271
بەهادین جەلال مستەفا	2	585
بەهار بەرزنجی	8	461

ناو	بەرگ	لاپەڕە
بەهرام محەمەد	2	463
بەیان سەلمان	5	61
بەیتۆجان	8	309
بورهان بەرزنجی	7	247
بورهان جاهید	1	191
بۆتان جەلال	2	405
بیبلیۆگرافیا....	5	495
بێری شەلماشی	6	307
بێکەس حەمە قادر	5	431
پ		
پاکیزە ڕەفیق حیلمی (دکتۆر)	2	57
پرۆفیسۆر دکتۆر نوین بەهادر	8	97
پشکۆ نەجمەدین	5	415
پەری قەرەداغی	5	463
پەیام ئیبراهیم	8	437
پەیمان سەرهەنگ	1	409
پیربالْ مەحموود	1	247
ت		
تاریق ئیبراهیم شەریف	1	453
تاریق جامباز	1	429
تاریق جەوهەر سارمەمی (دکتۆر)	1	493
تاریق کارێزی	4	475

ناو	بەرگ	لاپەڕە
تایەر تۆفیق	1	107
تحسین تەها	1	155
تەلعەت سامان	1	169
تەحسین ناقشکی	5	395
تەها رەسول (دکتۆر)	8	27
تەیب جەبار	4	205
تۆفیق وەهبی	4	19
تیرۆژ ئامێدی	7	175
ج		
جابر پیرداود	8	155
جان تۆماس	7	111
جان دۆست	5	315
جگەرخوێن (شاعیر)	4	37
جەبار جەمال غەریب	6	69
جەبار سابیر	1	519
جەبار قادر (دکتۆر)	7	51
جەعفەر مائی	5	53
جەلال بەرزنجی	2	209
جەلال بەیار	7	347
جەلال دەباغ	6	241
جەلال زەنگابادی	2	591
جەلال سەعید	3	529

لاپەڕە	بەرگ	ناو
251	5	جەلال مەدحەت خۆشناو
71	5	جەلال مەلەکشا
121	1	جەلالی میرزا کەریم
305	2	جەلیل زەنگەنە
333	5	جەلیل کاکەوەیس
281	6	جەمال ئامێدی
51	6	جەمال بابان
509	4	جەمال بەرواری
147	3	جەمال خەزنەدار
43	7	جەمال رەشید (دکتۆر)
161	2	جەمال شارباژێڕی
57	4	جەمال عیرفان
423	6	جەمال گردەسۆری
23	3	جەمال نەبەز (دکتۆر)
339	1	جەمال هیدایەت
45	5	جەمشید حەیدەری (دکتۆر)
209	1	جەمیل رەنجبەر
221	6	جەمیل عیسا (دکتۆر)
81	5	جەمیلە جاسم
407	8	جەنکیمان عومەر
433	7	جەواد حەمە سالّح ڕەش
413	8	جەواد حەیدەری

لاپەڕە	بەرگ	ناو
241	1	جەودەت ئەحمەد ناجی (ڕووناکبیر)
597	2	جەودەت هوشیار (دکتۆر)
263	3	جەوهەر غەمگین
457	2	جەوهەر کرمانج
311	5	جوان حاجۆ
579	3	جومعە کانی لەلەیی
		چ
345	2	چەتۆ حەسەن
313	6	چەتۆ نەورۆز
449	2	چیا عومەر ساقی
		ح
399	4	حاجی مەکی عەبدوڵڵا (عەلییە فەندی)
81	4	حافز قازی
579	2	حجی جەعفەر
367	2	حسام بەرزنجی
185	1	حسێن عارف
349	5	حسێن میسری
71	1	حەمە کەریم هەورامی
465	6	حەبیب کەلەش
225	5	حەجیێ جندی (دکتۆر)
133	7	حەسەن زیرەک
165	3	حەسەن سلێڤانی

ناو	بەرگ	لاپەڕە
حەسەن قزڵجی	5	283
حەسەن گەرمیانی	5	341
حەسەنێ جزیری	7	127
حەسیب قەرەداغی	2	375
حەکیم عەبدوڵڵا	6	439
حەکیم کاکەوەیس	6	353
حەلیم یوسف	6	445
حەمە ئەحمەد جاف	3	569
حەمە بۆر	8	319
حەمە ڕەئووف کەرکووکی	6	207
حەمە ساڵح فەرهادی	4	279
حەمە سەعید حەمە کەریم جاف	3	253
حەمە سەعید زەنگەنە	8	391
حەمە عەباس	6	265
حەمە فەریق حەسەن	6	247
حەمە کەریم عارف	6	253
حەمە مەنتک (دکتۆر)	7	399
حەمەی حەمە سەعید	6	81
حەمید بەدرخان (ڕۆژنامەنووس)	1	393
حەمید سابیر	8	481
حەمید عەزیز (دکتۆر)	8	59
حەیدەر عەبدولرەحمان بەقال	1	449

ناو	بەرگ	لاپەڕە
حەیدەر عەبدولڕەحمان	2	359
حوسێن حوزنی موکریانی	5	19
حوسێن عەلی	4	405
خ		
خالد سالّح حەسەن	3	553
خالد عەلی سلێڤانی	4	483
خالید بەکر ئەیوب	1	457
خالید جوتیار	1	417
خالید دلێر	1	421
خالید ڕەسوڵ	5	373
خالید سەرکار	4	469
خالید شەیدا	7	463
خالید کۆچەر (شاعیر)	1	499
خدر ئیبراهیم خدر	6	459
خەبات عارف	8	89
خەسرەو جاف (دکتۆر)	4	145
خەلیل عەبدوڵڵا	6	75
خەلیل عەلی موڕاد (دکتۆر)	6	87
خەلیل وەندی	6	391
خەلیل یابە	2	569
خەلیلێ چاچان مورادۆڤ	7	27
خورشیده بابان	3	237

ناو	بەرگ	لاپەڕە
خۆم و ئەستێرە گەشەکان پڕۆژەیەکی کراوە و ناکۆتا	7	7
د		
دارا محەمەد عەلی	3	317
دانا عەبدولجەبار	7	445
دانیال قەساب	8	111
دایکی ئاریان (عەتیە خانم)	7	267
دایکی سۆلاڤ	4	411
دڵداری شاعیر	3	139
دڵزار حەسەن	3	545
دڵزاری شاعیر	5	243
دڵشاد عەبدوڵڵا	2	259
دڵشاد محەمەد سەعید	1	345
دڵشاد مەریوانی	2	175
دەیکا دالیایێ	4	417
دوڕیە عەونی	6	187
ر		
رزگار خۆشناو	1	199
ڕەسول گەردی	1	405
ڕەشاد موفتی(زاناو مامۆستای گەورەی کورد)	1	9
ڕەفیق سابیر (دکتۆر)	2	553

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ز		
زارا ئەحمەد جاف	7	215
زاهیر عەبدوڵلا	2	353
زاهیر محەمەد کۆیی (هونەرمەند)	1	483
زرار سەرتاش	5	483
زرار محەمەد مستەفا	4	525
زەکیە ئیسماعیل حەقی	1	497
زەینەب خان	6	153
زوبێر بیلال ئیسماعیل	2	105
زوزان ساڵح یوسفی	7	183
زوهێر ئامێدی	8	325
زوهێر عەبدولمەسیح	2	387
زیاد ئەسعەد	6	237
زیاد ڕەشاد قادر	7	361
زیوەر خەتاب	6	195
ڕ		
ڕەئوف بێگەرد	3	221
ڕەئووف حەسەن	5	423
ڕەئووف شێخ جەمیل	6	405
ڕەئووف عوسمان (دکتۆر)	7	317
ڕەحیم حەمید	5	337
ڕەزا سەید گوڵ بەرزنجی	5	297

لاپەڕە	بەرگ	ناو
199	7	ڕەزا شوان
455	7	ڕەشید عەباس
287	4	ڕەشید فندی
229	4	ڕەفیق چالاک
45	4	ڕەفیق حیلمی
37	5	ڕەوشەن بەدرخان
483	2	ڕوپاک عەبدولقادر
469	8	ڕوخاشێ زیڤار
427	8	ڕونی عەلی
303	5	ڕووناک شوانی
617	3	ڕوونکردنەوەیەکی پێویست
267	5	ڕۆژ هەڵەبجەیی
105	7	ڕۆستەم باجەلان
223	7	ڕۆستەم خامۆش
431	8	ڕۆستەم عەزیز
363	8	ڕۆهات ئالاکۆم
337	6	ڕێباز مستەفا
223	4	ڕێبوار سیوەیلی
293	8	ژیلا حوسێنی
		س
421	2	سابیر ڕەشید
285	7	سابیر گۆران

ناو	بەرگ	لاپەڕە
سادق بەهائەدین	2	111
سالار سەمین	4	295
سالار کۆشار	2	427
ساڵح حەیدەری	1	315
سامال مانی (دکتۆر)	8	63
سامی شۆرش	1	261
سامیە چاوشلی (دکتۆر)	4	489
ستار عەلی	8	347
سدیق بۆرەکەیی (سەفیزادە)	8	169
سدیق ساڵح	8	195
سدیق شەرۆ	4	307
سروە عوسمان	2	435
سەباح ئیسماعیل	4	299
سەباح زاخۆیی	6	471
سەباح ڕەنجدەر	2	393
سەباح عەبدولڕەحمان (هونەرمەند)	1	159
سەباح هورمز	2	443
سەبری بۆتانی	4	51
سەبریە هەکاری	7	253
سەحەر موعێزی	7	151
سەدیق وەلی بەرواری	6	411
سەربەست بامەرنی	3	117

ناو	بەرگ	لاپەڕە
سەرتیب ئاغا واحید بەگ	3	605
سەردار ئەحمەد کۆیی	2	631
سەردار جاف	8	473
سەردار فەتاح ئەمین (رۆژنامەنووس)	1	523
سەرفراز نەقشبەندی	6	181
سەرهەنگ مەلا محەمەد	8	445
سەروین دەروێش	3	407
سەعدوڵڵا پەرۆش	1	221
سەعدون یونس	2	491
سەعدی عەلی	3	585
سەعید گاباری	8	487
سەعید یەحیا خەتات	6	101
سەگڤان عەبدولحەکیم	4	355
سەلام کۆیی	3	515
سەلام محەمەد	2	245
سەلام ناوخۆش (دکتۆر)	5	259
سەلما تۆما کاکۆ	3	323
سەلیم بەرەکات	4	135
سەڵاح شوان	2	277
سەڵاح عومەر	5	471
سەمەر درێعی	7	341
سەمیر زاخۆیی	5	353

ناو	بەرگ	لاپەڕە
سەمیر یوسف	8	493
سەمیرە عەبدۆک	8	285
سەمیرە عەلی مەندی	3	491
سەید ئەحمەد بەرزنجی	4	495
سەید ئەحمەد ڕواندزی	5	327
سەید قادر هیدایەتی	8	117
سەیدا ساڵح یوسفی	6	37
سوارە ئیلخانیزادە	8	53
سوبحی کۆیی	4	465
سۆران نەدار	8	353
سۆلاف شەیدا	7	383
سیمبولێک بۆ گەورەیی مێژوو	1	7
سیمین چایچی	7	303
سینەم چێی	7	329
ش		
شاکر خەسباک (دکتۆر)	6	57
شاکر فەتاح (نووسەری شەهید)	1	303
شلێر کۆیی	7	355
شەرمین عەبدوڵلا	7	505
شەفیق بەیاد	7	73
شەفیقە عەلی حوسێن	8	263
شەفیقی حاجی خدر	2	315

ناو	بەرگ	لاپەڕە
شەمال ئاکرەیی	7	477
شەماڵ سائیب	1	287
شەماڵی عەبە ڕەش	5	321
شەمس عەنتەر	6	483
شەمسەددین فارس (دکتۆر)	8	497
شەهابەی هەولێری	5	363
شوکر خەیات	8	241
شوکر مستەفا	2	37
شوکری فەزڵی	5	169
شوکریە ڕەسووڵ (دکتۆر)	2	123
شیرین سابیر	2	497
شیرین کەمال	8	129
شیلان حمو	4	537
شێخ حسێنی کاکە حەمەی هەزارکانی	8	19
شێخ محەمەدی خاڵ	6	23
شێرزاد حەسەن	3	291
شێرزاد سەرسپی	1	233
شێرزاد شێخانی	7	439
شێرزاد عەبدولڕەحمان	3	483
شێرزاد هەینی	3	445
شێرکۆ بێکەس (شاعیر)	1	59
شێرکۆ عەبدوڵڵا (دکتۆر)	5	217

ناو	بەرگ	لاپەڕە
ع		
ع .ع .شەونم	5	87
عارف حيتۆ(دکتۆر)	3	419
عبدالغنی علی يحيا	1	437
عزەددين فەيزی	1	55
عەباس بەدری	4	369
عەباس عبدوڵلا يوسف	2	503
عەبدولجەبار کانی	2	511
عەبدولخالق سەرسام	1	433
عەبدولخالق مەعروف (نووسەری شەهيد)	1	265
عەبدولرەزاق چەلەبی (دکتۆر)	1	327
عەبدولڕەحمان بامڕنی	6	381
عەبدولڕەحمان فەرهادی	1	129
عەبدولڕەحمان مزوری	2	225
عەبدولڕەزاق بيمار	3	205
عەبدولڕەزاق شەمسەدين	6	495
عەبدولڕەقيب يوسف	5	153
عەبدولستار جەباری	5	181
عەبدولستار خدر	7	485
عەبدولعەزيز سلێمان	5	359
عەبدولفەتاح بۆتانی (پرۆفيسۆر)	4	63
عەبدولقادر مەردان	6	373

لاپەڕە	بەرگ	ناو
253	2	عەبدولکەریم شێخانی
133	6	عەبدولکەریم فندی
175	6	عەبدولمەجید لوتفی
235	4	عەبدولواحید ئیدریس (دکتۆر)
425	1	عەبدولواحید مەرجان
245	3	عەبدولوەهاب تاڵەبانی
345	5	عەبدوڵلا زێڕین
67	3	عەبدوڵلا ئاگرین (دکتۆر)
79	1	عەبدوڵلا پەشێو
317	1	عەبدوڵلا حەداد (دکتۆر)
241	4	عەبدوڵلا سەڕاج
129	2	عەبدوڵلا عەباس
191	3	عەتا قەزاز
329	6	عەتا محەمەد
451	6	عەدنان حاجی کاکە
187	8	عەدنان عوسمان
507	3	عەدنان کەریم
25	5	عەرەبی شەمۆ
479	1	عەریف خدر
323	6	عەزیز شارۆخی
215	1	عەزیز گەردی
255	4	عەزیزی مەلای ڕەش

ناو	بەرگ	لاپەڕە
عەسکەر بوییک	8	123
عەلائەدین سەجادی	1	39
عەلی ئەحمەد	7	389
عەلی بەندی	6	499
عەلی جۆڵا	8	277
عەلی چل ئاغا	7	459
عەلی حەمە ڕەشید بەرزنجەیی	5	451
عەلی کەندی	4	313
عەلی مەردان	1	97
عەلی مەندەلاوی	8	101
عەونیی شاعیر	3	13
عوسمان پیرداود	2	573
عوسمان چێوار	7	87
عوسمان خۆشناو	3	175
عوسمان دەشتی (دکتۆر)	7	97
عوسمان سەبری	6	45
عوسمان هەورامی	4	89
عومەر ئەمین	3	455
عومەر چاوشین	7	379
عومەر دزەیی	1	103
عومەر ساقی	2	185
عومەر سەید	5	437

ناو	بەرگ	لاپەڕە
عومەر شێخەڵڵا دەشتەکی	3	197
عومەر عەبدولڕەحیم	5	145
عومەر عەبدوڵڵا	7	369
عومەر کەسان	8	147
عومەر مەعروف بەرزنجی	3	49
عیزەدین مستەفا ڕەسوڵ (پرۆفیسۆر)	1	33
عیسا بەرواری	7	231
غ		
غازی بامەڕنی (دکتۆر)	7	471
غازی غەفوور	6	489
غەفوور مەخمووری	6	161
ف		
فاروق جەمیل خەزنەیی (پارێزەرو یاساناس)	1	297
فارووق سەید حسن	1	507
فازل عومەر	3	599
فازڵ جاف (دکتۆر)	3	273
فازیل شەوڕۆ	7	165
فاڕوق ئیبراهیم شەریف (لیوا)	2	309
فرەنسیس داود	6	139
فەرهاد شەریف	1	275
فەتانەی وەلیدی	8	315
فەرهاد پیربال(دکتۆر)	5	131

ناو	بەرگ	لاپەڕە
فەرهاد حەمزە	7	413
فەرهاد شاکەلی (نووسەرو شاعیر)	1	145
فەرهاد عەونی	3	109
فەرەیدەن عەلی ئەمین	2	321
فەرەیدون دارتاش	4	459
فەریاد فازیل (دکتۆر)	5	193
فەرید زامدار	1	399
فەلەکەدین کاکەیی (نووسەر و ڕۆژنامەنووس)	4	111
فەهمی بالایی	3	391
فەیسەل مستەفا	3	351
فوئاد ئەحمەد	1	165
فوئاد سەڕاج	4	247
فوئاد مەجید میسری	5	99
ڤ		
ڤینۆس فایەق	6	345
ق		
قادر ژەوان	8	331
قاسم شێروانی (شاعیر)	1	251
قەدری جان	4	215
قەناتی کوردۆ (پرۆفیسۆر)	5	31
قەهار شێخانی	4	347
قوبادی جەلیزادە (شاعیر)	2	197

لاپەڕە	بەرگ	ناو
		ک
75	1	کاکە مەم بۆتانی
201	6	کانی
87	1	کەریم شارەزا
281	1	کەریم دەشتی (شاعیر)
91	1	کوردستان موکریانی (دکتۆرە)
7	6	کۆکردنەوەی پەرتەوازەکان
451	8	کاروان عەلی
441	5	کاروان عوسمان خەیات
91	3	کاکەی فەلاح
97	4	کامل ئەلبەسیر (دکتۆر)
41	3	کامەران موکری
105	4	کامیل ژیر
33	3	کاوس قەفتان(دکتۆر)
173	8	کەریم تاقانە
249	8	کەریم دیار
559	3	کەریم سۆفی
439	4	کەریم کابان
169	6	کەریم کاکە
329	2	کەژاڵ ئەحمەد (شاعیر)
611	2	کەژاڵ ئیبراهیم خدر
85	3	کەمال ڕەئووف محەمەد

ناو	بەرگ	لاپەڕە
کەمال سەعدی (دکتۆر)	2	413
کەمال غەمبار (دکتۆر)	2	117
کەمال فوئاد (دکتۆر)	2	61
کەمال مەزهەر (دکتۆر)	2	43
کەمال میراودەلی (دکتۆر)	2	191
کەیفی ئەحمەد (دکتۆر)	6	299
کۆسرەت ئەحمەد بێکەس	5	387
کۆنی ڕەش	8	213
گ		
گرفتار کاکەیی	3	535
گەزیزە	7	239
گەلاوێژ خان	8	9
گولنار عەلی	4	499
گوڵبەهار	4	447
گوڵزار جەلال	8	383
گوڵستان ئاواز	7	297
گوڵستان پەروەر	6	367
گوڵێ سەلیم	7	309
گیوی موکریانی	6	15
ل		
لەماڵێکدا پرۆژەیەک بە شەونخونیی هەمووان	3	613
لەتیف هەڵمەت	2	167

لاپەڕە	بەرگ	ناو
		م
83	8	مارف ئاغایی
25	1	مارف خەزنەدار (پرۆفیسۆر)
123	3	مارف عومەر گوڵ (دکتۆر)
145	7	مارگریت ڕۆدینکۆ (دکتۆر)
399	8	مامز ساڵح
331	1	محەمەد شەهاب چەلەبی
239	5	محەڕەم محەمەد ئەمین
375	3	محەمەد ئەحمەد ئەربیلی
45	1	محەمەد ئەمین پێنجوینی
125	4	محەمەد ئەمین هەورامانی
19	7	محەمەد ئۆزون
227	6	محەمەد بەدری
277	5	محەمەد تۆفیق وردی
357	1	محەمەد جەزا (هونەرمەند)
381	3	محەمەد جەزا بەرزنجی
408	5	محەمەد چەلکی
415	6	محەمەد حسێن موهەندیس
365	1	محەمەد زادە (خۆشنووس و دیزاینەر)
173	4	محەمەد ڕەسوڵ هاوار
357	3	محەمەد ڕەشید فەتاح
401	5	محەمەد ڕەشیدی ئەمینی

ناو	بەرگ	لاپەڕە
محەمەد ساڵح بەرزنجی	6	397
محەمەد ساڵح دیلان	3	77
محەمەد سەلیم سواری	2	517
محەمەد شێخۆ	4	453
محەمەد عارف سیامەنسووری (دکتۆر)	2	337
محەمەد عارفێ جزیری (ستranبێژ)	1	203
محەمەد عومەر عوسمان (ژەنەڕاڵی پایز)	8	161
محەمەد کەریم نانەوا	3	591
محەمەد کوردۆ	4	361
محەمەد مەردان	3	363
محەمەد مەهدی جەواهیری	2	89
محەمەد مەولود (مەم)	1	67
محەمەد موکری	4	331
محەمەد وەسمان	3	497
محەمەدی ماملێ	4	425
محەمەدی مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس	2	19
محێدین زەنگەنە	6	107
مریەم خان	6	333
مستەفا زەڵمی (دکتۆر)	4	11
مستەفا زەنگەنە (دکتۆر)	7	191
مستەفا ڕابەر	7	281
مستەفا ساڵح کەریم	2	559

ناو	بەرگ	لاپەڕە
مشكۆ هەولێری	1	325
معروف جیاووک	1	293
من و ئەستێرە گەشەکان پڕۆژەیەکی کەم وێنە ..	2	7
مهاباد قەرەداغی	2	605
مەجید ئاسنگەر	3	185
مەجید خۆشناو	7	405
مەجید عەبدولڕەحمان	7	449
مەحفوز مایی	5	233
مەحمود زامدار	1	311
مەحموود دەروێش	2	139
مەدحەت بێخەو (شاعیر)	1	319
مەدیحە برادۆستی	2	601
مەدیحە سۆفی (دکتۆرە)	5	209
مەزهەری خالقی	6	145
مەسعود پەرێشان	2	399
مەسعود محەمەد (بیرمەندو رووناکبیر)	1	19
مەعسوم مائی	8	209
مەغدید سەپان(دکتۆر)	4	165
مەلا جەمیل ڕۆژبەیانی (بیرمەندو ڕۆناکبیر)	2	11
مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس	5	11
مەلا مەسعودی بێبەش	1	141
مەلای گەورەی کۆیە	7	11

ناو	بەرگ	لاپەڕە
مەولود ئیبراهیم حەسەن (دکتۆر)	4	119
موئەیەد تەیب	2	231
موحسن عەبدولڕەحمان	6	505
موحسین ئاوارە (شاعیر)	1	237
موحسین قۆچان	3	129
موسا عەنتەر	8	69
موسەدەق تۆقی	3	343
مومتاز حەیدەری	1	269
میدیا بێگەرد	8	179
میرزا مەنگوڕی	6	119
ن		
ناجی تەها بەرواری	7	491
نارین عومەر	7	63
ناز فەلەکەدین	6	359
نازم دڵبەند (شاعیرو نووسەر)	1	385
نازم کەریم	6	433
ناسر حەسەن	2	299
ناسر حوسامی	8	341
ناسری ڕەزازی	4	431
نافیع ئاکرەیی (دکتۆر)	1	329
ناهیدە ڕەفیق حیلمی	7	33
نزار جەرجیس	8	301

ناو	بەرگ	لاپەڕە
نەجمەدین موفتی	1	335
نەبیل عەریف خدر (وێنەگر)	1	513
نەجات خەتات	1	475
نەجاتی عەبدوڵڵا (دکتۆر)	2	77
نەجمەدین عەزیز سمایل	1	529
نەجمەدین غوڵامی	7	393
نەجمەدین مەلا	6	31
نەجیب بالایی	2	527
نەزەند بەگیخانی (دکتۆر)	4	157
نەژاد عەزیز سورمێ	5	107
نەسرین شێروان	6	477
نەسرین فەخری (دکتۆرە)	2	97
نەوزاد ڕەفعەت	3	211
نەوزاد عەلی ئەحمەد (دکتۆر)	1	371
نورەدین زازا (دکتۆر)	7	335
نووری عەلی ئەمین	5	187
نیعمەت عەبدوڵڵا	1	445
هـ		
هادی چاوشلی	1	343
هادی زیائەدینی	7	119
هاشم جەباری (میدیاکار)	1	487
هاشم عەلی مەندی	2	269

ناو	بەرگ	لاپەڕە
هاوڕێ باخەوان	7	157
هاوژین سلێوە (دکتۆر)	6	291
هەردەوێڵ کاکەیی	4	335
هەژار موکریانی	4	179
هەڵوەستەیەک (.... خۆم و (یان)من و)	3	11
هەنار موفتی	4	515
هوشیار سەید ئەحمەد (هونەرمەند)	1	441
هیوا سەرهەنگ	1	225
هێڤی بەرواری	3	397
هێمن موکریانی	4	191
و		
وریا ئەحمەد (هونەرمەند)	1	195
وریا عومەر ئەمین (دکتۆر)	2	67
ولیەم یۆحەننا	3	159
وەرزی یادکردنەوەی ئەستێرەکان	3	7
ویداد قازی	3	461
ی		
یاخوا ئەستێرەکانی هەمیشە لە گەشانەوەدا بن	8	7
یاسین قادر بەرزنجی	6	273
یاسین مستەفا	5	489
یەحیا مەرجان (هونەرمەند)	1	469
یەڵماز گۆنای	8	75

ناو	بەرگ	لاپەڕە
یوسف مەنتک	3	473
یوسف زەنگەنە (دکتۆر)	8	35

پێرست

بابەت	لاپەڕە
یاخوا ئەستێرەکانی هەمیشە لە گەشانەوەدا بن	٧
گەلاوێژ خان	٩
شێخ حسێنی کاکە حەمەی هەزارکانی	١٩
دکتۆر تەها ڕەسووڵ	٢٧
دکتۆر یوسف زەنگەنە	٣٥
ئومێد ئاشنا	٤٥
سوارە ئیلخانیزادە	٥٣
دکتۆر حەمید عەزیز	٥٩
دکتۆر ساماڵ مانیی	٦٣
موسا عەنتەر	٦٩
یەڵماز گۆنای	٧٥
مارف ئاغایی	٨٣
خەبات عارف	٨٩
پرۆفیسۆر دکتۆر نوین بەهادر	٩٧
عەلی مەندەلاوی	١٠١
دانیال قەساب	١١١
سەید قادر هیدایەتی	١١٧
عەسکەر بوییک	١٢٣
شیرین کەمال	١٢٩
ئەمین گەردیگلانی	١٣٩
عومەر کەسان	١٤٧
جابر پیرداود	١٥٥
محەمەد عومەر عوسمان (ژەنەڕاڵی پایز)	١٦١

بابەت	لاپەڕە
سدیق بۆرەکەیی(سەفیزادە)	١٦٩
کەریم تاقانە	١٧٣
میدیا بێگەرد	١٧٩
عەدنان عوسمان	١٨٧
سدیق ساڵح	١٩٥
مەعسوم مائی	٢٠٩
کۆنی ڕەش	٢١٣
ئەحمەد بەحری	٢٢١
دکتۆرە ئاریانا ئیبراهیم	٢٢٧
ئارژن ئاری	٢٣٣
شوکر خەیات	٢٤١
کەریم دیار	٢٤٩
ئیسماعیل هاجانی	٢٥٥
شەفیقە عەلی حوسێن	٢٦٣
بەندی عەلی	٢٧١
عەلی جۆلا	٢٧٧
سەمیرە عەبدۆک	٢٨٥
ژیلا حوسێنی	٢٩٣
نزار جەرجیس	٣٠١
بەیتۆجان	٣٠٩
فەتانەی وەلیدی	٣١٥
حەمە بۆر	٣١٩
زوهێر ئامێدی	٣٢٥
قادر ژەوان	٣٣١

بابەت	لاپەڕە
ناسر حوسامی	٣٤١
ستار عەلی	٣٤٧
سۆران نەدار	٣٥٣
ڕۆهات ئالاکۆم	٣٦٣
باهۆز مستەفا	٣٦٧
بەشیرە دەرویش	٣٧٣
گوڵزار جەلال	٣٨٣
حەمە سەعید زەنگەنە	٣٩١
مامز ساڵح	٣٩٩
جەنکیمان عومەر	٤٠٧
جەواد حەیدەری	٤١٣
ئەڤین بەرازی	٤١٩
ڕونی عەلی	٤٢٧
ڕۆستەم عەزیز	٤٣١
پەیام ئیبراهیم	٤٣٧
سەرهەنگ مەلا محەمەد	٤٤٥
کاروان عەلی	٤٥١
بەهار بەرزنجی	٤٦١
ڕوخاشێ زیڤار	٤٦٩
سەردار جاف	٤٧٣
حەمید سابیر	٤٨١
سەعید گاباری	٤٨٧
سەمیر یوسف	٤٩٣
دکتۆر شەمسەدین فارس	٤٩٧
بیبلیۆگرافیای خۆم و ئەستێرە گەشەکان	٥٠٣